

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guida per l'utilizzo

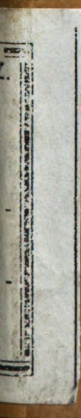
Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

BIBLIOTECA NAZ.

Vittorio Emanuele III

XXIII*

D

68

NAPOLI

S. C.
Scalf. 5

GRAMMATICA ARABICA.

GRAMMATICA ARABICA,

BREVITER

IN USUM SCHOLARUM ACADEMICARUM

CONSCRIPTA

A

T. R O O R D A

ADIUNCTA EST

BREVIS CHRESTOMATHIA CUM LEXICO

Editio secunda, correcta et aucta

LEOVARDIAE
APUD G. T. N. SURINGAR
PARISIIS, BENJAMIN DUPRAT
MDCCCLX

VAl 1511256

P R A E F A T I O.

Causa, quâ ad hunc librum conscribendum motus sum, desiderium fuit, quod iam dudum, neque, ut comperi, ego solus, sentiebam grammaticae Arabicae, Latine conscriptae et usui in scholis academicis aptae, quae in summâ, quâ posset, brevitate ea tamen omnia contineret, quae tironibus cognitu necessaria sint, quaeque praesenti linguae Arabicae accommodata esset scientiae; talis fere, qualis suo tempore Erpeniana fuit. Nam Institutiones Rosenmulleri desiderium illud haudquaquam potuisse explere, omnes consentient, qui, quantâ negligentia et inscitiâ conscriptae sint, ac quàm mendose editae, noverint. Postquam igitur diu frustra speraveram fore, ut alius me peritior tale grammaticae Arabicae compendium ederet, tandem ipse manum ad opus admovi. In quo in primis brevitati studui. Quare vel omittenda, vel leviter duntaxat

erat tangenda esse putavi ea omnia, quae aut provectoribus tantum opus est cognoscere, aut quae, quum omnibus linguis Semiticis communia sint, plerisque eorum, qui grammaticae Arabicae operam navant, ex Hebraeâ iam nota sunt suâve sponte intelliguntur, vel et a doctore in erudiendo facîle tradi possunt explicarique. Quod tamen brevitatis et tironum maxime commodis inserviendi studium non prohibuit, quo minus et hoc libro, ubi longiore non opus erat expositione, aliquid ad scientiam et disciplinam grammaticae Arabicae promovendam conarer conferre — Ut etiam magis iuaretur studiosorum utilitas, brevem Chrestomathiam, e manu scripto Thaâlebi facietiarum libro selectam, adiunxit et lexico explanavit Petrus Cool, vir amicissimus, antè discipulus diligentissimus, nunc apud Teleiobaptistas Purmerendenses verbi divini interpres.

Scripti Amstelodami, a. d. XXIV Octobris, anno

MDCCCXXXV.

T. R.

Nova haec editio, praeterquam quòd in Grammaticâ correctae sunt, quae corrigenda, et addita, quae addenda esse

videbantur, aucta est brevi Prosodiâ seu capite quarto de metro et assonantiâ versuum in poësi, ac de poëtarum licentiis. Chrestomathiae quoque et Lexici novam editionem mihi demandavit primus editor, ad quam parandam maximo mihi usui fuit summâ curâ et diligentîâ scripta prioris editionis censura, quam olim in voluminibus menstruis, vernaculo sermone conscriptis, quibus titulus est De Gids, edidit desideratissimus amicus Weijers. Sed, quum usus docuisset, selecta illa ex Thaâlebîi facetiarum libro, quae sola primae editioni pro Chrestomathiâ adiuncta fuerunt, tironibus ad primum linguae Arabicae studium paullò difficiliora esse; nunc iis praemisi aliquot sententias et narrationes faciles intellectu. Sumsi has ex iis, quas suis Institutionibus ad fundamenta linguae Arabicae adiunxerat, sed pessime ediderat, E. F. C. Rosenmüller, ipse autem sumserat e Sententiis Ali Ebn Abi-Talebi, editis a Cornelio van Waenen, et e Miscellaneis Arabicis, editis Calcuttae anno 1811 hoc Arabico et Anglico titulo: نَفْحَةُ الْيَمَنِ فيما يزول بذكره الشَّجَن Nufhut-ool-Yumun, an Arabic miscellany of compositions in prose and verse; selected or original by Shuekh Uhmud bin Moohummud Shurwanee ool Yumunee. Illas sententias et narrationes qui legerit, ac deinde e selectis ex Thaâlebîi libro faciliora, quae leguntur n° 2, 3, 10, 12,

13, 16, 26, 30, 31, 36, 38—41, 45—48, 54, 56, 58, 61—
68, 70, 74—76, 87, 88, 91—95 *et* 100—103; *ei cetera quo-*
que non nimiam paritura esse puto difficultatem.

Scripsi Delphis Batavorum, a. d. XX Iulii, anno
MDCCCLVII.

T. R.

GRAMMATICAE CONSPECTUS.

I. DE ELEMENTIS ET SCRIPTURÂ.

1. De <i>litteris</i>	pag. 1.
2. <i>Vocalium</i> notae.	» 4.
3. <i>Djèzma</i> sive <i>Socûn</i>	» 5.
4. Vocales <i>longae</i> . Litterae <i>quiescentes</i>	» 5.
5. <i>Phat'ha</i> ad <i>perpendicularum</i> scripta ; item <i>Kesra</i>	» 5.
6. <i>Iâ</i> et <i>Vâu</i> <i>quiescens</i> pro <i>Aleph</i> <i>quiescente</i>	» 6.
7. <i>Tanvîn</i>	» 6.
8. <i>Diphthongi</i>	» 7.
9. <i>Aleph</i> <i>otiosum</i> seu <i>quiescens</i> post <i>Vâu</i> in <i>fine</i> vocum.	» 7.
10. Sonorum <i>u</i> et <i>i</i> evitatur <i>concursum</i>	» 8.
11. De <i>concurso vocalium</i> et quomodo evitetur <i>hiatus</i>	» 9.
12. <i>Hamza</i> super litterâ <i>Aleph</i>	» 10.
13. <i>Hamza</i> , loco litterae <i>Aleph</i>	» 11.
14. <i>Hamza</i> super <i>Vâu</i> et <i>Iâ</i>	» 12.
15. <i>Hamzae</i> super <i>Vâu</i> et <i>Iâ</i> <i>omissio</i>	» 14.
16. <i>Medda</i>	» 15.
17. <i>Tèsjdîd</i>	» 16.
18. <i>Tèsjdîd</i> super litterâ, quâcum antecedit coaluit.	» 18.
19. Vocalis longa ante <i>Tèsjdîd</i>	» 19.
20. <i>Vèçla</i>	» 20.
21. <i>Aleph</i> unionis.	» 21.
22. <i>Aleph</i> <i>protheticum</i>	» 22.
23. Vocalis <i>subsidiaria</i> ante <i>Vèçla</i>	» 22.
24. <i>Aleph</i> unionis quando <i>omittatur</i>	» 23.
25. De <i>notis distinctionis</i>	» 24.
26. De <i>notis numerorum</i>	» 24.

II. DE FORMÂ ET FLEXURÂ SINGULARUM ORATIONIS PARTIUM.

A. <i>De pronomine personali.</i>	pag. 25.
B. <i>De verbo.</i>	» 28.
1. <i>De verbo perfecto.</i>	» 28.
a. <i>De variis verbi perfecti formis et propriâ singularum significatione.</i>	» 28.
b. <i>De flexurâ verbi perfecti.</i>	» 40.
α. <i>formae primae verbi trilitteri.</i>	» 41.
β. <i>formarum verbi trilitteri derivatarum, itemque formarum verbi quadrilitteri.</i>	» 45.
2. <i>De verbo imperfecto.</i>	» 48.
a. <i>primâ litterâ Vâu vel Iâ.</i>	» 48.
b. <i>mediâ litterâ Vâu vel Iâ.</i>	» 51.
c. <i>ultimâ litterâ Vâu vel Iâ.</i>	» 56.
d. <i>secundâ litterâ geminatâ.</i>	» 63.
e. <i>primâ litterâ Aleph.</i>	» 68.
<i>De verbis dupliciter imperfectis primâ litterâ Aleph.</i>	» 70.
f. <i>mediâ litterâ Aleph.</i>	» 71.
<i>De verbis dupliciter imperfectis mediâ litterâ Aleph.</i>	» 73.
g. <i>ultimâ litterâ Aleph.</i>	» 74.
<i>De verbis dupliciter imperfectis ultimâ litterâ Aleph.</i>	» 75.
3. <i>De verbo personali ex nomine ficto.</i>	» 76.
C. <i>De nomine.</i>	
1. <i>De formâ nominum.</i>	» 78.
a. <i>Nominum abstractorum: nomina actionis.</i>	» 79.
b. <i>Nominum concretorum:</i>	
α. <i>Nomen loci aut temporis, et abundantiae vel copiae.</i>	» 79.
β. <i>Nomen vasis et instrumenti: etiam de personâ.</i>	» 80.
γ. <i>Participia: nomina agentis et patientis.</i>	» 80.
δ. <i>Adiectiva.</i>	» 81.
ε. <i>Forma أَلَمْ</i>	» 81.

ζ. Formae cum mediâ litterâ <i>duplicatâ</i> vel aliâ <i>insertâ</i>	pag. 82.
c. Forma <i>deminutiva</i>	» 82.
d. Nomen cum <i>terminatione denominativâ</i>	» 83.
2. De <i>genere</i> nominum.	» 86.
3. De <i>numero</i> nominum.	
a. De <i>terminatione duali</i>	» 91.
b. De <i>terminationibus pluralibus</i>	» 91.
c. De <i>formâ collectivâ pluralivâ</i>	» 92.
d. <i>Pluralia pluralium</i>	» 98.
e. <i>Pluralia paucitatis</i>	» 99.
4. De <i>casibus</i> nominum.	» 99.
5. De <i>mutationibus</i> , quae accidunt casibus nomi- num, si definiuntur.	» 103.
6. De <i>vocabulis numerorum</i>	» 106.
D. De <i>pronomine demonstrativo, relativo et inter-</i> <i>rogativo</i>	» 108.
E. De <i>particulis</i> .	
1. <i>separatis</i>	» 111.
2. <i>inseparabilibus</i>	» 114.
F. De <i>pronuntiatione vocum in pausâ et in af-</i> <i>fectu</i>	» 117.

III. DE USU FORMARUM GRAMMATICARUM.

A. De usu modorum verbi.

1. De usu <i>Perfecti</i> et <i>Imperfecti</i>	» 119.
a. <i>Perfecti</i>	» 119.
b. <i>Imperfecti</i>	» 122.
2. De usu <i>Imperativi</i> et <i>Iussivi</i>	» 122.
3. De usu <i>Coniunctivi</i>	» 125.
4. De usu <i>formae</i> modorum volendi <i>paragogi-</i> <i>cae</i>	» 127.
5. De usu <i>Participii</i> et <i>Infinitivi</i>	» 128.

B. De usu casuum nominis.

1. De usu <i>Nominativi</i>	» 129.
2. De usu <i>Genitivi</i>	» 133.
3. De <i>statu constructo</i>	» 135.

4. De usu <i>Accusativi</i>	pag. 138.
C. <i>De usu generis numerique</i>	» 153.

IV. DE METRIS ET ASSONANTIÂ VERSUUM IN POËSI, AC DE

POËTARUM LICENTIIS.	» 157.
1. De <i>pedibus</i> metrorum.	» 158.
2. De <i>caesurâ</i>	» 160.
3. De variis <i>metrorum</i> generibus.	» 161.
4. De <i>verâ versuum formâ</i> per <i>caesuram</i>	» 172.
5. De <i>assonantiâ</i> versuum (het <i>rĳm</i>).	» 174.
6. De <i>licentiis poëticis</i>	» 174.

GRAMMATICA ARABICA.

1. Lingua, cuius grammaticam breviter tractare proposuimus, una est ex multis sermonis Arabici dialectis, quâ prae ceteris excultâ ab antiquissimis temporibus fere solâ in scriptis suis usi sunt eruditiores, quamque igitur *linguam scriptorum* sive *eruditorum* nuncupamus, dum reliquas communi nomine *linguae vulgaris*, seu *linguae populi*, comprehendimus.

I.

DE ELEMENTIS ET SCRIPTURÂ.

2. Scribitur a dextrâ manu versûs sinistram. — Scripturae genus, quod in orientalibus regionibus usitatissimum est et quo in Europâ libri Arabici edi solent, *Nēschi*, id est *exemplarium*, appellatur. Singulae autem litterae, exceptis sex, cum eâ, quae in eâdem voce sequitur, in scribendo connectuntur, atque eadem paene omnes in fine vocum liberiore ductu producuntur. Itaque, si calami ductum, quo ita inter se iunguntur, ipsius, aut praecedentis, aut sequentis, litterae partem esse ducas, primâ specie videantur quatuor, vel saltem duas, habere figuras diversas; sed accuratiùs eas consideranti proprie unam tantùm singularum formam esse apparebit. Figuras, consuetum ordinem, nomina et cuiusque sonum sequens tabella docet.

Nomen.	Figura.				Sonus.
	Litterae non connexae.	Connexae cum praecedente.	Utrunque con- nexae.	Connexae cum sequente.	
Aleph	א	ל	Spiritus lenis, sicut <i>h</i> mutum in Gallicis <i>homme</i> , <i>bonheur</i> . Praeterea vocalem longam <i>a</i> designat.
Bâ	ב	כ	כ	ב	<i>B</i> .
Tâ	ט	ץ	ץ	ט	<i>T</i> .
Thâ	ת	ת	ת	ת	<i>T blaesum</i> , à praecedente litterâ eo differens, quod <i>laxâ</i> linguâ profertur, fere sicut Anglorum <i>th</i> .
Djim	ד	ד	ד	ד	<i>G</i> . Sed in multis Orientis regionibus, et a plebisque in Europâ, profertur sicut <i>dj</i> , sive ut <i>g</i> Italorum ante <i>e</i> vel <i>i</i> .
Hâ	ה	ה	ה	ה	Est spiritus asperimus, quasi duplex <i>h</i> .
Châ	ח	ח	ח	ח	<i>Ch</i> , sicut in Germanico et vernaculo <i>nacht</i> , cum rasurâ gulae efferenda.
Dâl	ד	ד	<i>D</i> .
Dzâl	ז	ז	<i>D blaesum</i> , a praecedente litterâ eo differens, quod <i>laxâ</i> linguâ profertur, ut Anglorum <i>th</i> in <i>the</i> (vernaculo <i>de</i>). Sonus, medius inter <i>d</i> et <i>s</i> , ut a <i>Thâ</i> distinguatur, per <i>dz</i> exprimi quodammodo potest.
Râ	ר	ר	<i>R</i> .
Zâ	ז	ז	<i>Z</i> , sicut in Gallicâ et vernaculâ linguâ haec littera pronuntiatur.
Sin	ס	ס	ס	ס	<i>S</i> .
Sjin	ש	ש	ש	ש	<i>S palatale</i> , sive <i>Sj</i> . Sonat enim haec littera plane sicut <i>sh</i> Anglorum. A <i>ch</i> Gallorum eo differt, quod non, ut haec, <i>muta</i> consonans, et a <i>sch</i> Germanorum, quod non, ut haec, <i>adspirata</i> est.
Çâd	צ	צ	צ	צ	Sonat fere ut <i>ç</i> Gallorum, vel ut <i>z</i> Germanorum; sed ab orientalibus cum vi quâdam profertur Europaeis vix imitabili, ita ut post consonantem brevis vocalis <i>o</i> vel <i>u</i> audiri videatur. Media litera est inter <i>z</i> et <i>s</i> , quasi <i>ts</i> ; verum ita, ut leniter <i>t</i> , fortiter <i>s</i> audiatur.
Zhâd	ז	ז	ז	ז	<i>Çâd blaesum</i> , à praecedente litterâ eo differens, quod <i>laxâ</i> linguâ profertur. Ut ת per <i>th</i> , sic huius litterae sonus per <i>zh</i> quodammodo exprimi potest.

Nomen.	Figura.				Sonus.
	Litterae non connerae.	Connerae cum praecedente.	Utrunque connerae.	Connerae cum sequente.	
‘Tā	ط	ط	ط	ط	Est <i>t</i> , sed cum vi quādam et impetu efferenda, qualem litterae Çād proprium esse diximus.
Dhā	ط	ط	ط	ط	‘ <i>Tā blaesum</i> , à praecedente litterā eo differens, quòd <i>laxā</i> linguā profertur; quo fit, ut fere eodem modo sonet, ac Zhād. Discriminis gratiā per <i>dh</i> exprimimus.
‘Ain	ع	ع	ع	ع	Est littera gutturalis vel spiritus Europaeis incognitus, quem tamen fortasse ita quodammodo imitari poteris, ut litteram <i>k</i> pronuntiare incipiens, hanc tamen non efferas, sed quasi deglutias, adeo ut hiatus quidam relinquatur cum collisione gulae coniunctus.
Ghain	غ	غ	غ	غ	Eadem littera est atque antecedens, sed cum rasurā gulae proferenda, ita ut sonet fere ut <i>gh</i> , et media sit inter <i>r</i> et <i>g</i> .
Phā	ف	ف	ف	ف	<i>Ph</i> , non verò <i>F</i> : nam <i>muta</i> consonans, non adspirata est, sonans ut <i>pf</i> Germanorum.
Kāph	ق	ق	ق	ق	Est <i>k</i> , sed efferenda cum vi quādam et impetu, qualem litteris Çād et ‘ <i>Tā</i> proprium esse diximus.
Cāph	ك	ك	ك	ك	<i>K</i> . [Figura, quae in fine vocum huic litterae inscribitur, nihil aliud est, quàm parvum ⵍ : idque fit, ne confundatur cum ⵍ .]
Lām	ل	ل	ل	ل	<i>L</i> .
Mim	م	م	م	م	<i>M</i> .
Nūn	ن	ن	ن	ن	<i>N</i> .
Hā	ه	ه	ه	ه	<i>H</i> . Si, quod in terminatione nominum femininā fit, duo puncta superscribuntur, & sicut <i>Tā</i> proferenda est.
Vāu	و	و	و	و	... Est <i>semivocalis</i> consonans <i>v</i> , sonans ut <i>w</i> Anglorum, sive, ut <i>ou</i> in Gallicis <i>oui</i> , <i>ouats</i> . Praeterea vocalem longam <i>u</i> (ⵡ), quin etiam diphthongum <i>au</i> , designat.
Iā	ي	ي	ي	ي	<i>I</i> consonans, velut in ‘ <i>Iyūs</i> , sonatque ut Gallicorum <i>y</i> in <i>il y a</i> . <i>Semivocalis</i> consonans est; atque etiam vocalem longam <i>i</i> , itemque diphthongum <i>ai</i> designat. [In fine vocum haec littera plerumque sine punctis scribitur, quia hoc loco non faciliè confundi potest cum litteris Bā, Tā, Thā et Nūn.]

3. In libris manu scriptis, itemque in iis, qui artificioribus typis impressi sunt, aliquot litterae saepe paullò liberius vel arctius inter se connectuntur: veluti Lam-Mîm ل م , Hâ-Mîm ه م , 'Ain-Mîm ع م , Mîm-Mîm م م , Iâ-Mîm ي م , Hâ-Iâ ه ي , Mîm-'Hâ م ع , Nûn-'Hâ ن ع , Çâd-'Hâ ض ع , 'Ain-Djîm ع ج , Iâ-'Hâ ي ع , Lâ-Mîm-'Hâ ل م ع , Phâ-'Hâ-Djîm ف ه ج , Aleph-Lâm-Djîm-Mîm ا ل م ج , Aleph-Lâm-Mîm-'Hâ ا ل م ع . — Semper Aleph cum praecedente Lâ coniungitur in hunc modum: لا , ل aut لا ; quae igitur connexa figura Lâ-Aleph appellatur. — Interdum etiam littera س in fine vocum iungitur cum litteris د , ذ , ر , ز et س , licet aliàs hae litterae cum sequente non connectantur.

De vocalibus, Djezmate, Tanvîne et diphthongis.

4. *Vocales breves* prisci Arabes non scribebant. Postea, ut etiam hae designarentur, inventae sunt tres notae, quae litteris, post quas pronuntiandae sunt, adscribuntur. Una *Phat'ha* (vel *Phat'h* sive *Phêt'h*) appellatur, estque lineola obliqua litterae superscripta, indicans sonum *a* aut *è* vel *é* (ut in Gallicis *père* et *péché*); velut in syllabâ ا (*da*, aut *dè*, vel *dé*). Secundae nomen *Kesra* (vel *Casr* sive *Kêsr*) est, figura lineola obliqua litterae subscripta, eâque significatur sonus *i* aut *é* vel *e* (ut in diversis syllabis vocabuli Gallici *redressé*); velut in syllabâ ي (*dî*, *dé* vel *de*). Tertia denique *Zhamma* (vel *Zhamm*, sive, ut alii scribunt, *Dhamma* vel *Dhamm*) nuncupatur, figuram habet parvi و litterae superscripti, sonatque *o* vel *u* (ut in Germanico *und*); velut in syllabâ و (*do* vel *du*).

Exemplum trium harum vocalium in unâ voce sit نَكَدَ (*no'ke-da*). — Quibus autem in casibus quo modo singulae efferendae sint, certis regulis tradi nequit; et variant dialecti. Itaque exempli causâ nomen primae litterae Arabicae, quod nos *Aleph* extulimus, alii *Eliph* vel *Éliph* pronuntiant.

5. Littera consonans, quam nulla in eâdam syllabâ vocalis consequitur, notari solet parvo, ut plurimum tamen non plane clauso, circulo (quippe qui in notis numerorum *nullum* designat); velut in كَادَ (*kad*) et سَرْتُ (*sertu*). Nota haec *Socûn* vel *Djezma* (proprie *Djèzm* sive *Djazm*) dicitur. — Quae autem littera non est *consonans*, ea non solet notari Djezmate.

6. *Longae vocales* litteris designari solent: longum *á* (a multis in nonnullis casibus ut Gallorum *é* aut Germanorum *ae*, vel plane *é*, pronuntiatum) litterâ ا, longum *í* litterâ ي, longum *ú* (u) litterâ و. Quando autem vocalium notae adscribuntur, praecedens consonans notatur Phat'hâ, Kesrâ aut Zhammâ; ut in نَاصِرُونَ (*nâçerûna*) et نَاصِرِينَ (*nâçerîna*). Sic ergo litterae istae non magis vocalem, quam longum eius sonum, significant; et, quum consonantes non sint, non solent scribi cum Djezmate (§ 5). Litterae *quiescentes* tunc dicuntur.

7. Longum *á* antiqui Arabes in mediis vocibus rariùs litterâ ا designabant. In aliquot frequentissimi usûs vocibus priscus hicce mos servatus est: sed tunc *Phat'ha* scribi solet *ad perpendicularum*, ut simul figuram parvi Aleph exhibeat; velut in هَادَا (*hádzá*). — Quidam minùs recte sic scribunt omne longum *á*, etiamsi longum esse littera ا indicat; quin etiam

Kèsram, si longa est, pariter ad perpendicularum exarant: ut in ^{فِيهَا} (phíhá) in eá.

8. Longum á in fine vocum saepe etymologiae sive originis causâ non litterâ ا, sed litterâ ع designatur, ac tunc etiam haec littera sine Djèzmate scribenda est, diciturque *quiescens*; velut in ^{رَمَى} (ramá). Conservari potest haec scribendi ratio, si tali voci pronomen quoddam annexum est; ut in ^{رَمَيْهِ} (ramáhu) *petiit eum*; quod tamen, quum littera ع ita non ampliùs in fine vocis esse putetur, plerumque ^{رَمَاهُ} scribitur. — In nonnullis vocabulis ob eandem rationem ante & aliquando vice litterae ا scribitur و, quod tunc itidem, ut *quiescens* littera, non notandum est Djèzmate; ut in ^{صَلَوُ} (çalátu) pro ^{صَلَا}. — Multi in his quoque casibus Phat'ham ad perpendicularum scribunt: ^{صَلَوُ}, ^{رَمَيْهِ}, ^{رَمَى}

9. Atqui non solet longum á in fine vocum litterâ ع designari, si etiam ultima consonans ع est: nimirum, ne duae similes litterae concurrant; quod, si licet, in scripturâ Arabicâ evitatur. Ergo scribitur ^{ذُنَيَا} pro ^{ذُنَيِّ}. — Excipiuntur tamen duo nomina propria ^{يَحْيَى} et ^{يَسَى}.

10. In fine vocum tres illae brevium vocalium notae saepe duplicantur, quo significetur, eas cum sono litterae Nûn pronuntiandas esse; velut in ^{صَفَّ} (çephatan) et ^{صَفَّ} (çephatin); ac duplex quidem Zhamma ab orientalibus tunc uno calami ductu pingi solet, fere ut in ^{صَفَّ} (çephatur). Appellatur haec vocalis cum sono litterae Nûn pronuntiatio *Tanvín* seu *Tènvín*, quasi dicas *Nunatio*; usitataque est in terminationibus nominum,

quae *casús* dicuntur. Et, quia hae terminationes in linguâ vulgari non pronuntiantur, ideo non scribitur littera Nûn, sed in linguâ eruditorum designatur eâ notae vocalis duplicatione. Veruntamen, quando nomen in linguâ eruditorum cum terminatione *an* effertur, huius loco in linguâ vulgari, nisi ipsum nomen in longum *â* desinat, terminatio *â* usurpatur: et, quum haec terminatio significetur per litteram *l*, ea, si ex consuetudine linguae eruditorum pro *â* cum Tanvîne *an* effertur, in scripturâ quidem conservatur, sed non pronuntiat, ac plane otiosa littera est: velut in تَنْوِينًا (*tanvinan*, in linguâ vulgari *tanvinâ*). Pariter, si nomen cum Tanvîne effertur, nulla in pronuntiando ratio habetur litterae *l*, si haec in fine vocum vocalem *â* designat (§ 8), ut in فَتًى (*phatan*, in linguâ vulgari *phatâ*) *adolescens*.

11. *Diphthongi* in sermone Arabum duae sunt, *au* et *ai*; quas tamen plerumque propemodum sic pronuntiant, ut Galli solent, fere tanquam *ó* et *é*. Scribuntur ut in لَوَّ (*lau*) *si*, et بَيْنَ (*baina*) *inter*.

12. Monendum hîc est, post litteram و, quâ vocalis longa *û* et diphthongus *au* scribuntur, in *fine* vocum, si verbum aut vocabulum eâ litterâ per coniugationem aut declinationem actum est, scribi solere otiosum seu quiescens *l*; velut in pluralibus مَلَأُوا (*molákû*) *occurentes*, يَتْلُوا (*jatlû*) *legent*, et رَمَوْا (*ramau*) *petiverunt*. Quod igitur non scribitur, quando tali voci pronomem annectitur; ut in رَمَوْنِي *petiverunt me*. — Tradunt Arabum grammatici, et credimus, hoc *l* in fine vocum ideo scribi, ne antecedens و in scripturâ, quae vocalium notis

caret, cum sequente voce iungatur, atque habeatur pro coniunctione و; quippe cuius frequentissimus in linguâ Arabicâ usus est. Ergo illud ٱ initio nihil aliud fuit, quàm lineola ad perpendicularum scripta, quâ praecedens vox a sequente disiungeretur. — Scriptum quoque offenditur, praesertim in antiquis libris, post و, quod non item per coniugationem aut declinationem voci accessit; ut in يَتْلُوا (*jatlú*) pro يَتْلُو *leget*: sed recentiores in talibus id omittendum esse censuerunt, quo singularis numerus a plurali discernatur. — Quidam illud ٱ nunquam scribunt; et non scribere mos est in بَنُو *fili*, siquidem hoc a grammaticis subtilioribus non censetur esse *plurale*.

13. Praeter duas illas diphthongos *au* et *ai* alias Arabes in suâ linguâ non habent, et evitant, si forte ex analogiâ existerent. Itaque in eâdem syllabâ non pronuntiant semivocalem litteram و post vocalem *i*, nec semivocalem litteram ي post vocalem *u*. Veluti مَوْقٍ dicunt pro مَيْقٍ, مَوْلَدٌ pro مَيْلَدٌ, solâ vocali pronuntiata, sed, ut eadem syllabae quantitas sit, productâ. E contrario بَيْضٌ pronuntiant pro بِيضٌ, sono litterae semivocalis servato. Neque etiam in duabus continuis syllabis vocalem *u* aut diphthongum *au* ante semivocalem litteram ي proferre amant: certe, si analogia linguae permittit, vocalem *i* et diphthongum *ai* iis substituunt. Sic non بَنَوِي (*fili mei*), sed pro eo بَنِي (*baníja*) profertur. Nunquam verò vocales *u* et *i*, si concurrunt, coalescunt in diphthongum. — De concursu vocalium autem sequentia animadverti debent.

14. Duae vocales concurrentes facillè sic duabus distinctis pronuntiantur syllabis, ut spiritu leni, id est litterâ ٱ, tanquam

consonante, seiungantur; ut in سَال sa-ala, يَجْرَأ jakra-u. Verùm saepissime hiatus evitatur. Quod quomodo fiat, paucis exponendum est.

15. *Duabus brevibus vocalibus concurrentibus,*

1°. utraque sine hiatu conservari potest, quando prior *u* vel *i*, posterior autem *a* est. Tunc enim ex priorē vocali sponte suā in pronuntiando existit conveniens semivocalis littera , vel ي, quae intercedens ambas vocales disiungit; velut in يَجْزُو jaghzuva pro jaghzu-a, رَامِيَة rāmijātun pro rāmi-atun, رَامِي rāmijan pro rāmi-an.

2°. In reliquis casibus hiatus sic evitatur, ut una tantum, plerumque prior, efferatur vocalis, alterā plane omissā: sed tunc, quae relinquitur vocalis, brevis manet tantummodo in syllabā consonante clausā sive compositā, in apertā sive simplice semper producitur. Sic dicitur فَتَى phatan pro phata-un, phatain et phata-an, رَام رāmin pro rāmi-un et rāmīn, فَتَى phatā pro phata-u, phatai et phata-a, رَامِي rāmī pro rāmi-u et rāmī, يَخْلُو jachlū pro jachlu-u; sed كَيْل kila pro koila.

16. Si duarum, quae concurrunt, vocalium prior brevis, sed posterior longa est:

1°. utraque sine hiatu conservari potest, si posterior *a* est. Nam, si prior vocalis *u* vel *i* est, ex huius sono etiam hīc sponte suā nascitur conveniens semivocalis littera , vel ي, quae inter utramque intercedens eas separat; velut in يَجْزُوَان jaghzuwāni pro jaghzuāni, رَامِيَات rāmijātun pro rāmiātun. Atqui eodem modo hiatus evitatur, etsi prior brevis vocalis *a* est: littera autem semivocalis, quā in hoc casu ambae vocales

seiunguntur, plerumque و est: ut in خَلَوَا *chalavá* pro *chalaá*. Littera ي non usurpatur, nisi ob analogiam linguae; ut in رَمَى *ramajá* pro *ramaá*.

2°. Si prior vocalis *a*, posterior *ú* vel *i* est, hiatus sic evitatur, ut ambae vocales in diphthongos *au* et *ai* coalescant; velut in جَارَوْنَ *jarauna* pro *jara-úna*, تَرَيْنَ *taraina* pro *tara-ína*.

3°. Si prior *u* vel *i* est, atque eadem longa vocalis sequitur, ambae in unam longam coalescunt; ut in يَجْلُونَ *jachlína* pro *jachlu-úna*, تَرْمِينَ *tarmína* pro *tarmi-ína*. Et verò

4°. idem obtinet, si post breve *u* longum *i*, aut post breve *i* longum *ú* consequitur: nam etiam tunc ita coalescunt vocales, ut brevis sequenti longae in pronuntiando assimiletur: ut in تَخْلِينَ *tachlína* pro *tachlu-ína*, يَرْمُونَ *jarmúna* pro *jarmi-úna*.

17. Si vocalium concurrentium prior longa est, eae nunquam coalescunt. Quodsi autem hiatus evitatur, littera semi-vocalis interponitur; ut in صَفْرَاوَانٍ *çaphráváni* pro *çaphrá-áni*.

18. In paucis vocabulis sic denique hiatus evitatus est, ut spiritus asper, id est littera ء, pro leni spiritu pronuntiaretur: velut in اُمَّهَاتٍ *ommahátun* pro *omma-átun*.

De Hamzá.

19. Quando littera ة non, ut saepe, longam vocalem *á* designat (§ 6), sed vim consonantis sive spiritûs lenis habet, litterae adscribitur parvum 'Ain (ء), quo significetur, litteram ut consonantem, propemodum ut ع, efferendam esse; velut in كَرَأَ *kara'a*, اِنْ *in*, اَمْرَ *omera*, تَأْمُرَ *ta'moru*. Nota haec *Hamza*

(vel *Hamz*) nuncupatur, et scribi solet, ut ex his exemplis apparet, media inter litteram et vocalis notam aut Djezma.

20. Tum quoque Hamza sola vicem explet consonantis ʾ, quoties haec in linguâ vulgari non pronuntiatur. Quod *semper* obtinet in fine vocem post vocalem longam, diphthongum, aut syllabam consonante terminatam; velut in جَاءَ *djâ'a*, جِي *dji'a*, سُوءٌ *sû'un*, ضَوْءٌ *zhau'un*, شَيْءٌ *sjai'un*, رَدٌّ *red'un* et مَاءٌ *mâ'an*, quae vulgò *djâ*, *dji*, *sû*, *zhau*, *sjai*, *red* et *mâ* proferuntur.

21. Aliquando id locum quoque habet in mediis vocibus; ut in يَسْأَلُونَ pro يَسْأَلُون, يَيْسٌ pro يَيْسُ, سُوءَةٌ pro سُوءَةٌ, مَقْرُوءَةٌ pro مَقْرُوءَةٌ: nam tunc facilè ʾ, sive Hamza, in pronuntiatione obscuratur, et vocalis sequens, quâcum proferenda esset, iungitur cum praecedente consonante, aut cum litterâ simivocali, vel ى, quae in pronuntiando sponte suâ nascitur ex antecedente vocali longâ *û* vel *î* aut diphthongo *au* vel *ai*. Itaque tunc effertur *jasalûna* pro *jas'alûna*, *jaijasu* pro *jai'asu*, *sauvâ* pro *sau'â*, *makrûva* pro *makrû'â*. Neque tamen, quamvis ita pronuntiatur, littera, vel ى bis scribitur: non solent enim Arabes vocales longas aut diphthongos litteris ʾ, و, et ى designare, si eadem littera ut consonantis nota proxime antecedit aut sequitur. Ideoque nunquam ʾ, sed *semper* in mediis vocibus sola Hamza scribitur, si praecedit longa vocalis *â*; ut in جَاءَتْ *djâ'at*; denique ante terminationem ۛ (§ 10); ut in شَيْءٌ *sjai'an*. — Ceterùm plena illa litterae ʾ in mediâ voce obscuratio, quando syllaba consonante terminata praecedit, non soli linguae vulgari propria est, sed etiam in libris ab eruditis

'alūna) pro يَسْأَلُونَ seu يَسْلُونَ. Ab his igitur illud ى pro
mero Hamzae fulcro duci videtur.

25. Propter *ultimam* vocalem brevem *u* vel *i*, quae in lingua vulgari non profertur, licet quidem pro antecedente *ʾ* aut Hamzâ scribere و, vel ى cum Hamzâ; velut in تَفْتُوْ pro تَفْتَأْ; plerumque tamen, et rectiùs, ut videtur, ʾ tunc non mutatur. — Sed animadvertendum est, in hoc casu Hamzam cum vocali saepe non superscribi aut subscribi litterae ʾ, sed post eam collocari; ut in تَفْتَأْ et مُبْتَدَأْ pro مُبْتَدَأْ. Quod non aliam ob causam fieri videtur, quàm quòd Hamzam cum vocali super litterâ ʾ, aut sub eâ, scribere, vix permittit spatii inter lineas in libris manuscriptis angustia. Et cavendum tunc, ne proferatur *taphtâ-u* et *mubtadîi* cum longo *â*.

26. At si tali voci pronomen quoddam annectitur, vocalis *u* vel *i* plerumque non ampliùs *ultima* esse censetur, nec verò est. Sic vulgò scribitur مَائِهِ (*agua eius*), rariùs مَائِهِ.

27. Quodsi ob longam vocalem *u* vel *i* ita in و vel ی commutatur, ea longa vocalis ex orthographiae lege, quam suprà iam commemoravimus (§ 21), non solet alio و vel ی designari, scribiturque exempli causâ طَاوُسٌ pro رِدَائِي, طَاوُسٌ pro رِدَائِي, رُوسٌ pro رُوسِ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولِ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولِ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولِ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولِ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولِ. — Sunt tamen, quibus, si non longa vocalis, diphthongus aut syllaba composita, ut in quatuor exemplis prioribus, sed, ut in quatuor posterioribus, brevis vocalis Hamzam antecedit, utrumque و vel ی scribere videatur praestare.

28. *In principio vocum* 1 ob sequentem vocalem *u* vel *i* non

mutatur. Nulla quoque mutatio fieri solet, ne ob praecedentem quidem vocalem, si voci, cuius prima littera ا est, particula quaedam praemittitur; ut in لَابٌ *ad patrem*. — Excipiuntur tamen certae quaedam voces compositae, ut لَتَيْنٌ pro لَتَيْنِ, حَيْثُذٌ, similesque aliae. Et, quando particula, quae praemittitur, interrogandi particula ا est, sequens ا, si cum Kesrâ profertur, semper in ي mutatur; ut in أَذَا (num quando) pro أَذَا: sin verò Zhamma sequitur, aut ا in و mutatur, aut pro alterutro ا sola Hamza scribitur; velut in أَوْخَذَ, aut أَخَذَ vel أَخَذَ, *an prehensus est?* pro أَخَذَ. Conferatur § 23.

29. Littera ا, aut in eius locum succedens و vel ي, si syllabam claudit, quam etiam inchoat ا, ex multorum opinione plane desinit esse consonans, ideoque sine Hamzâ et Djezmate scribitur, ut in اِيْمَانٌ pro اِيْمَانٌ, اَوِيْمٌ pro اَوِيْمٌ. Conferatur § 33. — Atqui idem facere licet, etsi aliâ litterâ syllaba inchoatur; velut in رَاسٌ pro رَاسٌ, بَوسٌ pro بَوسٌ, ذَيْبٌ pro ذَيْبٌ.

30. Tum etiam litteras و et ي, quando in mediis vocibus ob praecedentem vocalem Zhammam vel Kesram pro ا scribuntur (§ 24), sine Hamzâ scribere quidam permittunt, licet non claudant syllabam, sed cum vocali a proferantur: veluti فَيَّةٌ pro فَيَّةٌ, سَوَالٌ pro سَوَالٌ. — Sunt enim grammatici, qui Hamzam non scribunt, quâ significetur و aut ي pro litterâ ا substitutum esse, sed quâ indicetur, litteram و vel ي, etsi pro ا substituta sit, tamen non plane sic ut و vel ي, sed medio quodam inter hanc et ا pronuntiandam esse sono; veluti قَائِلٌ ita proferendum esse, ut sonus medius sit inter *kājilun* et *kāilun*.

Videlicet Hamzam semper idem significare volunt, ac si litterae ʾ adscribatur: hoc puta, litteram, cui addita sit, tanquam spiritum lenem, propemodum ut ع, efferendam esse.

31. Denique loco litterae ʾ sive Hamzae inter brevem et longam vocalem *a* saepe quidem و, profertur (§ 16, 1°.) in certis quibusdam vocum formis, sed tunc littera و sine Hamzâ scribitur; ut in تَوَامُرًا pro تَوَامِرًا, دَوَائِبُ pro دَعَائِبُ. Praesertim hoc fit, si antecedens quoque syllaba litterâ ʾ inchoatur; velut in أَوَاخِرُ pro أَوَاخِرُ.

De Meddâ.

32. Ex orthographiae lege, quam suprâ memoravimus (§ 21), vice consonantis ʾ post ʾ, quod longam vocalem *a* designat, semper sola Hamza scribitur. Verum tunc ʾ illud, quod in serie litterarum omissum est, scribi solet super altero ʾ inter lineas, et, quia spatium inter lineas ut plurimum angustius est, in transversum, sive in latus conversum, hoc modo: جَاءَ, جَاءَتْ. Fit hoc, ut videtur, propterea, quod Hamza et vocalis, quae litterae ʾ superscribendae essent, saepe ob angustiam spatii, quod inter lineas est, post eam scribuntur, velut in تَفْتَاءُ pro تَفْتَاءُ (§ 25). Ut igitur declaretur, vocalem *a* non, ut in hac voce (*tapha'u*), brevem, sed longam esse; vel potius, ut significetur, Hamzâ non indicari, litteram ʾ, cui adscripta sit, consonantem esse, sed eam litterae ʾ, quae non scripta sit, vicem explere, istiusmodi transversum ʾ adscribitur. — Tale autem transversum ʾ a grammaticis *Medda* (sive *Madda*, vel *Medd* sive *Madd*) nuncupatur.

33. Ob eandem orthographiae legem longa vocalis *ā* nunquam litterā ʾ designatur, si syllabam inchoat consonans ʾ sive eius vicaria Hamza: atque etiam tunc huic consonanti ʾ superscribi solet Medda, omissis etiam Hamzā et Phat'hā, quippe quas in hoc casu scribere haud necesse est atque ut plurimum vix permittit angustum inter lineas spatium. Scribitur igitur ذَائِبٌ pro تَآئِبُوا, sive تَأَمَّرُوا (ut suprā scripsimus § 31), ذَائِبٌ pro ذَائِبٌ sive ذَائِبٌ, ذَائِبٌ pro ذَائِبٌ sive ذَائِبٌ. Pariter, quando ʾ, quod syllabam claudit, post alterum ʾ, quod syllabam inchoat, desinit esse consonans (§ 29); velut in آمَنٌ pro آمَنٌ, et hoc pro آمَنٌ. — Ceterum in his casibus idem significari potest Phat'ham ad perpendiculum scribendo (§ 7): آمَنٌ, تَأَمَّرُوا.

34. Eadem nota, quae Medda appellatur, adscribi quoque solet litteris, quae compendio pro integris vocibus scribuntur; velut in ج pro جَمْعٌ (*plurale*) apud grammaticos.

Tèsjdíd.

35. Quod Europaei litterae duplicatione designant (consonantem quampiam non magis cum sequente, quàm cum antecedente vocali in pronuntiando iungendam esse, adeo ut, quum praecedentem syllabam claudat, simul consequentem inchoet), id Arabes ita significant, ut unam tantum litteram scribentes, ei superscribant hanc notam ̣, quae Tèsjdíd (seu Tasjdíd) nuncupatur: velut in مَدْدٌ (*meddun*), مَدَّةٌ (*meddatun*), et اِنَّا (*inná*), quod ex اِنَّ (*ecce*) et نَا (*nos*) compositum est. — Pariter super ʾ, licet lenis tantum spiritus sonum habeat; ut in اَيُّ (*ayy*) (quamquam hoc rarum est, quia vulgò pro spiritu leni, si du-

plicandus est, semivocalis littera و vel ى effertur): ac proinde etiam super Hamzâ, sive sola litterae ʾ vicem expleat; ut in رَأْسٌ (*ra'âsun*); sive litterae ى superscribatur; ut in رَيْسٌ (*rijîsun*).

36. Porro, quando و vel ى in fine syllabae scribendum esset, ut vocalem longam aut diphthongum significaret, sequens autem syllaba ab eâdem litterâ, ut consonante, incipit, non bis exaratur eadem littera, sed semel scriptae (§ 21) superscribitur Tèsjdîd; ut in فَيٍّ (*phîja*) et يَدَيٍّ (*jadaija*). Atque adeo, quando ʾ sive Hamza ob praecedentem longam vocalem *û* vel *î* in و vel ى mutatur (§ 24), non bis scribitur و vel ى, sed litterae, quâ longa vocalis designatur, superscribitur Tèsjdîd, et omittitur Hamza; velut in مَقْرُوءٌ pro مَقْرُوءَةٌ et خَطِيئَةٌ pro خَطِيئَةٌ vel خَطِيئَةٌ. — Quodsi autem post litteram semivocalem ita duplicatam sequi deberet eadem littera, quâ vocalis longa designaretur, aut pro ʾ seu Hamzâ ob antecedentem vocalem substituenda, eam quoque non scribere solent nisi recentioris aetatis scriptores. Antiquiores scribere solent أَمِينٌ pro أَمِينٌ, سَيٍّ pro سَيٍّ.

37. Superscribitur igitur Tèsjdîd unicuique litterae, quae syllabam aliquam inchoans simul praecedentem syllabam claudit: nam, quando eadem littera bis scribitur, etsi nulla intercedit vocalis (quod accidit in connexionem pronominis cum verbo, velut in أَفْعَلَكُمْ), etiam non duplex, sed bis eadem, intercedente hiatus quodam, pronuntianda esse videtur (*ohlic'com*, non *ohliccom*). — Et in multis verborum vocabulorumque formis isthaec litterae quasi duplicatio cum singulari quâdam vi et novâ

significationis accessione coniuncta est; veluti كَسَرَ *fregit*, sed كَسَرَ *confregit*, significat. — Tum verò etiam eodem modo Tèsjdîd adscribitur litterae, quotiescunque accidit, ut *alia*, praecedentem syllabam claudens consonans illi in pronuntiando similis¹ fiat et cum illâ coalescat. Accidit autem hoc in sequentibus casibus.

38. *Primò* littera liquida ج articuli definitivi اَلْ, qui nominibus praefigitur, cum sequente litterâ coalescit, si haec ex dentalibus (ت, ث, د, ذ, ط, ظ, et ن) aut lingualibus (ر, ز, س, ش, ص, et ض) est. — Tunc autem, ut in scripturâ, quae notis orthographicis caret, nomen cum articulo compositum esse appareat, nihilo minùs littera ج scribitur; sed, quia tamen non pronuntiatur, ei non adscribitur Djezma (§ 5); velut in اَلرَّشِيدُ (*arrasjîdu*) pro اَلرَّشِيدُ. — Attamen, si prima ipsius vocis littera etiam ج est, aliquando unum ج omittitur: quod semper obtinet in his tribus pronominis relativi usitatissimis formis اَلَّذِي (*qui*) eiusque feminino اَلَّتِي et plurali اَلَّذِينَ. Et semper quoque ج articuli omittitur, si voci, cuius prima littera ج est, non tantùm articulus اَلْ, sed etiam particula ج praefigitur: nam tunc, ut inferiùs videbimus, اَلْ articuli disparet, atque adeo tria ج concurrerent. Scribitur ergo exempli causâ لَيْلٍ (*lillaili*) à la nuit, non لَيْلٍ. — Ceterùm monendum est, grammaticos litteras dentales et linguales communi nomine *solares* appellare, non aliam ob rationem, quàm quòd una ex iis prima est in voce شَمْسُ *sol*. Similiter reliquas *lunares* nuncupant, quoniam una earum prima est vocis قَمَرُ *luna*.

39. *Secundò* ultima nonnullarum particularum littera liqui-

da ن coalescit cum primâ aliarum quarundam particularum litterâ liquidâ ل aut م, si ambae voculae adeo uno spiritu pronuntiantur, ut prior posteriori plane annitatur: ac tunc, suppressâ litterâ ن, voces etiam in scribendo coniunguntur; velut in عَنْ مِمَّنْ *e quo*, عَمَّا *a quo*, أَلَّا *nisi*, أَلَّا *ut ne*, pro مِمَّنْ مِمَّنْ, عَنْ مَّا, مِمَّنْ مِمَّنْ. — Rarissime, ut infra videbimus, talis particularae littera ن cum primâ aliûs vocis litterâ liquidâ, aut littera ن cum proximâ م in eâdem voce, sic coalascit.

40. Tertiò cum litterâ ت in primâ et secundâ personâ Perfecti verborum consonans, quae praecedentem syllabam claudit, coalescit, si adeo affinis soni est, ut proprium sonum ante illam conservare nequeat; atque etiam in hoc casu ea littera, quamquam cum ت coalescit, scribitur quidem, sed, quum non pronuntietur, sine Djezmate (§ 5). Sic scribitur لَبَيْتَتْ (*labitta*), أَخَذْتُمْ, أَرَدْتُ, بَسَطْتُ, لَبَيْتَتْ, أَخَذْتُمْ, pro لَبَيْتَتْ, أَخَذْتُمْ, بَسَطْتُ. — De alio simili litterae ت cum finitimâ confluxu inferiùs locus dicendi erit.

41. Quod reliquum est: syllaba, quam littera, cui Tèsjdîd adscribitur, terminat, dicitur quidem estque *consonante clausa* seu *composita*; ceteris tamen clausis sive compositis aliquantò *laxior* est: nam, quâ consonante praecedens syllaba clauditur, eâdem simul inchoatur sequens, atque adeo non duae consonantes efferuntur, quarum una praecedentem syllabam claudit, altera sequentem inchoat, sed una tantùm sic media inter duas vocales pronuntiat et utrimque cum utrâque coniungitur, ut, etsi non geminetur, sola utroque fungatur officio. Haec autem talis syllabae natura efficit, ut in eâ locum habeat vocalis

longa, certe longum *á*, velut in مَدُّ; quamquam aliàs lingua Arabum semper (puta extra pausam) vocalem in syllabâ compositâ corripit, exempli causâ non يَقُولُ et يَخْفُف, sed يَقُلْ et يَخَفْ, pronuntians.

Vèçla.

42. In certis quibusdam vocibus et vocum formis, quarum prima syllaba clausa sive composita a vocali, ac proinde a litterâ ʾ (seu spiritu leni), incipit, haec vocalis in mediis sententiarum membris articulisve obscuratur, et sequens consonans in pronuntiando coniungitur cum extremâ vocali vocis antecedentis particulaeve praefixae. In scripturâ tum ʾ quidem servatur, sed omittuntur Hamza et nota vocalis, atque harum loco litterae superscribitur haec nota ˆ, *Vèçla* (proprie *Vèçl* seu *Vaçl*) dicta, quae connexionem cum praecedente voce significet: velut in رَأَيْتُ أَبْنَكَ رَأَيْتُ ˆ أَبْنَكَ (*ra'aitu 'bnaca*) pro رَأَيْتُ أَبْنَكَ, كَانَتْ نَارٌ كَانَتْ ˆ نَارٌ (*ca'nnári*) pro كَانَتْ نَارٌ. Figura notae ˆ parvum ۞ esse videtur, prima littera vocis صَلَّةٌ, quae idem ac وَصَلٌ significat et in nonnullis librorum titulis plena pro notâ illâ scripta offenditur.

43. Obtinet autem haec vocalis primae obscuratio:

1°. in articulo أَل ˆ (sicut vulgò in vernaculo *het*); velut in عَلَى ˆ السَّاحِلِ (*'alá 'ssáheli*), pro عَلَى السَّاحِلِ, quemadmodum in vernaculo *bij 't strand*.

2°. in Imperativis primae verborum formae, quemadmodum in اَكْتُبْ ˆ scribe, et اَسْمَعْ ˆ audi; veluti اَكْتُبْ ˆ تُمْ *tum scribe*.

3°. in Perfecto, Imperativo et Infinitivo earum verbi formarum derivatarum, quarum prima littera ʾ cum Kesrâ profer-

tur; itemque in Perfecto earundem formarum passivo, in quo
 †, si pronuntiatur, Zhammam habet: ut in أَنْصِرِفَ *abi*, et أَنْصِرِفَ
abitum est; sed praefixâ coniunctione وَأَنْصِرِفَ et *abi*.

4°. in his novem nominibus: أَبْنٌ et أَبْنَمٌ *filius*, أَبْنَةٌ *filia*,
 اِئْتَانِ *duo*, اِئْتَانِ *duae*, اِسْتِ *nates*, اِسْمٌ *nomen*, اِمْرَأٌ *vir*, اِمْرَأَةٌ
femina; itemque in nomine اَيْمَنٌ, quando praemittitur particula
 لَ in iurisiurandi formulâ لَا اَيْمَنُ اَللهُ.

44. Aleph, quod ita simul cum vocali in mediis sententia-
 rum articulis obscuratur, *Aleph unionis* nuncupatur. Et multi
 hoc † semper, etiam in principio sententiarum, cum Vèçlate,
 vel saltem sine Hamzâ et vocali, scribere solent: nos in hac
 grammaticâ ei, si nihil antecedit, vocalem quidem in tironum
 gratiam adscripturi, sed, ut tamen simul appareat *Aleph unio-*
nis esse, Hamzam omissuri sumus.

45. In articulo اَيْمَنٌ celerior tantùm et correptior vocalis pro-
 nuntiatio obscurationis illius causa esse videtur; atque in لَا اَيْمَنُ
 duae vocales breves in unam coaluerunt, leni, qui intercede-
 bat, spiritu, licet scribatur, in pronuntiatione neglecto (§ 15, 2°).
 Sed in reliquis vocibus et formis hoc accedit, quòd in earum
 initio brevis illa vocalis non aliam ob causam effertur, quàm
 ut evitetur durus duarum consonantium in principio vocis con-
 cursus: nam in mediis sententiarum membris hic consonantium
 concursus sic evitatur, ut prior cum extremâ vocis, quae
 proxime antecedit, coniungatur vocali. Veluti اُكْتَبَ (*octób*)
 dicitur pro كُتِبَ (*ctób*), اِبْنٌ (*ebnún*) pro بِنٌ (*bnún*); quemad-
 modum Galli *espérer* pro Latino *sperare* pronuntiant. Non
 habet enim Arabum lingua syllabas a duabus consonantibus

incipientes: quare etiam vocibus peregrinis, in quarum initio duae consonantes coniunctae sunt, brevem vocalem cum ʾ praemittere solent. Sic efferunt scribuntque أَفْطُونُ, أَفْطَنْجُ et أُسْطُوْ pro Πλάτων, σπύγγος et σελας. — Tale ʾ *protheticum* appellare solent grammatici; et vocalis brevis, quâcum profertur, aut *Kesra* (ʿ) est, aut cum sequente vocali, si haec longa est, convenit sono.

46. Si contingit, ut Vèçlati in eodem enuntiationis articulo praecedat vox *consonante* terminata; nihilo minùs ea in pronuntiatione coniunctio obtinet: ut autem locum habeat, ultima illa praecedentis vocis consonans cum vocali quasi subsidiariâ profertur. Et haec vocalis plerumque *Kesra* est; velut in مَنِ ابْنُكَ (quis filius tuus est?) pro مَنِ ابْنُكَ; ac pariter, si articulus praefigitur nomini, ab *Aleph unionis* incipienti (§ 43, 4°), velut in اَلْأَسْمُ (alèsmu) nomen, et بَيْسُ اَلْأَسْمُ (bisä-lèsmu). Similiter, si vox terminatur diphthongo *ai*, quae tunc resolvitur: ut بِيْدِي اَلرَّجُلِ (in manibus viri) pro بِيْدِي اَلرَّجُلِ. — Atqui, si Tanvîn vocem claudit, non scribi solet vocalis, quoniam consonans, cui adscribenda esset, non scribitur. Nihilominùs tamen pronuntiatur *Kesra*. Veluti مُحَمَّدٌ اَلنَّبِيُّ (Mohammedes propheta) efferendum est: Mohammèduně 'nnabiju.

47. *Phat'ham* ante Vèçla accipiunt مَنِ (a, ex), et مَنِ (quis); sed tantummodo ante articulum, quippe qui solus ʾ habet, quod proprie cum vocali *a* pronuntiandum est; ut in مَنِ اَلْمَلِكِ (a rege), pro مَنِ اَلْمَلِكِ.

48. Denique vocalem *Zhammam* ante Vèçla accipit:

1°. pronomen tertiae personae plurale masculinum هُمْ; ac proinde etiam, quae ex eo facta sunt, pronomina secundae pers. pluralia masculina أَنْتُمْ et كُمْ; itemque secunda pers. pluralis masc. Perfecti verborum: veluti قَتَلَهُمُ الْعَدُوُّ (*occidit eos hostis*), قَتَلْتُمُ الْعَدُوَّ (*occidistis hostem*), اَقْتَلْنِمُ. Videlicet primigenia pronominis istius tertiae personae forma هُمُ vel هُمُو est; quae igitur ante Vèçla servatur.

2°. particula مِنْ (*inde a*), quippe cuius integra forma مِنْذُ est.

3°. omnis vox, quae cadit in diphthongum *au*; quippe quae tunc resolvitur: ut in غَزَوْا اَلْمَدِيْنَةَ (*infestarunt oppidum*) a غَزَوْا. — Attamen particulae اَوْ (*aut*) et لَوْ (*si*) Kesram accipiunt; velut in اَوْ اَبْنُكَ *aut filius tuus*.

49. Multum illud †, cui vulgò Vèçla adscribitur, in quibusdam casibus in scripturâ omittitur:

1°. in frequentissimâ loquutione بِسْمِ اللّٰهِ (*in nomine Dei*) pro بِاسْمِ اللّٰهِ; ex antiquâ, ut videtur, consuetudine.

2°. ob eandem, ut puto, rationem in voce اَبْنِ *filius*, quando nomini proprio statim subiungitur generis paterni, vel et materni, designatio; velut in اسْحَقُ بْنُ اِبْرٰهِيْمَ *Isaacus filius Abrahami*, الْمَسِيْحُ بْنُ مَرْيَمَ *Messias filius Mariae*. — Non pariter verò in ceteris casibus; veluti, si dicitur اسْحَقُ اَبْنِ عَمِي *Isaacus filius patris mei*, aut اسْحَقُ اَبْنِ اِبْرٰهِيْمَ hoc sensu: *Isaacus filius Abrahami est*. — Praeciipiunt quoque grammatici semper illud vocabulum cum † scribere, quoties eo inchoatur paginae linea.

3°. in articulo اَلْ, si praefigitur praeverbium جُ aut جِي; ut in

لِلرَّجُلِ (τῷ ἄνδρι) et لِّلْحَقِّ, pro لَا تَرَجُلٍ et لَا تَلْحَقُ. — Fieri hoc videtur, ne, quum solae consonantes scribantur, duae primae litterae لا pro separatâ voce لَا (non) ducantur, ac pronuntietur, ut hoc utar, لَا تَرَجُلٍ (ὡς ἄνδρι).

4°. quando praefigitur particula interrogandi أَ; ut in أَبْنُكَ *an filius tuus?* أَلْمَاءُ *an aqua?* pro أَبْنُكَ et أَلْمَاءُ, vel أَبْنُكَ et أَلْمَاءُ. Conferatur § 21 et 23.

De distinctione.

50. Sententias aut sententiarum membra scriptores Arabici non, sicuti nos, distinguunt punctis notisque similibus. Initium novi argumenti aut capitis indicare solent eo, quòd primam vocem rubro colore vel maioribus et crassioribus litteris pingunt, aut aliquam eius litteram dilatant; velut in قَالَ. Singulae particulae, in quas Alcorani capita distributa sunt, distinguuntur hac notâ ۞, aut simili aliâ. Huiusmodi figuram unam aut plures etiam scribunt in vacuo lineae spatio, quod relinquitur, quando cum novâ libri sectione nova linea incipitur. Similiter denique, quando carminis cuiusdam versûs totam paginae latitudinem non complent, post singulos, vel et simul ante eos, scribitur aliqua harum figurarum: ۞, ۞۞, ۞۞۞, aut consimilis alia. Videlicet singularum paginae linearum aequalitati student librarii, et inania spatia quodammodo complent.

De notis numerorum.

51. Numeros Arabes aut litteris, aut peculiaribus signis indicant. *Litterae* ad numeros designandos suam quaeque significationem nactae sunt ex antiquiore earum ordine, qui hic est:

ا, ب, ج, د, ه, و, ز, ح, ط, ي, ك, ل, م, ن, س, ع
70, 60, 50, 40, 30, 20, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1

ف, ص, ق, ر, ش, ت, ث, خ, ذ, ض, ظ, غ
1000, 900, 800, 700, 600, 500, 400, 300, 200, 100, 90, 80

Componuntur ita, ut exempli causâ 132 قلب غنچ 1053 valeat.

52. Scriptura numerorum, quae per *decem notas peculiares* fit, Arabes, quoniam ab Indis eam traditam habent, *Indicam* appellant; estque ea proprie eadem atque hodierna Europaeorum, quae *Arabica* dicitur, quoniam ab Arabibus accepta est. Figurae tamen aliquantùm ab Europaeis differunt; sic enim vulgò scribuntur:

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

Sed ratio, quâ componuntur, plane eadem est; veluti ١٠٥٣ valet 1053.

II.

DE FORMÂ ET FLEXURÂ SINGULARUM ORATIONIS PARTIUM.

A. DE PRONOMINE PERSONALI.

53. Pronomen personale aut *separatum* est, aut *inseparabile*. — *Separati* hae formae sunt:

3 pers. *sg.* m. هُوَ f. هِيَ; *pl.* m. هُمْ f. هُنَّ; *du.* هُمَا

2 pers. *sg.* m. أَنْتَ f. أَنْتِ; *pl.* m. أَنْتُمْ f. أَنْتُنَّ; *du.* أَنْتُمَا

1 personae *singulare* أَنَا; *plurale* نَحْنُ.

54. *Inseparabile* usurpatur, quoties aliŭs vocis *complementum* pronomine designatur, eique voci annectitur. Variatur in hunc modum:

3 pers. *sg.* m. **أَنا**, f. **هَنا**; *pl.* m. **هُم**, f. **هُنَّ**; *dual.* **هُمَا**

2 pers. *sg.* m. **أَنتَ**, f. **أَنتِ**; *pl.* m. **أَنتُمْ**, f. **أَنتُنَّ**; *dual.* **أَنتُمَا**

1 pers. *sg.* **أَنا**, si obiectum designat; aliàs **أَنا**: *pl.* **أَنا**.

55. Pronomina **أَنا** et **أَنتُمْ** ante Vèçla in mediis sententiarum articulis Zhammam accipere, suprà iam dictum est (§ 48, 1°). Et poëtis hanc pleniorē formam usurpare licet, quoties lubet. — Pariter pro **أَنا**, ut in vocalem exeat, pleniùs **أَنا** profertur, si praeter hoc etiam pronomen tertiae personae uni verbo annectitur: veluti **أَعْطَاكُمْ** *donavit vos iis*. Videlicet nonnunquam locum habet, ut uni verbo pro gemino complemento duo diversarum personarum pronomina annectantur; ac tunc prima persona secundae vel tertiae, tertiaeque secunda, semper tanquam potior praecedit.

56. Pronomina inseparabilia primae personae **أَنا** et **أَنا** non opus quidem habent, quum in vocalem exeant, ante Vèçla vocalem subsidiariam assumere: attamen ante articulum **أَنا**, quoniam in hoc **أَنا** proprie cum vocali *a* profertur, certe licitum est **أَنا** et **أَنا** pronuntiare; veluti **أَهْدِينِي الصِّرَاطَ** (*ihdinija 'ççerâta*) *duc me per viam*. — Et verò haec quoque productior forma (quemadmodum **أَنا** et **أَنا** facta sunt ex **أَنا** et **أَنا**) in carminibus etiam aliàs frequentis usûs est.

57. Tum etiam semper **أَنا** pro **أَنا** usurpatur, quando vox, cui pronomen annectendum est, in longam vocalem aut diph-

thongum cadit: sed tunc, quia brevis vocalis *i* post vocalem longam sponte suâ cum semivocali litterâ *ي* effertur, pro *ي* simpliciter *ي* scribitur; ut in *يَدَايَ* *manús meae*, a *يَدَا*. Quando vox in *ي* aut *ي* exit, unum tantum scribitur *ي*, ac superscribitur *Tèsjdîd* (§ 36); velut in *فِي* *in me*, a *فِي*, et *يَدَيَّ* *in manibus meis*, a *يَدَيَّ*.

58. Consimili modo *هُوَ* et *هِيَ*, quando iis coniunctio *وَ* aut *فَ* (quin etiam apud poëtas interrogandi particula *أَ*) praefigitur, breve suum *u* et *i* amittere possunt, ut *وَقَوْ* et *فَهِيَ* scribatur pro *وَقَو* et *فَهِي*. Nam etiam sic in syllabis *وَ* et *فَ* brevis vocalis *a* per admixtum spiritum tanquam longa profertur, adeo ut cum sequente semivocali litterâ simul sponte suâ brevis illa vocalis *u* vel *i* enuntietur.

59. Pronomina inseparabilia tertiae personae *هُوَ*, *قُمْ*, *فُنَّ* et *هَما* cum *Kèsrâ* loco *Zhammae* proferuntur, quoties vox, cui annectuntur, vocali *i* aut diphthongo *ai* terminatur; velut in *يَدِيْهِ* *in manu eius*, et *يَدَيْهِنَّ* *in manibus earum*. — Reliqua haec horum pronominum forma est ex antiquitate, quae utramque formam sine discrimine usurpabat, adeo ut ne inter *هُوَ* et *هِيَ* quidem generis observaretur differentia. Usitata autem mansit pronuntiatio cum vocali *i* tantummodo, quando vocalis *i*, sive sola, sive in diphthongo *ai*, antecedit, ut, quum littera* in his pronominibus non nisi leniter pronuntietur, vocalium *i* et *u*, qui sic existit, evitetur concursus. — Quodsi autem, quoniam in eodem sententiae articulo *Vèçla* sequitur, pronomen *قُمْ* cum vocali subsidiariâ proferendum est, alii qui-

dem هِم, perinde ac هُم (§ 55), sed alii هِم cum usitatissimâ vocali subsidiariâ Kèsrâ (§ 46), pronuntiant.

60. Si pronomen ي annectitur voci, cuius ultima littera ı sive Hamza ob accedentem vocalem ı in ی commutatur (§ 24), unum tantum ex lege orthographiae Arabicae scribi solet ی, superscriptâ Hamzâ (§ 27): velut in رَدَايَ (*pallium meum*) pro رَدَائِي, et hoc pro رَدَايَ.

B. DE VERBO.

1. De verbo perfecto.

61. *Verbum perfectum* est, quod tres saltem litteras consonantes habet easque in derivatione et omnibus flexibus conservat.

a. De variis verbi perfecti formis et propriâ singularum significatione.

62. *Trilitterum* verbum tum triplicem pro diversâ significatione formam admittit, unam *activam*, ac duplicem, quam *neutram* appellant grammatici; tum varias a se *derivatas* habet cum novâ quâdam singulis propriâ significationis accessione *formas*. Ad tredecim vulgò numerantur, quae in 3^{tiâ} personâ sing. masc. Perfecti, quae simplicissima personalis verbi perfecti forma est, a verbo فعل, quo pro paradiigmate uti solent grammatici Arabici, hoc modo se habent:

1. {	فَعَلَ	2. فَعَّلَ	5. تَفَعَّلَ	8. اِفْتَعَلَ	11. اُفْعَلَّ
	فَعَّلَ	3. فَاَعَلَ	6. تَفَاعَلَ	9. اَفْعَلَ	12. اَفْعُوْعَلَ
	فَعْلَ	4. اَفْعَلَ	7. اِنْفَعَلَ	10. اِسْتَفْعَلَ	13. اَفْعُوْلَ

Addunt quidam 14^{am} formam اَفْعَلَّ , et 15^{am} اَفْعَلَى .

63. Tum accedunt quatuor formae verbi *quadrilitteri*, quae ab eodem verbo فَعَلَ , si, ut quadrilitterum fiat, litteram م praemittimus, sic variantur:

II. مَفَعَلَ , II. تَمَفَعَلَ , III. اَمَفَعَلَ , IV. اَمَفَعَلَّ .

64. Atqui in hac formarum verbi trilitteri et quadrilitteri ratione, a grammaticis Arabicis traditâ et vulgò acceptâ, non unum est, quod minùs probandum esse videtur. Quae igitur ut corrigantur, sequentia praecipue animadvertenda sunt.

65. In istis formis 5ta, 6ta, 7ma, 8va et 10ma verbi trilitteri, et II^{da} quadrilitteri, formae sunt *mediae*, quae vulgò dicuntur, id est *reflexivae* seu *reciprocae*. Hae autem a formis simplicibus, quae vulgò *activae*, sed rectiùs *subiectivae* dicuntur, hoc modo inclinari solent, ut praefigatur littera ت, sive cum brevi Phat'hâ prolata (ut in 5ta et 6ta verbi trilitteri, et in II^{da} quadrilitteri); sive cum nullâ vocali, sed ita ut praemittatur brevis Kèsra cum † prosthetico (§ 45), quo in casu littera ت non ante primam verbi litteram, sed post eam efferri solet (ut in 8va et 10ma formâ verbi trilitteri). In solâ formâ 7ma eâdem fere significatione praefigitur ن, praemissâ Kèsrâ cum † prosthetico. Sic igitur a primâ formâ verbi trilitteri duplici modo 7ma et 8va, a secundâ 5ta, a tertiâ 6ta, a primâ quadrilitteri II^{da}, inclinata est: sed 10ma trilitteri a quadrilittero سَفَعَلَ .

66. Videlicet pauca quidem verba quadrilittera facta sunt ex pluribus vocibus in unam contractis (ut سَمَنَ ex loquutione

(بِسْمِ اللَّهِ); sed pleraque a verbo trilittero derivata sunt. Partim enim inclinata sunt a nomine, quod a verbo trilittero ope additae cuiusdam litterae factum est; veluti مَذْهَبَ sectam sequutus est, a مَذْهَبَ secta, a verbo ذَهَبَ. Et maxima pars non alio modo a trilittero verbo declinata sunt, quam forma 2da, 4ta et 9na a primâ et simplice. — Nam, primò, perinde ut 2da فَعَّلَ ex primâ sic facta est, ut ad formam cum significatione augendam media littera duplicaretur atque adeo quasi quadrilitterum verbum fieret; ita in aliis eodem consilio media littera non duplicata, sed ante vel post eam alia, sive semivocalis, sive spiritus aut gutturalis, sive liquida, sive denique alia, littera inserta est, ut existerent formae iam verè quadrilitterae فَوَعَلَ, فَيَّعَلَ, فَاعَلَ, فَاعَلَّ, فَهَعَلَ, فَهَعَلَّ, فَرَعَلَ, فَرَعَلَّ, فَمَعَلَ, فَمَعَلَّ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَّ, فَعَالَّ, فَعَالَ, فَعَيْلَ, فَعَيْلَّ, فَعَائِلَ, فَعَائِلَّ, فَعَاعَلَ, Fَعَاعَلَّ, aliaeque similes. Neque etiam forma 3^{tia} فَاعَلَ a formis quadrilitteris فَوَعَلَ, فَيَّعَلَ vel فَاعَلَّ quicquam differre videtur, praeterquam quòd pro diphthongo au vel ai, aut pro brevi a cum spiritu leni, longa vocalis á pronuntiata sit. — Porro, sicuti forma 9na أَعْلَلَ a primâ inclinata est tertiâ litterâ duplicatâ (praemissâ brevi Kèsrâ cum † prosthetico, quia, si media syllaba fortiùs et elatiore tono proferatur, primae consonantis vocalis obscuratur), ita in aliis tertia littera bis pronuntiata est, ut existeret forma فَعَلَّلَ, vel pro quartâ tertiae simili alia, veluti liquida, ut in فَعَلَّلَى, aut semivocalis, ut plurimum quiescens, ut in فَعَلَّى; quam ultimam formam vix quadrilitterum verbum appellare licet. — Denique, ut forma 4ta أَفْعَلَّ a simplice facta et aucta est litterâ † sive spiritu leni in principio additâ, sic in aliis aliam litteram adhibitam

offendimus, veluti * sive spiritum asperum, ut فَفَعَلَ existeret. Atque haec quoque origo est formae quadrilitterae سَفَعَلَ, praemisso spiritu dentali, cuius medium, ut diximus (§ 65), forma 10ma اسْتَفَعَلَ est. Sed, quum formae أَفَعَلَ et سَفَعَلَ eiusdem plane significationis sint, forma autem أَفَعَلَ frequentissime, sed سَفَعَلَ rarissime usurpetur; quumque a solâ formâ سَفَعَلَ derive-tur forma media; ideo frequentissima haec forma media اسْتَفَعَلَ, quasi ab أَفَعَلَ inclinata esset, formis verbi trilitteri accenseri solet. Ne verò mireris, formam أَفَعَلَ, quamvis quatuor litteras diversas habeat, inter formas trilitteri verbi numerari: nam prima huius formae littera in quibusdam flexibus obscuratur; verbum autem quadrilitterum non dicitur, nisi quod quatuor suas litteras in omnibus flexibus conservat (§ 61).

67. Tum, sicut a simplice verbo trilittero derivatae sunt omnes hae formae, variis modis auctae (sive in formis verbi trilitteri numerentur, sive verba quadrilittera dicantur); ita hae formae auctae denuo iisdem modis ampliùs augeri coeptae sunt. — Ac primò quidem, ut trilitteri, sic etiam quadrilitteri verbi, ultima consonans duplicata est, atque ita, quemadmodum a trilittero forma 9na (فَعَلَ a أَفَعَلَ), sic a quadrilittero forma IV^{ta} derivata est; a مَفَعَلَ exempli causâ اَمَفَعَلَ (§ 63). Et, quum sic etiam a formâ quadrilitterâ فَعَعَلَ declinetur اَفَعَعَلَ, paenultima autem et antepaenultima vocales, quae non nisi leni spiritu separantur, facilè in unam longam vocalem confluant (§ 15, 2°); exinde orta est forma اَفَعَعَلَ, quae, quia nunc paenultima verbi quadrilitteri consonans † obscurata est, rursùm formis verbi tri-

litteri annumeratur in iisque 11ma dicitur. — Tum etiam, perinde ut a trillittero verbo quadrilitterum derivatur novâ litterâ ante mediam consonantem, vel post eam, insertâ (§ 66), sic aliquando eodem modo quadrilitterum denuo augetur. Ac praecipue quidem sic medio verbo inseritur littera ن, vel potiùs syllaba *an*, ita ut a مَفْعَلْ exempli causâ fiat اَمْفَعْلَ: quae verbi quadrilitteri forma III^{ia} est (§. 63). Pariter e formis auctis فَعْلَلْ et فَعْلَى ortae sunt auctiores اِفْعَلَلْ et اِفْعَلَى; quae duae formae a quibusdam grammaticis in formis verbi trillitteri 14ta et 15ta numerantur (§ 62). Nimirum formae فَعْلَلْ et فَعْلَى, quum non quatuor *diversas* et *consonantes* litteras habeant, non vera quadrilittera verba sunt, et littera ن etiam septimae formae derivationi inservit: quare eodem certe iure illae 14ta et 15ta, atque 12ma et 13^{ia}, formis derivatis verbi trillitteri annumerari posse videantur. — Sin autem paenultima verbi quadrilitteri consonans م est, antecedens littera ن in unam duplicem cum eâ coalescit (§ 41), velut in اِذْرَمَسْ pro اِذْرَمَسْ. Et in formis quadrilitteris, quae paenultimam litteram و vel ى habent, in formis فَعَوَلْ et فَعَيْلْ, non, sicut vulgò, syllaba *an*, sed cum sequente litterâ semivocali conveniens diphthongus *au* vel *ai*, inseritur, adeo ut اِفْعَوَلْ et اِفْعَيْلْ exsistat. اِفْعَوَلْ vulgò a grammaticis formis derivatis verbi trillitteri accensetur, ac 18ma dicitur. Formarum autem اِفْعَيْلْ et اِفْعَمَلْ a perpaucis tantùm alibua habita ratio est.

68. Prout autem verbum trillitterum augetur ultimae litterae repetitione (ut فَعْلَلْ exsistat, § 66), sic idem fieri potest re-

petendo *duas* litteras extremas, vel potiùs, quum ultima vocalis brevis in linguâ vulgari non pronuntietur, repetendo ultimam *syllabam*. Sic oritur forma اِنْعَلَّعَ, sive, ut in linguâ vulgari effertur, 'ph'al'al, a simplice verbi formâ pha'al. Quum autem haec forma cani latranti, quàm homini loquenti, convenientior esse videatur, ideo in sermone Arabico ea non integra manet, sed pro اِنْعَلَّعَ effertur اِنْعَوَّعَ, in linguâ vulgari 'ph'au'al pro 'ph'al'al, ita ut media syllaba, quo latratus evitetur, non in eandem, atque ultima, consonantem, sed in diphthongum, exeat. Haec igitur origo est formae verbi trilitteri 12ma (§ 62).

69. Iam verò ab hisce verbi Arabici formis (sive *verbi trilitteri formae*, sive *verba quadrilittera*, vulgò dicantur), quotquot aliquam subiecti cuiusdam actionem significant, et verò etiam a formis *mediis*, id est reflexivis, praeterea derivari potest nova forma, quae vulgò *passiva*, sed rectiùs *obiectiva*, nuncupatur; quemadmodum quae vulgò *activa* forma dicitur, ut vera eius vis significetur, *subjectiva* dicenda est. Propria obiectivæ formae est vocalis Zhamma in primâ syllabâ.

70. Lubet nunc variam hancce, iam explicitam, verbi formationem et unius formae ab alterâ derivationem brevi in conspectu proponere: utque simul facilis comparatio sit cum vulgari formas verbi trilitteri et quadrilitteri numerandi ratione, quam superiùs descripsimus (§ 62 et 63), uncinis inclusas singulis verbi *trilitteri* formis abscribimus *Arabicam* numeri notam 1, 2, 3, 4 etc., iis formis, quae verba *quadrilittera* nuncupari solent, litteram Q, earumque derivatis *Romanam* numeri notam II, III aut IV. Non est autem opus, ut quadrilitte-

ras formas hîc exhibeamus omnes, sed eas duntaxat, quae prae ceteris notabiles sunt, saltem in formâ subiectivâ: notitia reliquarum intelligi potest ex § 66, obiectivarum et reflexivarum ex analogiâ.

Forma subiectiva;		obiectiva.	Reflexiva;	obiectiva.
[1]	activa فَعَلَ	فَعِلَ	[7] اِنْفَعَلَ	اِنْفَعَلَ
	semiaet. فَعَلَّ		et	
	neutra فَعَّلَ		[8] اِفْتَعَلَ	اِفْتَعَلَ
[2]	فَعَّلَ	فَعَّلَ	[5] تَفَعَّلَ	تَفَعَّلَ
[Q]	فَعَّذَ	فَعَّذَ	[II] تَفَعَّذَ	تَفَعَّذَ
	فَعَّيَّذَ	—	—	—
	فَعَّوَّذَ	—	—	—
	فَعَّأَذَ	—	—	—
[Q]	فَتَعَّذَ	فَتَعَّذَ	[II] تَفَتَعَّذَ	—
	فَتَعَّيَّذَ	—	—	—
	فَتَعَّوَّذَ	—	—	—
	فَتَعَّأَذَ	—	—	—
[3]	فَاعَلَ	فَوَعَلَ	[6] تَفَاعَلَ	تَفَوَعَلَ
[9]	اِفْعَلَ	inusitata.	inusitata.	inusitata.
[Q]	فَعَّلَدَ	فَعَّلَدَ	[II] تَفَعَّلَدَ	تَفَعَّلَدَ
	فَعَّلَنَ	—	—	—
	فَعَّلَى	—	—	—

Forma subiectiva;	obiectiva.	Reflexiva;	obiectiva.
[4] أَفْعَلْ	أَفْعَلْ	inuitata.	inuitata.
[Q] {	فَفْعَلْ	—	—
	سَفْعَلْ	[10] اسْتَفْعَلْ	اُسْتَفْعَلْ
	مَفْعَلْ	[II] تَمَفْعَلْ	تَمَفْعَلْ
	نَفْعَلْ	—	—
[IV] {	أَمَفْعَلْ	inuitata.	inuitata.
	أَفْعَالْ		
[11] أَفْعَالْ	inuitata.	inuitata.	inuitata.
[III] أَمَفْعَلْ	أَمَفْعَلْ	inuitata.	inuitata.
[14] أَفْعَلْكَ	—		
[15] أَفْعَلْنِي	—		
[III] {	أَفْعَمَلْ	inuitata.	inuitata.
	أَفْعَيْلْ		
	أَفْعُولْ		
[13] أَفْعُولْ	أَفْعُولْ	inuitata.	inuitata.
[12] أَفْعُوْعَلْ	أَفْعُوْعَلْ		

71. Speciatim adhuc de formis mediis (reflexivis seu reciprocis) monenda sunt sequentia. — In iis, quae, ut 5ta et 6ta verbi trilateri, litteram ت cum Phat'ha praefixam habent, nonnunquam ea littera sine vocali illâ profertur, sed praemittitur ei brevis Kèsra cum 1 unionis sive *prothetico* (§ 65), si etiam prima verbi consonans ت est, aut soni finitimi littera

ص, ش, س, ز, aut denique sibilans ط, vel ذ, د, ج, ث, vel ص. Attamen tunc littera ت non, sicut in 8va et 10ma formâ, post primam verbi consonantem effertur, sed in unam duplicem cum eâ coalescit (cf. § 40); velut in أَثَقَلَ pro vulgari تَثَقَّل. Sic evitatur duorum similium sonorum ingratus concursus.

72. Pariter in 8va formâ, si una istarum litterarum prima verbi consonans est, littera ت, quae aliàs post primam verbi consonantem profertur, cum ط, ت et د semper, cum reliquis nonnunquam, in unam duplicem coalescit, velut in أَطْبَعَ, اتَّبَعَ, أَضْرَبَ et أَشْبَهَ, أَزَلَفَ, أَظْلَمَ, أَذْكَرَ, أَثْبَتَ, أَدْرَكَ, تَبَعَ, أَضْرَبَ et شَبَهَ, زَلَفَ, ظَلَمَ, ذَكَرَ, ثَبَتَ, ذَرَكَ, طَبَعَ. — Quando autem littera ت, ut vulgò, post primam verbi consonantem effertur, litterarum ط, ص, د et ز propria natura efficit, ut ت post tres priores in fortius ط, post duas posteriores in lenius ص, commutetur, ac dicatur أَظْلَمَ pro أَطْلَمَ, أَصْبَغَ a صَبَغَ, et similiter أَزْدَلَفَ et أَذْدَكَرَ, أَضْطَرَبَ. — Sed etiam sic cum litterâ ط vel د facile in unam duplicem coalescit, et blaesum suum sonum amittit antecedens ط vel ذ, adeo ut pronuntietur أَظْلَمَ et أَذْكَرَ; cuiusmodi verba proinde tribus modis diversis in hac 8va formâ proferre licet. Semper autem sic prima verbi consonans ت, si littera ت post eam profertur, huic assimilatur; diciturque non minùs أَثْبَتَ (pro أَثْبَتَ), quàm أَثْبَتَ, a ثَبَتَ. — Obiter hîc monemus, in 10ma quidem formâ litteram ت post س proferri solere, sed in uno frequentissimo verbo imperfecto اسْتَطَاعَ ingratum duarum similium litterarum concursum sic evi-

tari, ut littera ت cum suâ vocali elidatur atque اسْتَطَاعَ pronuntietur; aut secundum alios grammaticos ita, ut vocalis duntaxat maneat, ideoque littera س duplicetur atque اسْتَطَاعَ proferatur.

73. In 7ma denique formâ litteram ن prae fixae syllabae in cum primâ verbi litterâ, si haec quoque ن est, in unam duplicem coalescere, velut in اَنْمَسَ a نَمَسَ, vix, ut moneamus, necesse esse videtur (§ 35). Verum idem nonnunquam accidit, si prima verbi littera م est (§ 39); ut in اَمَلَسَ pro اَمَلَسَ. Conferatur § 67.

74. Iam verò quòd ad propriam singulis hisce verbi formis vim et significationem attinet; de eâ generatim quidem in primis sequentia animadverti debent; quàm varie autem propria et principalis singularum significatio transferatur; hîc adductis exemplis exponere longum foret.

75. Ea *simplicis verbi* forma, cuius media consonans in Perfecto cum vocali *a* profertur, peculiaris est verbis *activis*, id est iis, quae *proprie* aliquam *actionem* designant, ut فَعَلَ *agere*. E contrario forma *neutra* فُعِلَ *qualitatem* aut *conditionem* significat, quae cum nullâ actione coniuncta est; ut حُسِنَ *pulchrum esse*. Sed alteram formam neutram فَعِلَ rectissime *semiactivam* nuncupes: designat enim *affectionem* aut *passionem*, quam nunquam non aliqua comitatur actio, aut *proprietatem*, quatenus ea *exhibetur* sive *exeritur*; ut حَزِنَ *tristem esse*, فِهِمَ *intelligentem esse, intelligere*.

76. Duplicatio mediae consonantis in formâ secundâ فُعِلَ eam

exprimit *vim*, ut aliquam *curam*, *operam*, vel *diligentiam* adhibitam, vel actionis *frequentiam* designet: ut كَسَرَ *frangere*, sed كَسَرَ *confringere*. Plerumque significat *curare* seu *facere* id, quod simplex verbi forma denotat; veluti نَزَلَ *descendere*, sed نَزَلَ *curare*, ut aliquis vel aliquid *descendat*. — Convenit significatio omnium earum *formarum quadrilitterarum*, quae ex trilittero verbo factae sunt novâ litterâ post mediam consonantem, vel ante eam, insertâ.

77. *Tertiae formae proprium est*, ut significet *adversus aliam rem aut personam*, vel *erga eam*, illam *instituere actionem*, illamve *exhibere qualitatem*, quae simplice verbi formâ designetur. Sic وَاقَعَ significat *irruere*, *invadere*; sed وَاقَعَ *adoriri* (*invasionem instituere adversus*) aliquem; خَشَنَ *rudem esse*; sed خَشَنَ *rude tractare* (*ruditate uti erga*) aliquem.

78. Perinde ut in medio (§ 76), sic etiam in fine verbi litterae duplicatio (vel repetitio), aut novae additio, aliquam designat *vim*. Hoc tamen in usu linguae observatur discrimen, ut, si in medio verbum eo modo augeatur, significari soleat aliquid, quod *conspicuum* vel *insigne* sit in *actione*; sed, verbo in fine aucto, *conspicua* potius vel *insignis* designetur *qualitas*. Et *forma* quidem *nona* fere non usurpatur, nisi in iis verbis, quae *colorem* aut *deformitatem* significant: *color* enim et *deformitas* qualitates sunt *conspicuae*, quae in primis in oculos incurrunt. Veluti أَصْفَرَ *flavum esse* significat, et اَعْوَجَ non simpliciter *curvum esse*, sed *curvitate conspicuum* vel *insignem*, id est *curvitate deformem*, esse. — Similiter ver-

bum quadrilitterum in medio auctum طَمَنَّ vel طَمَن quietum vel tranquillum reddere significat, sed in formâ IV^{ta} اطمأن quiete vel tranquillitate frui, sive insigniter quietum vel tranquillum esse. — Et, quum undecima verbi trilitteri forma (افعلّ pro افعّل) hoc a nonâ differat, quòd etiam in medio aucta sit; ideo etiam maiorem et intensiorem habet significationis vim. Sic اصغّر significat valde flavum esse.

79. *Verborum quadrilitterorum*, quae a fine aut a principio aucta sunt novae litterae additione, maxima pars originem et significationem habet a nomine, quod a verbo trilittero novâ litterâ in fine aut in principio additâ derivatum est; inprimis formae تَفَعَّلَ, مَفَعَّلَ et ثَعَلَّ. Sed iis formis, quae ab initio spiritu praemisso auctae sunt, id est formae quartae verbi trilitteri اَفْعَلَّ, et rarissimis formis quadrilitteris سَفَعَّلَ et هَفَعَّلَ, hoc proprium est, ut significant *facere*, *efficere*, aut quocunque modo *causam esse*, ut id, quod simplex verbum denotet, sit vel fiat. Veluti حَزَنَ *tristem esse*, sed أَحْزَنَ *contristare*; طَرَدَ *propellere*, sed أَطْرَدَ *facere*, seu *iubere*, aliquem aliquid *propellere*.

80. *Forma duodecima*, اِنْعَوَّلَ, quum proprie secundam syllabam iteratam et continuatam habet (§ 68), etiam proprius sensus, qui ei subiectus est, huic singulari formae respondet. Exempli causâ اَخْشَنَ, *asperum sive rudem esse*, اِخْشَوْنِ significat *asperitatem iterumque asperitatem*, sive *frequentes asperitates*, vel *continuum ruditatem*, habere.

81. De significatione, quae singulis formis reflexivis seu

reciprocis et *obiectivis* seu *passivis* propria sit, singulatim exponere non opus esse videtur. Monemus duntaxat, formas reflexivas omnibus iis, quae etiam aliis linguis his formis propriae sunt, significationibus, et verò etiam vice formarum obiectivarum, usurpari: quod in primis frequens est in formâ 7ma ^a. — Etiam hoc animadvertendum est, omnes formas significationem obtinere posse, et saepissime obtinere, a nomine. Veluti مَرَضَ non significat *curare*, ut *aegrotet*, sive *aegrotum reddere*, a مَرِضَ *aegrotare*; sed *aegrotum curare*, a مَرِيضٍ *aegrotus*.

b. De flexurâ verbi perfecti.

82. • Quos in linguâ Arabicâ *modos*, tum *personales*, tum *impersonales*, habeat verbum perfectum, et quomodo *personales* pro diversitate *personarum*, *generis* *numerique* flectantur, apparebit ex paradigmate coniugationis formae simplicis, quod a verbo قَدِمَ desumptum hîc sequitur. Modorum autem *impersonalium*, quum nomina sint, omnino eadem flexio est, ac ceterorum nominum: de hac igitur posthac agetur.

a) Videatur de vero formarum mediarum seu reflexivarum sensu *Over de deelen der rede en de redeontleding, of Logische analyse der taal*, p. 34—33 editionis secundae.

*Formae primae subiectivae modi personales.**Perfectum activum.*

persona.	Singulare.		Plurale.		Duale.	
	masc.	fem.	masc.	fem.	masc.	fem.
3.	قَدِمَ	قَدِمَتْ	قَدِمُوا	^a قَدِمْنَ	قَدِمَا	قَدِمَتَا
2.	^a قَدِمْتَ	قَدِمْتِ	^b قَدِمْتُمْ	قَدِمْتُنَّ	comm. قَدِمْتُمَا	
1.	comm. ^a قَدِمْتُ		قَدِمْنَا		

Perfectum semiactivum.

قَدِمْتُ, قَدِمْتِ, قَدِمْتُمْ, et sic porro.

Perfectum neutrum.

قَدِمْتُ, قَدِمْتِ, قَدِمْتُمْ, et sic porro.

Imperfectum activum.

3.	يَقْدُمُ	تَقْدُمُ	يَقْدُمُونَ	^a يَقْدُمْنَ	يَقْدُمَانِ	تَقْدُمَانِ
2.	تَقْدُمُ	تَقْدُمِينَ	تَقْدُمُونَ	تَقْدُمُنَّ	تَقْدُمَانِ	
1.	أَقْدُمُ		نَقْدُمُ		

a) Animadverti debet, si ultima verbi littera ت aut ن est, illam cum ت in terminationibus personalibus 2^{dae} pers., hanc cum ن in terminationibus ن et نَا in unam duplicem coalescere. Sic a سَكَّتَ 2 p. s. m. سَكَّتَ, a سَكَّنَ 3 p. pl. f. سَكَّنَ est. Cf. § 35 et 37. Videatur quoque § 40.

b) Terminatio huius personae تُمْ, si pronomen annectitur, longâ vocali ú augetur; ut in قَدِمْتُونِي. Cf. § 48, 1° et § 55. Etiam poëtae hanc terminationem, etsi pronomen non annectitur, subinde تُمُو vel تُمْ pronuntiant.

c) Sunt dialecti, in quibus prima huius modi syllaba non cum Phat'hâ, sed cum Kèsrâ profertur, sicut in linguâ Hebraeâ.

aut

تَقْدِمِينَ, تَقْدِمُ, تَقْدِمُ, يَقْدِمُ, etc.

Imperfectum semiactivum.

يَقْدِمُ, rarò يَقْدِمُ.

Eandem autem hanc formam saepe habet Imperfectum verbi *activi*, quando ultima vel paenultima littera *gutturalis* est; ut يَقْدِمُ et يَقْدِمُ.

Imperfectum neutrum.

يَقْدِمُ.

Iussivus et Coniunctivus. d

3.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{يَقْدِمُ} \\ \text{يَقْدِمُ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{تَقْدِمُ} \\ \text{تَقْدِمُ} \end{array} \right\}$	يَقْدِمُوا	يَقْدِمِينَ	يَقْدِمَا	تَقْدِمَا
2.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{تَقْدِمُ} \\ \text{تَقْدِمُ} \end{array} \right\}$	تَقْدِمِي	تَقْدِمُوا	تَقْدِمِينَ	تَقْدِمَا	
1.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{أَقْدِمُ} \\ \text{أَقْدِمُ} \end{array} \right\}$		تَقْدِمُ	تَقْدِمُ

Pariter يَقْدِمُ vel يَقْدِمُ, et يَقْدِمُ vel يَقْدِمُ. e

d) Quam vocalem media consonans habet in Imperfecto, eandem in Iussivo et Coniunctivo atque in Imperativo, itemque in formis horum modorum paragogicis, obtinet.

e) Duplicem in hoc modo formam eae tantum habent personae, quae nullâ in fine auctae sunt terminatione. Nam his in quibusdam casibus additur terminatio *a* (quae in sermone Hebraeo soli primae personae

Forma paragogica.

3.	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمْنَ} \\ \text{يَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمْنَ} \\ \text{تَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمْنَ} \\ \text{يَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَانِ} \\ \text{يَقْدُمَانِ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَانِ} \\ \text{يَقْدُمَانِ} \end{array} \right\}$
2.	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمْنَ} \\ \text{تَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمْنَ} \\ \text{تَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمْنَ} \\ \text{تَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَانِ} \\ \text{تَقْدُمَانِ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَانِ} \\ \text{تَقْدُمَانِ} \end{array} \right\}$
1.	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمْنَ} \\ \text{أَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{نَقْدُمْنَ} \\ \text{نَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{نَقْدُمْنَ} \\ \text{نَقْدُمْنَ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \dots\dots\dots \\ \dots\dots\dots \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \dots\dots\dots \\ \dots\dots\dots \end{array} \right\}$

Pariter يَقْدِسْنَ vel يَقْدِمْنَ, et يَقْدَمْنَ vel يَقْدُمْنَ f.

propria est): et, quum haec auctor forma post certas quasdam *coniunctiones* usurpetur, eam discriminis gratiâ *Coniunctivum* appellare poteris.

f) Duae hae formae paragogicae a grammaticis sic distingui solent, ut prior *gravis*, posterior *lenis*, dicatur. Significationis differentia prope-modum nulla est, et tum in plurali feminino, tum in duali, etiam formae discrimen disparet. — In Alcorano formae *levis* terminatio *an* interdum eodem modo scribitur, ac similis terminatio nominum (§ 10): يَقْدَمًا. — Facta autem esse videtur forma paragogica a Iussivo seu Coniunctivo et Imperativo, annexâ particulâ encliticâ نَ, quae in linguâ Hebraeâ simili modo usurpatur et *en*, *age*, *obsecro* vel *quaeso* significat. Etiam in Hebraeâ linguâ particula ׀ verbo in vocalem exeunti subiuncta litteram Nun duplicatam habet; sed, quum accentum habeat, seorsum scribitur. In Arabicâ annexa est verbo, quia sine accentu proferitur, ideoque etiam vocalis *a* correpta est. Et haec vocalis *a* in plurali feminino et in duali in breve *e* mutata est ob longum *â*, quod in paenultima syllabâ antecedit. Si breve illud *a* in reliquis personis penitus in pronuntiando obscuratur et propterea ultimae quoque consonantis duplicatio non auditur, forma paragogica *levis* nuncupatur.

Imperativus d.

2. || أَقْدِمَنَّ | أَقْدُمُوا || أَقْدِمِي | أَقْدِمِ || أَقْدِمِ

Pariter أَقْدِمِ et أَقْدِمِ.

Forma paragogica.

2. { أَقْدِمَنَّ | أَقْدِمَنَّ | أَقْدِمَنَّ | } أَقْدِمَنَّ || أَقْدِمَانِ

Pariter أَقْدِمَنَّ vel أَقْدِمَنَّ, et أَقْدِمَنَّ vel أَقْدِمَنَّ f.

*Modi impersonales.**Participium.*

قَادِمٌ

Infinitivus

unâ pluribusve profertur e sequentibus nominum formis:

- (1) قَدِمَ, (2) قُدِمَ, (3) قَدِمَ, (4) قَدِمَ, (5) قُدِمَ, (6) قَدِمَ,
 (7) قَدَامَ, (8) قُدَامَ, (9) قَدَامَ, (10) قَدَمَةً, (11) قُدَمَةً, (12) قَدَمَةً,
 (13) قَدَمَةً, (14) قَدَامَةً, (15) قُدَامَةً, (16) قَدَامَةً, (17) قَدَمِي,
 (18) قَدَمَانِ, (19) قُدَمَانِ, (20) قَدَمَانِ, (21) قُدَمَانِ, (22) قَدَمَانِ,
 (23) قَدَمَانِ, (24) قُدُومَ, (25) قَدِيمَ, (26) قَدِمَ, (27) قَدَمَةً,
 (28) قُدُومَ, (29) قُدُومَةً, (30) مَقْدَمَ, (31) مَقْدَمَةً, (32) مَقْدَمَ,
 (33) مَقْدَمَةً g

g) His 33, quae vulgò numerantur, Infinitivi formis ab aliis grammaticis etiam aliae accensentur; ut قَدَمِي, مَقْدَمَ, مَقْدَمَةً, مَقْدَمَةً et مَقْدَمَ.

Forma prima obiectiva.

<i>Perfectum</i>	فَعَلَمَ
<i>Imperfectum</i>	يَقْلَمُ
<i>Iussivus</i>	يَقْلَمْ
<i>Coniunctivus</i>	يَقْلَمَ
<i>Forma paragogica</i>	يَقْلَمَنَّ
<i>Participium</i>	مَقْدُومٌ

Imperativum et *Infinitivum* forma obiectiva in linguâ Arabicâ non admittit.

83. Sequuntur nunc exempla coniugationis *formarum derivatarum verbi trilitteri* eo, quo vulgò a grammaticis numerantur, ordine (§ 62), itemque *formarum verbi quadrilitteri* (§ 63). Non est autem opus, harum formarum exhibere Iussivum et Coniunctivum huiusque atque Imperativi formas paragogicas: nam hi modi quâ ratione formentur, ex analogiâ et comparatione formae primae facilè intelligitur.

Videlicet omnia a verbo derivata nomina abstracta, quae dicuntur, si tanquam Infinitivi construuntur, hoc quoque nomine appellari possunt. In magnâ autem illâ formarum copiâ notandum est, Infinitivum, si verbum transitivum est, vulgò esse ut قَدَمٌ, si intransitivum et activum, ut قُدِيمٌ, si intransitivum et semiactivum, ut قَدَمٌ, si neutrum, ut قَدَامَةٌ vel قُدُومَةٌ; et quae a primâ verborum formâ Infinitivi formae in usu sunt, eae, ut reliqua nomina, in lexicis recensentur.

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	قَدِمَ	يُقَدِّمُ	قَدِّمِ	قَدِمَ	يُقَدِّمُ
3 ^{tiae}	قَادِمٌ	يُقَادِمُ	قَادِمٌ	قَوَدِمَ	يُقَادِمُ
4 ^{tae}	أَقْدَمَ	يُقَدِّمُ	أَقْدِمِ	أُقْدِمِ	يُقَدِّمُ
5 ^{tae}	تَقَدَّمَ	يَتَقَدَّمُ ^h	تَقَدَّمْ	تُقَدِّمِ	يَتَقَدَّمُ
6 ^{tae}	تَقَادَمَ	يَتَقَادِمُ ^h	تَقَادِمِ	تُقَوِّدِ	يَتَقَادِمُ
7 ^{mae}	انْقَدَمَ	يَنْقَدِمُ	انْقَدِمِ	انْقُدِمِ	يَنْقَدِمُ
8 ^{vae}	اقتَدَمَ	يَقْتَدِمُ	اقتَدِمِ	اقتُدِمِ	يَقْتَدِمُ
9 ^{nae}	أَقْدَمَ	يَقْدِمُ	اَقْدِمِ	inuit.	inuit.
10 ^{ae}	اسْتَقْدَمَ	يَسْتَقْدِمُ	اسْتَقْدِمِ	اسْتَقْدِمِ	يَسْتَقْدِمُ
11 ^{ae}	اَقْدَامٌ	يَقْدَامُ	اَقْدَامِ	inuit.	inuit.
12 ^{ae}	اَقْدَوْدَمَ	يَقْدَوْدِمُ	اَقْدَوْدِمِ	اَقْدَوْدِمِ	يَقْدَوْدِمُ
13 ^{ae}	اَقْدَوَمَ	يَقْدَوِمُ	اَقْدَوِمِ	اَقْدَوِمِ	يَقْدَوِمُ
Q. I.	مَقْدَمٌ	يَمْقَدِمُ	مَقْدِمِ	مُقْدِمِ	يَمْقَدِمُ
II.	تَمَقَّدَمَ	يَتَمَقَّدِمُ ^h	تَمَقَّدِمِ	تَمُقْدِمِ	يَتَمَقَّدِمُ
III.	اَمْقَنْدَمَ	يَمْقَنْدِمُ	اَمْقَنْدِمِ	اَمْقَنْدِمِ	يَمْقَنْدِمُ
IV.	اَمْقَدِمَ	يَمْقَدِمُ	اَمْقَدِمِ	اَمْقَدِمِ	يَمْقَدِمُ

^h) In 2da personâ et in 3^{tia} femininâ ingratam repetitionem syllabae *ta* omittere licet, et exempli causâ تَقَدِّمُ et تَقَادِمُونَ dicere pro تَتَقَدِّمُ et تَتَقَادِمُونَ.

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium	
		subiectivum.	obiectivum.
2 ^{dae}	تَقْدِمُ; rarius تَقْدِمَةٌ, تَقْدَامُ, قَدَامُ, قَدَامٌ vel قَدَامٌ.	مَقْدِمٌ	مَقْدَمٌ
3 ^{tiae}	مَقْدِمَةٌ et قَدَامٌ; raro قَيِّدَامٌ.	مَقْدِمٌ	مَقْدَمٌ
4 ^{tae}	أَقْدَامٌ; raro قَدَامٌ vel قَدَامَةٌ.	مَقْدِمٌ	مَقْدَمٌ
5 ^{tae}	تَقْدِمٌ; raro تَقْدَامٌ	مَتَقْدِمٌ	مَتَقْدَمٌ
6 ^{tae}	تَقْدِمٌ	مَتَقْدِمٌ	مَتَقْدَمٌ
7 ^{mae}	أَنْقَدَامٌ	مُنْقَدِمٌ	مُنْقَدَمٌ
8 ^{vae}	أَقْتَدَامٌ	مُقْتَدِمٌ	مُقْتَدَمٌ
9 ^{nae}	أَقْدَامٌ	مَقْدِمٌ	inuit.
10 ^{ae}	أَسْتَقْدَامٌ	مُسْتَقْدِمٌ	مُسْتَقْدَمٌ
11 ^{ae}	أَقْدِيمَامٌ	مَقْدَامٌ	inuit.
12 ^{ae}	أَقْدِيدَامٌ	مَقْدُومٌ	مَقْدُومٌ
13 ^{ae}	أَقْدِوَامٌ	مَقْدُومٌ	مَقْدُومٌ
Q. I.	مَقْدَامٌ vel مَقْدِمَةٌ	مَقْدِمٌ	مَقْدَمٌ
II.	تَمَقْدِمٌ	مَتَمَقْدِمٌ	مَتَمَقْدَمٌ
III.	أَمَقْدَامٌ	مَمَقْدِمٌ	مَمَقْدَمٌ
IV.	أَمَقْدِمَامٌ	مَمَقْدِمٌ	مَمَقْدَمٌ

84. Animadvertendum est, formam 9^{am} et 11^{am} verbi trilitteri et IV^{am} quadrilitteri eodem modo coniugari, ac verba imperfecta, quae ultimam litteram duplicatam habent; de horum autem flexione inferiùs exponetur. — Itemque verba qua-

drilittera, quae in *ى* quiescens exeunt, ut سَلَقَى et in formâ III^{ia} اسَلَقَى, aut quae in litteris suis *ا* habent, ut طَمَّنَ vel طَمَّنَ, et in IV^{ta} formâ اَطَمَّنَ; ea igitur hac parte flectuntur ad normam similibus verborum imperfectorum.

2. De verbo imperfecto.

85. *Verbum imperfectum est bilitterum, vel et unius consonantis, verbum, quod tamen ad normam verbi perfecti sive trilitteri coniugatur, et verò etiam in quibusdam vel plerisque formis aut flexibus trilitterum (vel, si proprie unius consonantis fuit, saltem bilitterum) factum est, acceptâ vice primae, secundae tertiaeve consonantis litterâ semivocali و, vel ى, aut spiritu leni ا, aut secundâ litterâ geminatâ. De variis hisce verbi imperfecti generibus nunc tractaturi, ea tantum breviter hîc annotabimus, quae iis peculiariora sunt, ceteris, quae cum verbo perfecto communia habent, omissis.*

a. De verbo imperfecto primâ litterâ, vel ى.

86. *Utraque species in plerisque formis et flexibus verbum perfectum est, litteramque و, vel ى consonantem habet. — At primò, quoties in coniugando accidit, ut prima verbi littera syllabam claudat, litterae illae semivocales cum praecedente vocali Phat'hâ diphthongum faciunt; veluti وَدَمَ et يَدَمَⁱ in 4ta formâ اَوَدَمَ^{oe} et اَيَدَمَ^{oe} habent.*

i) Haec quidem duo verba in sermone Arabico inusitata sunt: sed hic ea fingimus, ut iis utamur pro exemplis, quorum facilis comparatio sit cum verbo trilittero قَدَمَ, quippe a quo primâ tantum litterâ differunt.

87. Et *secundò* in eodem casu , post Zhammam et ى post Kèssram consonans esse nequit, sed quiescens fit, quum sola vocalis pronuntietur eaque producat. Sic forma obiectiva وَدِم in Impfcto يُودِم, verbum neutrum يَدِم in Imprtvo اِيَدِم habet.

88. Similiter *tertiò* sola producta vocalis effertur, si ex analogiâ verbi perfecti , post Kèssram vel ى post Zhammam in eâdem syllabâ pronuntiandum esset; ideoque etiam a verbo neutro وَدِم Imprtvus اِيَدِم (non اَوَدِم), et a formâ obiectivâ يَدِم Imprfctm يُودِم (non يُيَدِم) est. Conferatur § 13.

89. Denique *quartò* in 8va formâ loco litterae , vel ى littera ت, quae huic formae propria est, duplicatur, diciturque اَتَدِم (pro اَوَتَدِم aut اِيَتَدِم), in Imprfcto يَتَدِم. Rariùs in vicem litterae semivocalis, quae syllabam claudat, brevis vocalis producit, ut dicatur اِيَتَدِم, in Imprfcto يَتَدِم, in formâ obiectivâ اَوَتَدِم. Quidam tamen tunc cum Hamzâ et Djezmate scribendum esse censent اَتَتَدِم, اَوَتَدِم, يَتَدِم, ut vocalem acuen-
dam esse significetur, et sonus ab اَتَدِم, يَتَدِم et اَتَدِم non multum differat. Conf. § 30. — Quum autem اَتَدِم primâ specie non a وَدِم, sed potiùs a تَدِم inclinatum esse videatur, hinc factum, ut novum in sermone aliquando existeret verbum primâ litterâ ت, quod denuo tanquam verbum trilitterum 1^{mae} formae flecteretur, et a quo deinde aliae rursùs formae, praesertim nomina, derivarentur. Et verò etiam, licet novum verbum primâ litterâ ت eo modo non exstiterit, aliquando tamen nomen derivatum, atque adeo 1^{mae} quoque formae Infinitivus, pro semivocali primam litteram ت habet. Veluti تُصَع (quod

etiam تَضَع profertur ac scribitur) nihil differt a وَضَع. Sic autem cum ت in principio eae inprimis proferuntur Infinitivi formae, quarum prima littera cum Zhammâ pronuntiatur.

90. Praeterea verba primâ litterâ و hoc peculiare habent, quòd in 1ma formâ Imperfectum et ceteri modi cognati, quando paenultima littera cum Kèsrâ profertur, bilitteram formam omnino conservarunt, adeo ut a وَدَمَ Imprfctm sit يَدِمُ, Imprtvs دِمَ (fem. دِمِي, pl. دِمُوا etc.). Atque etiam Infntvs tunc plerumque est ut دَمَّة k.

91. Eandem normam sequuntur aliquot verba (وَسَعَ, وَدَعَ, وَحَبَ et وَقَعَ, وَطَى, وَضَعَ), quae in illis modis ob ultimam vel paenultimam litteram gutturalem Phat'ham pro Kèsrâ habent. Veluti وَحَبَ, in Imprfcto يَهَبُ, in Imprtvo هَبَ; وَسَعَ, in Imprfcto يَسَعُ, in Imprtvo سَعَ, in Infntvo سَعَّة. Etiam a وَذَرَ ob ultimam litteram ر, quae gutturalibus affinis est, يَذَرُ et ذَرُ inclinatur.

92. Tum Imperfectum, si paenultima littera cum Phat'hâ profertur, vulgò quidem ut يَوْدَمُ sonat; sed ex diversitate dialectorum etiam يَادَمُ, vel يَيْدَمُ, quin etiam يِيْدَمُ (coll. p. 41, n. e). — Et وَجَدَ vulgò quidem in eo modo يَجِدُ, sed etiam ex aliâ dialecto يَبْجِدُ habet.

93. Etiam a verbis primâ litterâ ي in Imperfecto 1^{mae} formae exempli gratiâ pro يِيْدَمُ ex aliis dialectis pronuntiatur يَادَمُ vel يِيْدَمُ.

k) Interdum Kèsra producitur. Sic وَرَعَ in Infinitivo habet رَعَّة et رِيْعَة.

b. *De verbo imperfecto mediâ litterâ و vel ی.*

94. Imperfecta, id est bilittera, haec verba esse solent in omnibus modis personalibus formae 1^{mae} et 4^{tae} formarumque reflexivarum, quae ab illis derivatae sunt, 7^{mae}, 8^{vae} et 10^{mae}. Nam, mediâ consonante deficiente, sola vocalis, quâcum in verbo perfecto media consonans pronuntiatur, aut, si prima quoque consonans vocalem habet atque adeo duae vocales concurrunt, earum alterutra (§ 15), profertur; sed ita, ut, nisi composita syllaba sit, semper producat. Hinc autem fit, ut nullum utriusque speciei discrimen sit, praeterquam in formâ 1ma. In hac enim, quoniam vocalis *u* cum semivocali litterâ و, et *i* cum ی, convenit, Imperfectum cum cognatis modis verbi *activi*, si media littera و est, nunquam ut يَقْدِمُ, sed semper ut يَقْدُمُ, et contrâ, si media littera ی est, nunquam ut يَقْدُمُ, sed semper ut يَقْدِمُ profertur: atque ob eandem rationem Perfectum verbi *activi*, si media littera و est, non differt a formâ *neutrâ*, in verbo perfecto mediam vocalem *u* habente (قَدِمَ), nec, si media littera ی est, a formâ *semiactivâ* (§ 75), quae in verbo perfecto mediam vocalem *i* habet (قَدِمَ). Forma denique *neutra*, quae in verbo perfecto in omnibus modis mediam vocalem *u* habet, a verbo mediâ litterâ ی non inclinatur, sed eius loco usurpatur forma *semiactiva*, quae in Perfecto saltem mediam vocalem *i* habet.

95. *Paradigma formae primae verbi activi et
neutrius mediá litterá و.*

Perfectum.

3.	قَامَ	قَامَتْ	قَامُوا	قُمْنَ ¹	قَامَا	قَامَتَا
2.	قُمْتَ ¹	قُمْتُ	قُمْتُمْ	قُمْتُنَّ	قُمْتُمَا	قُمْتُمَتَا
1.	قُمْتُ ¹		قُمْنَا	

Imperfectum.

3.	يَقُومُ	تَقُومُ	يَقُومُونَ	يَقُمْنَ ¹	يَقُومَانِ	تَقُومَانِ
2.	تَقُومُ	تَقُومِينَ	تَقُومُونَ	تَقُمْنَ	تَقُومَانِ	تَقُومَانِ
1.	أَقُومُ		نَقُومُ	

Iussivus et Coniunctivus.

3.	{ يَقُمْ ^m يَقُومُ }	{ تَقُمْ تَقُومُ }	يَقُومُوا	يَقُمْنَ	يَقُومَا	تَقُومَا
2.	{ تَقُمْ تَقُومُ }	تَقُومِي	تَقُومُوا	تَقُمْنَ	تَقُومَا
1.	{ أَقُمْ أَقُومُ }		نَقُمْ نَقُومُ	

Forma paragogica: يَقُومَنَّ vel يَقُومِنَّ.

¹) Sic مُتَّ, مُتِّ, مُتُّ etc. a مَاتَ, كُنَّ, كُنَّا et يَكُنَّ a كَانَ. Conferatur pag. 41, n. a, et § 35 et 37.

^m) Pro يَكُنَّ a verbo كَانَ (esse) etiam يَكُ usitatum est.

Imperativus.

2.	قُمْ	قُمِي	قُمُوا	قُمْنَ	قُمَا
----	------	-------	--------	--------	-------

Forma paragogica : قُومَنَّ vel قُومِنَّ.

Participium: قَائِمٌ.

Infinitivus: قَوْمٌ , قِيَامٌ , قِيَامَةٌ etc.; item قِيُومَةٌ.

96. *Paradigma formae primae verbi activi mediâ litterâ ي.*

Perfectum.

3.	قَامَ	قَامَتْ	قَامُوا	قَامْنَ	قَامَا
2.	قِمْتُ	قِمْتِ	قِمْتُمْ	قِمْتُنَّ	قِمْتَا
1.	قِمْتُ		قِمْنَا	

Imperfectum.

3.	يَقِيمُ	تَقِيمُ	يَقِيمُونَ	يَقِمْنَ	يَقِيمَانِ
2.	تَقِيمُ	تَقِيْبِيْنِ	تَقِيْمُونَ	تَقِمْنَ	تَقِيْمَانِ
1.	أَقِيْمُ		نَقِيْمُ	

Jussivus et Coniunctivus.

3.	يَقُمْ	تَقُمْ	يَقِيمُوا	يَقِمْنَ	يَقِيْمَا
	يَقِيْمُ	تَقِيْمِ			
2.	تَقُمْ	تَقِيْمِيْ	تَقِيْمُوا	تَقِمْنَ	تَقِيْمَا
	تَقِيْمُ				
1.	أَقُمْ		نَقُمْ	
	أَقِيْمِ		نَقِيْمِ	

Forma paragogica: يَقِيْمَنَّ vel يَقِيْمَنَّ.

Imperativus.

2. قِيْمَا || قِمَنَّ || قِيْمُوا || قِيْمِي || قِمَّ ||

Participium: قَائِمٌ.

Infinitivus: قِيَمٌ, قِيَامٌ, قِيَامَةٌ, مَقَامٌ, مَقِيْمَةٌ etc.; item قِيَمُوْةٌ.

97. *Modi personales formae primae verbi semiactivi mediá litterá, vel ی.*

Prfctm: قَامَ, قَامَتْ, قِمْتُ, et sic porro.

Imprfctm: يَقَامُ, يَقَامُ etc.ⁿ; plur. يَقَامُوْنَ, يَقِمْنَ etc.

Issus et Cunctus: يَقَمُّ vel يَقَامُ.

Forma paragogica: يَقَامَنَّ vel يَقَامَنَّ.

Imprtvs: قَمَّ, قَامِي; pl. قَامُوا, قَمَنَّ; dual. قَامَا.

Forma paragogica: قَامَنَّ vel قَامَنَّ.

98. *Paradigma primae formae obiectivae verbi mediá litterá, vel ی.*

Prfctm: قِيَمَ, قِيَمَتْ, قِمْتُ, et sic porro.^o

ⁿ) A verbo خَالَ (*imaginari*) primam pers. sing. Imprfcti non أَخَالُ, sed cum Kesrá أَخَالُ proferre consuetum est in plerisque dialectis. Conferatur p. 41, n. ^e, ac § 92 et 93.

^o) Sunt, qui قِيَمَ proferunt. Alii قَوْمَ, قَوْمَتْ, قُمْتُ, et sic porro. Quidam قَوْمَ proferre malunt, si forma subiectiva flectitur ut قَامَ, قَامَتْ, قِمْتُ etc.; sed قِيَمَ, si formae subiectivae flexio huiusmodi est: قَامَ, قَامَتْ, قِمْتُ, et sic porro.

Imprfctm: يُقَامُ , يُقَامُ et sic porro.

Issvs et Cnictvs: يَقُمُ vel يُقَامُ.

Participium mediâ litt. : مَقُومٌ , rarò مَقُومٌ.

_____ مَقِيْمٌ , _____ مَقِيْمٌ.

99. *Paradigma formae 4^{tae} , 7^{mae} , 8^{vae} , et 10^{mae} verbi mediâ litterâ , vel ی*.

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
4 ^{tae}	أَقَامَ	يُقِيمُ	أَقِمْ	أَقِيْمَ	يُقَامُ
7 ^{mae}	أَنْقَامَ	يَنْقَامُ	أَنْقَمْ	أَنْقِيْمَ	يَنْقَامُ
8 ^{vae}	أَقْتَامَ	يَقْتَامُ	أَقْتَمْ	أَقْتِيْمَ	يَقْتَامُ
10 ^{mae}	أَسْتَقَامَ	يَسْتَقِيْمُ	أَسْتَقِمْ	أَسْتَقِيْمَ	يَسْتَقَامُ

Flectitur autem harum formarum Perfectum hoc modo:
أَقَامَ , أَقَامَتَ , أَقَامَتْ , et sic porro.

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium	
		subiectivum	obiectivum
4 ^{tae}	أَقَامَةُ	مَقِيْمٌ	مَقَامٌ
7 ^{mae}	أَنْقِيَامٌ	مَنْقَامٌ	مَنْقَامٌ
8 ^{vae}	أَقْتِيَامٌ	مَقْتَامٌ	مَقْتَامٌ
10 ^{mae}	أَسْتَقَامَةُ	مَسْتَقِيْمٌ	مَسْتَقَامٌ

100. In his, de quibus nunc diximus, quinque formis rariùs haec verba litteram semivocalem , vel ی mediam conso-

nantem habent, atque adeo perfecta sive trilittera sunt. In nonnullis tamen verbis id fortasse propterea obtinet, quòd primam vel ultimam litteram gutturalem, id est spiritum potiùs, quàm consonantem, habent: ut عَوَّرَ *monoculum esse*. Sed in plerisque, si qua earum formarum, aut semper, aut interdum vel frequenter, و vel ی mediam consonantem habet, haec causa esse censenda est, quòd a talismodi nomine ea forma significationem accepit. Sic in 10^{mâ} formâ plerumque non اِسْتَصَابَ, sed اِسْتَصَوَّبَ dicitur, quoniam notio, *rectum habere*, derivata est a nomine صَوَّبَ *rectum*.

101. In *reliquis formis* haec verba semper perfecta sunt. Tantummodo monendum est, velle grammaticos, ut Perfectum obiectivum formae 3^{tiae} et 6^{tiae} a verbis, quae mediam litteram و habent, contra suetam orthographiam (§ 36) cum duobus و scribatur, quo distinguatur a Perfecto obiectivo formae 2^{dae} et 5^{tiae}: in formâ igitur 2^{dâ} quidem scribendum esse قَوِّمَ, sed in 3^{tiâ} قَوِّمَ.

c. De verbo imperfecto ultimâ litterâ و vel ی.

102. Cognitâ coniugatione verborum mediâ litterâ و vel ی, et collatis § 13—16, facilè quoque intelligetur ratio verborum ultimâ litterâ semivocali. Et haec quidem in omnibus formis et modis, si perpaucos tantùm flexûs excipias, semper imperfecta sunt. Neque utriusque speciei ullum discrimen est, nisi in formâ 1^{mâ}, si verbum *activum* est.

103. *Paradigma formae primae verbi activi*
ultimā litterā و.

Perfectum.

3.	فَدَا	فَدَتْ	فَدَوْا	فَدَوْنَ	فَدَوْا	فَدَتْنَا
2.	فَدَوْتَ	فَدَوْتُ	فَدَوْتُمْ	فَدَوْتُنَّ	فَدَوْنَا	فَدَوْتُمَا
1.	فَدَوْتُ	فَدَوْنَا

Imperfectum.

3.	يَقْدُو	تَقْدُو	يَقْدُونَ	يَقْدُونَّ	يَقْدَوَانِ	تَقْدَوَانِ
2.	تَقْدُو	تَقْدِيْنَ	تَقْدُونَ	تَقْدُونَّ	تَقْدَوَانِ	تَقْدَوَانِ
1.	أَقْدُو	نَقْدُو

Iussivus et Coniunctivus.

3.	يَقْدُ	تَقْدُ	يَقْدُوا	يَقْدُونَّ	يَقْدُوا	تَقْدُوا
2.	تَقْدُ	تَقْدِيْ	تَقْدُوا	تَقْدُونَّ	تَقْدُوا	تَقْدُوا
1.	أَقْدُ et أَقْدُو	نَقْدُ et نَقْدُو

Forma paragogica.

3.	يَقْدُونَ	تَقْدُونَ	يَقْدُنَّ	يَقْدُونَانِ	يَقْدَوَانِ	تَقْدَوَانِ
2.	يَقْدُونَ	تَقْدُونَ	يَقْدُنَّ	يَقْدُونَانِ	تَقْدَوَانِ	تَقْدَوَانِ
1.	أَقْدُونَ vel أَقْدُونَ	أَقْدُونَ vel أَقْدُونَ

Imperativus.

2. | أَقْدُوا | أَقْدُونَ | أَقْدِي | أَقْدِي | أَقْدِ

Forma paragoga: أَقْدِنُ vel أَقْدِنْ, أَقْدُونَ vel أَقْدُونْ etc.

Participium: قَاد.

Infinitivus: قَدْوٌ, قَدَى, قَدَاً, قَدَاً (vel قَدَوً), قَدَاوَةً, قَدَاوَانٌ, قَدَاوَانٌ, قَدَاوَانٌ, قَدَاوَانٌ, قَدَاوَانٌ, etc.

104. *Paradigma formae primae verbi activi*
ultimā litterā ی.

Perfectum.

3. | قَدَتَا | قَدَيَا | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ |
2. | قَدَيْتُمَا | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ |
1. | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ | قَدَيْتُمْ |

Imperfectum.

1. | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ |
2. | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ |
3. | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ |

Iussivus et Coniunctivus.

3. | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ |
2. | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ |
1. | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ | تَقْدِيَانِ |

Forma paragogica: يَقْدِيْنَ vel يَفْدِيْنَ.

Imperativus.

2. اَفْدِيَا | اَفْدِيْنَ | اَفْدُوا | اَفْدِيْ | اَفْدِ

Forma paragogica: اَفْدِيْنَ vel اَفْدِيْنَ, اَفْدِيْ vel اَفْدِيْ etc.

Participium : قَاد.

Infinitivus : قَدِيْ, قَدِيَانِ, قَدَايَةَ, قَدَاةً, قَدَاً, قَدَى, قَدَى, قَدِيْ, قَدِيْ etc. (secundum nonnullos قَدِيْ, قَدِيْ)

105. *Modi personales formae primae verbi semi-activi ultimā litterā و vel ی*.

Perfectum.

3.	قَدِيْنَا	قَدِيَا	قَدِيْنَ	قَدُوا	قَدِيْتُ	قَدِيْ
2.	قَدِيْتُمَا	قَدِيْتُمْ	قَدِيْتُمْ	قَدِيْتُمْ	قَدِيْتُمْ	قَدِيْتُمْ
1.	قَدِيْنَا	قَدِيْنَا	قَدِيْنَا	قَدِيْنَا	قَدِيْنَا

Imperfectum. p

3.	تَقْدِيَانِ	يَقْدِيْنَ	يَقْدُوْنَ	تَقْدِيْ	يَقْدِيْ
2.	تَقْدِيَانِ	تَقْدِيْنَ	تَقْدُوْنَ	تَقْدِيْنَ	تَقْدِيْ
1.	نَقْدِيْ	نَقْدِيْ	نَقْدِيْ	نَقْدِيْ

p) Eandem formam in hoc et sequentibus modis habent nonnulla verba, quorum secunda littera gutturalis est: veluti رَعَى (*passere*), in Imperfecto يَرَعِيْ.

Iussivus et Coniunctivus.

3.	{	يَقْدُ	تَقْدُ	{	يَقْدُوا	يَقْدَيْنِ	{	يَقْدِيَا	تَقْدِيَا
		يَقْدَى	تَقْدَى						
2.	{	تَقْدُ	تَقْدَى	{	تَقْدُوا	تَقْدَيْنِ	{	تَقْدِيَا	
		تَقْدَى							
1.		أَقْدُ et أَقْدَى	نَقْدُ et نَقْدَى	

Forma paragogica: يَقْدَيْنِ vel يَقْدَيْنِ; pl. يَقْدُونَ vel يَقْدُونَ.

Imperativus.

2.		اَقْدُ	اَقْدَى		اَقْدُوا	اَقْدَيْنِ		اَقْدِيَا
----	--	--------	---------	--	----------	------------	--	-----------

Forma paragogica: اَقْدَيْنِ vel اَقْدَيْنِ, اَقْدَيْنِ vel اَقْدَيْنِ etc.

106. *Modi personales formae primae verbi neutrius
mediâ litterâ و vel ی.*

Perfectum.

3.		قَدُو	قَدُوتُ		قَدُوا	قَدُونَ		قَدُوا	قَدُونَا
2.		قَدُوتُ	قَدُوتُ		قَدُوتُمْ	قَدُوتُنَّ		قَدُوتُمَا	
1.		قَدُوتُ			قَدُونَا		

Imprfctm: يَقْدُو.

Imprtv: أَقْدُ. Videatur § 103.

107. *Paradigma primae formae obiectivae
verbi ultimâ litterâ و vel ی.*

Prfctm: قُدِي, قُدِيَتْ, قُدِيَتْ, et sic porro.

Imprfctm : يُقَدِّی.

Issvs : يَقْد.

Cninctvs : يَقْدِی.

Participium ultimâ litt. : مَقْدُوسٌ و.

_____ مَقْدِی : ی.

108. *Paradigma formarum derivatarum verbi*
ultimâ litterâ , vel ی.

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	قَدِّی	يُقَدِّی	قَدِّ	قُدِّی	يُقَدِّی
3 ^{tiae}	قَادِی	يُقَادِی	قَاد	قُودِی	يُقَادِی
4 ^{tae}	أَقْدِی	يُقْدِی	أَقْد	أُقْدِی	يُقْدِی
5 ^{tae}	تَقْدِی	يَتَقْدِی	تَقْد	تُقْدِی	يَتَقْدِی
6 ^{tae}	تَقَادِی	يَتَقَادِی	تَقَاد	تُقُودِی	يَتَقَادِی
7 ^{mae}	أَنْقَدِی	يَنْقَدِی	أَنْقَد	أَنْقُدِی	يَنْقَدِی
8 ^{vae}	أَقْتَدِی	يَقْتَدِی	أَقْتَد	أَقْتُدِی	يَقْتَدِی
10 ^{mae}	أَسْتَقْدِی	يَسْتَقْدِی	أَسْتَقْد	أَسْتَقُدِی	يَسْتَقْدِی
12 ^{mae}	أَقْدُودِی	يَقْدُودِی	أَقْدُود	أَقْدُودِی	يَقْدُودِی

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium	
		subiectivum.	obiectivum.
2 ^{dae}	تَقْدِيَّةٌ	مُقَدِّ	مُقَدِّي
3 ^{tiae}	قَدَائِلٌ et مُقَادَاتٌ	مُقَادٌ	مُقَادِي
4 ^{tae}	اَقْدَائِي	مُقَدِّ	مُقَدِّي
5 ^{tae}	تَقَدُّ	مُتَقَدِّ	مُتَقَدِّي
6 ^{tae}	تَقَادٌ	مُتَقَادٌ	مُتَقَادِي
7 ^{mae}	اَقْدَائِي	مُنَقَدِّ	مُنَقَدِّي
8 ^{vae}	اَقْتَدَائِي	مُنَقَدِّ	مُنَقَدِّي
10 ^{mae}	اَسْتَقْدَائِي	مُسْتَقَدِّ	مُسْتَقَدِّي
12 ^{mae}	اَقْدِيدَائِي	مُقَدِّدٌ	مُقَدِّدِي

109. Si verbum huius generis secundam litteram ی habet, in fine vocis longa vocalis *ā* non per ی, sed per ا quiescens designatur (§ 9). Sic verbi حَيَّي (vivere) Imprfctm est يَحْيَا, formae 4^{tae} Prfctm أَحْيَا, et sic porro. — Quidam أَحِي, يَحْيِي scribunt. — Verbum شَوَّى, et similia, quorum media littera و est, in Infntvo non شَوَّى, sed شَى habet (§ 13). — Verbi قَوَّى Infntvs قَوَّة est.

*De verbo dupliciter imperfecto et primā et
ultimā litterā semivocali.*

110. Sunt verba *dupliciter imperfecta*, quae, praeterquam quòd ultima littera و vel ی est, simul primam litteram semivocalem habent. Veluti verbi وَدَّى Imprfctm يَدِي est (§ 90 et

104), Issvs يَدِ, Cninctvs يَدِي, Imprtvس د (fem. دِي, pl. دُوا, fem. دِيْن, dual. دِيَا), Infntvs دِيَّة; verbi وَقَى (*cavere*) forma 8va اَتَقَى (§ 89 et 108), Imprfctm يَتَقَى, Imprtvس اَتَف, Prtcpm اَتَقَى, Infntvs اَتَقَا; verbi وَجَى (*dolere*) Imprfctm يُوَجَى (§ 86 et 105), Imprtvس اِيَج (88 et 105), fem. اِيَجَى, etc.

d. De verbo imperfecto secundá litterá geminatá.

111. Multa verba imperfecta seu bilittera hoc pacto ad normam verbi perfecti seu trilitteri coniugantur, ut *posterior* eorum consonans, quum non minùs *secunda*, quàm *postrema* verbi littera sit, sola utriusque expleat vicem, ideoque aut simpliciter *duplicetur*, aut plane *geminetur*, adeo ut bis proferatur repetaturque. Ut *geminetur*, necesse est, in iis formis, in quibus, si verbum perfectum est, *media* consonans duplicatur, id est in formá 2da et 5ta. Sed tantummodo *duplicari* solet, quoties in reliquis formis, si verbum perfectum est, ultimam consonantem vocalis consequitur (nam consonans duplicari nequit, nisi inter duas vocales) et simul media consonans cum brevi tantùm pronuntiatur vocali; quae tunc, si prima consonans vocali caret, post hanc profertur, si non caret, plane omittitur. Quodsi autem in coniugatione verbi perfecti ultima consonans vocali caret, aut media (quod tamen in verbo personali non

q) Et, quum haec 8va forma potius a verbo primá litterá ت, quàm a primá و, inclinata esse videretur, hinc novum in sermone exstitit verbum تَقَى, ab eoque Infinitivus تَقَّى aliaeque nominum formae derivatae sunt. Conferatur § 89.

accidit) cum longā pronuntiatur vocali, rursūm *geminare* posteriorem litteram consuetum est.

112. *Paradigma formae primae verbi activi.*

Perfectum.

3.	قَمَّ	قَمَّتْ	قَمُّوا	قَمَمْنَ	قَمَّا	قَمَّتَا
2.	قَمَّتْ	قَمَّتْ	قَمَّتُمْ	قَمَّتْنِ	قَمَّتَا	قَمَّتَا
1.	قَمَّتْ	قَمَّتْ	قَمَّتَا	قَمَّتَا

Imperfectum.

3.	يَقُمُّ	تَقُمُّ	يَقُمُونَ	يَقُمْنَ	يَقُمَانِ	تَقُمَانِ
2.	تَقُمُّ	تَقُمِينَ	تَقُمُونَ	تَقُمْنَ	تَقُمَانِ	تَقُمَانِ
1.	أَقُمُّ	أَقُمُّ	نَقُمُّ	نَقُمْنَ

Aut يَقُمُّ (plur. fem. يَقُمْنَ), et ob litteram gutturalem saepe sicut يَقُمُّ (plur. fem. يَقُمْنَ).

Iussivus et Coniunctivus.

3.	يَقُمُّ	تَقُمُّ	يَقُمُوا	يَقُمْنَ	يَقُمَا	تَقُمَا
2.	تَقُمُّ	تَقُمِي	تَقُمُوا	تَقُمْنَ	تَقُمَا	تَقُمَا
1.	أَقُمُّ et أَقُمِي	أَقُمِي	نَقُمُّ et نَقُمُوا	نَقُمْنَ et نَقُمْنَ

Pariter يَقُمُّ et يَقُمُّ, ac يَقُمُّ et يَقُمُّ.

Forma parag. يَقُمُّ, يَقُمُّ, يَقُمُّ; vel يَقُمُّ, يَقُمُّ, يَقُمُّ.

4.	أَقُمُّ	قُمِي	قُمُوا	أَقُمْنَ	قُمَا
----	---------	-------	--------	----------	-------

Pariter اَقَمَّ , et اَقَحَّ ; fem. قَمَى , et قَحَى , etc.

Forma parag. : قَمَنَّ , قَمِنَّ , قَحَنَّ ; vel قَمْنَنْ , قَمِنَنْ , قَحْنَنْ .

Participium : قَامٌ .

Infinitivus : قَمَّ , قَمَّ , مَقَمَّ , etc.

113. *Modi personales formae primae verbi semiactivi.*

Prfctm : قَمَّ , قَمَّتْ , قَمِمَتْ , et sic porro.

Imprfctm : يَقَمُّ ; rariùs يَقِمُّ .

Imprtvs : اَقَمَّ ; rariùs اَقِمَّ .

114. *Modi personales formae primae verbi neutrius.*

Prfctm : قَمَّ , قَمَّتْ , قَمِمَتْ , et sic porro.

Imprfctm : يَقَمُّ .

Imprtvs : اَقَمَّ .

115. *Paradigma primae formae obiectivae.*

Prfctm : قَمَّ , قَمَّتْ , قَمِمَتْ , et sic porro.

Imprfctm : يَقَمُّ . *Issvs* : يَقَمُّ . *Oninctvs* : يَقَمُّ .

Prtcpm : مَقْمُومٌ .

116. E formis derivatis 2da (قَمَمَ) et 5ta (تَقَمَّمَ) plane perfectae sunt, excepto tantum 2^{dae} formae Infinitivo تَقَمِّمُ : 9^{nam}, 11^{nam}, 12^{nam} et 13^{tiam} inusitatas esse puto: reliquarum praecipui modi sic se habent:

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
3 ^{tia} e	قَامَ ^r	يُقَامُ	قَامِ	قُومَ ^p	يُقَامُ
4 ^{ta} e	أَقَمَ	يَقِمُ	أَقِمْ	أَقِمْ	يَقِمُ
6 ^{ta} e	تَقَامَ ^r	يَتَقَامُ	تَقَامِ	تُقَوْمَ ^p	يَتَقَامُ
7 ^{ma} e	أَنْقَمَ	يَنْقِمُ	أَنْقِمِ	أَنْقِمْ	يَنْقِمُ
8 ^{va} e	أَقْتَمَ	يَقْتِمُ	أَقْتِمِ	أَقْتِمْ	يَقْتِمُ
10 ^{ma} e	أَسْتَقَمَ	يَسْتَقِمُ	أَسْتَقِمِ	أَسْتَقِمْ	يَسْتَقِمُ

Modorum autem impersonalium forma faciliè ex analogiâ intelligitur.

117. Atqui verò in omnibus iis flexibus, in quibus, quum tertia consonans in coniugatione verbi perfecti vocali careat, posterior littera geminari solet (§ 111), interdum, sicut in linguâ vulgari, verbum manet bilitterum. Et tunc in Perfecto, ut tamen duplicari possit littera, diphthongus *ai* inseritur, mutuata a verbis ultimâ litterâ *ى*: itaque a قَامَ secunda persona non قَمَمَتْ, قَمِمَتْ vel قُمِمَتْ est, sed قَمِيَّتْ (ex aliâ dialecto cum longo *i* قَمَاتْ). Vel et, quum duplicatio litterae, si vocalis non sequitur, audiri nequeat, ea prorsùs negligitur. Sic a قَمَ inclinatur, si verbum activum est, non قَمِمَتْ, sed قَمَتْ; si

r) Forma 3^{tia} et 6ta etiam, geminatâ consonante posteriore, sicut verba perfecta flectuntur: et vero in Perfecto formae obiectivae duplicatâ consonante قُومَ et قُومَ dicere, haud permittere videtur linguae analogia.

semiactivum, non قَمِيتَ, sed قِمَّتَ; et sic porro. Atque haec duplicationis omissio etiam locum habet in plurali feminino Imperfecti ceterorumque modorum cognatorum, ut non يَقُمْنَ, يَقُمْنَ et يَقُمْنَ, sed يَقُمْنَ, يَقُمْنَ et يَقُمْنَ dicatur; pariterque in Imperativo قُمْنَ, قُمْنَ et قُمْنَ. Sed in iis Iussivi personis, quae nullâ in fine auctae sunt terminatione, potius Coniunctivi forma adhibetur: quippe etiam in ceteris personis nullum inter hos duos modos discrimen est. Vel ita certe litterae duplicatio servatur, ut post illam, quo duplicatio audiri queat, raptim brevis efferatur vocalis, et quidem brevissimum ʿ, quod Kèsrâ, vel etiam, quando Zhamma antecedit, brevissimum ʾ, quod Zhammâ, scribendum est. Dicitur ergo in Iussivo aut يَقْمُ, يَقْمُ et يَقْمُ, perinde ac in Coniunctivo; aut يَقْمُ, يَقْمُ et يَقْمُ; et verò pro يَقْمُ etiam يَقْمُ (quod in pronuntiatione fortasse aliquantùm, sed in scripturâ nihil differt ab Imperfecto): in Imperativo, qui semper 2^{dam} personam Iussivi sequitur, قُمْ, قُمْ et قُمْ, aut قُمْ, vel et قُمْ, قُمْ et قُمْ. — Si pronomen annectitur, ea potissimùm diligitur vocalis, quae sono convenit cum vocali pronominis. Itaque in Imperativo exempli causâ dicitur potius قُمْهَا, quàm قُمْهَا vel قُمْهَا; contra قُمْهُ, et قُمْنِي.

118. Peculiaris autem ab hoc verborum genere derivatur forma per geminationem utriusque verbi bilitteri consonantis, ita ut a قَمْ fiat قَمَقَم. Forma haec *geminata* seu *duplicata* vulgò verbis quadrilitteris accensetur, et perinde ac reliqua verba quadrilittera flectitur (§ 83). Significatio autem convenit cum sono: nam repetitionem, iterationem, agitationem, vacillatio-

nem, aut simile quiddam, denotat. Veluti غَرَّغَرٌ *gargarizare*, وَسُوسٌ *susurrare* significat; زَلَزَلَ *commovere* terram, a زَلَّ *vacillare*. — Nonnulla tamen huius formae verba fortasse rectiùs a verbis imperfectis mediâ litterâ و vel ى derivata esse censentur; ut طَلَطَلَ *proiicere*, a طَالَ *longum, porrectum esse*.

119. Coniugationem verborum, quae secundam litteram geminatam habent, sequi quoque possunt ea, quorum non tantum ultima, sed etiam media littera ى est; ut حَيَّيَ. Dicitur tunc حَى, fem. حَيْتَ; in Imperfecto يَحْيَى. Sed in sola formâ 1^{mâ} haec coniugandi ratio locum habet. In 10^{mâ} tamen formâ ab hoc verbo حَيَّيَ vel حَى (*vivere*) praeter اسْتَحْيَا non quidem اسْتَحَى, sed, quod medium inter utrumque est, اسْتَحَى usitatum est, in Imperfecto يَسْتَحَى, in Imperfectivo اسْتَحِ.

e. De verbo imperfecto primâ litterâ ا.

120. In verbis, quae pro primâ, secundâ vel tertiâ consonante litteram ا acceperunt, hoc in primis animadvertendum est, quòd, quum ad normam verbi trilitteri coniugentur, spiritus lenis in aliis flexibus consonantis vicem obire nequit, in aliis ob certas rationes in sonum semivocalem و vel ى mutatur; prout ex iis consequitur, quae superiùs de elementis et scripturâ agentes iam explicuimus. Quae praeterea hoc verborum genus singularia habet, admodum pauca sunt.

121. Si prima verbi littera ا est, in primâ formâ exempli causâ ab activo اَدَمَ, vel semiactivo اَدِمَ, vel neutro اَدِمَ, Imperfectum يَأْدُمُ vel يَأْدِمُ est; in 1^{mâ} pers. sing. اَدُمُ, اَدِمُ vel اَدَمُ (§ 7),

aut, quae consuetior scribendi ratio est, اَدَمُ, اَدِمُ vel اَدَمُ (§ 33); *Imprtvs* اَوْدَمُ, اَوْدِمُ vel اَوْدَمُ (§ 24), *Prtcpm* اَدِمُ. Sed tria verba اَخَذَ, اَكَلَ et اَمَرَ in *Imprtvo* vulgò habent خَذَ, كَلَ et مَرَ, pro اَخَذَ, اَكَلَ et اَمَرَ (§ 45). Propria tamen forma restitui solet, si coniunctio و vel ف praefigitur: nam hoc in casu plerumque dicitur et scribitur, ut hoc utar, فَاخَذَ ac *prehende*. — Primae formae obiectivae *Perfectum* اَدِمَ, *Imperfectum* يُوْدِمُ, est (§ 24); et prima huius persona اَوْدَمُ, vel, prout alii scribere solent, cum و sine Hamzâ, اَوْدَمُ (§ 29).

122. Paradigma formarum derivatarum usitatorum.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	اَدِمَ	يُوْدِمُ	اَدِمْ	اَدِمَ	يُوْدِمُ
3 ^{tiae}	اَدِمَ	يُوَادِمُ	اَدِمْ	اَوْدِمَ	يُوَادِمُ
4 ^{tae}	اَدِمَ	يُوْدِمُ	اَدِمْ	اَوْدِمَ	يُوْدِمُ
5 ^{tae}	اَدِمَ	يَتَادِمُ	اَدِمْ	اَوْدِمَ	يَتَادِمُ
6 ^{tae}	اَدِمَ vel تَوَادِمَ	يَتَادِمُ vel يَتَوَادِمُ	اَدِمْ vel تَوَادِمْ	اَوْدِمَ vel تَوُوْدِمَ	يَتَادِمُ vel يَتَوُوْدِمُ
7 ^{mae}	اِنَادِمَ	يِنَادِمُ	اِنَادِمْ	اَنُوْدِمَ	يِنَادِمُ
8 ^{vae}	اَتَدِمَ	يَاتَدِمُ	اَتَدِمْ	اَوْتَدِمَ	يَوْتَدِمُ
10 ^{ae}	اَسْتَادِمَ	يَسْتَادِمُ	اَسْتَادِمْ	اَسْتَوْدِمَ	يَسْتَوْدِمُ

s) Ita in formâ 6^{tâ} frequenter تَوَادِمَ pro تَوَادِمَ effertur, pro spiritu leni, ut duae vocales a seiungantur, litterâ semivocali و pronuntiata, si qui-

Modorum impersonalium forma ex analogiâ intelligitur. Veluti Participium 4^{tae} formae مُرِدِّمٌ, Infinitivus اِتِّدَّمَ est.

123. In 8va formâ a verbo أَخَذَ, sicut a verbis primâ litterâ و, vel ى, pro اِتَّخَذَ proferri solet اِتَّخَذَ, in Imperfecto يَتَّخِذُ, etc. Interdum quoque sic in hac formâ pronuntiantur verba أَزَرَ et أَجَرَ. — Tum ex اِتَّخَذَ denuo existit novum 1^{ae} formae verbum perfectum trilitterum تَخَذَ. Conferatur § 89.

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ و
et mediâ semivocali.*

124. Sufficiunt pauca exempla. Veluti, si verbum mediâ litterâ و, et activum vel neutrum est, 1^{ae} formae *Prfctm* est sicut آمَ, أُمْتُ, etc.; *Imprfctm* يَوْمُ; *Iussus* يَوْمُ; *Imprtvs* أَوْمِي, etc. — Mediâ litterâ ى *Imprfctm* يَتِيمٌ est. — In formâ 4ta *Prfctm* آمَ est, *Imprfctm* يُتِيمُ. Pariter formae obiectivae *Prfctm* أُتِيمٌ, sed *Imprfctm* scriptum offendi يَتِيمٌ, litterâ semivocali spiritui leni non substitutâ.

dem etiam in aliis flexibus spiritus lenis sponte suâ in hunc sonum semivocalem mutatur; veluti in Imperfecto formae 2^{dae} in يَوْمُ. Cf. § 16, 1°.

Quum autem reflexiva forma 6ta derivata sit a 3^{tiâ}, ideo etiam in hac pro آمَ interdum وَاَمَ dicitur, et hoc magis, quod etiam in Imperfecto huius formae يَوْمُ sponte suâ semivocalis illa littera ob praecedentem Zhammam profertur.

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ʾ
et ultimâ semivocali..*

125. Exempli causâ verbi *أَدَى* *Imprfctm* *يَأْدِي* est, *Imprtvs* *أَدَى*, *Prctpm* *آد*; formae 4^{tae} *Prfctm* *أَدَى*, *Imprfctm* *يُؤْدِي*. — Verbi *أَتَى* (*venire*) *Imprtvs* non tantum *أَتَى*, sed etiam *ت* est; cum coniunctione *فَات* (§ 121).

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ʾ
et secundâ geminatâ.*

126. Etiam in verbis huius generis, quum sicut reliqua secundâ litterâ geminatâ flectantur, littera ʾ solitas patitur mutationes. Velut ab *أَم* *Imprfctm* cum *Zhammâ* *يُؤَم*, cum *Kèsrâ* *يُؤَم* est.

f. *De verbo imperfecto mediâ litterâ ʾ.*

127. In 1ma formâ *Prfctm* quidem, si verbum activum est, ut *قَامَ*, sed, si semiactivum, ut *قَتِمَ*, si neutrum, ut *قَوْمَ* scribitur; pariter *Imprfctm* *يَقُومُ*, *يَقْتُمُ* vel *يَقَامُ*; ac proinde *Imprtvs* *أَقَامَ*, *أَقَتِمَ* vel *أَقَامَ*. Sed pro *يَقَامَ* et *أَقَامَ* etiam sine ʾ scribitur *يَقُمُ* et *أَقُمَ*, vel ex aliorum consuetudine *يَقْتُمُ* et *أَقْتُمُ* (§ 24): causaque esse videtur, quod in mediâ voce spiritus lenis, si consonans vocali carens praecedit, in celeriore pronuntiatione facilè obscuratur, adeo ut pro *jak-a-mu* in sermone vulgari *ja-ka-mu* pronuntietur (§ 21). Et verò *Imprtvs* frequentissimi verbi *سَأَلَ* (*rogare*) etiam in libris, qui ab eruditis scripti sunt,

plerumque non ^{٥٤٠}اَسَال, sive ^{٥٤٠}اَسَل vel ^{٥٤٠}اَسَلْ, sed ^{٥٤٠}سَل est (pro ^{٥٤٠}سَال secundum § 45, collatis § 121 et 125). — *Prtepm* ^{٥٤٠}قَاتِم est, *Infntvs* ^{٥٤٠}قَام, ^{٥٤٠}قَوْم, ^{٥٤٠}قَتِم, ^{٥٤٠}قَوَام et sic porro. — *Formae 1ae obiectivae* *Prfctm* ^{٥٤٠}قَتِم, *Imprfctm* ^{٥٤٠}يَقَام (sive ^{٥٤٠}يَقِم vel ^{٥٤٠}يَقْتِم), *Prtepm* ^{٥٤٠}مَقُوم (§ 27) est. — *Formae derivatae* quomodo se habeant, sequens docebit earum, quae usitatiores sunt, in praecipuis modis coniugationis exemplum.

128. *Paradigma formarum derivatarum usitatorum.*

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae.	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	قَامَ	يَقْتِمُ	قَتِّمِ	قَتِّمِ	يَقَامُ
3 ^{tiae}	قَامَ	يَقَاتِمُ	قَاتِمِ	قَوْتِمِ	يَقَاتِمُ
4 ^{tae}	أَقَامَ	يَقْتِمُ	أَقْتِمِ	أَقْتِمِ	يَقَامُ
5 ^{tae}	تَقَامَ	يَتَقَامُ	تَقَامِ	تَقْتِمِ	يَتَقَامُ
6 ^{tae}	تَقَامَ	يَتَقَاتِمُ	تَقَاتِمِ	تَقَوْتِمِ	يَتَقَاتِمُ
7 ^{mae}	أَنْقَامَ	يَنْقَتِمُ	أَنْقَتِمِ	أَنْقَتِمِ	يَنْقَامُ
8 ^{vae}	أَقْتَامَ	يَقْتَتِمُ	أَقْتَتِمِ	أَقْتَتِمِ	يَقْتَامُ
10 ^{ae}	أَسْتَقَامَ	يَسْتَقْتِمُ	أَسْتَقْتِمِ	أَسْتَقْتِمِ	يَسْتَقَامُ

Exempla modorum impersonalium addere non opus esse videtur.

129. Quia verò in plerisque formae 2^{dae} et 3^{tiae} modis ١ in ى mutatur, ideo in *Prfcto* quoque قَيِم et قَاتِم dicitur pro قَام et قَاتِم.

130. Tum et hoc verborum genus interdum, spiritu leni

in mediā voce obscurato, eodem plane modo coniugatur, ac verba mediā litterā semivocali. Veluti in Prfcto 1^{mae} formae pro سَأَلَ dicitur سَأَلَ, in Imprfcto يَسْأَلُ, in Issvo يَسْأَلُ; in Prfcto 8^{vae} اسْتَأْذَنَ, in Imprfcto يَسْتَأْذِنُ. Et verò etiam in 6^{tā} تَسَاوَلَ offenditur pro تَسَاءَلَ.

*De verbo dupliciter imperfecto primā litterā
semivocali et mediā ʾ.*

131, Exempli causā a وَارَ Imprfctm cum Kesrā يَئُرُ est. Sed يَأْسُ in Imprfcto يَيَّاسُ habet, et ex aliā dialecto etiam يَئَسُ, atque يَيَّاسُ; in Imprtvo أَيَّاسُ (§ 93): sic enim scriptum inveni cum litterā ʾ, quamvis vocalis *i* antecedit. Conferatur § 124.

*De verbo dupliciter imperfecto mediā litterā ʾ
et ultimā semivocali.*

132. Tale est نَأَى, quod in Imprfcto يَنْأَى, in Imprtvo اِنْأَى habet. Sed frequentissimo usu tritum verbum رَأَى (*videre*) hoc singulare habet, quòd in Imprfcto et in reliquis modis cognatis formae 1^{mae}, atque in totā formā 4^{tā}, quum consonans vocali carens praecedat, spiritus lenis etiam in linguā scriptorum penitus obscuratur. Imprfctm igitur est يَرَى (pro يَرَأَى sive يَرِئَى), Issvs يَرِ, Imprtvs رَ (fem. رَى, pl. رَوَا etc.); formae obiectivae Prfctm quidem رَأَى, sed Imprfctm يَرِئَى; in formā 4^{tā} Prfctm أَرَى, Imprfctm يَرِئَى, Imprtvs أَرِ, Prtcpm مَرٍ. — In 4^{tā} formā omnia huius generis verba sic efferre quidam grammatici licitum esse autumant.

133. Verbum mediâ litterâ ١ ac primâ simul et ultimâ semivocali est وَاى (promittere). Sed in hoc media littera ١ non mutatur. *Imprfctm* est يَآى (in 1^{mâ} pers. أَى, in 3^{tiâ} pl. يَآونَ), *Issvs* يَآ (in 1^{mâ} pers. أَى), *Imprtvs* ١ (fem. اى, pl. اُوا). Attamen scriptum quoque offendi in *Imprfcto* يِشَى, in *Issvo* يِى.

g. De verbo imperfecto ultimâ litterâ ١.

134. In 1^{mâ} formâ *Prfctm*, si verbum activum, ut قَدَا est (plur. قَدُوا vel قَدُوا), si semiactivum, ut قَدَى (plur. قَدُوا), vel et قَدُوا, si neutrum, ut قَدُو; *Imprfctm* يَقْدُو, يَقْدَى aut قَدُوا (vel يَقْدُو); *Imprtvs* اَقْدُو, اَقْدَى aut اَقْدَا; *Prtcpm* قَادَى, *Infntvs* قَدُو etc.; formae obiectivae *Prfctm* قَدَى, *Imprfctm* يَقْدَا (vel يَقْدُو).

135. Paradigma formarum derivatarum usitatorum.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2da	قَدَا	يَقْدَى	قَدَى	قَدَى	يَقْدَا
3tia	قَادَا	يَقَادَى	قَادَى	قَوْدَى	يَقَادَا
4tae	اَقْدَا	يَقْدَى	اَقْدَى	اَقْدَى	يَقْدَا
5ta	تَقْدَا	يَتَقْدَا	تَقْدَا	تَقْدَى	يَتَقْدَا
6ta	تَقَادَا	يَتَقَادَا	تَقَادَا	تَقَوْدَى	يَتَقَادَا
7ma	اَنَقْدَا	يَنَقْدَى	اَنَقْدَى	اَنَقْدَى	يَنَقْدَا
8va	اَقْتَدَا	يَقْتَدَى	اَقْتَدَى	اَقْتَدَى	يَقْتَدَا
10ma	اَسْتَقْدَا	يَسْتَقْدَى	اَسْتَقْدَى	اَسْتَقْدَى	يَسْتَقْدَا

Eâdem ratione modi impersonales formantur.

136. Animadvertendum denique est, haec verba, quum in plerisque flexibus, ut in sermone vulgari proferuntur, non differant a verbis ultimâ و vel ى, etiam in linguâ eruditorum interdum tanquam huiusce generis verba coniugari.

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ
semivocali et ultimâ ʾ.*

137. Huius generis exempli causâ est وَذَأٌ, quod in *Imprfcto* habet, in *Imprtvto* ذى, sed a وَطَى *Imprfctm* يَطَأُ, *Imprtv* يَطَأُ; et a وَضَوُ *Imprfctm* يَوْضُو, *Imprtv* أَوْضُو est.

*De verbo dupliciter imperfecto mediâ litterâ
semivocali et ultimâ ʾ.*

138. Si verbum mediâ, et activum vel neutrum est, *Prfctm* est, ut قَاءَ, قَاءَتْ, قُوْتُ, et sic porro; 3^{ti}a pers. pl. masc. قَاوُوا (sive قَاوَا); *Imprfctm* يَقُوْ, *Imprtv* قُوْ: si mediâ ى et activum, *Prfctm* ut قَاءَ, قَاءَتْ, قَتَّتْ, etc.; *Imprfctm* يَقِيْ, *Imprtv* قِيْ: si verbum semiactivum, *Prfctm* itidem, ut قَاءَ, قَاءَتْ, قَتَّتْ, etc.; sed *Imprfctm* يَقَاءَ, *Imprtv* قَاْ; formae obiectivae *Prfctm* قِيْ, *Imprfctm* يَقَاءَ, *Issvs* يَقَاْ: formae 4^{tae} *Prfctm* أَقَاءَ, أَقَاءَتْ, أَقَاتَ, etc.; *Imprfctm* يَقِيْ, *Imprtv* أَقِيْ. — Pariter in ceteris formis.

139. Verbum mediâ litterâ و ac primâ simul et ultimâ ʾ est آ, آت, آتَتْ, etc.; pl. آوُوا (sive آوا); *Imprfctm* يَأُوْ pl. يَأُوْن; *Imprtv* أُوْ, fem. أُوِيْ, pl. أُوُوا, etc.

3. De verbo personali ex nomine ficto.

140. Si quod nomen in casu recto vel obliquo solum, vel duntaxat cum complemento quodam suo, enuntiationem constituit, siquidem subiectum vel praedicatum, quia indefinitum est, non exprimitur; Arabum sermo casûs terminationi substituere solet terminationem 3^{tiae} pers. sing. masculinae Perfecti. Sic enim nomen nactum est vim verbi, in 3^{tia} pers. sing. masculinâ impersonaliter, ut dici solet, usurpati, et quidem in Perfecto: nam sponte suâ ei tunc accedit notio impersonalis verbi *est*, et Perfectum aliquid *esse* in linguâ Arabicâ denotat. Sic a nomine رَبٌّ *multitudo*, *multum*, factum est verbum رَبٌّ *multitudo*, sive *multum*, *est*, verbi causâ hominum; quemadmodum Galli dicunt *il y a beaucoup d'hommes*: ا سَوْفَ *finis*, *exitus*, ا سَوْفَ *finis*, *exitus est*; sive *futurum est*, *eveniet*, μᾶλλει. et verò etiam a duali شَتَانِ *duae diversae res vel personae*, شَتَانِ *diversi quiddam*, sive *diversi generis diversaeve naturae*, *est*. Pariter ab حُسْنٍ *pulchritudo*, حُسْنًا in casu obliquo sensum adverbii habet et *pulchrè* significat; sed cum terminatione et vi verbi حُسْنٌ valet *pulchrum*, sive *pulchre*, *est*!

141. Sed in primis frequenter sic verbum e nomine fingitur in enutiatione negativâ praemissâ particulâ لَا *non*, si valet *non est*. Sic a رَيْبٍ *dubitatio*, *dubium*, fit لَا رَيْبٍ *non dubium est*; a بَدٍّ *separatio*, *semotio*, لَا بَدٍّ *non semoveri potest*, *inevitabile est*, *non aliter fieri potest*.

142. Talia autem verba ex nomine ficta, licet ut plurimum impersonaliter usurpentur, tamen etiam, perinde ut alia verba

in Perfecto, coniugari coepta sunt. Sic a نَعِمٌ, *gratia*, *iucunditas*, et a بَيْسٌ *turpitudine*, vel potiùs ab iisdem nominibus in casu obliquo cum vi adverbii, facta sunt نَعِمٌ et بَيْسٌ: sed dicitur quoque in feminino نَعِمَتْ et بَيْسَتْ; nonnunquam etiam in plurali نَعِمُوا, atque in duali نَعِمَا. — Haec duo verba, quae in exclamatione tantùm usurpantur, a grammaticis *verba laudis* et *vituperii* nuncupari solent. Accensentur iis etiam pauca alia, quorum similis usus est; ut حُسْنٌ (§ 140).

143. Simile est *verbum negandi* لَيْسَ *non est*, quod compositum est ex particulâ negativâ لَ et vocabulo, quod in linguâ Hebraeâ pari modo tanquam verbum usurpatur, *לֹא* est. Hoc autem per omnes Perfecti personas flectitur, sicut verbum mediâ litterâ י, in hunc modum:

3.		لَيْسَ		لَيْسَتْ		لَيْسُوا		لَيْسْنَ		لَيْسَا		لَيْسَتَا	
2.		لَيْسَ		لَيْسَتْ		لَيْسُوا		لَيْسْنَ		لَيْسَا		لَيْسَتَا	
1.		لَيْسَ		لَيْسَتْ		لَيْسُوا		لَيْسْنَ		لَيْسَا		لَيْسَتَا	

144. Potest quoque adverbium, sive nomen in casu obliquo cum vi adverbii, in exclamatione sensum Imperativi accipere. Sic ab adverbio, sive nomine diminutivo in casu obliquo, رَوِيْدًا *lente* (vernaculum *zachtjes*) factum est cum sensu Imperativi, sed absque generis numerique discrimine, رَوِيْدَ *lente age!* seu *lente tracta!* vel *inhibe!* Manetque ex terminatione casûs obliqui vocalis *a*, sed correpta. — Tale fortasse etiam est حَلَمَ *huc*, quod in exclamatione valet *huc accede!* vel *huc fer!* Hoc autem diversas quoque generis numerique (quamquam non in

omnibus dialectis) assumit terminationes, atque adeo tanquam Imperativus verbi activi ultimâ litterâ geminatâ (§ 112 et 117) in feminino هَلَمِّي habet, in plur. هَلُمُّوا, fem. هَلْمِيْنَ, in duali هَلْمَا. Tum et in formâ paragogicâ dicitur هَلْمَنَّ, هَلْمِيْنَ, etc. Et verò etiam Imperfectum inde derivatum offenditur: يَهْلُمُّ *accidet*. Denique novum quoque verbum quadrilitterum hinc fictum est, sed cum significatione primae formae quadrilitterae, perinde ut secundae verbi trilitteri, propriâ: هَلْمَمَّ *accedere iussit*. — Alii tamen هَلَمَّ proprie compositum esse putant ex corruptâ interiectione هَا *heus! age!* et تَمَّ, Imperativo verbi تَمَّ *accessit*.

145. Postremò a verbis trilitteris derivatum nomen formae قَدَامٌ, proprie Infinitivi vel nominis adiectivi sensum habens, abiectâ terminatione nominis substitutâque brevi Kèsrâ, in exclamatione sensu Imperativi sine discrimine generis numerique usurpatur: veluti حَذَارِ proprie *cavere!* sive *cautionem!* vel *caute!* id est *cave tibi!* vel *cavete vobis!* Offenditur quoque cum Kèsrâ in primâ syllabâ قَدَامٌ: quod tamen non omnes grammatici probant. — Atque forma illa قَدَامٌ etiam usurpatur in alloquutione, ut exclamando graviter notetur personae actio qualitasve, ut يَا فَجَّارِ *ó scelus!* vel *ó scelerate!* sive *ó scelerata!*

C. DE NOMINE.

1. De formâ nominum.

146. Non est opus hîc dicere de *nominibus peregrinis*, nec de iis, quae *de sono ficta* aut prorsùs *ignotae originis* sunt.

Nihil quoque dicimus de formâ *nominis proprii*. De eo tantum hîc agimus nomine, quod cum verbo ex eâdem stirpe natum est ideoque *nomen verbale* nuncupatur, aut ab alio nomine inclinatum est et *denominativum* dicitur. — Et quum *nomen verbale* cum verbo hoc in formâ commune habeat, quod aut perfectum sive trilitterum, aut plurilitterum, aut imperfectum sive bilitterum sit; hîc nos satis facturos esse putamus, si praecipue quidem spectamus diversas formas nominis verbalis *trilitteri*, per exempla autem, si opus esse videtur, significamus, quomodo se habeant, si inclinentur a verbo *plurilittero bilitterove*.

147. *Nominum abstractorum* formae sunt eadem illae, quibus Infinitivum proferri suprâ vidimus; quas igitur hîc repetere nihil opus est. Quum nomen abstractum actionis, affectionis, conditionis, qualitatisve, quae verbo significetur, appellatio sit, ideo a grammaticis Arabicis nomine a solo verbo *activo* desumpto *nomen actionis* vocatur.

148. *Nominum concretorum* plurima genera sunt, de quibus singulatim dicendum est. — Primò enim *nomen loci* aut *temporis*, in quo fit vel est, quod verbo significatur, a *primâ verbi formâ* derivatum, formae مَقْدَمٌ vel مَقْدَمٌ esse solet, rariùs cum terminatione femininâ مَقْدَمَةٌ vel مَقْدَمَةٌ, et nonnunquam مَقْدَمَةٌ. A verbis primâ litterâ و non tantum ut مَوْدِمٌ, sed etiam ut مِيدَامٌ, profertur; a verbis mediâ و, ut مَقَامٌ et مَقَامَةٌ, mediâ و ut مَقِيمٌ; ultimâ semivocali ut مَقْدَى et مَقْدَاةٌ. A *reliquis verbi formis* inclinatum non differt a Participio obiectivo: ut مَلْتَقَى locus, ubi convenitur, ab 8va formâ verbi لَقِيَ. — A no-

mine derivatum nomen loci formae مَقْدَمَةٌ esse solet, ac *nomen abundantiae* vel *copiae* nuncupatur: ut مَدَابَّةٌ *locus lupis repletus*, a ذُئْبٌ *lupus*. Si nomen *quadrilitterum* est, aut una littera supprimitur, ut مَعْقَرَةٌ *locus scorpionibus abundans*, ab عَقْرَبٌ; aut formâ Participii dicitur مُعَقِّرٌ, vel feminine مُعَقِّرَةٌ, *scorpiones ferens tractus vel terra*.

149. *A nomine derivatum nomen vasis*, in quo aliquid est, similem habet formam مَقْدَمٌ, مَقْدَامٌ, مَقْدَمَةٌ, et nonnunquam مُقْدَمٌ vel مُقْدَمَةٌ: ut مِثْبَارٌ *acuum theca*, ab اِبْرَةٌ *acus*. — *A verbo inclinatae eadem formae*, itemque, sed rarò, formae مَقْدَمٌ et مُقْدِيمٌ, significant id, in quo vel per quod aliquid fit, et hoc in casu *nomina instrumenti* dicuntur: ut مِيزَانٌ *instrumentum librandi, bilanz*, a وَزَنَ *librare*; مِرْقَاةٌ *scala*, a رَفَى *adscendit*, مِدْقٌ, مِدَقَّةٌ et مُدْقٌ *instrumentum, quo aliquid contunditur*, a دَقَّ. — Usurpantur autem hae formae, saltem formae مَقْدَمٌ, مَقْدَامٌ, مَقْدَمَةٌ et مُقْدِيمٌ, etiam significanter de *personâ*, in quâ *copiose aut abundanter est vel per quam copiose aut multum fit*, quod verbo designatur; ut مَقْدَامٌ *plenus audaciae in aggrediendo homo*, a قَدَمٌ vel قَدَمٌ *valde animosum in aggrediendo esse*.

150. Tum nominibus concretis accensendae sunt omnes illae, quae a singulis verborum formis inclinantur, nominum formae, Participia dictae, quando rei aut personae attributum aut praedicatum designantes non secùs, quàm verbum personale, modum quendam significant; sed quae etiam ad rem aut personam, tali attributo praeditam, significandam adhibentur, ac tunc *substantiva* dicuntur. Hae autem formae, iam suprâ in doctrinâ

verborum exhibitae, ab Arabicis grammaticis *nomina agentis* et *patientis* appellantur.

151. A primâ autem formâ verbi, praesertim neutrius et semiactivi, complures aliae inclinantur nominum concretorum formae, sed quae, si *attributum* significant, *adjectiva* dicuntur. Atque etiam haec saepe nominum *substantivorum* habent vim, quum *rem* aut *personam* designent tali attributo praeditam. Earum formarum praecipuae sunt قَدِمٌ, قَدِمٌ, قَدِمٌ, قَدِيمٌ, قَدِمٌ, قَدِمٌ, قُدُومٌ, قَدَامٌ, قُدَامٌ, et cum terminatione قَدَمَانٌ vel قَدَمَانٌ et قَدَمَانٌ. — Nomen formae قَدِمٌ, dirivatum a verbo mediâ litterâ semivocali, profertur ut مَيِّتٌ vel مَيِّتٌ mortuus, a مَاتَ (mediâ و), et a verbo ultimâ semivocali ut عَمٍ (pro 'amiun) coecus, ab عَمِيَ coecum esse.

152. Peculiarem vim habet forma أَقْدَمٌ, eandem fere, ac 9na verborum forma: adhibetur enim ad significandam *qualitatem conspicuam* et *insignem* (§ 78). Pariter igitur, ac 9na illa forma, ab iis verbis inclinatur, quae *colorem* aut *deformatem* significant, ut أَصْفَرٌ flavus, أَعْوَجٌ curvitate deformis, أَخْفٌ stultus, أَعْمَى coecus. — Sed usus eius multò latiùs patet. Nam a plerisque ceteris verbis inclinatur, ac tunc eo, quod verbo significatur, *conspicuum* vel *insignem* denotat, et in iis casibus usurpatur, in quibus nos *comparativo* aut *superlativo* adiectivorum gradu utimur. Veluti أَقْدَمٌ audaciâ in aggrediendo conspicuus vel insignis (id est in comparatione cum aliis audacior vel audacissimus), et hinc, vi nominis substantivi, لَئِيْلٌ vehementior vel vehementissimus; آخِرٌ (pro آخِرٌ) alter et alius, proprie posterior. — Haec forma *intensiva* a nonnullis dicitur.

153. Derivantur quoque a primâ verbi formâ nomina, quae ad *augendam* significationem mediam litteram geminatam habent (coll. § 76). Praecipuae formae sunt قَدَامٌ, قُدَامٌ, قَدِيمٌ et قَدَمٌ: veluti سَقَى pocillator, a سَقَى potum dedit. — In aliis media littera non duplicata, sed alia in eundem finem inserta est (§ 66). Sic صَيْرَفٌ, perinde ut صَرَفٌ, nummularium significat.

154. Est Arabibus *forma* nominum *deminutiva*, quae, si nomen *trilitterum* est, formae قَدِيمٌ (vel قُدِيمٌ) esse solet, quaecunque vocales sunt nominis, a quo fingitur; veluti رَجُلٌ a رَجُلٌ vir. Sed, si nomen aliquâ auctum est terminatione, haec conservari solet; ut سَكْرَانٌ a سَكْرَانٌ, قَلِيعَةٌ a قَلِيعَةٌ, حُبَيْلَى ab حُبَيْلَى, حَمِيرَاءٌ ab حَمِيرَاءٌ; et verò additur terminatio feminina, si nomen absque terminatione femininâ tamen feminini generis est; ut شَمْسٌ a شَمْسَةٍ. — Eandem formam imitantur nomina *imperfecta*: ut بَابٌ a بَابٌ, بَيْتٌ vel بُيُوتٌ a بَيْتٌ, عَصَى ab عَصَى, شَيْءٌ, حَيَّةٌ ab حَيَّةٌ, (بَنَى a بَنَى), اُنْ ab اُنْ, اَبٌ ab اَبٌ, عَصَا, شَيْءٌ vel شَيْءٌ a شَيْءٌ, خَوِصٌ a خَوِصٌ, شَيْءٌ.

155. Si nomen praeter terminationem *quatuor* litteras consonantes habet, forma *deminutiva* est, ut اَقْدَمٌ ab اَقْدَمٌ, et زَعْفَرَانٌ a زَعْفَرَانٌ; aut, si nomen ante ultimam consonantem vocalem longam habet, ut مُفَتَّاحٌ a مُفَتَّاحٌ, et قُدَيْدِيمٌ vel قُدَيْدِيمَةٌ a قُدَامٌ. Derivatorum a verbo *imperfecto* exempla sint: اَبْيَضٌ ab اَبْيَضٌ, اَسِيدٌ vel اَسَوْدٌ ab اَسَوْدٌ, مَوِيْزٌ a مَوِيْزٌ (a verbo وَزَنَ), et مَوَسِّرٌ a مَوَسِّرٌ (a verbo يَسِّرُ).

156. Atqui quadrilitteram formam diminutivam adsciscunt non tantum quaedam nomina a verbo *trilittero* derivata cum

terminatione ^{ان} (ut ^{سُلْطَان} a ^{سُلَيْطَان}), sed etiam illa nomina verè trilittera, quae in primâ vel secundâ syllabâ vocalem longam habent. Haec enim pro quartâ litterâ in deminutivo obtinent semivocalem: ut ^{جَلِيس} a ^{ظَلِيم}, ^{فَارِس} a ^{فَوَيْس}, ^{جَمَاعَة} a ^{جَمِيعَة}, ^{جُلُوس}. Fit hoc, ut discerni queat, a quo nomine trilittero diminutivum inclinatum sit.

157. Ab omni nomine per annexam *terminationem denominativam* ^ي derivari potest aliud nomen (adiectivum vel substantivum), quo significetur rei vel personae *natura qualitasve*, ob quam ab eo, quod nomen illud designat, *denominari* potest; veluti, unde orta vel facta sit, aut ad quid pertineat: ut ^{جَوِي} *aërius*, a ^{جَو} *aër*, ^{أَرْضِي} *terrestris* sive *terrenus*, ab ^{أَرْض} *terra* †. — Si nomen terminationem femininam ^ة (vel ^ة) habet, ea in denominativo negligitur; ut ^{مَكِّي} *Meccanus*, a ^{مَكَّة} *Mecca*. — Et, quando ultima nominis aut terminationem femininam antecedens vocalis *i* est, haec cum terminatione annexâ coalescit: ut ^{أَفْرِيقِي} a nomine proprio ^{أَلْمُسْتَكْفِي} *أَفْرِيقِي* ab ^{أَفْرِيقِيَّة}.

†) Rara, et Syriaca potius, quàm Arabica, est terminatio ^ي; ut ^{جَسَدِي} et ^{جَسَدَانِي} *corporeus*, a ^{جَسَد} *corpus*, ^{رُوحَانِي} *spiritualis*, a ^{رُوح} *spiritus*. — Peregrinae quoque originis sine dubio est terminatio ^ي in nonnullis a nomine proprio factis, ut in ^{مَرْوَزِي} *Marvensis*, a ^{مَرْو}, nomine oppidi in Perside, et in ^{رَايِي} *Raiensis*, a ^{رَاي}.

u) Si a nomine, quod terminationem illam denominativam iam habet, aliud per annexam illam terminationem derivandum est, hoc ab illo

158. Nomina bilittera, quae a verbis imperfectis ultimâ litterâ semivocali derivata sunt, in denominativo ante terminationem accipere solent litteram semivocalem و; et, quando praecedens consonans vocalem non habet, ea cum Phat'hâ proferuntur: ut حَيٍّ ab حَيَّوِي, لَعْنَةٍ ab لَعْنَوِي, أَبٍّ ab أَبَوِي, فَتًى a فَتَوِي. — A quibusdam tamen denominativum duplici modo fingitur: ut دَمٍّ vel دَمَوِي a دَمَ, ابْنٍ vel ابْنَوِي ab ابْنٍ, سَمَاءٍ vel سَمَائَوِي a سَمَاءَ. — In nonnullis a nomine proprio fictis ante terminationem post longam vocalem littera ن assumitur; velut in بَهْرَاءٍ a بَهْرَانِي, صَنْعَاءٍ a صَنْعَانِي.

159. Similiter و ante terminationem in denominativo assumitur, si inclinatur a nomine feminino in تَاءَ exeunte (§ 17): ut بَيْضَاءٍ a بَيْضَاوِي. Itemque in eo, quod fingitur a nomine aucto terminatione femininâ تِي: sed tunc vocalis longa ā aut servatur, aut corripitur. Sic a دُنْيَا (§ 9) inclinatur دُنْيَاوِي aut دُنْيَوِي. Eandem hanc analogiam sequuntur nomina trium consonantium, quae similiter in تِي vel تِي exeunt, sed a verbis imperfectis ultimâ litterâ semivocali derivata sunt: ut أَعْمَوِي ab أَعْمَى, مَعْنَوِي vel مَعْنَاوِي a مَعْنَى. — In longioribus autem littera و ante terminationem denominativam non assumitur et ultima vocalis a negligitur: ut بُخَارِي, اَلْمُصْطَفِي ab مُصْطَفِي, بُخَارًا. — Rarius a nominibus trium litterarum consonantium hoc modo denominativa finguntur.

nihil differt. Sic شَافِعِي et nomen proprium personae est, et cum significat, qui a Sjâpheio denominatur, sive qui eum sectatur, *Sjâpheitam*.

160. In denominativo, inclinato a nomine trilittero, cuius media littera cum vocali *i* aut diphthongo *ai* profertur, his, si prima syllaba brevis est, plerumque breve *a* substituitur: ut in جُهَيْنَةُ a جُهَيْنِي, مَدِينَةُ a مَدِينِي, دُنَيْلُ a دُنَيْلِي, مَلِكُ a مَلِكِي. — Longum *i* et diphthongus *ai* tamen servari potest: ut in مَسَاحِي vel مَسِيحِي a مَسِيح, قُرَيْشِي vel قُرَيْشِي a قُرَيْش. Et semper longum *i* servatur in derivatis a verbo, quod secundam litteram geminatum aut semivocalem habet: ut in حَقِيقَةُ ab حَقِيقِي et طَوِيلُ a طَوِيلِي. — Etiam breve *i* servari potest, si eadem vocalis in primâ syllabâ est: ut in اِبْلِي vel اِبْلِي. Et verò etiam, quando prima syllaba Kèsram habet, hanc ob causam in secundâ breve *a* in *i* mutari potest: ut in عَنِيبِي vel عَنِيبِي ab عَنِيب.

161. Trilitterorum analogiam sequuntur imperfecta earundem formarum nomina, derivata a verbis ultimâ litterâ semivocali; quae igitur ante terminationem denominativam assumunt و أمْوِي, عَلِيَّ ab عَلَوِي (pro 'amiun), عَمَّ ab عَمَوِي (§ 158) ut قَاضِي ab قَاضَوِي. — Si nomen in primâ syllabâ longam vocalem habet, ut قَاضِي (pro kázhiun); denominativum potius formatur sicut قَاضِي (§ 157). Quia tamen bilitterum est, et tale bilitterum ante, terminationem assumere solet, ideo denominativum etiam sicut قَاضَوِي fingitur. — Quidam eodem modo in nominibus, quale عَدُو est, longum *u* in breve *a* commutant, denominativum formantes ut عَدَوِي.

v) Quum nomina formae قَدِي et قَدَر in lingua vulgari ut *kadu* et *kadi* pronuntientur, ab his quoque et eorum femininis saepe eadem ratione inclinantur denominativa; praesertim si feminini generis sunt. Sic

162. In denominativo inclinato a nomine, quale est طَيْبٌ et عَزِيزٌ, vocalis i obscuratur et duplicatio litterae ي negligitur. Dicitur ergo طَيِّبٌ et عَزِيزٌ.

2. De genere nominum.

163. Genus nominum in linguâ Arabicâ duplex est, masculinum et femininum. — *Feminini generis sunt:*

1°. nomina, quibus *feminae* designantur; ut حَامِلٌ *mater*, حامِلٌ *praeagnans*.

2°. nomina *terrarum* et *urbium* propria, quia nomina substantiva, quae *terram* et *urbem* in linguâ Arabicâ significant, feminini generis sunt: ut مِصْرٌ *Aegyptus*, اِسْپَهَانٌ *Ispahan*.

3°. ea, quae aucta sunt *terminatione* ة (vel ؃), ة aut ؃; ut جَنَّةٌ *hortus*, كِبْرِيَاءٌ *superbia*, ذِكْرَى *recordatio*: quarum trium terminationum prima ad genus femininum significandum in maximo usu est. Nonnullas tamen hac terminatione auctorum nominum formas etiam ad personas masculini generis significandas usurpari, infra dicetur § 167.

4°. multa alia *rerum* vocabula; ut اَرْضٌ *terra*, بئرٌ *puteus*, حَرْبٌ *bellum* (propie *gladius*), خَمْرٌ *vinum*, دَارٌ *domus*, درعٌ *lorica*, دَلْوٌ *situla*, رَحَى *mola*, رِيحٌ *ventus*, شَمْسٌ *sol*, صَرَبٌ *mel album*, عَصَا *baculus*, فَاْسٌ *securis*, فُلْكٌ *navis*, كَأْسٌ *poculum*, مِلْحٌ *sal*,

a بَدْوٌ et a قَرِيبةٌ denominativum non tantum بَدْوِيٌّ et قَرِيبِيٌّ, sed etiam frequentius بَدَوِيٌّ et قَرَوِيٌّ profertur.

مُوسَى novacula, نَارٌ ignis, نَفْسٌ anima, يَدٌ manus, et pleraque membrorum corporis geminorum nomina.

164. Tum haud pauca similia rerum vocabula *dubii generis* sunt; ut اَزَّارٌ cingulum, اَصْبَعٌ digitus, ثَدْيٌ mamma, جَنَاحٌ ala, سَبِيلٌ semita, سَكِينٌ culter, سَلَاحٌ arma, سُلَّمٌ scala, سَمَاءٌ coelum, سَوْقٌ forum, شَعِيرٌ hordeum, صُلْحٌ pax, طَرِيقٌ via, عَسَلٌ mel, عُنُقٌ collum, لِسَانٌ lingua, مِسْكٌ muscus, مَعَى intestine: quae videntur, quia *res* significabant, olim tanquam *feminina*, sed deinde, quia *femininâ* tamen terminatione non distincta erant, etiam tanquam *masculina* constructa esse.

165. Quia verò *feminino* genere distinguuntur nomina, quibus *res* designantur, ideo et Infinitivi verborum terminatione *femininâ* augentur, quando id, quod verbum significat, non infinitissimo modo, sed tanquam *res*, iis enuntiatur. Hoc autem obtinet:

1°. quando id, quod verbo significatur, Infinitivo non simpliciter nuncupandum, sed simul significandum est, utrum *semel*, an *bis* vel *saepius*, locum habeat. Exempli causâ اَحْزَانٌ contristare, affligere, sed اَحْزَانَةٌ singulam afflictionem, in duali duas afflictiones, in plurali plures afflictiones significat. Apparet, sic non, ut Infinitivo, *notionem*, sed *aliquid, quod re verâ est*, designari. Arabes hanc nominis abstracti formam *nomen vicis* appellant. Animadvertendum autem est, ex Infinitivis lae verborum formae hoc sensu (etiam in verbis imperfectis) formam قَدَمَةٌ usurpari: ut ضَرْبَةٌ ictus, a ضَرَبَ icere, وَعْدَةٌ promissio, رَمْيَةٌ iactus. Et, si formae derivatae Infinitivus ceterum quoque cum terminatione *femininâ* effertur, veluti formae 4^{tae}

verbi قَامَ Infinitivus اِقَامَ, tum, ut expresse declaretur, id, quod verbo significetur, *semel* tantum locum habere, numeri vocabulum وَاحِدٌ adiungi necesse est.

2°. quando infinitivus adhibetur ad definiendam notionem generalem, ut *specialiter* declaretur, qua in *re* id, quod generaliter dicatur, *re verâ* locum habeat; veluti quando dicitur: *excellit in scribendo*, sive *scripturâ*. Hanc nominis abstracti formam Arabum grammatici *nomen speciei* nuncupant: et ex Infinitivis 1^{ae} formae hoc sensu forma قَدَمٌ usurpari solet; ut كَتَبَ *scriptura*, قِيَمَ *statura*.

166. Pariter nomina *collectiva* et similia, quibus *genus* quoddam *in universum* significari solet, cum terminatione femininâ proferuntur, quando generis, quod significant, *singularis* quaedam *res*, aut *duae* vel *plures res singulares* designandae sunt: nam *genus* abstracta notio est, quae in animo tantum nostro est, sed *singulum* quoddam (*individuum*) ex eo genere aliquid, ut ita dicam, *reale* est. Sic حَمَامٌ *columbas*, sed حَمَامَةٌ *columbam*, تِنٍ in genere *stramen*, sed تَبَنٌ *singulum stramen* (een stroo of strootje), et in plurali *stramina*, significat.

167. Et quae nomina *attributum* significant, ea terminatione femininâ aucta ut substantiva usurpantur, *rem* eo attributo praeditam designantia: ut بَيِّنٌ *manifestus*, بَيِّنَةٌ *res manifesta*; وَاحِدٌ *unus*, وَاحِدَةٌ *una res sive unum*. — Usurpantur autem huiusmodi formae femininae, proprie *rem* denotantes, etiam significanter de *personâ*, ut personam designent *singulari* modo aliquo attributo conspicuam. Sic usitatae sunt formae قَادِمَةٌ, قَدَمَةٌ, قَدِيمَةٌ et قَدَامَةٌ: ut دَافِيَةٌ *versutum astutum*—

que caput, a ذَا astutus versutusque; ضَحْكَة risor (een lachbek); عِلْمَة monstrum doctrinae, ab عَلِمَ admodum doctus. Conferatur

§ 149. — Atque eodem modo etiam aliae femininae nominum formae, quae proprie rem significant, de personis usurpantur, sive hoc cum simili vi et significantiâ fiat, ut تَعْلَمَة vel تَعْلَمَة monstrum doctrinae, singulari doctrinâ insignis vir, sive absque huiusmodi significantiâ, ut خَلِيفَة proprie id, quod, ut in locum alicuius succedat, ponè relinquitur, hinc successor sive vicarius.

168. Postremò etiam nomen, quod ab alio nomine per terminationem ي derivatum attributum quoddam designat (§ 157), cum exitu feminino effertur, quo res denominetur. Praesertim hoc modo formantur abstracta attributorum denominatorum, tanquam rerum, nomina. Sic a كُتِبَ libri, denominatur كُتِبِي librarius, et كُتِبِيَّة bibliotheca; ab اِنْسَانٌ homo, اِنْسَانِي humanus, et اِنْسَانِيَّة humana natura, humanitas. Similiter a كَم particulâ كَم, quantum, fictum est كَمِيَّة quantitas; a مَا, quid, مَاثِيَّة sive مَاثِيَّة substantia sive natura ^w.

169. Quaedam nomina communis generis sunt: ut اَيْم carens coniuge, viduus vel vidua, et قَرَس equus et equa. Cuius gene-

^w) Rara et in Syriacâ linguâ, quàm in Arabicâ, usitatio est terminatio ي: ut بَرِيَّة et بَرِيَّة campus. Idem valet de terminatione وَت, quae etiam ita consuetudini linguae Arabicae convenientior redditur, ut pro eâ وَت efferatur. Sic جَبَرِيَّة et جَبَرَوْت, جَبَرِيَّة superbiâ significant. — Terminatio feminina ت etiam in paucis aliis nominibus superest: velut اُخْتُ filia, اُخْتُ soror.

ris etiam ea, sive masculinae, sive femininae, formae rerum nomina sunt, quae ad *personas* significandas adhibentur (§ 149 et 167). Quamquam ex his nonnulla, ut *مَسْكِينٌ pauper*, etiam cum femininâ terminatione proferuntur, ut persona *feminina* significetur. — Tum et pleraque nomina adiectiva formae *قَدِيمٌ*, nisi obiectivum sensum habent (ut *كَذُوبٌ mendax*), et è contrâ formae *قَدِيمٌ*, si obiectivum sensum habent (ut *قَتِيلٌ occisus*), tametsi de feminis usurpantur, non solent augeri terminatione femininâ, dummodo nomen eius, cuius attributum designant, exprimatur.

170. In ceteris ad genus femininum a masculino distinguendum plerumque usurpatur terminatio *حُرَّةٌ* (§ 163, 3°): ut *حُرَّةٌ libera*, ab *حُرٌّ liber*; *جَارِيَةٌ* a *جَارٍ* (pro *djáriun*) *currens*; *فَتَاةٌ* a *فَتًى* *adolescens*.

171. Sed nomina formae *أَقْدَمٌ* (§ 152) in feminino, si *colorem* aut *deformitatem* designant, formam *قَدَمَاءٌ*; sique sensum habent gradûs *comparativi* aut *superlativi*, formam *قَدَمَى* accipiunt: ut *أَعْوَجٌ distortus*, *عَوَجَاءٌ distorta*; *أَعَشَى lusciosus*, *عَشَوَاءٌ lusciosa*; *أَعْمَى coecus*, *عَمِيَاءٌ coeca*; *أَشَدُّ vehementior*, fem. *شَدَى*; *أَخْرٌ alter et alius*, fem. *أُخْرَى*; *أَطْوَلٌ longior*, fem. *طَوْلَى*; *أَضْيَقٌ angustior*, fem. *ضَيْقَى* vel *ضَوْقَى* (§ 12); *أَعْلَى altior*, fem. *عَلْيَا*. — Etiam *أَوَّلٌ prior et primus*, in fem. *أُولَى*; et *أَحَدٌ unus*, *أَحْدَى* habet.

172. Denique, si nomen in masculino formae *قَدَمَانٌ* est, in feminino forma *قَدَمَى* usurpatur: ut *سَكْرَانٌ ebrius*, *سَكْرَى ebria*. — Nonnunquam tamen ex aliâ dialecto femininum for-

مَرْضِيَّاتٍ a مَرْضَاةٍ (a masculino مَرْضَى). — Quaedam bilittera in plurali vocalem *a* ex terminatione singulari conservant, ac tunc ante terminationem pluralem ad evitandum vocalium concursum assumunt semivocalem litteram و (§ 16), vel et interdum spiritum ʾ (§ 18): ut مَمَوَاتٍ ab أَمَّةٍ ancilla, سَفَوَاتٍ et سَنَهَاتٍ a سَنَةٍ annus. — Etiam أُمٌّ mater, in plurali أُمَّهَاتٍ habet: sed hoc est a casu obliquo أُمَّا أُخْتُ soror, et بِنْتٌ filia, in plurali أَخَوَاتٍ et بَنَاتٍ habent ad analogiam masculinorum (§ 173 et 174). — Femininam autem terminationem pluralem habent quoque aliquot nomina masculina, tum ex antiquitate servata, ut حَمَامَاتٍ ab حَمَامٍ balneum; tum, quia nomen in singulari exitum habet, terminationis femininae speciem prae se ferentem: quod locum habet in quibusdam peregrinis; ut in Turcicis بَاشَا vel بَاشَه et أَغَا, atque in Gallico قُنْصُوا (consul), quae in plurali بَاشَاتٍ, أَغَوَاتٍ et قُنْصَوَاتٍ enuntiantur.

176. Nomina feminina formae قَدَمٌ et قَدَمَةٌ in plurali قَدَمَاتٍ habent*: sed, si prima littera in singulari Kèsram aut Zhammam habet, plurale triplici modo profertur, ut قَدَمَاتٍ et قَدَمَاتٍ, vel ut قَدَمَاتٍ et قَدَمَاتٍ, vel denique ut قَدِمَاتٍ et قَدِمَاتٍ.

177. Atqui *terminationes* plurales in linguâ Arabicâ haud crebrò usurpantur, praeterquam in participiis et adiectivis, quorum femininum per terminationem َّة formatur. Plerumque enim praeter eam nominis cuiuspiam formam, quâ singulare

x) Pariter femininum أَرْضٌ non tantum أَرْضُونَ (§ 174), sed etiam أَرْضُونَ et أَرْضَاتٍ habet.

significatur, etiam alia vel plures aliae in usu sunt formae ab eodem verbo derivatae, quae idem sensu *collectivo*, sive *in genere* et *in universum*, designant; atque his Arabes *vice nominum pluralium* uti solent. Construuntur ut nomina *singularia feminina*: nam proprie quidem *collectiva* sunt *genus* quoddam *in universum* significantia, et propterea *singularis numeri* sunt; quia tamen subiectum sibi habent sensum plurium *rerum singularium*, ideo, etiamsi terminatione femininâ carent, *femininum genus* iis tribuitur (conf. § 166). A grammaticis Arabicis *pluralia fracta* (id est *manca* vel *imperfecta*) nuncupantur, quum e contrario ea, quae a singularibus additâ terminatione inclinata sunt, *pluralia integra* vel *perfecta* dicuntur. Latiniùs illa *collectiva plurativa* appellabimus.

178. Subscribimus nunc *praecipuas* formas, quae hoc sensu usitatae sunt, et adscribimus eas nominum singularium formas, iuxta quas illae *ut plurimum* usurpantur. Nulla quidem hîc valet regula certa; quare, quae nominis cuiusque singularis sit forma *collectiva plurativa*, usu sermonis vel e lexicis disci debet; sed aliqua tamen in usu linguae observatur analogia.

<i>coll. plurat.</i>	<i>forma nominis singularis.</i>
1. * قَدَمٌ قَدَمٌ قَدَمٌ	أَقْدَمُ, et fem. قَدَمَاءُ, <i>colorem</i> vel <i>deformitatem</i> significans: ut حَمْرٌ (sing. أَحْمَرٌ <i>ruber</i> , vel fem. حَمْرَاءُ <i>rubra</i>), سُودٌ (sing. أَسْوَدٌ <i>niger</i>), بَيْضٌ (sing. أَبْيَضٌ <i>albus</i>). Conf. § 13.

*) Forma 1ma et 4ta haud rarò inter se permutantur.

- [illegible]

y) أَشْيَاءُ, أَبْنَاءُ et أَسْمَاءُ (sing. شَيْءٌ *res*, ابْنٌ *filius*, et اسمٌ *nomen*) sine Tanvine proferuntur. — يَوْمٌ, *dies*, in colectivo plur. non أَيَّوَامٌ, sed أَيَّامٌ, habet. Conferatur § 13.

- أَقَادِمُ
قَدَادِمُ
مَقَامُ
26. مَقَادِيمُ
تَقَادِيمُ
أَقَادِيمُ
قَدَادِيمُ
قَدَامِينُ
قَدَامِي
27. مَقَادِمَةٌ
تَقَادِمَةٌ
أَقَادِمَةٌ
قَدَامِيَّةٌ
28. قَوَادِمُ z
قَوَامُ
- terum nuncupetur (ut قَنْطَرَةٌ), sive a verbo trilittero bilitterove litterâ aliquâ (veluti م, ت aut ا) praefixâ, aut mediâ duplicatâ, derivatum sit.
- Sic potiùs nomen quatuor consonantium in colectivo plurativo profertur, si paenultima consonans longam vocalem habet, ut مَقْدُورٌ et سِكِّينٌ. Talia etiam sunt كُرْسِيٌّ *thronus*, أَغْنِيَّةٌ *cantilena*, similiaque. Atque eandem normam sequuntur quaedam nomina, quae a verbo trilittero annexâ terminatione سُلْطَانٌ derivata sunt; ut سُلْطَانٌ.
- Etiam hanc formam in colectivo plurativo habent aliquot quatuor consonantium nomina, praesertim peregrina (ut قَيْصَرٌ *Caesar*, أَبْلِيسٌ *diabolus*) et quadrilittera aucta denominativâ terminatione جَرَكَسِيٌّ *Circassius*, جَرَاكِسَةٌ *Circassia natio* sive *Circassii*.
- Hanc formam, tanquam quadrilittera, multa habent nomina trilittera, quae, ut قَارِسٌ, قَادِمَةٌ, قَاصِعَاءٌ et دَابَّةٌ, in primâ syllabâ longam vocalem habent z.

z) In colectivo plurativo inter duas vocales a littera semivocalis و profertur secundùm § 16, 1°. Si verò prima quoque nominis littera و est, in huius locum substituitur ا; ut in وَاوِصِلُ pro اَوِصِلُ (sing. وَاِصْلَةٌ). — In quibusdam loco litterae و inseritur ea, quae etiam media consonans est: ut عَوَالِمُ et عَلَالِمُ (sing. عَالَمٌ), دَنَانِيرُ (sing. دِينَارٌ *denarius aureus*).

29. قَوَادِيمُ ^z Haec forma usurpatur, si tale nomen et in primâ et in secundâ syllabâ longam vocalem habet; ut جَاسُوسٌ et صَيْرَآبٌ ^z.
30. قَدَائِمٌ ^a Sic collectivum plurativum effertur, si nomen trilitterum in solâ secundâ syllabâ longam vocalem habet, ut عَاجُوزٌ; praesertim si a verbo imperfecto mediâ litterâ semivocali inclinatum est, ut مَعِيشَةٌ, مَسَاحٌ vel مَسَاحَةٌ et مَنَارَةٌ ^a.
31. قَدَامِي ^b قَدَامٌ قَدَامٌ تَقَادٌ أَقَادٌ قَدَمِي قَدَمِي قَدَمِي قَدَمَاءٌ, et quaelibet forma nominis quatuor litterarum, quarum quarta semivocalis est: ut حَذِيرَةٌ, أُغْنِيَةٌ et تَرْقُوتٌ. Item قَدَمَانٌ, quippe cuius feminina forma قَدَمِي est (§ 172).
32. قَدَامِي ^c Est eadem forma, atque antecedens; sed in hac

a) Semivocalis littera ي inter vocales â et i sponte suâ e spiritu leni in pronuntiando oritur (§ 24). Sine Hamzâ scribere iubent grammatici, si nomen a verbo mediâ ي derivatum est. Interdum loco litterae ي inseritur و, si inclinatum est a verbo mediâ و: si verò ي inseritur, etiam in hoc casu a quibusdam sine Hamzâ scribitur. Sic مَنَارَةٌ in colectivo plurativo مَنَائِرٌ vel مَنَائِرٌ, vel denique مَنَائِرٌ, habet.

b) قَدَامِي est pro *kadâmiu* (§ 15, 2°). Quando pro ultimâ vocali, quae ita disparet, Tanvin profertur (قَدَامٌ), hoc ideo fieri videtur, quòd etiam singulare cum Tanvine pronuntiatur: quamquam certam regulam hic valere, equidem haud contendo.

c) Si singularis nominis forma قَدَمَانٌ est, etiam قَدَامِي vel قَدَمِي profertur.

	terminatio ^ى e formâ singulari servatur aut
pro ^ا vel ^ة substituitur.
33.	^{قَدَايَا} ^{قَدَايَا} , ^{قَدَاوِي} , ^{قَدَايَا} , et quaelibet forma nominis trium
^{قَدَاوِي} litterarum, quarum tertia semivocalis est ante-
cedente vocali longâ.
34.	^{قَوَادِي} ^{قَادِيَا} : ut ^{جَوَارِي} (sing. ^{جَارِيَا} <i>ancilla</i> , <i>puella</i>).

179. Pro formâ collectivâ plurativâ nominum denominati-
vorum, quae in ^ى desinunt (§ 157), saepissime forma fe-
minina usurpatur: ut ^{شَايَعِيَا} *Sjápheïta*, ^{شَايَعِيَا} *Sjápheïtae* (pro-
prie *Sjápheïtarum secta*).

180. Forma 25ta et sequentes *quadrilitterae* nuncupantur.
Hae autem non rarò inclinatae sunt ab aliâ formâ collectivâ
plurativâ, quae litteram ^ا in principio praefixam habet, dum
forma singularis nomen trilitterum est. Sic ^{ظُفْر}, *ungula*, in
collectivo plurativo habet ^{أَظْفَار}; hinc autem fictum est rursùm
^{أَظْفَائِر}, quod igitur non unius, sed *plurium* animalium *ungulas*
denotat. — Talia *pluralia pluralium* appellari solent.

181. Atqui collectiva plurativa etiam in pluralem dualemve
numerus flecti possunt per adiunctam *terminationem*. Sic
^{رِسَالَة}, *epistolam* significat, ^{رِسَائِل}, *collectionem epistolarum*, *episto-*
larium sive *epistolas*, et ^{رِسَائِلَات}, *epistolaria*; ^{أَصْل}, *principium* dis-
ciplinæ, ^{أَصُول}, *principia*, et ^{أَصُولَان}, *principia utriusque disciplinæ*,
videlicet theologiae et juris prudentiae.

182. Denique monendum est, collectiva plurativa formae
2^{dae}, 19^{ae}, 20^{ae} et 21^{ae}, itemque pluralia, quae a singularibus

ope *terminationis* inclinata sunt, a grammaticis *pluralia paucitatis* nuncupari. Nam, si praeterea etiam alia eiusdem nominis forma collectiva plurativa usitata est, illae fere tantummodo usurpantur de numero parvo denarium non excedente.

4. De casibus nominum.

183. *Casus* in linguâ Arabicâ alia nomina duos habent, alia tres: illa *diptota*, haec *triptota* appellantur. In *diptotis* praeter casum *rectum* sive *Nominativum* unus tantum casus *obliquus* est, quem rectissime *Complementivum* nuncupaveris: est enim exitus nominum, quae pro complementis cum alio nomine (sive praepositione) aut cum verbo construuntur. Sed *triptota* duos casus obliquos habent, quorum hoc discrimen est, ut uno eorum *nominalia*, altero *verbalia* complementa enuntiantur: illum *Genitivum*, hunc *Accusativum* dicere solent grammatici Europae, quamquam eorum usus cum casibus in linguâ Latinâ et Graecâ, qui his nominibus appellantur, haud omnino convenit.

184. *Diptota* sunt:

1°. *dualia*; ut

قَدَمَانِ, *pedes*, in casu recto; in obliquo قَدَمَيْنِ.

2°. *pluralia* cum terminatione *masculinâ*; ut

قَادِمُونَ, *praecedentes*, in casu recto; in obliquo قَادِمِينَ.

3°. *pluralia* cum terminatione *femininâ*: ut

قَادِمَاتٌ, *praecedentes*, in casu recto; in obliquo قَادِمَاتٍ.

4°. *pars singularium*; ut

أَفْدَمٌ, *insignis audaciâ*, in casu recto; in obliquo أَفْدَمٍ.

قَوَادِمُ, *anteriora*, in casu recto; in obliquo قَوَادِمَ.

185. *Triptota sunt pleraque singularia; ut*

Nom. قَدَمٌ <i>pes</i> ,	Gen. قَدَمٍ,	Accus. قَدَمًا.
— قَادِمَةٌ <i>praecedens</i> ,	— قَادِمَةٌ,	— قَادِمَةٌ.
— نِسَاءٌ <i>mulieres</i> ,	— نِسَاءٌ,	— نِسَاءٌ.

186. Haec casuum varietas sive nominum declinatio, quae in ceteris linguis Semiticis fere penitus inusitata est, in eâ tantum exulta fuit sermonis Arabici dialecto, quam linguam eruditorum nuncupamus: et prima initia, a quibus orta sit, etiamnum investigare posse mihi videor. Nam, quum duplex in linguâ esset *terminatio dualis* et *pluralis masculina*, una, quae ad verborum coniugationem adhiberetur, هَوْنٌ et هَانِ, altera, quae (ut reliquae linguae Semiticae ipsaque vulgaris Arabum lingua comprobant) nominibus propria facta esset, هَيْنٌ et هَيْنِ; utraque in nominibus usurpari coepta est hoc discrimine, ut hac quidem uterentur, si nomen aliud nominis (sive praepositionis) aut verbi *complementum* esset, illâ autem, si qua res aut persona ut enuntiationis subiectum vel praedicatum *nominaretur*. — Tum duae illae sic distinctae terminationes *plurales masculinae* ad *pluralia feminina* translatae sunt, terminationibus هِنِ et هُنِ (sic enim in linguâ vulgari et ceterorum Semitarum sermonibus pronuntiantur) ad primigenium exitum pluralem femininum اَت annexis, ita tamen, ut, quum in sermone populi inusitatae essent, non litteris, sed adscriptis pronuntiationis notis, significarentur, et vocales *u* et *i*, quum syllabae in consonantem caderent, corripenterent. — Pariter translatae sunt ad maiorem partem nominum *singularium* (quo no-

mine etiam collectiva et collectiva plurativa complectimur, quoniam a singularibus non formâ, sed sensu tantum, differunt). Atqui haec singularia, nisi ipsa in vocalem *ā* exhibant, iam obtinebant, atque etiamnunc obtinent in linguâ vulgari, terminationem *ġ*, quoties *complementa verbalia* erant ^d. Itaque tres casus nacti sunt. Nam duo illi exitus *un* et *in* a plurali numero ad singularem sic translati sunt, ut *un* pro recto casu usurparetur, *in* pro obliquo, sed tantummodo in *nominabilibus* complementis: in *verbalibus* enim terminatio *ġ* servata est, sed ita tamen, ut ad similitudinem cum duobus illis pro *ā* cum Tanvine *an* pronuntiaretur. Mansit nihilominus *ġ* in scripturâ; et haec causa est, cur exempli causâ قَدَمًا scribatur, quum proferatur *kadaman*: nam in linguâ vulgari dicitur *kadamā* (§ 10). Neque igitur scribitur illud *ġ*, si ipsum nomen in longum *ā* desinit: nam hoc in casu, etsi in linguâ eruditorum terminatio *an* adiungitur, in vulgari sermone nihil additur. Scribitur ergo exempli causâ نَسَاء (nesāan), quia in linguâ vulgari *nesā* profertur. Ob eandem causam *ġ* illud non scribitur, si nomen auctum est terminatione femininâ *ġ*. Haec enim terminatio in linguâ vulgari *ā* sonat, adeo ut littera *ġ* quiescens sive muta sit; neque igitur additur terminatio *ġ*. Sed, quando in linguâ eruditorum casuum terminationes *un*, *in* et *an* adiunguntur, simul, uti fit, quando nova syllaba ac-

^d) Hic exitus etiam in linguâ Hebraeâ et Aramaeâ superest: sed usus aliquantum differt. In universum casus demonstrativus nuncupari posset: in Hebraeâ grammaticâ *Hē paragomicum*, in Aramaeâ status *emphaticus* appellari solet.

cedit (§ 173), pro exitu *ā* substituitur *at*. Verùm in scripturâ *litterarum* nihil tamen mutatur; sed duplici puncto, quo littera ت distinguitur, litterae * superscripto, exempli causâ كَادِمَات (kâdematan) scribitur, quoniam in linguâ vulgari pronuntiatur *kâdemâ*. — Quum denique alia nomina singularia, si complementa verbalia essent, non in longum, sed in breve *a* caderent, haec autem terminatio etiam in flexione Imperfecti verborum ad Coniunctivum modum significandum adhiberetur, praeter hunc exitum, tanquam obliquum casum, istis nominibus pro recto sive Nominativo casu tributa est terminatio *u*, ut contrarius exitus Imperfecti in modo Indicativo. Itaque أَقَدِمُ in Nominativo, et أَقَدِمَ in casu obliquo, quemadmodum يَقْدَمُ in Indicativo et يَقْدَمَ in Coniunctivo, profertur.

187. Quae formae nominum singularium et collectivorum plurativorum triptota, quae diptota esse soleant, ex iis, quae de his formis suprâ dicta sunt, colligi potest. Nomina propria maximam partem diptota sunt; et quidem omnia, quae aucta sunt syllabâ اُن aut terminatione femininâ ة, ut عُثْمَانُ et مَكَّة; item omnia, quae formae قَدِمُ et قَدَامُ sunt: ex reliquis quae triptota sint, faciliùs usu, quàm regulis, discitur.

188. *Indeclinabilia* sunt nomina, quae in Nominativo in اُ aut اِ vel اِ desinunt; dicitur enim exempli gratiâ أَعْمَى, *coecus*, non magis in recto casu pro *a'ma-u*, quàm in obliquo pro *a'ma-a*; فَتَى, *adolescens*, pro *phata-un*, *phataïn* et *phata-an*; et عَصَا, *baculus*, pro *'aça-un*, *'açaïn* et *'aça-an*, secundùm § 15, 2°.

189. Quae autem in Nominativo exitum *in* pro *i-un* ha-

bent, ut رَام pro *rāmi-un*, ea similiter cadunt in Genitivo: nam etiam pro *rāmiin* pronuntiatur *rāmin* (§ 15, 2°): sed in Accusativo pro *rāmi-an* effertur رَامِيَا (*rāmijan*). Vid. § 15, 1°. — Excipiuntur tamen imperfecta illa, quae eodem modo terminantur, *collectiva plurativa quadrilittera* (§ 178, n° 31 et 34). Haec enim, quia proprie diptota sunt, ut جَوَارِي pro *djavāri-u*, in Accusativo in *ija* cadere solent, ut جَوَارِي. In Nominativo Tanvîn ultimam vocalem disparentem quasi compensat: sed in Accusativo vocalis *a* servatur, ideoque Tanvîn non additur. Genitivus, ut in ceteris, quae similiter cadunt, a Nominativo non differt: quidam tamen, quum proprie diptota sint, Genitivum sicut Accusativum proferre malunt.

5. *De mutationibus, quae accidunt casibus
nominum, si definiuntur.*

190. *Definiuntur* nomina aut per subiunctum complementum, sive hoc aliud nomen in casu Genitivo, sive annexum pronomen inseparabile sit (§ 54), aut per praefixum articulum *Alif*. Propterea autem exitûs eorum aliquas patiuntur mutationes; maxime ob subiunctum complementum: et nomen, quod ita per complementum definitum est, in *statu constructo* esse dicitur.

191. Si quo modo cunque definitur nomen, *Tanvîn* in pronuntiatione *omittitur*: ut قَدَمُ رَجُلٍ *pes viri*, قَدَمُكَ *pedis tui*, الْقَدَمُ *pedem*, الْقَادِمَاتُ *praecedentes*, قَتِيْبُهُ, vel potius قَتَاْ (§ 8), *adolescens eius*, a قَدَمٍ, قَدَمًا, قَادِمَاتٍ et قَتِيْبٍ. — Si nomen

exitum in obtinuit pro *i-un* in Nominativo et pro *iih* in Genitivo (§ 189), omisso Tanvîne pro *i-u* et *ii* longa vocalis i profertur (§ 15, 2°): ut جَوَارِيكَ *puellae tuae*, vel *puellarum tuarum*, a جَوَارٍ.

192. In terminatione femininâ نَةً, si pronomen annectitur, pro ة scribitur ت, ut in نَعَمَتُهُ *gratia eius*, a نِعْمَةٍ: nam etiam in linguâ vulgari terminatio feminina, si nova syllaba accedit, non *â*, sed *at*, est (§ 173 et 186).

193. In statu constructo nomina أَبٌ *pater*, أَخٌ *frater*, حَمٌ *socer*, et قَى *res aliqua*, Tanvîne omisso in tribus casibus longam vocalem pro brevi accipiunt; ut exempli causâ dicatur أَبُوكَ *pater tuus*, أَبَيْكَ *patris tui*, et أَبَاكَ *patrem tuum*. — Pariter ذُو, quod proprie pronomen demonstrativum est, sed vim pronominis relativi obtinuit, et tanquam nomen cum complemento construitur, in Genitivo ذِي, in Accusativo ذَا. — Item nomen, quod in statu absoluto قَمٌ, قَمٌ vel قَمٌ profertur et *os* significat, plerumque, si cum complemento construitur, in Nominativo قُو, in Genitivo قِي, in Accusativo قَا, enuntiatur.

194. Diptota singularia, quando definiuntur, triptota fiunt; ita ut exempli causâ أَقْدَمُ cum articulo in Accusativo quidem أَالْأَقْدَمَ, sed in Genitivo الْأَقْدَمِ proferatur.

195. Si annectitur nomini pronomen primae personae singulari يَ, vocalis brevis, quâ casuum differentia significatur, non pronuntiatur. Sic dicitur قَدَمِي a قَدَمٌ (*pes*) et بَنَاتِي a بَنَاتٌ (*filiae*) sine ullo discrimine casuum. — Atque etiam nomina أَبٌ, أَخٌ, حَمٌ et قَى (§ 193), si hoc pronomen annectitur,

longam 'vocale' non accipiunt, sed dicitur exempli causâ ^{أَبِي} *pater meus*, et disparet casuum differentia.

196. *Terminationis pluralis masculinae ac dualis* uterque casus in *statu constructo* ultimam syllabam ن vel ن amittit: ut مَلَأُوا رَبَّهُمْ ^ع *obviam euntes domino suo*, a مَلَأُونَ, in casu obliquo مَلَأِي رَبَّهُمْ, a مَلَأَيْنِ; *filii tui*, a بَنُونَ, in casu obliquo بَنِيْنِ a بَنِيْنِ. Similiter subiuncto complemento مُصْطَفَوْ (vel مُصْطَفَوْا ^ع) et مُصْطَفَىْ, قَدَمَا et قَدَمَىْ, pro مُصْطَفُونَ et مُصْطَفَيْنِ, قَدَمَانِ et قَدَمَيْنِ, dicitur.

197. Longa vocalis *ú* et diphthongus *au* ante *pronomen* 1^{ae} pers. singularis عَى (§ 57) non feruntur, sed *i* pro *ú* et *ai* pro *au* pronuntiatur (§ 13). Sic non minùs in recto, quàm in obliquo casu, dicitur بَنِيْ *filii mei*, a بَنُونَ, *electi mei*, مُصْطَفَىْ, a مُصْطَفُونَ, atque in Nominativo perinde ac in Genitivo فَىْ *os meum*, a فُو (§ 193).

198. *Nomina propria triptota*, ut مُحَمَّدٌ, ante بِنُ cum subiuncto patris aut matris nomine (§ 49, 2°), tanquam ante complementum in Genitivo subiunctum, sine Tanvîne proferuntur: ut مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ *Mohammedes Abdallâhi filius*.

199. In *alloquutione* denique Arabes saepe, ut inferiùs dicitur, Nominativo utuntur: sed etiam tunc nomen, ut definitum, non secùs ac si cum articulo iunctum est, sine Tanvîne pronuntiatur: ut يَا مُحَمَّدُ ó *coelum!* يَا سَمَاءُ *Mo-hammedes!* Breviata haec Nominativi forma *vocativi* casûs

e) De adscripto † conferatur § 12.

quaedam species est. — Monemus quoque, in blandâ alloquutione nomina saepe aliquantùm decurtari breviarive: ut يَا بُنَّةُ, vel et يَا بُنُّ, pro يَا بُنَيَّةُ ó Bothaina! يَا صَاحِبُ pro ó amice!

6. De vocabulis numerorum.

200. Vocabula numerorum principalia (cardinalia) ad denarium usque haec sunt:

	masc.	fem.		masc.	fem.
I.	أَحَدٌ	أَحَدِي	VI.	سِتٌّ	سِتَّةٌ
	وَاحِدٌ	وَاحِدَةٌ	VII.	سَبْعٌ	سَبْعَةٌ
II.	اِثْنَانِ	اِثْنَتَانِ	VIII.	ثَمَانٍ	ثَمَانِيَةٌ
III.	ثَلَاثٌ	ثَلَاثَةٌ	IX.	تِسْعٌ	تِسْعَةٌ
IV.	أَرْبَعٌ	أَرْبَعَةٌ	X.	عَشْرٌ	عَشْرَةٌ
V.	خَمْسٌ	خَمْسَةٌ		—	

201. Animadverti debet, haec vocabula a ternario ad denarium formâ femininâ cum nominibus masculinis, et vicissim cum nominibus femininis formâ masculinâ construi. In hoc autem casu formis nominum *collectivis pluralivis* non semper femininum genus (§ 177), sed idem, atque formae singulari, attribuitur genus: ut ثَلَاثَةُ أُمُورٍ, tres res.

202. Ex his sequentia usque ad XIX in hunc modum composita sunt:

	masc.	fem.		masc.	fem.
XI.	أَحَدٌ عَشْرٌ	أَحَدِي عَشْرَةٌ	XIII.	ثَلَاثَةُ عَشْرٍ	ثَلَاثُ عَشْرَةٍ
XII.	اِثْنَا عَشْرٌ	اِثْنَتَا عَشْرَةٌ	XIV.	أَرْبَعَةُ عَشْرٍ	أَرْبَعُ عَشْرَةٍ

masc.	fem.	masc.	fem.
XV. خَمْسَةَ عَشَرَ	خَمْسٌ عَشْرَةٌ	XVIII. ثَمَانِيَةَ عَشَرَ	ثَمَانِيَةٌ عَشْرَةٌ ^a
XVI. سِتَّةَ عَشَرَ	سِتٌّ عَشْرَةٌ	XIX. تِسْعَةَ عَشَرَ	تِسْعَةٌ عَشْرَةٌ
XVII. سَبْعَةَ عَشَرَ	سَبْعٌ عَشْرَةٌ	—	—

Quae omnia indeclinabilia esse solent, excepto duodenario, qui in obliquo casu اِتْنَتَى عَشْرَةَ et fem. اِتْنَتِي عَشْرَةٌ habet. Cum articulo dicitur exempli causâ aut اَلثَّلَاثَةُ اَلْعَشَرَ, aut اَلثَّلَاثَةُ عَشَرَ.

203. Principalia a XX usque ad XC generis discrimine carent, diciturque

XX. عِشْرُونَ, XXX. ثَلَاثُونَ, XL. اَرْبَعُونَ, L. خَمْسُونَ, LX. سِتُونَ, LXX. سَبْعُونَ, LXXX. ثَمَانُونَ, XC. تِسْعُونَ.

Haec sunt pluralia diptota; et eorum ope composita sic enuntiantur, ut exempli causâ XXI dicatur اَحَدٌ وَعِشْرُونَ, cum articulo اَلْاَحَدُ وَالْعِشْرُونَ.

204. Reliqua sic nuncupantur: *centum* مِائَةٌ vel مِئَةٌ, (plur. ثَلَاثُ مِائَةٍ vel مِئَاتٌ, coll. plur. مِائِي), CC. مِائَتَانِ, CCC. ثَلَاثُ مِائَةٍ, et sic porro; veluti 567: خَمْسَمِائَةٌ وَسَبْعَةٌ وَسِتُونَ, et sic porro; veluti 1000: اَلْفٌ, *bis mille* اَلْاَلْفَانِ, *tria millia* اَلثَّلَاثَةُ اَلْاَلْفِ, *sedecim millia*; et sic in ceteris.

205. *Numeralia adiectiva*, quibus *ordo* significatur (*ordinalia*) haec sunt:

	masc.	fem.		masc.	fem.
1 ^{us}	اَوَّلٌ	اَوَّلَى	4 ^{us}	رَابِعٌ	رَابِعَةٌ
2 ^{us}	ثَانٍ	ثَانِيَةٌ	5 ^{us}	خَامِسٌ	خَامِسَةٌ
3 ^{us}	ثَالِثٌ	ثَالِثَةٌ	6 ^{us}	سَادِسٌ	سَادِسَةٌ

a) Scribitur quoque ثَمَانِيَةٌ et ثَمَانِيَةٌ et ثَمَانِيَةٌ.

	masc.	fem.		masc.	fem.
7 ^{us}	سَابِعٌ	سَابِعَةٌ	11 ^{us}	حَادِي عَشَرَ	حَادِيَةٌ عَشَرَ
8 ^{us}	ثَامِنٌ	ثَامِنَةٌ	12 ^{us}	ثَانِي عَشَرَ	ثَانِيَةٌ عَشَرَ
9 ^{us}	تَاسِعٌ	تَاسِعَةٌ	13 ^{us}	ثَالِث عَشَرَ	ثَالِثَةٌ عَشَرَ
10 ^{us}	عَاشِرٌ	عَاشِرَةٌ	14 ^{us}	رَابِع عَشَرَ	رَابِعَةٌ عَشَرَ

et sic porro. Sed, si compositis articulus praemittitur, prior vox declinatur, diciturque exempli causâ *الرَّابِعُ عَشَرَ*. — Saepe pro numeralibus adiectivis ipsa principalia numerorum vocabula usurpantur. Quod semper obtinet in nominibus denariorum *عِشْرُونَ* et ceteris; quae cum simplicibus infra denarium composita sic enuntiantur, ut exempli causâ *vigesimus quartus* dicatur *رَابِعٌ وَعِشْرُونَ*, cum articulo *وَالْعِشْرُونَ* *الرَّابِعُ*.

D. DE PRONOMINE DEMONSTRATIVO, RELATIVO ET INTERROGATIVO.

306. *Pronomen demonstrativum* simplex in solo numero duali declinabile est, sed pro differentiâ generis numerique sic variatur:

Sing. masc. ذَا (rarò ذَا vel ذَائِه), *is, ille, hic*;

fem. تَا (تَاهِي, تِهِي, ذِهِي, ذِهِي) vel تَا;

Dual. masc. ذَانِ, in casu obliquo ذَيْنِ;

fem. تَانِ, in casu obliquo تَيْنِ;

Plur. comm. أُولَئِى et frequentius أُولَآءِ.

207. Sed plerumque cum praefixâ particulâ demonstrativâ *هَـ* (*en, ecce*) hoc modo profertur:

Sing. masc. هَذَا *iste, hicce*; *fem.* هَذِهِ (rarò هَذِي);

Dual. masc. هَذَانِ; fem. هَتَانِ;

Plur. comm. هَؤُلَاءِ.

208. Et, quando aliquid demonstratur tanquam ei, cui dicitur, propinquum vel ad eum pertinens, pronomen personale secundae personae inseparabile annectitur, aut solum, aut per praepositionem ل. Itaque cum pronomine singulari masculino dicitur:

Sing. masc. ذَاكَ vel ذَلِكْ, et rariùs ذَاكَ, *ille*;

fem. تِلْكَ (pro تَيْلَكْ), rariùs تَالَكْ et تَيْكْ vel تَاكَ;

Dual. masc. ذَانِكَ, vel ذَانِكْ (pro ذَانِلِكْ);

fem. تَانِكَ, vel تَانِكْ (pro تَانِلِكْ);

Plur. comm. أُولَئِكَ et أُولَاكَ, rariùs أُولَئِكَ.

Similiter cum pronomine personali feminino, duali aut plurali, pro varietate personarum, ad quas sermo fit: ut ذَلِكْ, ذَلِكُمْ, ذَلِكُنَّ et ذَلِكُمَا. Sin verò oratio non ad certas personas convertitur, pronomen sing. masculinum usurpari solet. — Etiam pronomini demonstrativo, quod particulam هَا praefixam habet (§ 207), pronomen personale secundae personae eodem sensu annecti potest, dicique exempli causâ هَذَاكَ.

209. Haec pronomina demonstrativa usurpantur pro nominibus *adiectivis*, ideoque nominibus substantivis *adiunguntur*, ferè semper, si nomen substantivum, quocum construuntur, pronomen personale annexum habet; ut هَذَا عَبْدِي *servus meus hicce*; et saepe, si nomini aliud nomen pro complemento subiunctum est: ut هَذَا ابْنُ عَمْرٍو *filius Amri hicce*. Aliàs ipsis,

pro nominibus *substantivis* usurpatis, rerum vel personarum nomina adiunguntur: ut هَذَا الرَّجُلُ *hic vir*, هَذِهِ رُؤَسَ الْمُسْلِمِينَ *haec capita Moslemorum*.

210. Tanquam *pronomen relativum* usurpatur demonstrativum praefixo articulo, quod igitur in solo quoque duali numero declinabile est, ac tum cum antecedente nomine etiam casu convenit. Usitatissimae eius formae hae sunt:

Sing. masc. الَّذِي *qui*; *fem.* الَّتِي *quae, quod*;

Dual. masc. الَذَانِ; *fem.* الَتْنِ;

Plur. masc. الَّذِينَ; *fem.* اللَّاتِي (forma collectiva plurativa).

Atqui pronomen hoc usurpari nequit, si antecedens, de quo refertur, nomen indefinitum est, ut exempli causâ dicatur: رَأَى رَجُلًا بِيَدِهِ ثَوْبٌ *vidit virum, in manu eius (erat) vestis, pro vidit virum, cuius in manu vestis erat*. Itaque hoc in casu enuntiationi relativae nihil praemittitur.

211. *Pronomen interrogativum* de personâ est مَنْ *quis? quae? qui?* de re مَا *quid?* Nullum in iis observatur generis, numeri casuumque discrimen, praeterquam quod مَنْ, si *solum* pronuntiat, sic declinari potest, ut in singulari masculino Nominativus مَنْو, Genitivus مَنِ et Accusativus مَنَا proferatur, itemque femininam et pluralem dualemque accipiat terminationes; veluti, si quem dicentem, *Vidi aliquem*, interrogat alter: مَنَا *Quem?* — Usurpantur quoque, perinde ut vernacula *wie et wat*, citra interrogationem, *incertam et indefinitam personam aut rem* significantia. Itaque مَنْ valet *is qui vel ii qui, مَا id quod*.

212. Loco interrogativi pronominis adiectivi usurpatur vox declinabilis ^{أَيُّ} (fem. ^{أَيَّةٌ}, plur. ^{أَيُّونَ}, fem. ^{أَيَّاتٌ}, dual. ^{أَيَّانِ}, fem. ^{أَيَّتَانِ}), ita ut cum nomine indefinito pro complemento in Genitivo casu subiuncto exempli causâ dicatur ^{أَيُّ} ^{كِتَابٍ} *quis liber?* proprie *quid libri?* in Genitivo ^{أَيُّ} ^{كِتَابٍ} *cuius libri?* et sic porro. Sic autem masculina forma etiam cum feminino nomine struitur: ut ^{أَيُّ} ^{صُورَةٍ} *quae forma?* proprie *quid formae?* — Sed construitur quoque cum complemento definito, ita ut exempli causâ ^{أَيُّ} ^{أَيُّهُمْ} *quis eorum?* ^{أَيُّ} ^{أَيَّتَيْنِ} *quae earum?* significet. — In pluralem dualemve numerum non flectitur, nisi quando, postquam duarum pluriumve rerum aut personarum iniecta est mentio, deinde interrogatur, *Quaenam?* et nomen rerum aut personarum, quae intelliguntur, pro complemento non subiungitur, quia denuo id appellare non opus est. — In obliquâ interrogatione ^{أَيُّ} idem significat ac ^{مَنْ} et ^{مَا}; sed cum his quoque construitur, et tunc ^{أَيُّ} ^{أَيُّمَنْ} valet *quisquis*, ^{أَيُّ} ^{أَيُّمَا} *quidquid*.

E. DE PARTICULIS.

1. De particulis separatis.

213. Multae particulae *primigeniae* sunt; cuius generis sunt illae affectionum voces, quas *interiectiones* nuncupamus, itemque plurimae particulae demonstrativae et interrogativae, ut ^{هَـ} *en*, *ecce*; ^{أَنَّ} vel ^{إِنَّ} et ^{أَنْ} vel ^{أَنَّ}, quae item proprie *en* vel *ecce* valent, sed variis modis transferuntur; ^{ثُمَّ} *ibi*, ^{تُمْ} *tum*, ^{هَلْ} *an?* aliaeque. Earum multas a pronominibus tertiae personae personalibus, demonstrativis et interrogativis proprie non di-

versas esse, forma ostendit aut nihil, aut parum differens. Sic pronomen 3^{ae} pers. sing. fem. inseparabile هَا etiam *en* vel *ecce* valet; ذَا et ذِي pronomina demonstrativa sunt, sed اِنَّ et اِنَّذَا particulae demonstrativae, quae proprie *ibi* valent, sed etiam *quum* et *quando* transferuntur; فَيَّ pronomen 3^{ae} pers. plur. femininum est, sed هُنَا *hic* significat, quod eodem modo, ac pronomen demonstrativum (§ 207 et 208), cum particulâ هَا et pronomine secundae personae copulatur, ut dicatur هَاهُنَا sive هُيْهَنَا *hicce*, et هُنَاكَ vel هُنَاكَ *illic*; et pronomen interrogativum مَا, *quid*, variis modis ut particula usurpatur, et *quantum*, aut simile quiddam, significat.

214. Pars earum vocum, quae particulae appellantur, proprie verba sunt vel nomina cum terminatione Perfecti pro verbo impersonali usurpata (§ 140 sqq.): ut عَلَّ *incidit*, *fors*, *ocasio est*, sive potius *forte facit*, atque adeo *forsitan*, *fortasse*, valens. — Et maxima pars *adverbiorum* nihil aliud sunt, quam nomina, ut complementa adverbialia, in Accusativo prolata: ut كَثِيرًا *multum*, نَيْلًا *noctu*, بَعْدًا *distantiâ*, id est *pòst* vel *poné*.

215. Huiusmodi adverbium, si nomen in Genitivo casu aut pronomen ei subiungitur, *praepositio* dicitur: ut بَعْدَ سَنَةٍ *post annum*, et بَعْدَكَ *post te*, a بَعْدًا, omisso ob subiunctum complementum Tanvîne (§ 191). Similia sunt قَبْلَ *ante*, بَيْنَ *inter*, تَحْتَ *sub*, حَوْلَ *circum*, عِنْدَ *apud*. — Quaedam decurtata sunt. Sic pro مَعَ *cum* (ex مَعًا *simul*, *unâ*) dicitur quoque مَعَ; et مِنْ, *ex*, dicitur tantum ante articulum (§ 47), dum aliàs مِنْ profertur. — Animadverti autem debet, litteram ن

praepositionum مِنْ *ex*, de, عَنْ *ab*, et لَدُنْ *apud*, duplicari solere, quando pronomen 1^{ae} pers. singulare annectitur, ac dici exempli causâ مِنْنِي *ex me*. Rarò littera non duplicatur, dicaturque مِنِّي.

216. Praepositio cum subiunctâ enuntiatione constructa *coniunctio* nuncupatur; sed tunc ut plurimum enuntiationi, quae tanquam nomen pro complemento subiungitur, particula بَعْدَ أَنْ vel أَنَّ aut مَا praemittitur, ut dicatur exempli causâ بَعْدَ أَنْ vel مَا *postquam*, بَيْنَمَا *interea dum*.

217. Animadverti debet, quasdam praepositiones, quae in ى cadunt: ut إِلَى *ad*, et عَلَى *super*: principio in ى desiisse, et pristinam hanc terminationem adhuc servari, si pronomen personale inseparabile iis subiungitur; ut in إِلَيْكَ *ad te*, إِلَيَّ *ad me*. — Hic exitus ى proprie, ut comparatio linguae Hebraeae et Aramaeae demonstrat, terminatio pluralis est ante complementa usurpari solita. In nonnullis utraque, et singularis et pluralis, terminatio in usu est. Sic plerumque quidem dicitur حَوْلَهُ *circa eum*, sed etiam حَوْلَيْهِ. — In بَيْنَا (quod rarò ut praepositio sicut بَيْنَ *inter*, sed frequenter ut coniunctio usurpatur, valens *interea dum*) terminatio ى pro ى scripta esse videtur.

218. Si constructionis ratio non permittit, ut pronomen personale verbo pro complemento annectatur, pronomen inseparabile, quo solo *complementum* designari potest, subiungitur praepositioni أَيَّا; velut in إِلَيْكَ *te*, إِلَيَّ *me*. Haec igitur praepositio idem significat, quod casus Accusativus in nominibus.

219. Permultae particulae compositae voces sunt, ut ^{أَتَمَّا} proprie valens *ecce quid?* — Non semper autem singulae partes in tali compositione integrae manserunt. Sic in ^{لَا} nisi, ex ^{أَنْ} si, et ^{لَا} non, littera liquida ن cum ل coaluit; atque in ^{أَلَمْ} quo? ex ^{أَلِي} ad, et ^{مَا} quid, et in similibus, ultima vocalis longa, quum paenultima syllaba tolleretur, correpta est.

220. Nominatim monendum, multas praepositiones cum pronomine inseparabili 3^{ae} pers. sing. masculino ^{هُ} ita compositas esse, ut litterâ * elisâ sola vocalis ex pronomine remanserit. Sic ^{بَعْدُ} *postea*, et ^{فَوْقُ} *supra*, dicta sunt pro ^{بَعْدَهُ} *post id*, et ^{فَوْقَهُ} *super eo*; quemadmodum exempli causâ ^{بَعْدِي} *post me*, ex eâdem praepositione ^{بَعْدُ} et pronomine 1^{ae} personae ^{أَنَا} compositum est (§ 195). Nunquam autem in linguâ eruditorum littera * istius pronominis sic eliditur, nisi quando pro *infinito* complemento praepositioni subiungitur, adeo ut haec cum illo composita adverbii sensum accipiat.

2. De particulis inseparabilibus.

221. Particulae inseparabiles, quae, quia unâ tantum litterâ constant, ideo in scribendo cum sequente voce coniunguntur, sequentes sunt:

1°. ^{أَ} *an?* *num?* interrogandi particula: ut ^{أَمَاتَ} *an obiit?* ^{أَتَدَا} (§ 28) *an quando?* — Est quoque interiectio valens *ô!* quò sensu etiam cum vocali longo profertur et ^{أَ} scribitur.

2°. ب praepositio valens *cum*, *in*, etc.; ut بِشَيْءٍ *cum*, vel *in*, *re*, بِمَا *eo quod*; بِمَ *quo?* (§ 219).

3°. ت praepositio valens *per* in iureiurando, ut تَاللهِ *per Deum!*

4°. س particula breviata ex سَوْفَ μέλλει, *futurum est*, *eveniet* (§ 140), pro quo etiam سَف et سَو profertur. Praemittitur Imperfecto, ut سَتَجِدُ *futurum est ut invenias*.

5°. ف coniunctio, quâ enuntiationes arctiore viculo inter se connectuntur, quaeque transfertur *ac*, *atque*, *tunc*, *itemque*, *ideoque*, *nam*, etc.; ut اِذَا حَاجَبْتَ فَلَا تَغْضَبْ فَإِنَّ اَنْغَضَبَ *Quando disputas, tunc ne irascaris: nam ecce iram*, etc.

6°. ك praepositio *instar* significans; ut كَرَجُلٍ *instar viri*, كَمَا *instar eius quod*, id est, *sicut*, *quemadmodum*. Sed كَمْ pro كَم (§ 219) proprie *instar cuius?* vertitur *quot* vel *quantum?*

7°. ل praepositio valens *ad*, *ob*, vel idem ac Dativus casus in linguâ Latinâ. Vulgò cum Kêsrâ profertur, ut لِرَجُلٍ *viro*, لِمَا *ob id quod*; sed لِمَ (§ 219), pro quo etiam لِم pronuntia-
tur, valet *ob quid?* id est *cur?* — Enuntiationi praeposita *coniunctio* est, et cum Iussivo constructa valet idem ac Galli-
cum *que* et vernaculum *dat*, cum Coniunctivo idem ac Latinum *ut*; veluti لِيَفْعَلْ *faciat*, لِيَفْعَلْ *ut faciat*. Si cum Iussivo con-
struitur, et coniunctio ف aut و praefigitur, particula ل suam
vocalem amittit: ut فَلْيَفْعَلْ *faciat ergo*. — Cum Phat'hâ pro-
fertur, quando pronomini personali inseparabili praefigitur, ut لِي tibi, لَهُم *iis*; disparente tamen vocali in لِي mihî (§ 195).
Eodem modo profertur in *acclamando* seu *vocando ad auxilium*

post interiectionem يَا: ut يَا لَعْرَبٍ *heus Arabes!* Si tamen aliud nomen per coniunctionem وَ subiungitur et interiectio يَا non repetitur, secundo loco rursùm cum Kèsrà pronuntiatur: ut يَا لَلْكُهُولِ وَلِلشُّبَّانِ *heus senes et iuvenes!* — Denique cum Phat'hâ pronuntiata *asseverandi particula* est, quâ enuntiationis pars, aut integra cum aliâ copulata enuntiatio, significanter antecedentibus subiungitur: ut إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ *en verò Deus erga homines clemens est.* Saepe quoque particulae اِنْ si (proprie ecce) praefigitur, ac tunc scribitur لَيْتَنِي (§ 28) *profectò si* (proprie, ecce verò).

8°. وَ proprie *praepositio* est valens *cum*. Sed hoc sensu tantummodo in iureiurando usurpatur, ut in وَاللَّهِ *cum Deo!* id est *per Deum!* — Plerumque *coniunctio* est, quâ enuntiatio (atque adeo in complexis sententiis pars enuntiationis) cum aliâ praecedente simpliciter *copulatur*, valetque *et*, *-que*, *autem*, *sed*, *dum*, etc. *Arctiorem enuntiationum nexum* فَ designat.

222. Praeterea praepositiones مِنْ *ex*, *de*, et عَنْ *ab*, pronominibus مِّنْ et مِمَّا ita praefiguntur, ut littera liquida ن cum م coalescat; veluti مِمَّنْ *ex quo?* عَمَّا *ab eo quod.* — Rarò مِّنْ cum articulo اَلْ in مِلْ coalescit; ut in مِلْ مَالٍ *ex opibus*, quum vulgò dicatur مِّنْ اَلْمَالِ. Conferatur § 39.

223. Tum et articulum اَلْ nominibus praefigi, suprâ iam dictum est (§ 38 et 190 sqq.) Nonnunquam etiam brevi enuntiationi relativae praemittitur, atque adeo idem valet ac pronomen اَلَّذِي. Etiam hoc in casu, si prima enuntiationis vox nomen vel praepositio est, huic praefigitur; velut in عَلَى الْمَعْدَةِ

πρὸς τοὺς μετ' αὐτοῦ, *ad eos qui cum eo erant*; sed seorsum scribitur, si prima vox verbum est.

224. Aliquando denique interiectiones هَا et يَا in scribendo cum sequente voce iunguntur, sique prima eius vocis littera t est, scribitur exempli causâ هَاءَنْتُمْ et يَايَاهَا pro هَا أَنْتُمْ, *ecce vos*, et يَا أَيُّهَا *heus, quisquis est* (§ 21).

F. DE PRONUNTIATIONE VOCUM IN PAUSÂ ET IN AFFECTU.

225. In *pausâ*, id est in fine sententiarum earumque membrorum, vocales illae breves, quibus in linguâ eruditorum differentia flexuum grammaticorum significatur, atque adeo Tanvîn quoque, in pronuntiando omittuntur. Itaque *kadâm* pro قَدَمٌ, *jakdôm* pro يَقْدُمُ et يَقْدَمُ; *kadamt* pro قَدِمْتُ, قَدِمْتِ et قَدِمْتُ; *kadém* pro قَادِمٌ et قَادِمٍ; *kademûn* pro قَادِمُونَ, *kademîn* pro قَادِمِينَ; *kademâ* pro قَادِمَةً, قَادِمَةٍ et قَادِمَةٍ; *kademât* pro قَادِمَاتٌ et قَادِمَاتٍ. Sed قَتَى pronuntiatur, sicut in linguâ vulgari, *phatâ*; et similiter in Accusativo casu قَادِمًا *kademâ*. — Omitti quoque solet terminatio ـ, etsi pro *i-un* vel *în* est (§ 15), ut in قَادٍ; quamquam licitum est, solo Tanvîne omisso, pronuntiare قَادِي. Quidam e contrario etiam pro أَلْقَادِي in pausâ أَلْقَادُ efferri posse opinantur. Certe, si vox in longum i desinit et paenultima syllaba longa est, extremam vocalem longam in pausâ corripere licet, ut exempli causâ أَلْتَلَاكِي (*ettalâke*) scribatur et pronuntietur pro أَلْتَلَاكِي. — Eodem modo i in pronomine primae personae singulari نِي et نِي corripitur, praesertim in vocando vel imperando, quum elatiore tono proferatur syl-

laba paenultima: ut يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ *heus popule mi! sequimini me!* pro يَا قَوْمِي اتَّبِعُونِي. Ac pariter, quum Accusativi terminatio ٰ in pausâ *ā* pronuntietur, etiam haec vocalis in vocando corripitur potest: ut يَا غُلَامَ *heus puer!* pro يَا غُلَمًا. — Etiam vocalis brevis in pronomibus inseparabilibus كَ, ڪَ, et ُ (vel ۛ) in pausâ non pronuntiat. — Denique in leviori Iussivi et Imperativi formâ paragogicâ littera ۛ omittitur, sed vocalis brevis producitur, ut exempli causâ يَقْدَمُ dicatur pro يَقْدَمُ, تَقْدُمِي, تَقْدُمِي pro تَقْدُمِي.

226. Vocalis brevis, quae ita in pausâ omittitur, nihilominus scribi solet, praeterquam in nonnullis vocibus, quae nunquam nisi in pausâ usurpantur, velut in نَعَمْ *gratum est*, pro نَعَمْ.

227. Vocali brevi, quae manet in pausâ, additur nonnunquam in scripturâ littera ۛ. Sic scribitur لِمَ pro لِمَ *cur?* ۛ هُوَ, et هِيَ *ea*, pro هُوَ et هِيَ; يَرِمَ pro يَرِمَ (Iuss. a verbo رَمَى), et اَرْضَ pro اَرْضَ (Imper. a verbo رَضَى). Et semper istud ۛ adscribitur Imperativo verbi dupliciter imperfecti, quando unâ tantum litterâ constat neque pronomen annectitur, ut in قَهْ *cave*, تَهْ *veni*, et ۛ *vide*, pro قِ (§ 110), تِ (§ 125) et رِ (§ 132).

228. Si qua vox in *affectu* pronuntiat, ultima vocalis brevis produci potest, et verò quoque addi littera ۛ, ut vox etiam magis protrahatur. — Praeterea in condolendo voci loco terminationis grammaticae aliquando annectitur interiectio ۛ, diciturque exempli causâ وَ زَيْدَا *cheu Zeidus!* pro وَ زَيْدٌ. Similiter وَ عَبْدَ الْمَلِكَا *cheu Abdelmalekus!* pro وَ عَبْدُ الْمَلِكِ. Scri-

bitur quoque زَيْدًا وَا sine ة. — Denique, si quis admirans, stupens, ridens vel addubitans, quod ab alio dictum est repetit, annectitur interdum syllaba زَيْدٌ; ut, si quem dicentem, هَذَا زَيْدٌ *Hic Zeidus est*, interrogat alter أَزَيْدُنِيْهَ Zeidusne? *profectó!* pro أَزَيْدٌ أَيْ.

III.

DE USU FORMARUM GRAMMATICARUM.

A. DE USU MODORUM VERBI.

1. De usu Perfecti et Imperfecti.

229. *Perfecto* id, de quo dicitur, *iam esse*, aut, si verbum actionem significat, id *actum esse*, designatur. Contraria *Imperfecti* vis est: hic enim modus aliquid *feri, accidere, futurum esse* aut *actum iri* significat. Singulatim sequentia monere sufficiat.

a. De usu Perfecti.

230. Perfectum, si verbum qualitatem aut conditionem significat, plerumque Latino *Praesenti*, aut, si de tempore praeterito sermo est, *Praeterito imperfecto* respondet: sed, si actionem denotat verbum, vim *Praeteriti perfecti* obtinere solet.

231. In enuntiatione, quae, ut adiunctum vel accidens quoddam designetur, cum alio verbo in Perfecto construitur aut copulatur, aliquid iam *antè factum fuisse* significat; et tunc huic Perfecto, nisi coniunctio *quando, postquam* aut simile

quiddam significans usurpatur, saepissime particula **قَدْ** praemittitur, quae quid proprie significet, me adhuc latet. Sic **وَجَدْتُهُ قَدْ خَرَجَ** *inveni eum, egressus est*, i. e. *inveni eum egressum*; **وَصَلْتُ قَدْ خَرَجَ** *adveni, quum iam egressus erat*. — Frequentissime Perfectum ita construitur cum Perfecto verbi substantivi **كَانَ**; quomodo idem plerumque significatur, ac Latino *Praeterito plus quam perfecto*; veluti **كُنْتُ قَدْ رَيْيْتُ جَارِيَةً** *eram educavi* (i. e. *educaveram*) *puellam*; **كَانَ خَرَجَ** *erat exiit*, i. e. *exierat*. — Pariter, si Imperfecto verbi substantivi Perfectum aliŭs verbi subiungitur, hac ratione sensus *Futuri exacti* exprimitur: ut **أَكُونُ قَدْ خَرَجْتُ** vel **أَكُونُ خَرَجْتُ** *ero exii*, id est *exiero*.

232. Saepe Perfecto aliquid enuntiant Arabes, dum id non reverâ iam esse aut factum esse significare volunt, sed *tanquam perfectum animo proponunt*. Sic non tantum saepe aliquid tanquam factum enuntiant, quod eo ipso temporis momento, quo dicitur, *fit*; ut si dicunt **أَعْطَيْتَكَ هَذَا الْكِتَابَ** *donavi te hoc libro*, quum his ipsis verbis donatio fiat: — sed etiam frequentissimus Perfecti usus est, quando aliquid *futuro* tempore perfectum esse cogitatur, velut in conditionalibus similibusque sine coniunctione connexis enuntiationibus, quibus aliquid *esse ponitur*: ut **إِنْ فَعَلْتَ شَكَرْتُكَ**, proprie *en, factum est a te*, — *grato erga te animo sum*; i. e. *si facis, gratias tibi habeo*; **خَاطَرَ مَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ** *periculo se exponit, qui vehitur mari*. Quare, si in tali enuntiatione aliquid *antè factum* significandum est, dici debet exempli causâ **إِنْ كُنْتَ فَعَلْتَ شَكَرْتُكَ** *si fecisti, gra-*

tias tibi habeo. — Similiter [in optando et bene aut male precando: ut جُعِلْتُ فِدَاكَ proprie *constitutus sum lytrum tuum*; sed, quum eo tono proferatur, ut optari significetur, sensus est: *constitutus sim, sive constituar, lytrum tuum!* نَعْنَهُ اللَّهُ *exsecretur eum Deus!*

233. Denique est notandum, Perfecti 4^{tae} formae 3^{iam} pers. sing. masculinam praemissâ interrogativâ particulâ مَا *quid*, sive *quàm*, et nomine in Accusativo casu subiuncto vel annexo pronomine personali, in sermone Arabico usurpari, ut, qui loquatur, significet, se in re aut personâ, quam subiunctum nomen vel pronomen designet, id admirari, quod 1ma verbi formâ denotetur. Sic مَا أَفْضَلَ زَيْدًا significat: *mirum quàm praestans*, sive *praestantissimus homo, Zaidus est!* مَا أَعْلَمَنِي *optime novi.* Sed proprius sensus esse videtur, ut prius exemplum linguâ vernaculâ transferri queat, *wat heeft het Zaid voortreflijk gemaakt!* id est: *quàm praestans factus est Zaidus!* Verbum enim in tertiâ personâ sing. masculinâ impersonaliter in hac loquutione usurpari videtur, ita ut incertum et indefinitum, quod animo obversatur, subiectum (grammatici Arabici in tali loquutione Deum esse putant) reticeatur; quod quia Latinae linguae consuetudini non convenit, obiectivâ seu passivâ verbi formâ utendum est. — *Verbum admirandi* hanc loquutionem nuncupant grammatici Arabici. Quum autem Perfecti 4^{tae} verbi formae 3^{tia} pers. sg. masculina similis sit obliquo casui eius nominum formae, quâ gradum superlativum Arabes exprimunt, atque etiam sensus conveniat; hinc factum esse videtur, ut, quasi haec *nominis* forma esset, non facillè derivetur a verbis,

quae colorem aut deformitatem significant (§ 152), utque etiam formâ deminutivâ enuntietur: exempli causâ مَا أَمِيلُهَا *quàm pulchella est!* At *verbum* esse, quum luculenter demonstret Accusativus subiuncti nominis casus et annexum pronomen personale, maxime primae personae نِيْ-; tum comprobatur simile Imperativi 4^{tae} formae in admiratione usus, de quo mox § 236. Si de praeterito tempore sermo est, كَانَ praemittitur; exempli causâ مَا كَانَ أَوْضَعُهُ *quàm humilis fuit (sive erat)!*

b. De usu Imperfecti.

234. Imperfectum aut Latino *Praesenti*, aut *Futuro*, aut, si de tempore praeterito sermo est, *Praeterito imperfecto* respondet. Itaque frequens quoque eius usus est in enuntiatione, quae, ut adiunctum vel accidens quoddam significetur, cum alio verbo in Perfecto construitur: ut أَتَى إِلَى مَاءٍ يَشْرَبُ *venit ad aquam, bibit, i. e. venit bibitum sive ut biberet;* سَمِعْتُهُ يَقُولُ *audivi eum, dicebat, i. e. audivi eum, quum diceret, sive dicentem;* دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَتَوَّ يَجُودُ بِنَفْسِهِ *intrò ad eum venimus, et ille (sive dum) dabat animam suam.* Sic frequenter cum Perfecto verbi substantivi: ut كَانَ يَفْعُلُ *erat facit, i. e. faciebat; erat faciet, i. e. facturum erat; aut est faciet, i. e. facturum est; aut denique est in eo casu, ut faciat, i. e. facit.*

2. De usu Imperativi et Iussivi.

235. Ut qui loquatur, se id, quod verbo significetur, *velle* declaret, in linguâ Arabicâ Imperativus et Iussivus usurpantur. Et Imperativus quidem, si quis alterum alloquens ali-

quid iubet. — Sed, si quid in *tertiâ personâ* iubetur, *Iussivus* usurpatur praefixâ coniunctione *لَ* (§ 221, 7°), ut *لَيَقُولُ* dicat: itemque, tam in *secundâ*, quàm in *tertiâ personâ*, quoties aliquid vetatur, praemissâ negandi particulâ *لَا*: ut *لَا تَقُلْ* ne dicas.

236. Singularis usus est *Imperativi* 4^{tae} verborum formae in admiratione, nomine vel pronomine rei aut personae, in quâ id, quòd 1ma verbi forma significat, admirationis causa est, per praepositionem *بِ* subiuncto: veluti *أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ* mirum quàm audiunt et vident! Fortasse proprius sensus est: fac audire cum iis et videre, id est, si quem audientem et videntem facias, sive animo tibi fingas, eum audire et videre tibi finge sicut illi audiunt et vident. Multò frequentius in admiratione usurpatur formae 4^{tae} Perfectum (§ 233).

237. *Iussivi* frequens usus est in conditionalibus similibusque sine coniunctione connexis enuntiationibus, quibus, qui loquitur, aliquem iubet cogitare sive animo proponere casum: ut *أَنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ* si potiantur vestrum, lapidabunt vos; proprie linguâ vernaculâ: zie, laten zij u magtig worden (vel stel het geval, dat zij u magtig worden), ze zullen (proprie moeten, id est dan moet gij u, vel men zich, voorstellen, dat zij) u steenigen; *مَنْ يَجْرِبْ يَزِدْ عِلْمًا* qui experietur, augebitur scientiâ; *مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ* quicquid faciatis boni, sciet Deus; *أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمْ أَمَوْتُ* ubi sitis, assequetur vos mors. — Similiter, quando in priore membro Imperativus usurpatur; ut *كُنْ قَنَعًا تَكُنْ غَنِيًّا* esto contentus, sic eris dives; quasi dicas linguâ vernaculâ: wees te vreden, zoo moet (pro quo dicere solemus zull) gij rijk zijn. — In priore mem-

bro usurpari quoque potest Perfectum verbi substantivi cum subiuncto aliū verbi Imperfecto (§ 234): مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ : *qui vult colere arvum vitae futurae, augebimus ei in culturā eius*. Quum autem in priore membro Perfectum verbi substantivi usurpetur, etiam in posteriore membro Perfectum consequi potest ex § 232.

238. Singularis Iussivi usus est post particulas لَمَّا *nondum*, et لَمْ *non*; post quas hic modus vim et significationem Perfecti obtinet: ut لَمَّا يَقُولُ *nondum dixit*, لَمْ يَقُلْ *non dixit*. — Post particulam لَمَّا, quum *nondum* significet, Imperfectum usurpari, nemini mirum videatur; nam *nondum dicit* idem valet ac *nondum dixit*; et لَمْ ex لَمَّا per frequentissimum usum brevium esse videtur, quum vulgò Arabes dicere consuevissent *nondum dicit* pro *non dixit*. Quòd autem non Imperfectum, sed Iussivus, post has particulas usurpatur, id fortasse reliquum est ex antiquissimā linguae aetate, quum nondum invaluisset horum modorum differentia, atque adeo ea forma, quae nunc Iussivo propria est, etiam pro Imperfecto usurparetur. — Ceterum in enuntiationibus negativis pro لَا cum Perfecto fere semper لَمْ cum Iussivo usurpatur: diciturque exempli causā: لَمْ تَجِبْ قَتْلَكَ *si non pares, interficit te*; لَمْ تَفْعَلْ أَنْ يَقْتُلَكَ *si facis, non interficit te*; لَمْ تَكُنْ تَفْعَلْ قَتْلَكَ *si non fecisti, interficit te* (§ 232); لَمْ يَكُنْ يَفْعَلْ *non faciebat* (§ 234). — لَا cum Perfecto rariùs usurpatur, praeterquam in enuntiatione cum aliā enuntiatione negativā per coniunctionem وَ copulatā (ut لَمْ أَسْمَعْ وَلَا رَأَيْتُ *non audivi nec vidi*), atque in optando et bene aut male precando

(§ 232), nec non in iure iurando: ut وَحْيَوةِ فِرْعَوْنَ لَا خَرَجْتُمْ مِنْ هُنَا *per vitam Pharaonis, non exibitis hincce!*

3. De usu Coniunctivi.

239. Coniunctivus quasi obliquus Iussivi casus est. Itaque semper quidem voluntatem, consilium, propositum, aut casum, qui cogitari iubetur, significat; sed in enuntiatione, quae alii *subiungitur* aut per *coniunctionem* construitur. — Usurpatur ita:

1°. post coniunctionem *ut*, quippe quae proprie praepositio est, *ad* significans (§ 221, 7°), ideoque finem denotat, qui spectatur: veluti قَامَ لِيَفْعَلَنَّ surrexit eo consilio *ut faceret id.*

2°. post كَى et composita لِكَيْ et لِكَيْمًا , كَيْلًا et لِكَيْلًا δπως μὴ.

3°. post أَنْ, quae particula demonstrativa (§ 213), idem fere valens ac Gallicum *que*, vernaculum *dat* et Germanicum *dafs*, praemitti solet enuntiationi, quae tanquam nomen partem alius enuntiationis constituit. Usurpatur autem in tali enuntiatione Coniunctivus, quoties *casus quidam cogitari iubetur*: ut لَا يَتَّبِعِي non decet prudentem hoc facere; أَخَافُ أَنْ يَفْعَلَ metuo, ne faciat. — Sed, quando aliquid esse aut fieri, vel futurum esse aut factum iri, *narratur aut indicatur*, Perfecto aut Imperfecto utendum est: veluti أَعْلَمُ أَنْ يَفْعَلَ scio, eum facere, sive facturum esse. Attamen rarò Imperfectum ita post أَنْ usurpatur, quum potiùs aliquâ voce aut particulâ interpositâ ab hac coniunctione separetur. — Semper Coniunctivus sequitur post compositum أَلَّا (ex أَنْ لَا) et لَنْ ne, ut ne: nisi enim Coniunctivus sequatur, separatim scribitur أَنْ لَا.

4°. post لَنْ, quod ex لَأَنْ compositum, proprie valet *non est ut*: veluti يَفْعَلُ لَنْ *non est, ut faciat*, id est *nequaquam faciet*.

5°. post coniunctionem حَتَّى adeo ut, usque adeo dum sive donec, quae proprie praepositio est valens *ad, usque ad*. Construitur cum Coniunctivo, quoties casus quidam cogitari iubetur: ut كَانَوا يَفْعَلُونَهُ حَتَّى يَصْرَعُوا حَوْلَهُ defendebant eum, donec sternerentur circa eum. Nam, si quid narratur tantum aut indicatur, etiam huic coniunctioni Perfectum vel Imperfectum subiungitur: ut لَا يَرْجُونَهُ حَتَّى مَرِضَ اَعْطَرَأَت aegrotavit, adeo ut desperarent (vel potius, atque adeo desperabant) de eo. Rarus tamen post hanc coniunctionem usus est Imperfecti.

6°. post أَوْ aut, ita ut propter sequentem modum volendi haec particula *nisi forte* valeat: ut لَا تَقْتُلْنَهُ أَوْ يُسَلِّمَ profectò interficiam eum, aut (sive nisi forte) Moslemus fiat: nam sensus est: aut pone hunc casum, eum Moslemum fieri. Similiter, quando diversi casus cogitari iubentur, et repetita coniunctio sive transferenda est; ut, Nihil ad te attinet, أَوْ يَنْتَوِبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يَعْذِبْنَهُمْ sive ignoscat iis, sive puniat eos.

7°. post فَ ac, atque (§ 221, 5°.), quando in antecedente enuntiatione modus volendi (Imperativus, Iussivus vel Coniunctivus) usurpatus est, vel saltem aliqua ei subest voluntatis significatio, atque eâ coniunctione aliquid subnectitur, quod ex antecedente pendet aut consequitur. Coniunctio tunc *ut, ita ut*, vel, si negativa enuntiatio antecedit, *ne*, transfertur. Exempla: اِغْفِرْ لِي يَا رَبِّي فَادْخُلِ الْجَنَّةَ ignosce mihi, Domine mi, ac (sive ut) veniam in Paradisum; لَا تُؤَاخِذْنِي فَاعْلَمْ ne

castiges me, ac (sive ut ne) peream; قَدْ زَيْدٌ فِي الدَّارِ فَأَمَضِيَ إِلَيْهِ
Zeidusne domi est, ut me conferam ad eum? sensus enim est:
scire volo, an domi sit, ac tunc me ad eum conferam. — Si-
 militer interdum

8°. post simplicem particulam copulativam و, adeo ut valeat
quum vel *ita ut simul*. Exempla: *لَا تَتَّخِذْ مِنَ الْخَلْفِ وَقَاتِلْهُ مِنْهُ*
ne vetes aliquam agendi rationem, quum (vel ita ut simul) fa-
cias aliquid simile; هَذَا تَأْكُلُ السَّمَكَ وَتَشْرَبُ اللَّبَنَ
num edes pisces, quum (vel ita ut simul) bibas lac? nam sensus est: *nolo te*
edere pisces et simul bibere lac. — Denique

9°. post اِذَنْ *tunc*, si casus quidam cogitari iubetur; ut si quis
 dicenti, *Invisam te*, respondet: *اِذَنْ أَكْرَمَكَ* *tunc honorifice te*
excipiam; seu proprie: tunc ita statue, me te honorifice excep-
turum esse.

4. De usu formae modorum volendi paragogicae.

240. Est haec forma paragogica *expressior* quaedam *volun-*
tatis significatio. — In *imperando* annexa Imperativo syllaba
 paragogica per *age*, *quaeso*, aut similem interiectionem, reddi
 potest. — Sed *Iussivi* seu *Coniunctivi* forma paragogica ad
 voluntatem significandam non tantum ibi adhibetur, ubi etiam
 simplex horum modorum forma usitata est, ita ut tantummodo
 expressior enuntiandi modus sit: sed potissimum usurpatur in
 iis casibus, in quibus formâ simplici uti insuetum est. Itaque
 frequentissimus eius usus est, si quis *se aliquid velle*, aut
animi sui propositum, in primâ personâ pronuntiat (coll. § 235);
 et tunc, nisi negativa enuntiatio est et negandi particula لا

praemittitur, semper particula asseverandi *ġ* praefigitur (§ 221, 7°): ut *لَفَعَلَى* *profectò facere volo*. In *tertiâ* et *secundâ* personâ *optationem* significat: ut *لَا تَقُولَنَّ* *ne dicas, quaeso*. Et in omnibus personis frequenter usurpatur, ubi *significanter casus* quidam *cogitari iubetur*; atque ut plurimum, nisi interrogativa enuntiatio est, particula *ġ* praefigitur, adeo ut id, quod cogitari iubeatur, simul factum iri asseveretur: ut *لَيَقُولَنَّ* *non dubium quin dicturi sint*.

5. De usu Participii et Infinitivi.

241. Impersonales verbi modi, Participium et Infinitivus, nomina sunt. — *Participium* nomen quidem (§ 150), sed hoc ipso verbi modus est Perfecto et Imperfecto contrarius, quo id, quod verbum significat, ut rei vel personae *status* enuntiatur, sive de praesenti tempore sermo sit, sive de praeterito vel futuro: quare diversissimis modis in Latinum sermonem convertendus est. Pauca exempla subscribimus: *قَالَ هُوَ نَائِمٌ* *dormit*; *قَالَ أَنَا جَالِسٌ* *dixit, et (sive dum) ego considebam*, vel potius *dixit me considente*; *كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ* *omne animans gustabit (sive omnis animantis est gustare) mortem*; *هُوَ مَقْتُولٌ* *hic eius status est, ut interficiatur, sive est interficiendus*. — Quia vero idem sensus, ut *statum* significant, omnibus nominibus, atque adeo pronominibus et praepositionibus, communis est; ideo, si praedicatum nomine quopiam vel pronomine aut praepositione cum suo complemento significatur, nunquam copula inter subiectum et praedicatum per Participium verbi abstracti seu substantivi *كَأَنَّ* exprimitur: ut *هُوَ بَشَرٌ* *is mortalis, i. e. est morta-*

lis; هُوَ فِي الْبَيْتِ *est in domo*; هُوَ أَنَا *is ego (sum)*. — De *Infinitivo*, omnium modorum infinitissimo, videantur, quae suprà diximus § 147.

B. DE USU CASUUM NOMINIS.

1. De usu Nominativi.

242. De Nominativo casu praeter ea, quae suprà dicta sunt § 186 et 199, pauca tantum monenda supersunt. — Est casus, quo aliquid simpliciter *nominatur*. Itaque eo quoque ut plurimum enuntiatur nomen, quod ad maiorem significantiam *seorsum ante enuntiationem* collocatur, dum in subsequente enuntiatione eadem res vel persona per pronomen significatur, veluti اللَّهُ رَسُولُهُ عِنْدَكُمْ *Deus — legatus eius apud vos est*. Praecipue autem *subiectum* enuntiationis hoc casu significatur: et verò etiam nomen (vel pronomen), quod ita *seorsum ante enuntiationem* profertur, pro subiecto habendum esse videtur, cuius praedicatum sit sequens enuntiatio. Itaque vertendum: *Deus est, cuius legatus apud vos est*.

243. Tum etiam, quando Infinitivus, Participium aut nomen Adiectivum pro parte enuntiationis cuiuspiam usurpatum est, in Nominativo casu subiungi potest nomen, quo declaretur actionis, conditionis, qualitatisve enuntiatæ *subiectum*; et verò hoc casu uti necesse est, si alio modo subiectum illud significare non licet. Exempla: عَذَّبَ زَيْدًا تَعْدِيَةً إِسْمَاعِيلَ أَبُو زَيْدٍ *cruciavit Zaidum, quemadmodum cruciaverat eum* (ad verbum *cruciatu eius*) *Ismaël, pater Zaidi*; مَرَّتْ بِأَمْرَةٍ حَسَنٍ وَجْهَهَا *transiit per faciem bonam*.

praeterii mulierem pulchro vultu, sive cuius *pulcher erat vultus* (ad verbum *mulierem pulchrum vultus eius*); *Duc nos مِنْ عَذِّهِ* (ad verbum *mulierem pulchrum vultus eius*); *أَنْقَرِيَةِ الظَّالِمِ أَخْلَافًا* *ex hoc oppido iniustus incolis* (ad verbum *iniustus incolae eius*); *وَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ* *vae duris corde* (ad verbum *duris corda eorum*). Tantummodo post Infinitivum *necessarius* esse *potest* casus Nominativus; videlicet, quotiescunque subiecti vocabulum in Genitivo ut complementum nominale subiungi *nequit*. Post Participium aut nomen Adiectivum usurpari quidem potest Genitivus vel Accusativus: sed in multis casibus *praefertur* Nominativus casus, *subiectum* denotans. Nam, quando cum nomine vel pronomine (quod tamen etiam reticere potest) construitur Adiectivum (vel Participium) aliquid denotans, quod *partim* tantum aut *per adiunctum* vel *accidens* rei aut personae, de quâ sermo est, convenit; uti quando Latine dicimus, *Euge virum integrum vitae* (sive *vitâ*) vel *Euge integrum vitae* (sive *vitâ*): tunc igitur, ut *verum* designetur subiectum, in linguâ Arabicâ saepe praefertur, nomen, quod *partem*, *adiunctum* vel *accidens* significat, Nominativo casu enuntiare; dum antecedens Adiectivum (vel Participium), huius veri subiecti praedicatum significans, cum nomine vel pronomine rei aut personae, de quâ sermo est, solo *casu* congruere faciunt: nam *genus* et *numerus* (ut exempla, quae allata sunt, comprobant) ei tribuuntur tanquam praedicato veri illius subiecti, quod consequitur. Latine hoc in casu dicitur (si nomen saltem rei aut personae, de quâ sermo est, exprimitur): *virum integrae vitae* sive *integrâ vitâ*; ita ut nomen, quod *partem*, *adiunctum* vel *accidens* designat, in casu obliquo relinquatur,

sed antecedens adiectivum non tantum genere et numero, sed etiam casu, cum hoc veri subiecti nomine congruat.

244. Si particula negandi *لَا* ita cum nomine construitur, ut sensum verbi impersonalis obtineat, nomen subiecti, quod *esse* negatur, pro Nominativo casu, ut suprà vidimus (§ 141), terminationem 3^{iae} pers. sing. masculinae Perfecti accipit. Hic verò monendum est, si cum tali nomine in verbum converso aliud nomen per coniunctionem *وَ* copulatur, hoc posterius Nominativo casu, ut *subiectum*, enuntiari posse: nam satis est semel impersonale illud verbum *est* per terminationem nominis significare. Itaque dicitur *لَا رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ فِي أَتْدَارٍ non vir est feminave est in domo*, aut *لَا رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ non vir est feminave* - . Sique negandi particula repetitur, pro lubitu aut utrumque, aut alterutrum nomen cum terminatione Perfecti profertur, veluti *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ non vis est neque potentia est nisi in Deo*, vel *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ non vis est neque potentia*, vel *لَا حَوْلَ non vis neque potentia est*; vel denique, quum prius Nominativo casu enuntietur, etiam posterius eodem casu adiungitur, diciturque *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ non vis neque potentia (est)*. Quare etiam, si alius generis enuntiatio per *لَا* annectitur, in priore nomen post *لَا* casu Nominatio proferri potest: ut *لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ non metus (est) super illis (i. e. non est illis metuendum) neque illi tristabuntur*. — Pariter autem, si quando nomini post *لَا* cum terminatione Perfecti enuntiato nomen Adiectivum vel Participium adiungitur, hoc aut cum eadem terminatione, aut simpliciter Nominativo casu profertur: ut *لَا رَجُلٌ نَائِمٌ non est vir dormiens in domo*, aut *لَا رَجُلٌ نَائِمٌ* - . —

Monemus quoque, quod probe animadvertendum est, nomen post *لَا* ita Perfecti terminationem non accipere, nisi quando per constructionem cum hoc nomine *impersonalis verbi* obtinet sensum. Hoc enim locum non habet, si subiectum nomen definitum vel pronomen est, ut si dicitur *لَا زَيْدٌ مَرِيضٌ* non *Zaidus aeger est*; aut, si nomen subiecti, licet indefinitum sit, non proxime particulam negandi consequitur, ut si dicitur *لَا فِي الدَّارِ رَجُلٌ* non *est in domo vir* (nam ita per constructionem cum vocibus *لَا فِي الدَّارِ* particula verbi impersonalis iam obtinuit sensum, et *رَجُلٌ* simpliciter in Nominativo, ut subiectum, adiungitur); aut denique, si cum nomine indefinito, sed quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, ita constructa est negandi particula *لَا*, ut sensus nominis, *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nulum* valentis, ei subiiciatur (quâ de re infra). Hic tamen sensus ei non subiicitur, si construitur cum nomine indefinito, quod terminationem pluralem femininam *لَاتٌ* habet: tunc enim nomen, perinde ac singulare, cum terminatione Perfecti tanquam verbum impersonale profertur: veluti *لَا بَنَاتٌ فِي الدَّارِ* non *sunt filiae in domo*.

f) Video grammaticos statuere, licitum quoque esse *لَا بَنَاتٌ* dicere.

Videlicet falsò opinantur, terminationem *a* post *لَا* in nominibus singularibus casum Accusativum esse, nescio quam ob causam absque Tanvine prolatum: ex quo ergo conficiunt, etiam pluralia cum terminatione femininâ in casu obliquo absque Tanvine proferri posse. Atqui, si vera esset hæc eorum opinio, ne liceret quidem *لَا بَنَاتٌ* dicere.

2. De usu Genitivi.

245. Genitivo casu enuntiatur nomen, quod pro complemento subiungitur alii nomini vel praepositioni (§ 215), ut per hanc *constructionem* utriusque eius, quod utrâque voce designatur, significetur *coniunctio*, atque adeo antecedentis notio per notionem consequentis circumscribatur definiaturve. Sic vel nomina propria aliquando definiuntur: ut طَرَابَلُسُ الشَّامِ *Tripolis Syriae*, زَيْدُ الْخَيْلِ *Zaidus equorum* (altor). Item pronomina: ut interdum مَا رَأَيْ *quid consilii?* et frequentur ذُو الْعَقْلِ (§ 198), veluti ذُو الْعَقْلِ *qui intelligentiae* (est), sive cui *coniunctio cum intelligentiâ est*, id est *intelligentiâ praeditus, homo intelligens*.

246. Nomina formae أَفْضَلُ, quorum idem sensus est, ac gradûs adiectivorum *comparativi* vel *superlativi* in linguâ Latinâ (§ 152), in Arabicâ plerumque *substantivorum* habent vim, atque adeo nomen rei aut personae pro complemento in Genitivo subiunctum habent, quo designetur, *cuius generis* sit illud, quod antecedente nomine significetur. Sic أَفْضَلُ أَمْرَأَةٍ *praestantissimum feminae*, i. e. *praestantissima femina*; أَفْضَلُ رَجُلَيْنِ *duo viri praestantissimi*; أَفْضَلُ رَجَالٍ *praestantissimi viri*, أَفْضَلُ نِسَاءٍ *praestantissimae feminae*. Animadverti verò debet, complementum, si *definiendum* est, necessariò, quum ita *universum* genus significet, plurale vel collectivum aut collectivum plurativum nomen (vel pronomen) esse: itaque, utrùm de unâ re vel personâ, an de duabus vel pluribus sermo sit, ex adiunctis intelligendum est. Exempla: هِيَ أَفْضَلُ النِّسَاءِ *est prae-*

stantissima feminarum; اَصْدَقُ الصَّادِقِينَ *vos duo veracissimi veracium estis*. — Eâdem ratione construuntur خَيْرُ optimum, et شَرُّ pessimum: ut خَيْرُ أُمَّةٍ optima natio. Nam comparativâ et superlativâ formâ أَحْيَرُ et أَشَرُّ antiqui et boni scriptores non utuntur.

247. Possunt quidem omnium numerorum, et verò solent unitatis binariique vocabula, nominibus rerum vel personarum, quae numerantur, apponi: sed suprâ binarium plerumque tale nomen pro complemento cum iis construitur. — Hoc autem nomen vocabulis numerorum a ternario ad denarium (et verò nonnunquam etiam binario) Genitivo casu subiungi, et collectivâ plurativâ, vel saltem, si haec inusitata est, plurali, formâ enuntiari solet: ut رِجَالٌ سِتَّةٌ sex viri, بَنَاتٌ سِتٌ sex filiae. Solum مِائَةٌ (centum), ita pro complemento subiunctum, plerumque in singulari pronuntiatur: ut سِتُّ مِائَةٍ sive سِتِّمِائَةٌ sexcenti. — Atque hoc ipsum مِائَةٌ, itemque أَلْفٌ (mille), complementa sua in Genitivo casu et singulari numero accipiunt: ut مِائَتَا رِجُلٍ ducenti viri, ثَلَاثَةُ آلَافٍ دِرْهَمٍ ter mille nummi argentei.

248. Eodem modo construi coepta sunt numeralia adiectiva, quum genus rerum personarumve, de quo sermo est, per subiunctum nomen singulare in Genitivo casu significetur: ut ثَالِثُ يَوْمٍ tertius dies.

249. Etiam vocibus كَمْ et كَيْفٍ sive كَيْ قŭot, quae quasi numeri indefiniti vocabula sunt, complementum in Genitivo subiungitur, si obliqua interrogatio est; et pro arbitrio forma singularis vel collectiva plurativa aut pluralis adhibetur, ut, Nescio, قَتَلُوا (sive رَجُلٍ) كَمْ رِجَالٍ quot viros occiderint. Item in rectâ interrogatione, si praepositioni subiunctae sunt; sed tunc

sola singularis forma usitata est: ut بِكُمْ دَرَّهَمٌ *quot argenteis?* — Eandem constructionis rationem sequitur كَذَا *tantum*, quod quasi numerale pronomen est.

250. Et pari quoque modo complementum in Genitivo singulari subiungitur impersonali e nomine facto verbo رَبُّ; ut رُبُّ رَجُلٍ *multum viri est*, i. e. *multi viri sunt*. Conf. § 140.

251. Atqui eodem modo in elatiore oratione usurpatur solum nomen in Genitivo singulari, quo designetur *aliquid de eo genere* rerum personarumve, quod nomine significatur. Necesse tamen est, ut aliqua antecedit particula: et frequentissime ita Genitivus singularis usurpatur post frequentissimam coniunctionem وَ; ut وَرَجُلٍ *et viri sunt*; — item aliquando post فَ; rarò post بَلْ.

252. Denique monendum est, nomen appellativum aliquando definiri per subiunctum in Genitivo casu nomen adiectivum, cui cum articulo constructo nominis proprii sensus tribuitur: ut يَوْمَ الْاَحْمِيسِ *dies quinti* (hebdomadis diei, vernaculâ linguâ *de dag van den Vijfden*), i. e. *dies Iovis*. Constructionis eadem ratio est, ac si dicitur exempli causâ *mons Thaboris*.

3. De statu constructo.

253. Perinde ut aliud nomen, sic etiam *enuntiatio* pro complemento nomini in statu constructo subiungi potest. Quodsi autem hoc fit, enuntiationi ut plurimum praemittitur particula اَنَّ sive اَنْ vel مَا: nam sine tali particulâ enuntiatio fere tantum subiungitur certis quibusdam vocabulis, quae *tempus* significant, praesertim si in Accusativo casu aut praepositioni subiuncta pro coniunctionibus usurpantur: ut اَظْهَرَ أَنَّهُ مَاتَ حَتْفٌ

complementum نِي usurpatur: veluti الضَّارِبُ *qui ferit eum*, et الْمَوَافِينِي *qui venit ad me*. Quin etiam Adiectivum sic cum pronomine construere licet: ut الْحَسَنُ *pulcher eo* (puta exempli causâ *colore faciei*). — Sed Participio vel Adiectivo *singularis* numeri, quod ita cum articulo iunctum est, complementum in Genitivo casu subiungere vetant grammatici, si complementum aut indefinitum nomen est, aut definitum quidem, sed ita, ut neque ipsum, neque complementum eius, praefixum habeat articulum. Verùm in *duali* et *plurali* aiunt licere: nam tunc status constructus, etiamsi articulus praefixus est, apparet e terminatione: ut الضَّارِبُونَ زَيْدٍ *qui feriunt Zaidum*. — Quoties igitur tale Participium aut Adiectivum articulo non definitur, indefinitum est, licet definitum sit complementum. Sic جَدُّ حَسَنٍ الْوَجْهِ vertendum est: *un homme beau de visage*.

2°. si nomen vocabuli numeri complementum est, quod in Genitivo casu subiungitur (§ 247). Potest quidem, ut definia-
tur antecedens, articulus complemento praefigi, et dici exem-
pli causâ ثَلَاثَةُ الرِّجَالِ (*les trois hommes*), السِّتِمَاتَةُ الدَّرَقِمِ: quia ta-
men complementa vocabulorum numeri, rerum aut persona-
rum, quae numerantur, *genus* designantia, sine articulo enun-
tari solent, et cum plerisque, ut infra videbimus, semper,
atque etiam cum iis, quae plerumque in statu constructo
complementum accipiunt, interdum in Accusativo casu struun-
tur; ideo usitatius factum est, articulum antecedenti praefigere
nomini: ut ثَلَاثَةُ رِجَالٍ, السِّتِمَاتَةُ دَرَقِمٍ. Coeptum quoque est
utrumque cum articulo enuntiare: ut ثَلَاثَةُ الرِّجَالِ.

256. Tum etiam articulus praefigitur nomini in statu con-

structo, si complementum nomen est, quod plerumque cum articulo profertur, non ut certa quaedam res aut persona, sed ut certum quoddam *genus* significetur, veluti materiae genus, e quo aliquid factum sit. Sic *آنية الفضة*, *vasa argenti*, indefinitum est, praeterquam quòd *genus* definitur et vasa e genere argenteorum esse significatur; ut ampliùs definiatur et certa quaedam ex eo genere vasa designentur, cum articulo dicitur *الآنية الفضة*. Antiquissimis tamen scriptoribus articulus in hoc casu inusitatus esse videtur. Recentiores e contrario articulo in statu constructo nonnunquam etiam tunc utuntur, quando complementum nomen proprium est aut nomen, quod cum articulo iunctum sensum nominis proprii obtinuit: ut *الدير عمر* *monasterium Omaris*, *العرب الجاهلية* *Arabes temporis ignorantiae*.

257. Postulat Semiticae linguae ingenium, ut nomini in statu constructo complementum suum continuò subiungatur: in linguâ tamen Arabicâ, certe in stilo poëtico, nonnunquam aliquid offenditur interpositum, praesertim iurisiurandi formula; uti *إِنَّ الشَّاةَ تَسْمَعُ صَوْتَ وَاللَّهِ رَبِّهَا* *en pecus audit vocem (per Deum!) domini sui*. — Atqui vulgò, si complementum non proxime consequitur vel et antecedit, nomen in statu absoluto profertur et complementum per praepositionem *لِ*, *مِنْ*, vel et *فِي*, cum eo construitur.

4. De usu Accusativi.

258. Accusativo casu enuntiantur nomina, quae pro complementis construuntur cum *verbis* (§ 183). Est *casus demon-*

strativus (p. 101, n. ^d), quo *adiunctum* quoddam, veluti obiectum, et omne *accidens* designatur, cum eo, quod per copulationem subiecti et praedicati significatur, coniunctum. Et semper hoc casu huius generis complementa enuntiantur: quare, ut hoc utar, etiam verba كَان (esse), لَيْسَ (non est) et similia alia perpetuò cum Accusativo in sermone Arabico construuntur; ut hoc قِنَاعًا كُنْ *esto contentus*, لَسْتُ جَاعِلًا *non sum ignarus*. — Atque etiam, quando nomina per *praepositiones* cum verbo aut copulatis subiecto praedicatoque iunguntur, eadem est constructionis ratio: nam praepositiones proprie nihil aliud sunt, quàm adverbia sive nomina in casu Accusativo (§ 215). Singulos autem casûs, in quibus sine praepositione nomen pro complemento verbali in Accusativo profertur, hîc enumerare longum est: et quid linguae Semiticae, in iisque Arabica, hac in re a Latinâ aut Graecâ differant, optime usus docebit.

259. E dictis iam apparet, Accusativo casu non tantùm proferri *verborum* complementa, sed etiam ea, quibus circumscribuntur et definiuntur *copulata* sive *constructa subiecta praedicataque*, etiamsi copula non exprimitur *verbo*: ut هُوَ الْحَقُّ *is veritas* (Latine: *est veritas*), *confirmans id, quod apud eos est*. — Itaque etiam in *enuntiationibus negativis*, in quibus praedicati vice negandi particulae لَا et مَا funguntur, complementum negationis casu Accusativo enuntiatur: veluti: مَا هَذَا بَشَرًا *non est hic mortalis*. — Praedicati autem vice illae negandi particulae non funguntur, nisi quando subiectum negationis iis proxime subiungitur; et verò, si particula لَا construitur cum nomine *indefinito*, quod nullum com-

plementum neque terminationem dualem aut pluralem masculinam habet, hoc, ut superius dictum est, cum terminatione tertiae pers. sing. masculinae Perfecti tanquam verbum impersonale pronuntiarī solet (§ 244): ut رَجُلٌ نَائِمًا فِي الدَّارِ *non est vir, qui dormiat, in domo*. Sin autem duae negationes copulantur, etiam Nominativum casum usurpari posse vidimus: ut لَا شَيْءٌ عَلَى الْأَرْضِ بَاقِيًا وَلَا وَزَرٌ مِمَّا قَضَى اللَّهُ وَاقِبًا *non est res in terrā, quae permaneat, nec refugii locus, qui ab eo, quod decrevit Deus, tueatur*. — Si nomen definitum vel pronomen enuntiationis negativae subiectum est, لَا non fungitur praedicati vice, ideoque, quod de subiecto negatur, ut praedicatum Nominativo casu profertur: ut لَا مُسْتَوْدَعٌ أَلَسَّ ذَائِعٌ لَدَيْهِمْ *depositum arcani non divulgatur apud eos*. Invenitur tamen, certe apud poetas et in copulatis negationibus, etiamsi definitum subiectum est, praedicatum tanquam complementum negationis in Accusativo subiunctum: veluti لَا الْحَمْدُ مَكْسُوبًا وَلَا أَلْمَالُ بَاقِيًا *non laus est, quae acquiratur, neque opes sunt, quae servantur*; لَا أَنَا بَاغِيَا سِوَاهَا وَلَا فِي حُبِّهَا مَتَرَاخِيَا *non sum, qui desiderem aliam praeter eam, nec qui in amore eius languescam*. — Neque etiam praedicati, sed e contrario *subiecti* vice fungitur particulo لَا, si constructa cum nomine indefinito, quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, nemo vel nihil sive nullus vel nullum valet (§ 244). — Etiam مَا in nonnullis dialectis non fungitur praedicati vice, atque adeo id, quod de subiecto negatur, Nominativo casu adiungitur, ut dicatur مَا هَذَا بَشَرٌ.

260. Porro nomina quoque complementa in Accusativo casu

accipiunt. — Ac primò quidem complementum, quod cum verbo personali in Accusativo iungitur, id in eodem casu ut complementum verbale construitur cum Infinitivis aut similibus abstractis nominibus ac cum Participiis et Adiectivis, quae ab eo verbo derivata sunt, quotiescunque locum non habet aut minùs convenit placetve constructio, ut complementi nominalis, in Genitivo: veluti قَتَلَ الْخَلِيفَةُ جَعْفَرًا *occidere Chalíphae Dja'pharem*, i. e. *quòd Chalípha occidit Dja'pharem*; جَاءَنِي عَمْرُو طَالِبًا *venit ad me Amrus, quaerens eruditionem*; اَلْحَسَنُ لَوْنٌ وَجْهِهِ *pulcher colore faciei suae*; وَمَلَأَ مُبْتَغَى جَاهٍ *quaerens gloriam et opes*: ubi, licet prius complementum in Genitivo subiungitur, alterum, quod per coniunctionem additur, in Accusativo proferitur. — Idcirco Participia quoque pluralia et dualia, si pro complemento verbali *pronomen* personale iis *annectitur*, terminationem suam integram possunt servare: ut اَلصَّارِبُونَ *qui feriunt eum*. Sed hoc rarum est; et verò, etiamsi *nomen in Accusativo casu* iis ut verbis subiungitur, tamen ut nomina in statu constructo ea proferre licet: ut اَلصَّارِبُوا زَيْدًا *qui feriunt Zaidum*; جَاءَ اَلْأَمِيرُ اَلْقَاتِلَا أَخَوَاهُ مُحَمَّدًا *venit princeps, cuius duo fratres occiderant Mohammedem* (in quâ enuntiatione أَخَوَاهُ, quo subiectum designaretur, Nominativo casu adiunctum est, quocum igitur اَلْقَاتِلَا, ut praedicatum, etiam genere numeroque congruit, licet primùm cum اَلْأَمِيرُ constructum sit, secundùm § 243). Et, si *pronomen* 1^{mae} pers. singulare نِي *annectitur* (§ 255), Participium in statu constructo non tantùm potest

proferri, sed solet: ut *قَدْ أَنْتُمْ صَادِقُونَ* *an fidem mihi servaturi estis?* *قَوُّ مُعْيِينِي* *fatigat me* (a *مُعْيِي*).

261. Tum etiam *quantitatis* vocabulis complementum, *genus* rerum personarumve, quarum quantitas significatur, definiens, in Accusativo singulari subiungitur. — Ita semper construuntur *mensurae* vocabula: ut *ذِرَاعٌ دِيْبَاجًا* *cubitus serici*; *دِرْهَمٌ فَصَّةٌ* *drachma argenti*. — Causa est, quòd Genitivus casus hîc minùs convenit. Nam per constructionem complementi in Genitivo casu cum antecedente nomine significatur, quae inter duas diversas res vel personas intercedit, *coniunctio*. Sed hîc, *quid illud sit*, quod antecedente significatur, declarandum est. Itaque potius *casus* ille *demonstrativus* usurpatur, quo etiam complementa verborum *copiae* et *inopiae*, quae dici solent, enuntiantur, et *quantitatis* vocabulum, licet nomen sit, per *complementum verbale* definitur. Atque ita simul evitatur sermonis ambiguitas: nam, ut hoc utar, *دِرْهَمٌ فَصَّةٌ* significaret *drachmam argenteam*.

262 Eodem modo construuntur *numerorum* vocabula ab *undenario* ad 99: ut *عِشْرُونَ رَجُلًا* *viginti viri*; *ثَلَاثَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا* 13 *denarii*. Si in Genitivo casu complementum subiungitur, alius constructionis sensus est: veluti *عِشْرُوا مُحَمَّدٍ* non viginti viros, quibus Mohammedes nomen, sed *viginti* res aut personas *Mohammedis*, de quibus sermo est, exempli causâ camelos aut servos, significat. Et in hoc casu composita indeclinabilia ab 11 ad 19 ita declinari posse dicunt grammatici, ut exempli causâ dicatur *خَمْسَةُ عَشَرَ مُحَمَّدٍ* *quindecim Mohammedis*. Pari-
ter cum annexo pronomine: ut *عِشْرُوكَ* *viginti tui*. — Ceterùm

etiam ea numerorum vocabula, quae in statu constructo cum nomine in Genitivo casu iungere mos est (§ 247), nonnunquam complementum in Accusativo accipiunt (§ 255), attamen formâ collectivâ plurativâ: ut *خَمْسَةُ رِجَالًا* *quinque viri*.

263. Et eandem rationem ut plurimum sequuntur *numeri indefiniti* vocabula *كَمْ* et *كَيْفَ* sive *كَيْفَى*, itemque *pronomen numerale* *كَذَا*, quae in iis tantum casibus, quos suprâ significavimus (§ 249), cum Genitivo struuntur: ut *كَمْ رِجَالًا* *quot viri?*

264. Etiam *negandi particula* *لَا*, si construitur cum nomine indefinito, quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, sensum nominis obtinet, valentis *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nullum* (§ 244 et 259), dumque subiecti vice in enuntiatione fungitur, ei, ut *negativo numeri vocabulo*, nomen rei aut personae pro complemento in Accusativo subiungitur: velnti *لَا طَائِعًا جَبَلًا طَاهِرًا* *nemo, qui adscendat montem, apparet*; *لَا خَيْرًا مِنْ زَيْدٍ مَوْجُودٍ* *nemo melior Zaido invenitur*; *لَا رَجُلَيْنِ عِنْدَنَا* *nulli duo viri apud nos sunt*.

265. Sunt quoque *aliae particulae*, quae cum Accusativo construuntur. Hoc enim casu profertur enuntiationis subiectum, aut nomen, quod seorsum enuntiationi praemissum aliàs in Nominativo profertur (§ 242), si enuntiationi praemittuntur particulae *عَلَّ* sive *لَعَلَّ* *forsitan*, *أَنَّ* et *إِنَّ*, quae proprie *ecce* valent, item compositae *كَأَنَّ* *quasi*, et *لَكِنَّ* *sed, verum*, aut denique optandi particula *لَيْتَ* *faxit numen! utinam!* Videlicet *عَلَّ* proprie verbum est, *forte facit* significans (§ 214), cum nomine obiectum designante in Accusativo casu construi

solitum; particulae demonstrativae **أَنَّ** et **إِنَّ**, ut Latinum *ecce*, valent *vide, attende*; neque mirum est, optandi particulam **لَيْتَ**, quum pariter verbi sensum habeat, cum nomine obiectum sive id, quod optatur, significante construi in Accusativo. Necesse verò est, ut subiectum particulae continuò subiungatur, vel saltem non nisi praepositione cum complemento suo ab eâ separetur. Exempla: **لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ** *forsitan hora propinqua est*; **كَانَ الرَّجُلُ** *ecce in domo homines*; **فِي الْبَيْتِ قَوْمًا** *quasi vir ille leo sit*; **زَيْدٌ** *Zaidus stat*, **لَكِنَّ مُحَمَّدًا جَالِسٌ** *sed Mohammedes sedet*; **لَيْتَ أَبَاكَ حَاضِرٌ** *utinam pater tuus praesens esset!*

266. Ostendunt haec exempla, attributum nihilò minùs in Nominativo proferri: quare, ut hoc utar, **إِنَّ الْأَمِيرَ لَكَرِيمٌ** ad verbum transferendum esset, *Ecce principem, generosus (est)*. Rarissime hae particulae, certe **لَيْتَ** et **إِنَّ**, ita construuntur, ut attributum in complementum verbale, accidens designans, convertatur; quomodo Latinum *ecce* construi solet. Sic poëta dixit: **وَأَجَعْ** *O, faxit numen dies adolescentiae nobis redeuntēs!* — Sic autem semper construitor **إِذَا**, quod etiam *ecce* vertitur, sed proprie *ibi* valet, si nomen (vel pronomen) rei aut personae, de quâ agitur, ei pro complemento per praepositionem **بِ** subiungitur, ut **وَأَتَقَا** *ibi adest stans*, id est *eccum stantem*.. — Etiam demonstrandi particula **هَـ** nonnunquam ita constructa offenditur, ut, licet subiectum Nominativo casu vel pronomine separato enuntietur, praedicatum in complementum verbale conversum Accusativo

casu subiunctum habeat: ut *هَآ فَوِّ مَقْتُولًا* *eccum interfectum.* — Eodem denique modo nomen in Accusativo ut complementum construitur cum nonnullis interiectionibus, quibus pronomen, quod subiectum significet, per praepositionem *لِ* subiungitur: veluti *يَا لَكَ رَجُلًا* *ó tibi, quã vir es!* id est *qualis vir es!* *يَا لَهَا* *ó, qualis hortus est!* *أَتِي لِهَذَا خَشَعًا* *phui, quàm hic est humilis!*

267. Particulae illae, quae subiectum enuntiationis in obiectum convertunt (§ 265), non tantùm, si pronomine personali subiectum designandum est, id sibi sicut verba annexum habent: sed etiam, quando subiectum particulam non continuò vel post praepositionem cum complemento eius consequitur, aut quando subiectum personã verbi personalis continetur; ut tamen particula cum complemento obiectum designante construatur, pronomen quoddam personale, subiectum vel aliam praecipuam sequentis enuntiationis partem significans, ei annecti solet: ut *أَنَّهُمْ أَتَيْهِمْ عَذَابٌ* *eccos, accidet iis poena;* *لَعَلَّكُمْ* *forsitan prosperi eritis.* — Frequenter quoque pronomen tertiae pers. sing. masculinum ita annectitur, ut non certam rem aut personam, sed indefiniti quiddam significet, vel ipsum illud, quod sequente enuntiatione explicatur; veluti *لَكِنَّهُ سَيَأْتِي كَثِيرُونَ* *verùm venient multi.* — Eodem modo his particulis pro indefinito pronomine interrogativum *مَا* annectitur. — Quando autem pronomen ita pro complemento, obiectum significante, annexum est, sequentis enuntiationis subiectum, si nomen est, in Nominativo profertur: potest tamen

post لَيْتَمَا id, quod optatur, per appositionem in Accusativo casu subiungi.

268. Rarò, si talis particula non antecedit, nomen, quod, grammaticâ constructione spectatâ, Nominativo casu ut subiectum enuntiandum esset, sensu spectato in Accusativo ut obiectum profertur. Factum hoc offenditur in constructione cum كَانَ لَهُ est ei, quoniam hoc idem ac habet valet, et cum verbo, كَانَ لَهُ ذَرِيرًا velut impersonaliter usurpatur: veluti كَانَ لَهُ ذَرِيرًا fuit ei vezîrus; قِيلَ عَنْ مَالِهِ شَيْئًا dicitur (i. e. dicunt) de opibus eius aliquid.

269. Deinde frequens quoque absolutus casûs Accusativi usus est, ita ut nomen quoddam hoc casu tanquam complementum pronuntietur, quum tamen verbum, cuius complementum sit, reticeatur, sed ideo ipsûm, quod nomen casu demonstrativo profertur, sponte suâ intelligatur. — Sic, si quis se aliquid iubenti respondet سَمِعَا وَطَاعَةً obedientiam et obsequium! eo ipso, quòd hoc pronuntiat, obedientiam et obsequium promittens. — Similiter, qui dicit سُبْحَانَ اللَّهِ laudem Dei! (aut cum annexo pronomine de Deo loquens سُبْحَانَهُ, vel Deum alloquens سُبْحَانَكَ), is hoc pronuntians laudem divinam praedicat. — Tum eodem modo usurpatur pronomen 2^{dae} pers. inseparabile, particulae أَيَّا annexum (§ 218), cum nomine in Accusativo per coniunctionem وَ subnexo, ut in acclamatione alteri significetur, ipsi et ad se et ad alterum illud, quod adiuncto nomine designetur, attendendum, et quidem sibi ab hoc cavendum esse: veluti أَيَّاكَ وَالْأَسَدَ te et leonem! id est cave tibi a leone! — Omitto multas alias, in quibus eodem modo demonstrati-

vus ille casus usurpatur, loquutiones. Ut autem aliûs generis exemplum afferam, in Alkorano post explicitam aliquam legem additur subinde *وَصِيَّةٌ مِّنَ اللَّهِ* *iussum Dei* (hoc esse animadvertas)! aut simile quiddam aliud. Ac praeterea de absoluto hoc casûs Accusativi usu singulatim monenda sunt sequentia.

270. Si quod nomen ad maiorem significantiam *seorsum ante enuntiationem* collocatur, dum in subsequente enuntiatione eadem res vel persona designatur per pronomen, id suprâ diximus ut plurimum Nominativo casu proferri (§ 242). Atqui, si pronomen illud in sequente enuntiatione verbi aut complementi verbi (veluti praepositionis) complementum est, saepe nomen illud, quod *seorsum ante enuntiationem* collocatur, Accusativo casu pronuntiare aut necesse est, aut praestat, aut licet. — *Necesse est* uti Accusativo, si praemittitur particula, quam *semper* consequitur *verbum*; nam tunc illud nomen enuntiarî nequit, tanquam *subiectum*, casu Nominativo; sed dici debet, ut hoc utar, *لَوْ مُحَمَّدًا قَتَلَهُ زَيْدٌ* *si, Mohammedem* (cogita), *occidisset eum Zaidus*; i. e. *si Mohammedem occidisset Zaidus*; *رَأَيْتُ عَبْدَهُ أَنْ مُحَمَّدًا* *si Mohammedis video servum*; *كَلِمًا مُحَمَّدًا مَرَرْتُ بِهِ* *quoties Mohammedem praetereo*. Nisi fortè peculiaris ratio sit, ob quam liceat certe uti Nominativo: quomodo poëta oppositionis gratiâ dixit *لَا تَجْزِعْنِي أَنْ مِّنْغِسَ* *ne horrescas, si Munphisum perire facio*; sed *si pereo, tunc horresce*. E contrario, si particula *إِذَا* praemittitur et *ecce* valet, Nominativus casus usurpari debet: nam hoc sensu eam particulam semper sequitur enuntiatio, cuius subiecti cum praedicato coniunctio non signi-

ficatur per verbum personale: ut *وَإِذَا مُحَمَّدٌ يَضْرِبُهُ زَيْدٌ* et ecce Mohammedes est, quem caedit Zaidus. — Praestat uti Accusativo, si particula praemittitur, quam *plerumque* consequitur verbum; quales sunt *interrogativae*, *negativae* مَا et لَا, atque *coniunctio* حَيْثُ *ubi*: ut *مَا مُحَمَّدًا رَأَيْتُ عَبْدُهُ* non Mohammedis vidi servum. (Attamen interrogandi particula *هَلْ* ex iis est, post quas Accusativus usurpari *debet*). Item, si verbum in sequente enuntiatione modo Imperativo, Iussivo aut horum formâ *paragogicâ* enuntiatur: ut *اَللّٰهُمَّ عَبْدَكَ اَرْحِمِ ابْنَهُ* Deus! servi tui *miseri filii!* Pariter denique, si nomen per coniunctionem *connexum* est cum enuntiatione, in quâ etiam *verbum* usurpatum, *subiectum* autem non *ante* hoc verbum collocatum est: ut *كُنْتُ حَبِيبَ زَيْدٍ وَمُحَمَّدًا كُنْتُ عَدُوًّا لِأَبِيهِ* fui amicus Zaidi; *sed, quod ad Mohammedem attinet, fui inimicus patris eius*; *كُنْتُ جَلَسَ زَيْدٌ وَمُحَمَّدًا أَذْهَبْتُهُ* consedit Zaidus, *sed Mohammedem abire iussi*. — Quodsi verò *subiectum* in praecedente enuntiatione *ante* verbum collocatum est, *aeque licitum* est uti *Nominativo*; ut *وَمُحَمَّدٌ أَذْهَبْتُهُ* vel *زَيْدٌ جَلَسَ وَمُحَمَّدًا أَذْهَبْتُهُ*: nam ita *verbum* quidem antecedit, sed hoc verbum ut *praedicatum* cum *subiecto* in *Nominativo* casu constructum est. — Denique, si id, quod in *priore* enuntiatione verbo praemittitur, non *subiectum*, sed *complementum* verbi est, *licet* quidem in *utrâque* enuntiatione uti *Accusativo*, sed *rectiùs* *Nominativus* casus usurpatur: ut *زَيْدًا قَتَلْتُهُ وَمُحَمَّدًا جَرَحْتُهُ*, vel - - *زَيْدٌ - - وَمُحَمَّدٌ*, *Zaidum interfeci, sed Mohammedem vulneravi*.

271. Tum consuetum est, nomen quoddam in Accusativo

casu per coniunctionem ; cum alio copulare in Nominativo vel Genitivo enuntiato nomine vel pronomine, ut significetur, etiam hoc cum antecedente cogitatione comprehendendum esse: veluti *هَبَا أَنتَ وَزَوْجَكَ الْجَنَّةَ* *habita tu, et uxorem tuam* (puta; i. e. *unâ cum uxore tuâ*), *Paradisum*. Similiter in loquutione: *مَا زَيْدًا لَكَ* *quid tibi est, et Zaidum* (puta)? i. e. *quid tibi cum Zaido negotii est?*

272. Eadem deinde Accusativi casûs ratio est post particulam *إِلَّا* *nisi, sin minùs*, quae tum *praeter* valet. Videlicet post hanc particulam nomen rei vel personae, quae excipitur, casu demonstrativo enuntiatur:

1°. quoties antecedens enuntiatio affirmatio est; veluti *جَاءَنِي أَنَاسٌ إِلَّا زَيْدًا* *venerunt ad me homines praeter Zaidum*; ad verbum: *venerunt ad me homines; sin minùs, Zaidum* (puta).

2°. si antecedens enuntiatio negatio est, aut negationis vim habet (ut saepe interrogatio), et quando id, ex quo aliquid excipitur, in eâ expressum est, licet quidem uti Accusativo: ut *لَمْ يُكَلِّمْنِي أَحَدٌ إِلَّا زَيْدًا* *non alloquutus est me quisquam praeter Zaidum*; *مَا أَتَيْتُ بِالْكِتَابِ إِلَّا التَّوْرَةَ* *non attuli libros* (proprie *non veni cum libris*) *praeter Pentateuchum*. Sed praestat tamen eundem casum usurpare, quo antecedens nomen enuntiatum est, vel potius eum, quo utendum esset, si antecedens negatio in affirmationem converteretur. Praestat igitur in sententiis, quas pro exemplis attulimus, *زَيْدٌ* et *التَّوْرَةُ* dicere: et rectiùs dicitur *زَيْدٌ إِلَّا فِي الْبَيْتِ* *(non est quisquam in domo nisi Zaidus)*, quàm *زَيْدًا* --, etsi antecedens *أَحَدٌ*

ob constructionem cum negandi particulâ لا pro casu Nominativo terminationem verbi accepit (§ 141); et مَا جَاءَنِي مِنْ أَحَدٍ (non venit ad me quisquam, nisi frater tuus), quàm لَا أَخَوَك (non venit ad me quisquam, nisi frater tuus), quàm لَا أَخَاكَ, etsi in antecedente enuntiatione pro أَحَدٌ ob constructionem cum مَا, quod proprie pronomem interrogativum est, مَا dicere placuit. — Si verò id, ex quo aliquid excipitur, in antecedente negatione reticetur, semper id, quod excipitur, eo casu proferendum est, quo id, quod reticetur, enuntiandum foret, si antecedens negatio in affirmationem converteretur: veluti مَا جَاءَنِي إِلَّا أَخَوَك non venit ad me, nisi frater tuus: مَا أَتَيْتُ إِلَّا بِالتَّوْرَةِ non attuli, nisi Pentateuchum. — E contrario, etiamsi id, ex quo exceptio fit, exprimitur, Accusativum casum usurpare oportet, si id, quod excipitur, non eiusdem generis est; ut مَا جَاءَنِي أَحَدٌ إِلَّا قَرَسًا non venit ad me quisquam (homo, puta) praeter equum. Et praestat certe eo casu uti, quando id, quod excipitur, prius nuncupatur, quàm id, ex quo excipitur: ut لَمْ يُكَلِّمْنِي إِلَّا زَيْدًا أَحَدٌ non alloquutus est me praeter Zaidum quisquam. Denique necesse est usurpare Accusativum, si nova exceptio fit: velut لَمْ يُكَلِّمْنِي إِلَّا أَخَوَك non alloquutus est me, nisi frater tuus (i. e. solus me alloquutus est frater tuus), excepto Zaido. Sic enim, quod antecedit, sensum habet affirmationis.

273. Quando id, quod excipitur, pronomine personali designatur, in iis casibus, in quibus, si nomen est, Accusativus usurpatur, pronomine inseparabili utendum est idque annectendum particulae أَيَّا (§ 218): veluti لَا أَيَّاكَ Non est dux noster

praeter te. Si quando apud poëtam pronomen particulae الَّا هـ
annexum offenditur, licentia est.

274. Eâdem porro ratione nomen, tanquam *obiectum* Accusativo seu demonstrativo casu profertur in *appellando*, *vocando* et *exclamando*: ut يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ *ó mirum!* يَا عَجَبًا *princeps fidelium!* رَبَّنَا *domine noster!* كُلِّ النَّاسِ *ó bone* يَا خَيْرًا مِنْ *prae omnibus hominibus!* يَا طَالَعَا آلِجَبَلِ *tu, qui adscendis montem!* — Nominativus casus tantummodo usurpatur in *alloquutione*, quando id, quod appellatur, oculis, vel saltem animo praesens est, atque adeo non vocatur, sed simpliciter *nominatur*; ac tunc nomen, si articulus non praefixus est, nihilominus ut definitum absque Tanvîne profertur (§ 199): ut يَا *ó amicorum par!* يَا أَيُّهَا النَّاسُ *ó homines!* وَ زَيْدُ *eheu, Zaide!* — Veruntamen etiam in hoc casu Nominativus inusitatus est, si nomen *complementum* quoddam in casu obliquo aut praepositionis ope subiunctum vel pronomen annexum habet; causaque esse videtur, quòd talis rei aut personae significatio, quae pluribus verbis fit, non simplex *nomen*, quo res aut persona *nominatur*, sed potiùs *obiecti* cuiusdam *vocabulum* esse videtur. Tunc igitur Accusativus usurpatur. Sed manet nomen in Nominativo, si aliud nomen, eandem rem aut personam alio modo designans, per *appositionem* additur, aut nomen *adiectivum* adiungitur; ac tunc nomen appositum vel adiectivum pro lubitu aut eodem, atque antecedens, casu, aut tanquam *obiectum* in Accusativo enuntiatur; ut يَا مُحَمَّدُ النَّبِيُّ *ó Mohammedes propheta!* aut يَا مُحَمَّدُ النَّبِيُّ hoc sensu: *ó Mohammedes! prophetam* (dico). Continuatur autem potiùs casus

Nominativus, si nomen, quod adiungitur, complementum habet; ut يَا اِبْرٰهِيْمُ خَلِيْلُ اللّٰهِ *Abrahame, amice Dei!* Attamen, si id, quod cum complemento apponitur, nomen اِبْنٌ *filius*, aut اَبْنَةٌ *filia*, est, hoc, quum personam designet, Accusativo casu proferri non tantum potest, sed verò solet, ut ita hoc in casu demonstrativo pronuntiatum adiunctum, *quae* persona designetur, significet: ut يَا رَجُلُ اَبْنِ اَخِي *o vir, fili fratris mei!* — Ceterum hoc quoque monendum, si huic اِبْنٌ nomen proprium patris subiungitur et proprium filii nomen antecedit, quo in casu اِبْنٌ sine ١ prosthetico scribitur (§ 49, 2°); tunc licere quidem antecedens, ut nomen, quod complementum non habet, nominativo casu proferre; quia tamen, tanquam in statu constructo, sine Tanvine pronuntiatum (§ 199), etiam, ut in nomine, quod complementum in Genitivo subiunctum habet, Accusativum casum usurpari posse. Dicitur ergo pro lubitu يَا عَلِيَّ بْنَ اَبِي طَالِبٍ *(o Ali, fili Abútálebi)* et اَبِي طَالِبٍ.

275. Similiter denique pronomini primae aut secundae personae interdum nomen casu demonstrativo subiungitur, quo is, qui loquitur, significet, quem sive quos eo pronomine designet. Exempla: نَحْنُ اَلْعَرَبُ اَقْرٰى النَّاسِ لِلصَّيْفِ *nos, Arabes (dico), liberalissimi hominum erga hospitem sumus!* بِكَ اللّٰهُ نَرْجُو اَنْفَضَلَ *per te, Deum (dico), speramus ubertatem.* — Atque etiam, si cui nomini, quod iam satis definitum est, tamen non unum, sed duo vel plura adiunguntur nomina adiectiva, quibus eadem res aut persona, de qua sermo est, laudetur aut vituperetur; possunt quidem haec adiectiva eodem, atque antecedens nomen, enuntiari casu, sed licet quoque uti Accusativo: veluti

مَرَّتْ بِرَيْدِ الْعَاقِلِ الْكَرِيمِ الْقَاضِلِ *praeterii Zaidum, prudentem illum, generosum et excellentem* (dico). Et verò etiam Nominativum usurpare licet, ita ut qualitates illae, quibus res aut persona laudatur vituperaturve, in parenthesi extra enuntiationem collocentur et simpliciter nominentur: veluti مَرَّتْ بِرَيْدِ الْعَاقِلِ الْكَرِيمِ الْقَاضِلِ.

276. Reliquum est circa usum Accusativi casûs animadvertere, non tantùm *nomen* (sive solum, sive unâ cum eius complemento), sed etiam *enuntiationem* pro complemento verbali usurpari posse; sique praedicatum talis enuntiationis *nomine* designetur et primum in eâ occupet locum, hoc nomen casu Accusativo proferri, dum tamen subiecti nomen casu Nominativo subiungatur (§ 243). Exempla: يَلْعَبُونَ لَأَهِيَّةٍ قُلُوبُهُمْ *irrident* (divina monita) *distractis rebus ludicris eorum animis*; *Abluam opprobrium gladio*, جَابِلًا عَلَى قَضَاءِ اللَّهِ مَا كَانَ جَابِلًا *inferente mihi decreto Dei, quicquid inferat*. — Quodammodo similis, sed diversae tamen naturae, constructio est, cuius hoc sit exemplum: *Quicumque hoc facit, capite mulctabitur*, كَبِيرًا كَانَ أَوْ صَغِيرًا *magnus sit, sine parvus*. Nam hîc كَبِيرًا verbi كَانَ complementum est (§ 258); eo tamen, quòd hoc nomen in Accusativo initio enuntiationis collocatum est, tota enuntiatio tanquam complementum verbale, quod Accusativo casu cum antecedente verbo construitur, sine coniunctione subiuncta est.

C. DE USU GENERIS NUMERIQUE.

277. Praeter ea, quae de genere numeroque iam superiùs

dicta sunt, hîc sequentia circa *convenientiam* et *discrepantiam* generis numerique in sermone Arabico animadverti debent.

278. Si res aut persona, de quâ aliquis loquitur, iam nomine quodam *nuncupata* aut pronomine designata est; nomen adiectivum, participium, pronomen aut verbum personale, quo deinde eadem res aut persona significatur, genere et numero cum illo nomine vel pronomine solet congruere. — Veruntamen

1°. nomen *collectivum* (veluti populi gentisque nomen) sive *singulare*, quod genus quoddam rerum (vel animalium) in *universum* significat, licet masculini generis sit, tanquam *singulare femininum* construi potest. Quod locum habet, si plurium rerum (vel animalium) singularum iis subiicitur sensus; sic enim nihil differunt a *collectivis pluralivis* (§ 177): veluti عَشْرُونَ دِينَارًا نَاصِرِيَّةً; *equi notâ distincti*; اَلْخَيْلُ الْمَسُومَةُ *viginti denarii aurei nomine Nâceri insigniti*.

2°. et *collectiva pluraliva rerum* (vel animalium) vocabula, et quae horum sensum habent, possunt quoque, quia *plures res* (vel animalia plura) significant, tanquam *feminina pluralia* construi: ut أَيَّامٌ مَّعْدُودَاتٌ *dies numerabiles*; خَيْلٌ حَمَلَى *equi portarunt*.

3°. eadem verò, si *personas* significant (aut res vel animalia, de quibus, ut de personis, sermo est), plerumque ut *pluralia* construuntur: ut اِنَّ اَلرُّسُلَ رَجَعُوا *servi mei hîce*; اَلْقَوْمُ اَلْحَاضِرُونَ *en legati reversi sunt*; يَا أَيُّهَا اَلنَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ *populus (i. e. homines) praesentes*; formicae, intrate habitacula vestra! Rarò in hoc casu ut singularia feminina usurpantur: veluti اَسْرَ اَلْمُلُوكَ وَقَتْلَهَا *captivos facere reges et occidere eos*.

4°. etiam *feminina rerum vel animalium nomina cum terminatione plurali dualive* possunt, si tantummodo in universum *genus* significatur, tanquam *singularia* construi: ut جَنَّاتٌ تَجْرِي جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ horti, e quorum fundo profluunt flumina; أَلْعَيْنَانِ يَأْ حَمَامَاتِ oculi lachrymis manant. Atque ita poëta dixit: يَا حَمَامَاتِ أَلْأَرَاكِ تَحْتَلِي رِسَالَةَ صَبِّ columbae Arâci, portate epistolam perciti amore; quamvis columbas ut personas alloquitur.

5°. si *abstracto vocabulo concretum* pro complemento subiunctum est, huius potius, quàm illius, in constructione spectari potest *genus* numerusve: et fieri hoc solet, si antecedens nomen abstractum *quantitatis* vocabulum est, ut كُلٌّ vel جَمِيعٌ omne, universum. Sic كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ omnis anima gustatura est mortem; كُلُّهُمْ مَاتُوا omne eorum (i. e. omnes) mortui sunt.

279. Eaedem illae, quarum rationes exposuimus, in genere numeroque discrepantiae locum habent, si id, de quo agitur, *nondum nuncupatum* est, sed animo eius, qui loquitur, tantummodo obversatur. Itaque etiam, quando pronomen demonstrativum nomini praemittitur (§ 209): ut هَذِهِ أَلْخَيْلُ hi equi; هَذِهِ أَلْأَلْفُ أَلْفِ دِينَارٍ hi millies mille denarii aurei; أُولَئِكَ أَلْجَمَاعَةُ illa copia.

280. Quia verò, si id, de quo aliquis loquitur, *nondum nuncupatum* est, etiamtum indefinita est grammatica nominis forma; ideo in hoc casu et frequentior est, et verò etiam maior esse potest generis numerique discrepantia. Sic dicitur قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ (dixerunt Israëlitae), verbo in feminino singulari prolato, quoniam animo loquentis collectivum obversatur gentis nomen (§ 278, 1°); quamquam mox ea gens nun-

cupatur nomine cum terminatione plurali masculino et personas significante *بَنُونَ*.

281. Ac frequenter nomen adiectivum, participium, pronomen aut verbum personale, antequam id, de quo agitur, nuncupatum est, *non flectitur*, atque adeo forma *singularis masculina* usurpatur: veluti *أَدْخَلَ الرَّجُلَانِ* *intranſe duo illi viri?* *كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَقُولُونَ* *non exeunt viri*; *مَا خَارَجَ الرِّجَالُ* *Moslemi*. — Rara haec discepanſia est in *pronome demonstrativo*, quod nomini praemittitur (§ 279): ut *ذَلِكَ الرَّجُلَانِ* *illi duo viri*; *ذَاكَ الْقُصُورُ* *illae arces*; *هَذَا النَّاسُ* *hi homines*. — Rarissima quoque est, si de *personis femininis* sermo est, et fere locum non habet, si nomen continuò subiungitur neque collectivum plurativum est. Exempli: *غَرَّهٗ مِنْكُنَّ وَاحِدَةً* *seduxit eum vestrum una*; *إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ* *quando veniunt ad te fideles feminae fugientes*; *قَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ* *mulieres in urbe*.

282. Speciatim monemus, probe animadvertendum esse, non pauca esse in sermone Arabico nomina concreta, quae, si nominum adiectivorum sensum habeant et cum femininis construuntur nominibus substantivis pronomibusve, terminatione femininâ nunquam, vel saltem rarò, augeantur: veluti *جَارِيَةٌ* *ancilla vulnerata*. Vid. § 149 et 169. — Atque in his *كَثِيرٌ* *multus*, quia per se multitudinem significat, frequenter cum nomine plurali aut colectivo plurativo personas significante construitur, in singulari formâ relictum: ut *رَبِيبُونَ كَثِيرٌ* *myriades multae*, *رِجَالٌ كَثِيرٌ* *virii multi*; rarò cum terminatione femininâ, ut *أَوْلَادٌ كَثِيرَةٌ* *liberi multi*.

283. Nomina denique formae أَفْضَلُ, quae eundem sensum habent, ac gradus adiectivorum *comparativus* vel *superlativus* in linguâ Latinâ, plerumque *substantivorum* habent vim, ac femininam, aut dualem, pluralem vel collectivam plurativam formam non accipiunt (§ 246): ut أَفْضَلُ مِنِّي illae praestantiores (proprie praestantius) sunt, quàm ego. Accipiunt autem, si tanquam *adiectiva* nominibus substantivis adiunguntur aut praefixum habent articulum: ut أَكْبَرُ الْمَدِينَةِ urbs maior; هِيَ الْفُضْلَى ea praestantissima est; هُمَا الْأَفْضَلَانِ illi duo praestantissimi sunt; هُمَا الْفُضْلَيَانِ illae duae praestantissimae sunt; أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ vos summi estis. Idem fieri potest, si definiuntur definito, universum genus significante, complemento: veluti هِيَ فَضْلَى الْعَالَمِ ea praestantissima mulierum est; هُمَا أَفْضَلَا الْقَوْمِ illi duo praestantissimi populi sunt; أَقْرَبُكُمْ مِنِّي مَجَالِسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ proximi vestrum a me sedibus die resurrectionis erunt pulcherrimi vestrum moribus; i. e. ii vestrum proximas a me die resurrectionis obtinebunt sedes, qui maxime excellunt moribus: in quo exemplo initio singularis, sed mox collectiva plurativa forma, usurpata offenditur.

I V.

DE METRIS ET ASSONANTIÂ VERSUUM IN POËSI, AC

DE POËTARUM LICENTIIS.

284. Omne versuum *metrum* certâ nititur et regulari elevationis et demissionis vocis, quae *arsis* et *thesis* appellari so-

lent, in pronuntiando variatione. Unaquaeque versûs pars, in quâ arsis et thesis ita certo modo variant, *pes* in Prosodiâ dicitur, quasi mensura, quâ verum metîmur.

285. Quum elevatio vocis in pronuntiandâ syllabâ sponte suâ syllabam producat, in Arabicâ linguâ, sicut in Graecâ et Latinâ, arsin non fert syllaba, nisi quae naturâ suâ *longa* est. *Longa* autem in linguâ Arabicâ omnis syllaba est, quae consonante clauditur, et quae diphthongum habet aut longam vocalem. Sic omnes tres longae sunt in ^{عَظِيمًا} *donavimus*, et in ^{صَاوِسْ} *pavo*; utraque longa in ^{فَدَا} *iste*, *hicce*. — In fine cuiusque versûs brevis vocalis produci potest.

286. Simplicissimus pes est longa syllaba cum brevi sive antecedente, sive sequente: prior *Iambus* (◡◡), posterior *Trochaeus* (◡◡) appellatur. Utriusque autem in locum duae quoque longae succedere possunt syllabae, quarum alterutra cum arsi profertur (◡◡ vel ◡◡); cui pedi *Spondēi* nomen est. Et huius loco rursùm usurpatur longa cum duabus brevibus, aut antecedentibus, aut sequentibus. Si antecedunt, pes *Anapaestus* (◡◡◡), si sequuntur, *Dactylus* (◡◡◡) nuncupatur. Denique, quum in pronuntiando Anapaesto prior, in Dactylo posterior brevis sponte suâ paululum tollatur, huius brevis loco etiam longa esse potest syllaba, ut pes existat, qui *Amphimacer* appellatur (◡◡◡, vel ◡◡◡). — Plures *simplices* pedes esse non possunt. — Versûs autem, qui, ut in Iambo, a thesi incipiunt, *iambici*, qui ab arsi, ut in Trochaeo, *trochaici* appellari solent; et verò Arabum poëtae solo iambico

usi sunt metrorum genere: quare in sequentibus huius tantum habituri sumus rationem.

287. Longiorum autem versuum partes, ut plurimum, non *simplices* illi, sed e duobus *compositi*, pedes censendi sunt; cuiusmodi *dipodia*, quae dicuntur, in iambicis versibus sequentes esse possunt: *Diambus* (◡◡◡), *Iambo-spondéus* (◡◡◡) vel *Spondéo-iambus* (◡◡◡), *Iambo-anapaestus* (◡◡◡) vel *Anapaesto-iambus* (◡◡◡), *Iambo-amphimacer* (◡◡◡) vel *Amphimacro-iambus* (◡◡◡); tum *Dispondéus* (◡◡◡), *Spondéo-anapaestus* (◡◡◡) vel *Anapaesto-spondéus* (◡◡◡), et *Spondéo-amphimacer* (◡◡◡) vel *Amphimacro-spondéus* (◡◡◡); porro *Dianapaestus* (◡◡◡), et *Anapaesto-amphimacer* (◡◡◡) vel *Amphimacro-anapaestus* (◡◡◡); denique *Diamphimacer* (◡◡◡). — Horum compositorum pedum una pars cum maiore, altera cum minore pronuntiatur vocis elevatione: utra autem ea sit, e *sensu* pendet et *verborum vi*. Et haec verborum vis etiam effecit, ut e *Spondéo-iambo* (◡◡◡) novus natus sit pes, qui *Choriambus* (◡◡◡) dicitur. Nam, si exempli gratiâ in vernaculo sermone versus incipit ab his vocibus: *Wee dien tiran!* Spondéo-iambus est: sed, si sensus requirit, ut interiectio *wee* cum vi et vocis elevatione pronuntietur, hoc modo: *Weé dien tiran!* (◡◡◡), secunda syllaba sponte suâ corripitur; ideoque versum iambicum etiam sic incipere licet: *Weé dën tiran!* (◡◡◡), quomodo *Choriambus* est. Et verò, si, quod plerumque fit, cum praecipuâ vocis elevatione ultima in Choriambus pronuntiatur syllaba, prima sponte suâ adeo corripitur, ut etiam brevi eius loco uti

liceat; quo tamen in casu aut hæc, aut sequens brevis paullulum tollitur. Sic pes existit, qui *Pyrrichio-iambus* appellari solet (◡◡◡◡).

288. Tum saepe clauditur versus non integro pede, sed eius parte, exempli causâ tribus primis *Iambo-spondæi* syllabis (◡◡-). Huiusmodi pes *catalecticus* appellatur.

289. Ex his igitur pedibus, veluti e duobus vel tribus dipodiis et adiuncto saepe catalectico pede, construitur *versus*. Haec autem interna versuum structura magnam ut plurimum in pronuntiando subit mutationem, ut multum diversa existat externa eius forma. Nam in pronuntiando seu recitando versu paullò longiore, veluti qui sex syllabarum excedit numerum, aut per sententiae structuram, aut levis respirationis gratiâ, pausa quaedam existit, quâ versus in duas, interdum in tres, partes caeditur, quaeque propterea *caesura* appellatur: locus autem huius caesurae non a fine pedis, sed a fine vocis et verborum sensu pendet. Sic hi duo Vondelii versûs:

»O Kersnacht, schoonder dan de dagen!
»hoe kan Herodes 't licht verdragen",

quorum interna structura haec est:

- - - - , ◡ ◡ ◡ ◡ , ◡
- ◡ ◡ ◡ , ◡ ◡ ◡ ◡ , ◡

per caesuram in pronuntiatione hanc accipiunt formam:

- - - - , - | ◡ ◡ - ◡ ◡ , ◡
- ◡ ◡ ◡ , ◡ | ◡ ◡ ◡ , ◡

sic enim prius utriusque versûs membrum catalectico terminatur pede, et posterius incipit ab Amphimacro, qui pes secundum internam eorum structuram in versibus non est.

290. Arabici grammatici, sicut Graeci et Latini, veram versuum e pedibus illis naturalibus cum catalecticis structuram, et quas per caesuram subeunt mutationes, non intelligentes, multos praeterea invenerunt pedes artificiosos; omnes autem appellare solent fictis a stirpe **فَعُولُنْ** (—), quem Graeci *Bacchium* nuncuparunt, et **مَفْعُولَاتُ** (---), qui *Spondeo-trochaeus* est et *Epitritus quartus* dicitur.

291. E variâ pedum compositione varia quae oriuntur versuum et metrorum *genera*, sedecim vulgò in prosodiâ Arabicâ numerantur; sed singulorum diversae rursùm pro varietate ultimi pedis *species* sunt. In plerisque duo fere similes versûs construuntur in *distichum*, qui **يَبَيْتُ**, id est *aedificium*, dicitur: et prior versus, si exitu à posteriore differt, huic in primo carminis disticho assimilari solet. — Metrorum sedecim illorum nomina et structuram, structuraeque per mutuat, quae licita est, consimilium pedum alternationem variationes, primùm secundùm artificiosam Arabum mensuram, deinde secundùm veram eorum naturam, breviter hîc exposituri sumus. Qui cum singulis pedibus in singulis versûs locis commutari possunt, alii, in parenthesi subscribentur.

I. **الطَّوِيلُ** (*longum*). Eius tres species sunt:

1^a. **فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ** ،

2^a. **مَفَاعِيلُنْ** — — — — — ، — — — — —

3^a. **مَفَاعِي** — — — — — ، — — — — —

(فَعُولُنْ) (مَفَاعِيلُنْ) (فَعُولُنْ) ، (فَعُولُنْ) (مَفَاعِيلُنْ) (فَعُولُنْ)

(مَفَاعِيلُنْ) ، (عُولُنْ) (مَفَاعِيلُنْ)

، (عُولُنْ)

Vera et naturalis structura, unâ cum lictâ longarum et brevium syllabarum in thesi alternatione, solitis notis, a sinistra manu ad dexteram legendis, significata, haec est:

— — — — — | — — — — — | — — — — — , — — — — — | — — — — — | — — — — —

aut ——— ——— ——— , ——— ——— | — — —
 (— — —) (— — —) (— — —)
 (— — —)

Spondêi-iambi et Choriambi initio versûs rarissimus usus est, nisi in primo carminis versû, si carmen fundere incipit poëta, priusquam certum secum fixerit versuum metrum. — Exempla primae et secundae huius metri speciei in Chrestomathiâ habentur n°. 57, 61, 116 et 128.

II. اَلْمَدِيدُ (*extensum*). Huius sex species sunt:

- 1^a. فَاعِلَاتُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ ، فَاعِلَاتُنْ ، فَاعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ
 2^a. فَاعِلَاتُ ——— ——— ، فَاعِلَا ——— ———
 3^a. فَاعِلَا ——— ——— ، ——— ——— ———
 4^a. فَعَلَا ——— ——— ، ——— ——— ———
 5^a. فَعَلَا ——— ——— ، فَعَلَا ——— ———
 6^a. فَعَلَا ——— ——— ، فَعَلَا ——— ———
 (فَعِلُنْ) (فَعِلَاتُنْ) ، (فَعِلُنْ) (فَعِلَاتُنْ)
 (فَاعِلَاتُ) ، (فَاعِلَاتُ)
 (فَعِلَاتُ) ،

— — — | — — — — — | — — — — — , — — — | — — — — — | — — — — —

aut ——— ——— | — — — — — , ——— ——— | — — — — —
 vel ——— ——— | — — — — — , ——— ——— | — — — — —
 (— — — — —) , (— — — — —)

III. اَلْبَسِيْطُ (*expansum*)

1a. مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُنْ

2a. فَعِلُنْ _____ ، _____
 (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ) ، (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ)

3a. مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُنْ
 (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ) ، (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ)

4a. مُسْتَفْعِلُنْ _____ ، _____

5a. مُسْتَفْعِلُ _____ ، _____

6a. _____ ، مُسْتَفْعِلُ _____
 (مُتَفَعِّلُ) (مُتَفَعِّلُ)

⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏⏏⏏ , ⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏⏏

aut ⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏ , ⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏ | ⏏⏏⏏⏏

vel _____ | ⏏⏏ - , _____ | ⏏⏏ -

(⏏⏏⏏⏏) (⏏⏏⏏⏏) , (⏏⏏⏏⏏) (⏏⏏⏏⏏)

Exemplum secundae huius metri speciei, et quidem ex initio carminis, ita ut prior distichi versus eodem modo ac posterior exeat, habetur in Chrestomathiâ n°. 91; aliud sextae speciei n°. 114.

4a.	مُتَفَا _____ ,	مُتَفَا _____
5a.	مُتَفَا _____ , (مُت)	_____
6a.	مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلَاتُنْ ,	مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلُنْ
7a.	مُتَفَاعِلُنْ _____ ,	_____
8a.	مُتَفَاعِلُنْ _____ ,	_____
9a.	مُتَفَاعِلْ _____ ,	_____
	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ) ,	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ)
	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ) ,	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ)
	(مُفَاعِلُنْ) (مُفَاعِلُنْ) ,	(مُفَاعِلُنْ) (مُفَاعِلُنْ)
		(فَاعِلُنْ)

1°. ˘˘˘˘ | ˘˘˘˘ | ˘˘˘˘ , ˘˘˘˘ | ˘˘˘˘ | ˘˘˘˘
(˘˘˘˘ | -)

aut _____ | _____ | _____ , _____ | ˘˘˘˘ -

vel _____ | _____ | ˘˘˘˘ , _____ | ˘˘˘˘
(-˘˘˘)

2°. ˘˘˘˘ | ˘˘˘˘ , ˘˘˘˘ | ˘˘˘˘ | -

aut _____ _____ , _____ | ˘˘˘˘ -

_____ _____ , _____ | ˘˘˘˘ -

Pro Anapaesto-iambo seu Spondêo-iambo in omnibus sedibus subinde quoque Diiambus et Choriambus usurpantur. — Exemplum secundae speciei habetur in Chrestomathiâ n°. 72, quintae speciei ex initio carminis n°. 25.

VI. *الْمُهَاجِرُ* (*concisum*). Duae tantum eius species sunt:

1a. مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ مَفَاعِيلُنْ
(مَفَاعِيلُنْ)

2a. مَفَاعِي _____
(مَفَاعِيلُنْ)(مَفَاعِيلُنْ)(مَفَاعِيلُنْ)
(مَفَاعِيلُنْ)(مَفَاعِيلُنْ)(مَفَاعِيلُنْ)
(فَاعِيلُنْ)
(فَاعِيلُنْ)
(فَاعِيلُنْ)

1°. ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | - -

vel _____ | ٠ ٠ ٠ ٠ | -
(- ٠ ٠ ٠ ٠) (- ٠ ٠ ٠ ٠) (- ٠ ٠ ٠ ٠)

2°. - - ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | - -

vel - - ٠ ٠ ٠ ٠ | _____
(- ٠ ٠ ٠ ٠) (- ٠ ٠ ٠ ٠)

Exemplum primae speciei habetur in Chrestomathiâ n°. 79.

VII. *الْمُرْجَزُ* (*tremens*). Huius quinque species sunt:

1a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ

(مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ)

(مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ)

(مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) ، (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ)

2a. مُسْتَفْعِلُ _____ ، _____
(مُتَفْعِلُ)

3a. مُسْتَفْعِلٌ مُسْتَفْعِلٌ، مُسْتَفْعِلٌ مُسْتَفْعِلٌ

4a. مُسْتَفْعِلٌ مُسْتَفْعِلٌ مُسْتَفْعِلٌ
(مُسْتَفْعِلٌ)

5a. مُسْتَفْعِلٌ مُسْتَفْعِلٌ
(مُسْتَفْعِلٌ)

1°. ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢, ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢
(٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢), (٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢)

vel _____, _____ | ٥ ٤ -

2°. ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢, ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢
(٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢), (٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢)

3°. ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢
(٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢)

vel _____ | - ٤ -

4°. ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢
(٥ ٤ ٣ ٢) (٥ ٤ ٣ ٢)
_____ | - ٤ -

VIII. اَلرَّمْلُ (*saliens*). Sex eius species sunt:

1a. فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ
(فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
(فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ)
(فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ) (فَاعِلَاتُ)

2a. فَاعِلَاتُ _____, _____, _____

3a. فَاعِلَا _____, _____, _____
(فَاعِلَا) (فَاعِلَا)

4a. فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ ، فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتَانْ

5a. فَاعِلَاتُنْ _____ ، _____

6a. فَاعِلَا _____ ، _____

1°. ٥ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ ، ٥ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | -

(٥ ٤ ٤ ٤) (٥ ٤ ٤ ٤) ، (٥ ٤ ٤ ٤) (٥ ٤ ٤ ٤)

vel _____ ، _____ | ٥ ٤ ٤ ٤

2°. ٥ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | - ، ٥ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | -

vel _____ ، _____ | ٥ ٤ ٤ ٤

(٥ ٤ ٤ ٤)

(٥ ٤ ٤ ٤)

IX. اَلْسَرِيعُ (*velox*). Huius septem species sunt :

1a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعَلَا ، مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعَلَاتْ

2a. (مُتَفَعِّلُنْ مُتَفَعِّلُنْ) مَفْعَلَا ، _____ (مُتَفَعِّلُنْ مُتَفَعِّلُنْ)

3a. (مُفْتَعِّلُنْ مُفْتَعِّلُنْ) مَفْعُو ، _____ (مُفْتَعِّلُنْ مُفْتَعِّلُنْ)

4a. (مُتَعِّلُنْ مُتَعِّلُنْ) مَعْلَا ، (مُتَعِّلُنْ مُتَعِّلُنْ) مَعْلَا

5a. مَفْعُو _____ ، _____

6a. • مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتْ

7a. مَفْعُولَا _____

1°. ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ، ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | - ٥ ٤ ٤

vel (٥ ٤ ٤ ٤) (٥ ٤ ٤ ٤) _____ ، (٥ ٤ ٤ ٤) (٥ ٤ ٤ ٤) - ٥ ٤

(٥ ٤ ٤)

2°. ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ -

(٥ ٤ ٤ ٤) (٥ ٤ ٤ ٤)

X. اَلْمُنْسَرِحُ (*agile*). Tres eius species sunt :

1^a مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتٌ مُسْتَفْعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتٌ مُسْتَفْعِلُنْ
 (مُسْتَفْعِلُنْ) (مَفْعُولَاتٌ) (مُسْتَفْعِلُنْ) ، (مُسْتَفْعِلُنْ) (مَفْعُولَاتٌ) (مُسْتَفْعِلُنْ)
 (مُسْتَفْعِلُنْ) (مَفْعُولَاتٌ) (مُسْتَفْعِلُنْ) ، (مُسْتَفْعِلُنْ) (مَفْعُولَاتٌ) (مُسْتَفْعِلُنْ)
 (مُسْتَفْعِلُنْ) (مَفْعُولَاتٌ) (مُسْتَفْعِلُنْ) ، _____ (مَفْعُولَاتٌ) (مُسْتَفْعِلُنْ)

2^a مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتٌ

3^a مَفْعُولَا _____

1°. ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤ ، ٥ ٤ ٤ - | ٥ ٤ ٤ ٤ | ٥ ٤ ٤
 (٥ ٤ ٤ ٤) (- ٤ - ٥ ٤) ، (٥ ٤ ٤ ٤) (- ٤ - ٥ ٤)

2°. ٥ ٤ ٤ ٤ | - ٤ -

XI. اَلْخَفِيفُ (*leve*). Quinque eius species sunt:

1^a فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ ، فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ
 (فَاعِلَاتُنْ) (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (فَاعِلَاتُنْ) (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (فَاعِلَاتٌ) (مُسْتَفْعِلٌ) (فَاعِلَاتٌ) ، (فَاعِلَاتٌ) (مُسْتَفْعِلٌ) (فَاعِلَاتٌ)
 (فَاعِلَاتٌ) (مُسْتَفْعِلٌ) (فَاعِلَاتٌ) ، (فَاعِلَاتٌ) (مُسْتَفْعِلٌ) (فَاعِلَاتٌ)
 (فَاعِلَاتُنْ)

2^a فَاعِلَا _____ ، _____

3^a فَاعِلَا _____ ، فَاعِلَا _____

(فَاعِلَا) ، (فَاعِلَا)

(فَاعِلَا) ، (فَاعِلَا)

4^a فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ

5a.

فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ مُتَفَعِّلْ

1°. $\frac{u}{v} \frac{u'}{v'} \mid \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} - \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} \mid \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} - , \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} \mid \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} - \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} \mid \frac{u}{v} \frac{u'}{v'} -$

aut $\frac{\text{---}}{\text{---}} (-\cup \perp \cup \perp) \text{---}, \text{---} (-\cup \perp \cup \perp) -\perp -$

vel — | — | 1837, — | — | 1837

sive ——— | ————— | - / , ——— | ————— | - /

2°. $\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \mid \frac{1}{2} \frac{1}{2} - \frac{1}{2} \frac{1}{2} \mid \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \mid \frac{1}{2} \frac{1}{2} - \frac{1}{2} \frac{1}{2}$

$$(-\cup \perp \cup \perp) \quad (-\cup \perp \cup \perp)$$

vel | - 3 4 -

XII. **المَصَارِعُ** (*simile*). Una tantum eius species est:

مُفَاعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ ، مُفَاعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ

(مَفَاعِيلُ) (فَاعِلَاتُ) ، (مَفَاعِيلُ)

(فَاعْلَمْ)

(فَاعْبُدْ)

1°. $\cup \perp \cup \perp \mid - \cup \perp \cup, \cup \perp \cup \perp \mid - \cup \perp -$

(-v 1)

2°. $\cup \perp - \cup \perp \mid \cup \perp \cup, \cup \perp - \cup \perp \mid \cup \perp -$

 $(-\frac{1}{2}, \frac{1}{2})$

XIII. الْمُقْتَضَبُ (*decurtatum*) etiam unam tantum formam habet :

مَفْعَلَاتٌ مُتَفَعِّلِينَ، مَفْعَلَاتٌ مُتَفَعِّلِينَ

(مَعُولَاتُ) ، (مَعُولَاتُ)

(مَعْلَاتُ) ، (مَعْلَاتُ)

$$\underline{u} \underline{v} \perp \underline{v} \perp \mid \underline{u} \underline{v} \perp, \underline{u} \underline{v} \perp \underline{v} \perp \mid \underline{u} \underline{v} \perp$$

vel $\cup \downarrow - \cup \downarrow \mid \text{---}, \cup \downarrow - \cup \downarrow \mid \text{---}$

XIV. *اَلْمَجْتَنُتْ* (*amputatum*), huius uniceae formae:

مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ
 (مُتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (مُتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (مُتَعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (مُتَعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)

⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭

(⚭⚭⚭⚭) (⚭⚭⚭⚭) , (⚭⚭⚭⚭) (⚭⚭⚭⚭)

vel ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭

XV. *اَلْمُتَقَارِبْ* (*properans*). Huius quinque species sunt:

- 1^a. فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ ، فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ
- 2^a. (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) ، (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ)
- 3^a. فَعُو ————— ، (فَعُولُنْ) —————
- 4^a. فَع ————— ، (فَعُولُنْ) —————
- 5^a. فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ ، فَعُو فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ
 ، (فَع)

1°. ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭

vel ————— | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭

aut ————— , ————— | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭

(⚭⚭⚭⚭⚭⚭)

(⚭⚭⚭⚭⚭⚭)

in Chrestomathiâ n°. 25 legitur, internam quintae generis V^u speciei structuram habet; vera autem eius forma haec est:

— ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ , ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١
Anta'lChaçibu, vahâdzihî Meçru: phatadapphakâ, vakilâcomâ ba'hru

Nam in omni versûs membro, quod per caesuram existit, una tantùm syllaba summam arsim habet: leviozem, quae antecedit aut subsequitur, cum elevatione vocis proferenda; *levissimam* tertia, si qua est in eodem membro. Tres hi arsis gradûs per accentum acutum, gravem et punctum significantur. — Duorum autem distichorum, qui eiusdem generis speciei secundae n°. 72 leguntur, vera forma haec est:

— ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ , ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١
— ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ , — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١

Et primi generis primae speciei distichus, qui n°. 57 legitur, hanc habet formam:

١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ , ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١

Sed secundae eiusdem generis speciei distichi, qui n°. 61 habetur, haec est forma:

— ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ , ١ ١ — ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١

Tertiae huius generis speciei duo distichi habentur in *Chrestomathiâ Arabicâ*, quam edidit doctissimus Kosegarten, p. 8:

فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ أَرَاهَا فَجَاءَتْ
فَنَابَهَتْ حَتَّى لَا أَكَادُ أُجِيبُ
فَارْجِعْ عَنْ رَأْيِ آلِدِي كُنْتُ أَرْتَايَ
وَأَذْكُرُ مَا أَعَدَدْتُ حِينَ تَغِيبُ

Forma, quae per caesuras existit, haec est:

٠ ١ ٠ ٠ ١ - | ٠ ٠ ١ - ٠ ١ ٠ ١
 ٠ ١ ٠ ٠ | ١ - ١ ٠ ١ ٠ | ٠ ١ ٠
 ٠ ١ ٠ ٠ ٠ ٠ ١ ٠ ١ | ١ ٠ ١ ٠ ١
 ٠ ١ ٠ ٠ ١ - ١ ٠ | ١ ٠ ٠ ١ ٠

Feliciter hos versûs in Germanicam linguam, sed servato Arabico metro, transtulit celebrer poëta Fredericus Rückert (*Jahrbücher für wissenschaftlicher Kritik*, Aug. 1830): sed, licet interna structura eadem sit, externa tamen forma, quum sententiarum forma in translatione differat, denuo alia est. Germanici enim versûs hoc modo legendi sunt:

٠ ١ ٠ ٠ | ٠ ١ ٠ ٠ ٠ ١ ٠ ٠ ٠ ١ ٠ ٠ ١ ٠
 So ist es! Sobald ich sie erblicke von Ungefähr,
 ٠ ١ ٠ ٠ ٠ | ٠ ١ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ ١ ٠ ٠ ٠ ٠
 so staun' ich, und weiss nicht meine Red' anzufangen.
 ٠ ١ ٠ ٠ ٠ ٠ ١ ٠ | ١ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ١
 Es ist mir entfallen, alles was ich zuvor bedacht;
 ٠ ١ - ٠ ٠ ٠ ٠ ١ | ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠ ٠
 und beifällt mirs wieder erst, nachdem sie gegangen.

293. Versuum in fine *assonantia* (*het rijm*) per totum carmen idem esse solet, et efficitur eâdem in omnibus versibus ultimâ *consonante*, sive solâ, si versus in consonantem exit, sive unâ cum *vocali* et sequente, et proxime, ita ut nulla alia consonans intercedat, antecedente. Sed vocalium *i* et *u* tanta in sono similitudo est, ut earum variatio assonantiam non censeatur turbare. — Si in primo carminis versu prius hemistichium posteriori in metro assimilatur, etiam assonantia observatur.

294. *Licentiam* sibi sumunt poëtae vocales in pronomini-
 bus ١, ٢ et ٣, ultimam in اَنَا, هُمْ, كُمْ et اَنْتُمْ (§ 55), itemque in
 terminatione تُمْ (p. 42, annot. b), tanquam *ancipites*, modò

producendi, modo corripendi. Etiam primam in فَا inter-
dum corripere audent.

295. Etiam alias sibi sumunt licentias, quae magnam partem rationem habent in linguâ vulgari. Veluti Aleph unionis nonnunquam ut consonantem cum suâ vocali pronuntiant, et contrâ Aleph consonantis interdum ita negligunt sonum, ut eius vocalem cum antecedente vocali coalescere sinant, vel ad antecedentem vocali carentem consonantem transferant. Nomina diptota ut triptota, et triptota ut diptota, declinare, formisque bilitteris perfectas trilitteras substituere, audent. In verbis et nominibus imperfectis ultimâ litterâ و vel ى vocalem *a*, quâ Coniunctivus ab Indicativo vel Accusativus a Nominativo distinguitur, subinde negligunt. Duplicant quoque nonnunquam post brevem vocalem consonantem. Brevem vocalem in fine vocis interdum negligunt, ut in لِمَ pro لِمَ, *ob quid? cur?* et in paenultimâ syllabâ metri et assonantiae versuum causâ producunt, veluti in أَنْظُرُ pro أَنْظُرُ. Regulae denique de pronuntiatione vocum in pausâ (§ 225 seqq.) a poëtis in fine versuum modò observantur, modò negliguntur.

S E L E C T A

EX

Thaâlebîi libro Facetiarum,

IN USUM

STUDIOSORUM LINGUAE ARABICAE

E MANUSCRIPTO CODICE LEIDENSI EDITA ET
ADIUNCTO LEXICO EXPLANATA

A

P. COOL,
V. D. M.

SECUNDAM EDITIONEM, ADDITIS QUOQUE LEXICO, QUAE IN
PRIORE CHRESTOMATHIAE PARTE OFFENDUNTUR, VOCIBUS,

CURAVIT

T. ROORDA.

PRAEFATIO.

Initio mihi erat in animo integrum typis vulgare codicem manu scriptum, e quo nunc selectas tantum edidi partes. Quum enim, ante hos quatuor annos, in Academiam Lugduno-Batavam eo imprimis profectus essem consilio, ut etiam Hamakeri, celeberrimi viri, in litteris orientalibus fruerer institutione; hic me hortatus est, ut anni, quod in eâ urbe studiis meis concessum erat, spatium in codice aliquo Arabico edendo consumerem. Res sane ardua esse viriumque mearum modum excedere videbatur; at placuit tamen vehementer consilium, exsequi iubebat monentis auctoritas. Ex magnâ igitur, quâ gaudet bibliotheca Leidensis, codicum orientalium copiâ delegit mihi Hamaker *Thaâlebûi librum facetiarum*, multis mihi se commendantem nominibus. Erat enim et elegantis scripturae et modicae molis; tum argumenti iucunditatem et utilitatem cum interpretationis facilitate mihi videbatur coniungere. Quid multa? Manum operi admovi. Nec profecto facti me poenitet: incredibile enim quantum ex eo percepi et voluptatis et fructûs. Difficultates autem, in quas incidebam, cum Hamakero communicabam, qui pro eâ, quâ fuit erga discipulos benevolentia, gratâ semper memoriâ recolendâ, in suscepto opere nunquam mihi defuit, sed, quotiescunque et quocunque eum adibam tempore, impeditum me laborantemque expediebat. Quâ in re egregiam quoque mihi praestitit opem vir, comitate non minùs, quàm literarum, in primis orientalium, doctrinâ conspicuus, Weijers; cui palam nunc gratum animum me profiteri posse laetor. Quod utinam et Hamakero superstiti facere liceret! Verum inopinata atque immatura mors nuper hunc nobis eripuit; et Academiam, cuius decus et ornamentum erat, patriam, cuius antiquam in his litteris vindicabat laudem, nec patriam tantum, sed rempublicam literatam universam, acerbissimo luctu afflixit.

Necdum ad finem perducto opere, ecce elapsus est annus, quem Leidae degere mihi concessum erat. Muneris sanctissimi, cui me dicaveram, ambiendi causâ Amstelodamum repetii. Mox verò ecclesiae Purmerendensis in me collata est cura. Atque hoc fungenti officio, primo quidem tempore otium fere nullum mihi restabat ad inchoatum opus continuandum: sed, cum primùm eius negotia me non ita occuparent, ut aliquod saltem ab iis vacaret tempus, denuo me accinxi ad absolvendam, quo modo cunque possem, Thaâlebîi codicis editionem.

Eodem fere tempore accidit, ut Roorda, vir multiplici insignis doctrinâ, atque de philosophiâ non minus, quam de literis orientalibus praeclare meritus, Grammaticam suam Arabicam prelo submittendam curaret. Is primus me literarum orientalium amore imbuerat, eumque apud me aluerat; is, per omne tirocinii mei tempus talem mihi se praestitit, praeceptorem dicam, an amicum? et postea quoque tot tantaque in me contulit beneficia, ut, quantum ipsi debeam, sentire possim, dicere non possim. Ille igitur mihi significavit, gratum sibi fore, si selectas e Thaâlebîi opere partes, easque lexico expalatas, pro brevi Chrestomathiâ grammaticae ipsius subiungerem. Quod quàm exoptatum mihi fuerit, ex aequo is demum existimabit, qui noverit, me ipsum iam dudum cogitasse, melius fore, si ex eo codice non nisi anthologiam ederem. Inveniebantur enim in libro insulsa multa, multa etiam obscoena, bibliothecae potiùs tenebris relinquenda, oblivionique tradenda. Neque eò meas valere sentiebam vires, ut aliquod praestarem opus, quo inter doctos doctrinae laudem mihi conciliarem; adeo ut gratissima mihi accideret haec oblata tironum tamen commodis aliquo modo inserviendi occasio. Vix autem quicquam reperiri poterat, quod huic consilio esset aptius hâc Thaâlebîi opere. Nam conscriptum est sermone puro et eleganti, qualem ab eo exspectes, qui optimis clarissimisque Arabum scriptoribus annumeratur; argumenti autem est eiusmodi, ut rerum varietate delectet, iucunditate devinciât. Tum etiam, neque haec minima libelli dos est, intellectu maximam partem tam facilis est, ut, qui grammaticae Arabicae rudimenta bene

cognoverit, fere non nisi lexicī ope ad eum recte interpretandum indigeat. Caeterum ex eo non tantum linguae scientiam haurire potest harum literarum studiosus, verum etiam virorum eorum, qui inter Arabes maxime inclaruerunt, notitiam.

Omnibus his rationibus inductus nullus dubitavi consilium mutare, et, probante etiam Hamakero, tantummodo selecta quaedam ex Thaalebī Facetiis edere. Ferebat autem instituti ratio, imo postulabat, ut ex facetiarum farragine non adeo magnum colligerem numerum, sed eas tantum, quae lepore et venustate et perspicuitate ceteris praestare viderentur; omissis omnibus, quae ineptae et nugatoriae, quae turpes atque spurcae, omissis quoque iis, quarum sales nimium quaesiti aut reconditi essent, ita ut non nisi longā disputatione explicari possent. Etenim brevitati studui, ne libelli moles praeter modum cresceret; quamobrem nec interpretationem, nec annotationem ei adiunxi, satis esse ratus difficiliorum locorum sensum in lexico aperuisse. Eadem instituti ratio in causā fuit, cur ultimum codicis caput totum praeterierim: quippe carminibus constans difficilior et ad usum tironum minus accommodatum esse videbatur. Ne tamen ligatae orationis prorsus deessent specimina, hīc illīc versiculos, explicatu faciliores, retinendos putavi; atque ut aliqua saltem a levioribus ad difficiliora esset gradatio, in posterioribus capitibus vocalium notas rariores adscripsi, in extremo fere nullas.

Restat, ut paucis de Codice manuscripto dicamus atque de auctore. Eorum ille quidem codicum est, quos vir amplissimus Warner bibliothecae Leidensi ex testamento donavit. Notam gerit 1042. Formā est quadruplicatā minore; chartā orientali; scripturā, quae *Neschī* dicitur, satis nitidā atque eleganti. Vocalium notae punctaque diacritica, quae dicuntur, quantum ad recte intelligendam scriptoris mentem necessariae, perpetuō adpictae sunt; hīc illīc autem negligentius. Distributum est opus in capita XII, valde inaequabili tamen paginarum numero. Horum conspectum exhibent pag. 3 et 4 codicis MS. Singulorum capitum inscriptiones ex manu scripto dedimus. Ultimum verō caput, quod omnisimus, inscribitur فی

لَطَائِفُ الشُّعْرَاءِ نَظْمًا. Initio operis legitur praefatio auctoris, in quâ hunc Facetiarum librum dedicat viro cuidam illustri, Maecenati suo, uti videtur, quem nuncupat اَلشَّيْخُ اَلْعَبِيدُ اَبُو سَهْلٍ اَلْحَمْدَوِيُّ. Hunc summis effert laudibus, appellans eum *perfectionem consummatam, decus Orientis et rhetoricae artis principem*. Deinde libri sui rationem reddit; denique in tria vota exquisitissima, quibus fautori suo bona precatur, desinit. — Codex noster, quoad ex collatis codicum MSS. orientalium catalogis confici potest, unicum est huius Thaalebii operis in Europâ exemplar. Suspiciatus quidem est doctissimus Flügel^a, Codicem, ab Urio notatum n°. 294, 6°. sub titulo كِتَابُ اَللُّطْفِ وَاَللَّطَائِفِ, idem continere opus, ac nostrum, in catalogo Bibliothecae L. B. insignitum n°. 1478: equidem tamen valde dubito, an recte viderit vir doctus; quoniam ille Urii codex, ut annotatum est, sedecim constat capitibus, noster vero duodecim, nec amplius, complectitur. Neque etiam cum Flügel^a putem, opus, quod Hadjî Chalîfa recenset sub titulo لَطَائِفِ اَلْمَعَارِفِ, idem esse ac nostrum; quandoquidem capitum quum numero, tum argumento, inter se differunt.

De nostro codice hoc praeterea monendum est, in primâ eius paginâ, praeter Facetiarum libri, duorum aliorum offendi inscriptiones. Ita enim ibi legimus: وَفِيهِ أَحْسَنُ كَلِمِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاَلصَّحَابَةِ وَاَلتَّابِعِينَ وَمُلُوكِ اَلْجَامَعِيَّةِ وَمُلُوكِ اَلْإِسْلَامِ وَأَنْوَزَاءِ وَاَلْكِتَابِ وَاَلْبَلَاغَةِ وَاَلْحِكْمَةِ وَاَلْعِلْمِ وَفِيهِ اَلْأَجْوِبَةُ اَلْمُسَكَّنَةُ تَأْلِيفُ أَبِي إِسْحَاقَ اِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي عَوْنٍ اَلْكَاتِبِ رَحِمَهُ اَللَّهُ تَعَالَى

a) In praefatione ad editionem *Thaalebii* operis, cui titulus: كِتَابُ مَوْئِيسَ; Germanice, *Der vertraute Gefährte des Einsamen*, in *schlagfertigen Gegenreden*, quam curavit Viennae 1829, pag. 27.

b) De hoc auctore eiusque opere hic laudato nihil comperire potui.

Horum operum illud eodem codicis volumine continetur; hoc autem in eo haud reperitur; nescio quam ob causam. Atque illud quidem eodem plane modo eâdemque manu, quâ prius, exaratum est. Complectitur paginas 94, capita VIII, quae sic inscribuntur: **الْبَابُ الْأَوَّلُ**، فِي بَعْضِ مَا نُظِفَ بِهِ الْقُرْآنُ الْعَزِيزُ مِنْ:

الْكَلَامِ الْمَوْجَزِ الْمُعْجَزِ ✽ **الْبَابُ الثَّانِي**، فِي جَوَامِعِ كَلِمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَمْثِيلَانِهِ وَاسْتِعَارَاتِهِ وَتَشْبِيبَاتِهِ ✽ **الْبَابُ الثَّالِثُ**، فِيمَا رَوَى عَنِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ وَالصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ ✽ **الْبَابُ الرَّابِعُ**، فِيمَا جَاءَ عَنْ مُلُوكِ الْأَجَائِلَةِ ✽ **الْبَابُ الْخَامِسُ**، فِي كَلَامِ مُلُوكِ الْأِسْلَامِ وَأُمَرَائِهِ ✽ **الْبَابُ السَّادِسُ**، فِي لَطَائِفِ كَلَامِ الْوُزَرَاءِ وَالسَّادَاتِ ✽ **الْبَابُ السَّابِعُ**، فِي بَدَائِعِ الْكُتَابِ وَالْبَلَاغَاءِ ✽ **الْبَابُ الثَّامِنُ**، فِي ظُرَائِفِ الْعُلَمَاءِ وَالرُّقَدِ وَالْحُكَمَاءِ.

Patet ex hoc capitulum conspectu, in eodem fere, quo nostrum, argumento hoc opus versari; quin in utroque eadem saepe iisdem narrantur verbis, ita ut interdum alterum ad alterius lectionem constituendam plurimum nobis profuerit. Atque omnino inter illa tanta cernitur scribendi generis sermonisque convenientia, ut non suspicari non possis, utrumque ab eodem Thaâlebîo profectum esse auctore ^a.

Recenset quidem Hadji Chalifa opus quoddam, eodem inscriptum titulo **الْأَجَوِبَةُ الْمُسَكَّتَةُ**, i. e. *Responsa, quae ad silentium redigunt*; verum hoc ab eo tribuitur auctori alio prorsus nomine, **أَبُو حَامِدٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْغَزَالِيُّ**.

a) Alterum illum, qui eodem codice manuscripto continetur, librum anno 1844 edidit, Latine reddidit et annotatione illustravit doctissimus J. J. Ph. Valetón, nunc in Academiâ Groninganâ litterarum Orientalium professor.

Reliquum est, ut de hoc videamus. De quo, ut breves esse possimus, industria fecit Flügel, quâ in suprâ laudatâ praefatione de nostro scriptore eiusque scriptis disputavit. Ex ibi dictis et aliunde certum est, Thaâlebîum natum esse A. H. 350, mortuum vero a°. 429 vel 430: nam de eo ipsi Arabum scriptores inter se dissentiunt. Pellionis quaestum exercuit, unde *Thaâlebîi* traxit cognomen, quasi dicas *Vulpinum*. Habetur, uti suprâ iam diximus, inter optimos elegantissimosque sermonis Arabici scriptores. Anthologico maxime inclaruit scribendi genere, de quo vide Flügelum l. l. pag. 1 sqq. Huius generis autem tantum non omnia illa novemdecim scripta sunt, quae ibidem, pag. 24 seqq., ad ordinem litterarum recensentur; ex quibus illud maximam nactum est celebritatem, quod fertur sub nomine *يَتِيمَةُ الدَّهْرِ فِي مَحَاسِنِ أَهْلِ الْعَصْرِ*, i. e. *Pretiosa aevi margarita de locis pulchris aequalium*; in quo *Thaâlebîus*, quicquid in poëticis aevi sui scriptis praestantissimum habebatur, diligentissime collegit. Dolendum profectò, ex tantâ Thaâlebîi scriptorum copiâ praeter id, quod edendum curavit Flügel, et haecce nostra aliaque, in variis virorum doctorum operibus dispersa, excerpta, nullum typis descriptum in lucem exiisse; et sperandum est, fore ut aliquando veniat laetus dies, quo et haec et alia multa Arabum scripta tineis blattisque eripiantur, fiantque publici iuris; ut ita non tantum literarum Arabicarum studium magis magisque promoveatur, verum omnino artes et disciplinae, quibus tantum illae prodesse possunt, in diem florescant. Ad hoc, si edendis hisce selectis aliquid, quantulumcunque sit, contulerim, operae pretium me fecisse laetabor.

*Scripti Purmerendae, a. d. xxvi Ianuarii
anni MDCCCXXXVI.*

P. COOL.

LEXICON.

S I G L A.

adv.	i. c. adverbium.
agn.	» agnomine, vel agnomen.
art.	» articulus.
cc	» construitur cum.
ccar.	» construitur cum Accusativo rei.
ccap.	» construitur cum Accusativo personae.
ccga.	» construitur cum gemino Accusativo.
coll.	» nomen collectivum.
comp.	» compositus, a, um.
coni.	» coniunctio.
dual.	» duale.
f. a., f. i. et f. o.	» Futurum <i>a</i> , Futurum <i>i</i> et Futurum <i>o</i> , quo in lexicis significari solet, Imperfectum et modos cognatos primae verbi formae in paenultimâ syllabâ cum vocali Phat'hâ, Kesrâ vel Zhammâ efferri.
fem.	» femininum.
form. intens.	» forma intensiva.
Inf.	» Infinitivus.
Imprf.	» Imperfectum.
masc.	» masculinum.
nº.	» numero (quo significatur numerus Selectorum ex Thaalebii libro).
part.	» participium.
p.	» pagina (quo significatur pagina Chrestomathiae).
pl.	» pluralis.
pr.	» proprie, proprium.
praep.	» praepositio.
pron.	» pronomen.
scil.	» scilicet.
vid.	» videatur.
vid. gramm.	» videatur grammatica, puta Roordae.

☞ Cacterum hoc animadvertant, quaeso, lectores, me in annorum numeris Moslemorum secutum esse computationem, quorum aera incipit a *fugâ* Mohammedis Meccâ Medinam, quae accidit anno p. Chr. n. 622, ita ut aº. significet anno *Hedjrae*, sive *Fugae*.

أ Particula interrogandi *An? num?* et ٓ interiectio *O!* Vid. gramm. § 221, 1°.

أبد Sempiternitas. أَبَدًا in sempiternum, unquam.

أبرأ Acus.

أبراهيم Nomen proprium: *Abraham*. أَبِ السَّنْدِي Nomen praefecti cuiusdam urbis Kûfae. n°. 120.

أبليس, corruptum e Graeco διαβολος, nomen *Diaboli* proprium.

أبأ f. o. *Pater fuit, et educavit*; verbum denominativum a primigenio nomine bilittero أَب Pater. Vid. gramm. § 193 et 195.

أبو الحسن, n°. 82. Probabiliter celebrer ille Grammaticus, mortuus a°. 211, de quo agit Ill. de Sacy in *Anthol. Grammat.* p. 82, 364 et 390.

أبو الحسن, agn. أَبْدِيهِ, i. e. *extemporalis*; poëta, sic dictus, quia carmina sua ex tempore recitare solebat. Ex narratione ipsâ, n°. 134, patet eum fuisse aequalem Assâhebo.

أبو الحسن, agn. الْفَرِيقِي, i. e. *oriundus ex familiâ τοῦ فَرِيقِ*. De hoc viro mihi nihil innotuit, nisi, quod ex ipsâ narratione, n°. 134, patet, eum fuisse Assâhebi contemporaneum.

أَبُو الْكَحْسَنِ, agn. patronymico الْمَأْثَرِيُّ. De hoc lexica biographica, quotquot consului, tacent. Ex narratione ipsâ, n°. 134, solummodo id effici potest, eum ingenio excelluisse et aequalem fuisse Assâhebi.

أَبُو الْكَحْسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْزِيُّ. Vid. مُحَمَّدٌ.

عَلِيٌّ. Vid. أَبُو الْكَحْسَنِ عَلِيُّ بْنُ الْعَزِيزِ.

أَبُو الْكَحْسَنِ, n°. 95. Iuris consultus Schafeïticus, iudex Meccae Medînaeque, mortuus a°. 415.

أَبُو الطَّاهِرِ, agn. الطَّاهِرِيُّ. Quis fuerit quandoque vixerit, ex narratione ipsâ, n°. 37, quodammodo effici potest; aliunde mihi non notus est.

أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصَّبَّيْ. Vid. أَحْمَدُ.

أَبُو الْعَبَّاسِ, agn. السَّقَّاحُ, i. e. *Effusor*, scil. *sanguinis*. Chalîfa primus ex dynastiâ Abbasidarum.

أَبُو الْعَبَّاسِ, agn. الْمَبْرَدُ, i. e. *refrigeratus*; nisi legendum sit الْمَبْرَدُ, i. e. *refrigerator*; n°. 81. Grammaticus et rhetor celeber, mortuus a°. 186.

أَبُو أَنْعَمٍ, n°. 76. Vir doctus, mortuus a°. 240.

أَبُو الْعَبَّاسِ. Herbelotius eum vocat *un docteur célèbre*.

Imprimis responsis suis lepidis notus fuisse videtur. Fuit aequalis Chalîfae Almotawakkeli. n°. 79.

أَبُو الْفَتْحِ, dictus كُشَاجِمُ, n°. 61. Poëta, mortuus a°. 350.

أَبُو الْفَتْحِ, agn. الْبَسْتِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Bost*. Poëta illustris, florens sub Samanidarum dynastiâ. n°. 69.

أَبُو الْفَضْلِ, agn. بَدِيعُ الزَّمَانِ sive أَبَدِيدُ, i. e. *prodigium sui aevi*; dictus etiam الْهَمْدَانِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Hamadân*.

n°. 85. Vir doctus, pariter eloquentiâ atque poëticâ facultate clarus, mortuus a°. 398.

أَبُو بَكْرٍ, agn. الصَّدِيقُ, i. e. *verax, veridicus*. Primus Mohammedis prophetae successor.

أَبُو تَمَّامٍ, n°. 34. Poëta celeberrimus, mortuus a°. 231.

أَبُو دُلْفٍ. Ibn Challican (cf. Index Tydem. n°. 549) eum vocat *unum ex praefectis chalifae Mámouni, deinceps et Motasemi*. Obiit a°. 226; secundum alios 225.

أَبُو دَلَامَةَ. Nomen poëtae. p. 11.

أَبُو زَيْدٍ, agn. الأَنْصَارِيُّ, i. e. *Medínensis*. Nam Medínae incolae dicti sunt الأَنْصَارُ *adjutores*, quia Mohammedis prophetae conaminibus opitulati sunt. Nomen Grammatici est, mortui a°. 215 vel 214: nam de eo dissentiunt ipsi Arabum historici. n°. 73.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ, agn. الْفَارِسِيُّ, i. e. *Persicus*. n°. 92. Iudex quidam urbis Balchae.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ. Vezîrus Chalîfae Almahdîi. n°. 44.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَوَابَةٍ, n°. 62. Quis fuerit quandoque vixerit, reperire non potui.

أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ. Vid. Lexicon in v. أَحْمَدُ.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. الصَّيْمَرِيُّ, i. e. *oriundus ex regione vel urbe الصَّيْمَرَةِ*. Medicus quidam. n°. 100.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. زَنْجِيُّ, i. e. *Zendjîta*, oriundus ex Africae provinciâ *Zendj*. Quis fuerit, et quando vixerit, ex contextu quodammodo effici potest. Dicitur enim n°. 100 الْكَتَاتِبُ et aequalis *Abou Alîi Asseimarîi*. Aliunde mihi non notus est.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. الْكُوسَجِ, i. e. vel *rará praeditus barbâ*, vel *edentulus*. n°. 116. De eo nihil mihi innotuit.

أَبُو عَمْرٍو, n°. 90. Iudex summus, regnante chalîfâ Almotawakkelo, vel eius antecessore Almoktadero. n°. 156.

أَبُو عَمْرٍو ابْنُ الْعَلَاءِ, n°. 72. Unus ex celeberrimis Arabum grammaticis, nec non ex septem, qui dicuntur, Corani lectoribus, mortuus a°. 154.

أَبُو غَسَّانٍ, agn. التَّمِيمِيُّ, i. e. *ex tribu Temîmi oriundus*. n°. 38. Vir doctus, quem inter aulicos suos adsciverat Nasr ibn Ahmed. Vid. Lexicon in v. نَصْرٌ.

أَبُو مُحَمَّدٍ, agn. الشَّيْرَجِيُّ, i. e. *olei sesamini mercator*. n°. 94. Iuris Consultus quidam ingeniosus Bagdâdi.

أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَزِيزِ. Vid. infra عَبْدُ اللَّهِ.

أَبُو مُسْلِمٍ, agn. الْخَرَّاسَانِيُّ, praefectus Chorâsânîae, cui Chalîphae Abbasidae imperium debuerunt, interfectus ab Alman-sûro a°. 137. p. 7.

أَبُو مَنْصُورٍ, agn. السَّاجِي, i. e. *quietus*. n°. 41. Mercator quidam, aequalis Chalîfae Arrâdhi Billah. Vid. Lexicon in v. رَاضٍ.

أَبُو نَوَاسٍ. Poëta insignis, qui diem obiit exeunte secundo Hedjrae saeculo. n°. 91.

أَبُو يَحْيَى, agn. الْحَمَّادِيُّ, i. e. *ex familiâ Hammâdi oriundus*. n°. 92. Mihi ignotus est.

أَبُو يُونُسَ. Iudex summus regnante chalîfâ Hârouno Arraschîdo. n°. 87.

أَبِي. Recusavit, noluit. cc. أَنْ.

آتى f. i. 1) *Venit, pervenit ad.* ccap. vel loci. 2) *attulit, produxit.* cc. ب p. vel r.; *attulit* alicui aliquid (*iemand iets doen toekomen of geworden*). ccap. et ب r. p. 4. IV. آتى, et pro eo quoque هَاتى, *Attulit, produxit, dedit* alicui. ccga. عَاتى, praecipue in Imperativo usurpatur. p. 13.

أثر f. a. *Praecelluit.* cc. على. II *Praetulit* aliquid vel aliquem alicui. cca. et على p. 2. — أثر, pl. آثار. 1) *Signum impressum, e quo aliquid cognoscitur.* n°. 68. 2) *impressio, vern. indruk, invloed.* n°. 100.

أثم, pl. آثام, *Peccatum, crimen, scelus.* — مآثم, pl. مآثم, Idem. أجل *Causa.* مِنْ أَجْلِ *propter.*

أحد *Unus, aliquis, quisquam.* — In composito nomine numerali ordinali حَادِى, fem. حَادِىة; e. g. حَادِى عَشَرَ *undecimus*; حَادِىة عَشْرَةَ *undecima.*

أخذ (Imper. خُذْ) 1) *Cepit, sumpsit.* cca. 2) *desumpsit, mutuatus est* aliquid ab aliquo. ccar. et مِنْ p. n°. 57. VIII اتَّخَذَ *Cepit, sumpsit sibi.*

أخر II *Retardavit, distulit* aliquid. Inf. تَأَخَّرَ p. 2. V *Tardavit, cunctatus est, retromansit.* cc. عَنْ. — آخر, fem. أُخْرَى, *alter, alius.* أُخْرَى tamquam adverbium *alterà vice.* — آخر, fem. حَادِىة, 1) *Posterior, postremus, extremus.* الْآخِرَةُ *Vita post mortem futura, altera.* 2) pl. أَوَّجِرُ, *extremum rei, finis.*

أخ, pl. أَخَوَان, 1) *Frater.* 2) *socius, amicus.*

أَدَب *Eruditione, humanitate, morum, litterarum et doctrinae elegantia polluit.* Inf. أَدَّبَ 1) *Elegantia morum et doctrinae,*

eruditio, humanitas. 2) *scientia, doctrina.* Pl. 1) آدابٌ *boni et gratiosi mores.* 2) *litterae humaniores, scientiae.* — أديبٌ, pl. أدباءٌ, *Elegantiore doctrinā instructus, humanus, eruditus, doctus.*

أديمٌ *Cutis, pellis.*

إِذَا Particula demonstr., nostrum *daar*: 1) *quum*, 2) *siquidem.* إِذْ ذَاكَ, comp. ex إِذْ et pron. demonstrativo ذَاكَ, pr. *quum id (tempus) erat, i. e. tunc.* — إِذَا *Quum.* إِذَا مَا *quum, quando.* — إِذَا *Tunc.* وَإِذَا n°. 19 reddi potest per: *quum, si hoc fiat.* — فَإِذَا n°. 67: *in hoc casu, quod si ita est.*

أَنْ f. a. *Permisit.* cc. ر. ثى. II *Ad publicas preces convocavit.* n°. 118. X *Rogavit veniam.* ccap. et ر. n°. 24. *veniam intrandi petiit apud aliquem (zich bij iemand laten aandienen)* cc. على p. 9. — أَنْ, pl. أَنْ et أَنْ, *Auris.*

أَرْخَ *Adscripto tempore notavit epistolam.* II *Idem, et in annalibus retulit aliquid.* p. 11. Inf. تَارِيخٌ, *diei in epistola adscriptio; chronicon, annales.*

أَرْضٌ *Terra, solum.*

أَسْتَنَادٌ *Magister, herus, dominus.*

أَسْحَفٌ Nom. pr. *Isaac.* — أَسْحَفٌ, agn. أَلْمَوْصِلِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Mausel (Mosul): celeberrimus musicus florens sub Almahdîo et Hârouno chalîfis.* n°. 113. — أَسْحَفٌ بَنُ حَنْبِيٍّ *Medicus chalîfae Almotawakkeli, qui multa Graecorum scripta in linguam Arabicam transtulit.* n°. 98.

أَسَدٌ *Leo; et nomen tribûs Arabum.* p. 12.

أسر Vinxit. — أسير Captivus, vinctus.

الأسكندر Nom. Arabicum *Alexandri Magni*.

إسماعيل Nomen proprium, *Ismaël*. — صبيح Scriba
chalifae Hârouni arraschîdi. n°. 49.

أصفهان, sive أَصْفَهَان, urbs capitalis provinciae Iracae Persicae.

أصفهاني, sive أَصْفَهَانِي, *Ispahanensis*.

أصل Radix; origo; primigenia rei conditio. p. 6. — أصل Firmus, firmâ radice fuit. X Eradicavit, perdidit.

أفلاطون Nomen proprium, *Plato*. p. 5.

أكل f. o. Edit, comedit. cca. III Unâ cum altero edit. — أكل
Quicquid comeditur, edulium, penus, id quo sustinetur vita.
p. 2. — أكلة Nom. unit. Comestio una, pastus unus, quo
quis satiatur.

أل Articulus demonstrativus sive definitivus, de quo vid. Gram-
maticae § 38, 43, 1°. et § 49. 3°. et 4°.

أن vid. ان.

الذي, fem. الَّتِي, pron. relativ.; in pl. masc. الَّذِينَ; qui, quae,
quod. Vid. Grammaticae § 210.

ألف, pl. آلف, mille.

ال Numen, deus; cum artic. الَّلهُ, pro quo constanter, litterâ
cum brevi vocali inter duo ل elisâ, pronuntiatur اَللهُ, ὁ Θεός,
Deus, per excellentiam, *Deus unicus, verus*; Mohammedis
sectatoribus nomen Dei usitatissimum, et quasi proprium. —
بِالله per Deum! وَالله idem. — In precibus frequens est
اَللهُ ὁ Deus! quod compositum est ex interiectione اُ et
aucto اَللهُ. n°. 101.

الّی Praep., valens *Versus*, *ad*, *in*; tam de tempore, quam de loco. Peculiaris huius praepositionis vis est n°. 40, ubi الّی reddendum est per *apud me*, *mihi*. Qui plura huius significatûs praepositionis الّی exempla cupit, adeat *Freytagi Lexicon*.

أم Conj. *Aut*, *sive*, Gall. *ou bien*. e. g. n°. 32 et 79.

أم Mater. أم سَلَمَة. Nomen uxoris Aboul-Abbasi, primi chaliae ex dynastiâ Abbasidarum. n°. 23. — أمّ Antecessor, praeses, antistes. إِمَامٌ فِي التَّبَاطِلِ i. e. princeps in rebus iocosis et ludicris; sic dicitur poëta *Abou-Nowas*, n°. 127.

أما Nonne? — أما أن ante nomina, et أما أن ante verba, saepe eam vim habet, ut cum proprie valeat *Nonne (factum est) ut*, iam verti possit *Profecto, sine dubio*. n°. 107.

أما, sive فأمّا, Partic. distinguendis singulis sententiae membris inserviens. Reddi potest, nunc per *verum*, *autem*, *quidem*; nunc per *quod attinet ad*, e. g. n°. 118. Hac particulâ praecedente, sequens orationis membrum incipit a praefixo ف.

أما videatur.

أمر f. o. *Jussit*, *mandavit*. cc. ب r. et a. p.; *imperavit ut* alicui aliq. *daretur*. cc. ل p. et ب r. n°. 75. V *Imperiose se gessit*. n°. 40. — أمر Res, *negotium*. — أمير, pl. أمراء, *Imperator*, *princeps*, *dux*. أمير المؤمنين princeps credentium, i. e. *Moslemorum*; nomen honoris, quod Chalifis privum ac proprium est.

أمرة Imperii commissi praefectura (*heerschappij-voering*).
p. 4.

أَمَلٌ *Speravit*. — أَمَلٌ *Spes*. p. 3.

أَمِنٌ *Securus, tutus, sine metu fuit*. IV *Credidit*. Inf. اِيْمَانٌ, *fides*. p. 4. Part: pl. cum art. اٰمُوْنُوْنَ *credentes*; quo nomine vulgò appellantur Mohammedis asseclae. — اَلْمَامُوْنُ i. e. *is, cui fides habetur*; nomen Chalifae septimi ex Abbasidarum dynastiâ.

اُمِيَّةٌ Nom. pr. viri, cuius posteri, بَنُو اُمِيَّةٍ dicti, per centum circiter annos chalifatum tenuerunt.

اُنٌ Coni. praecedens verba, *Quod, ut*; cc. modo coni., e. g. n°. 11. Vid. gramm. § 239, 4°. — اُنَّ eo quod, propterea quod. n°. 128.

اُنٌ Coni. *Si, quodsi, siquando, siquidem*. اِنْ, *etsi, etiamsi*. p. 2. اِنَّ et si, nam si. اِنَّ comp. ex اِنَّ adv. *profecto et si*. n°. 133. اِلَّا comp. ex اِنَّ si et لا non; nisi, sin minus, *sin secus, praeterquam*. Vid. gramm. § 219 et 221, 7°.

اُنٌ Coni. praecedens nomina et pronomina, *Quod, ut*. اِنَّ quoniam, propterea quod.

اُنٌ Coni. praecedens nomina et pronomina, *Utique, sane, etenim*. اِنَّ nam, namque. اِنَّمَا tantummodo (propria ecce quid?). p. 5. اِنَّمَا Namque. p. 8.

اَنْتَ Pron. pers. masc. *Tu*; fem. اَنْتِ.

اَلْاَنْدَلُسُ *Andalusia*. Hoc nomine Hispaniam vocant Arabes.

اُنْسٌ *Consuevit, assuevit*. III *Consuetudinem et familiaritatem inivit, coluit*. ccap. Vernaculo sermone: *iemand gezelschap houden*. n°. 23. — اُنْسٌ *Familiaritas*. مَجْلِسُ اُنْسٍ *Sodalitium*,

sive *consessus familiarium*. n°. 115. — *Homo*. *انسان* *انس*.

Coll. *homines*.

Praecessit, *anterior fuit*. X *Incepit*, *exorsus est*. cca.

Pron. pers. Ego.

Nomen regis Persarum, Iustino et Iustiniano imperatoribus aequalis, qui et *Chosroës* dicitur.

f. i. *Tempus fuit*; *tempestivum fuit*, *tempus idoneum advenit*. — *انما*, pl. *آنية*, et hinc *وان*, *vas*, *receptaculum*. p. 10.

Homines, qui ad aliquid, sive familiam, sive locum, sive institutum, pertinent. Sic *أهل المجلس*, n°. 115, sunt *convivae*, *sodales*; *أهل العلم* *homines scientiae*, i. e. qui *scientiae operam dant* (de *menschen van wetenschap*). p. 3. *ألى أهله*, n°. 116, *ad domesticos*, *familiam*.

Nom. unit. Myrobalanum unum.

Coni. Aut, *vel*, *sive*.

i. e. *oriundus ex tribu* *الأوزاع*, vel, ut alii putant, *ex pago huius nominis*. n°. 89. Quis fuerit, nescio: nam non de celebri illo Auzaio ibi sermonem esse, de quo Herbelot. in v. et Ibn Challican. ap. Tydem. n°. 369 agunt, exinde patet, quod hic diem obiit supremum a°. 157, Hârouno Arraschîdo adhuc puero undecim annorum.

f. o. *Rediit*, *pervenit*, *evasit*, cc. *الى*; *recte disposuit*, *administravit*, *rexit* aliquid. — *آلة* *Utensilia*. p. 10. — *أول*, fem.

Prior, *primus*.

Pron. interr. Quisnam, *quaenam*, *quodnam*. De constructione vid. *Grammat.* § 212. — *أيها* *Particula vocandi*, *ó!*

اى Partic. cui annectunt Arabes pronomina personalia inseparabilia, quoties his, pro complementis verborum, seorsum uti volunt. Vid. Gramm. § 218. — اَيَّاكَ وَحُبَّ الدُّنْيَا Cave tibi ab amore mundi! Vid. Gramm. § 269.

اَيُّوبُ Nom. pr. Iobus. — اَيُّوبُ, cogn. اَلطَّبِيبُ, i. e. medicus. n°. 101.

اَد f. i. *Durus, validus fuit.* II *Firmavit, corroboravit, iuvit.* ccap. n°. 116.

اَيَّ f. i. *Reversus est.* اَيَّ Reversio; hinc in Acc. اَيَّضًا Adv.

1) *Rursus, denuo, iterum.* 2) *etiam, quoque.*

اَن cum Art. اَلْاَن, *Tempus praesens:* in Acc. اَلْاَن hoc tempore, nunc. — اَيْنَ Adv. *Ubi, quo?* مِنْ اَيْنَ Unde?

اَيَّوَان Pers. *Palatium, et locus amplius ad considendum instructus* (paleis of zaal). p. 10 et 11.

ب

ب Praep. insepar., cuius propria vis esse videtur haec, ut quampiam *coniunctionem* significet. Frequentissime igitur reddenda est per *cum*, e. g. n°. 37 بَلْحَوْمٍ und cum carne. بَلَا sine. p. 9. 2) saepe quoque idem significat ac *per*, et usurpatur, ubi Latini Ablativo utuntur, e. g. n°. 11 بِقَبِيحٍ, n°. 38 بِتِلْكَ اَللَّفْظَةِ; imprimis ad indicandum pretium, quo quid comparatur, e. g. n°. 112 اَشْتَرَيْتَنَاكَ بِاَلْفِ دِينَارٍ. 3) haud raro reddenda est per *in*, e. g. n°. 1 بِبَيْدٍ; n°. 6 بِاَلْمَوْتِ in morte, i. e. in actu moriendi, moribunda; n°. 28 بِمَاجَالَسَتِنَا 4) non-

nunquam in Praedicto, sed fere negativo tantum, cum nomine qualitatem significante denotat eâ qualitate praeditum; veluti p. 4: لَسْتُ بِحَلِيمٍ *non sum mansuetus*. — Varia caeteroquin est huius praepositionis vis in variâ cum variis verbis constructione, ita ut nunc vertenda sit *cum*, nunc *ad*, nunc simpliciter per Accusativum. Construitur autem potissimum cum verbis *iungendi*, *adhaerendi*, *capiendi*, *incipiendi*, *confugiendi* et *praetereundi*.

بَحْرٌ *Mare*.

بَنِي جَبْرِيلَ (بَنِي جَبْرِيلَ) Medicus Hârouni Arraschîdi et insequentium aliquot chalifarum, uti et Mâmouni. n°. 99.

بَخِلٌ f. a. *Parcus, avarus fuit, talemque se praebehit*. cc. ب. —

بُخْلٌ *avaritia*, p. 3. — بَخِيلٌ, pl. بُخَلَاءٌ *Avarus*. p. 9.

بَدَّ *Separatio, fuga*. لَا بَدَّ propr. *non est separatio, fuga*, i. e. *necessarium est, non potest non, omnino debet fieri*. cc. م.

r., e. g. n°. 60 لَا بَدَّ مِنْ بَدْرِ *necesse est, ut adsit vobis luna*.

Vid. Gramm. § 141.

بَدْرٌ *Luna plena*.

بَدَّلَ *Permutavit*. X *Commutare voluit, commutavit*. cc. ب. —

بَدَلٌ *Quod loco rei aliûs datur vel sumitur, succedaneum*. p. 9.

بَدَأَ *De improvviso venit seu supervenit*. — بَدِئَةً *Res, quae de improvviso accidit*. n°. 113 usurpatur haec vox de sono musico, aures ex inopinato feriente.

بَدَأَ f. o. *Coepit, incepit*.

بَرٌّ f. a. *Benefecit*. — بَرٌّ *Pietas, iustitia, munificentia*. — بَرٌّ

Coll. *Triticum*.

برأ *Convaluit e morbo.* Inf. برئ. IV *Sanitati restituit aliquem.*
p. 7.

برد *Frigidus fuit.* II *Frigefecit.* Part. pass. مبرد, n°. 81 tan-
quam substantivum usurpatum, significare videtur *caro fri-*
gefacta, sive *frigida*. مبرد vid. suprà ad أبو العباس — بارد,
fem. برء, *Frigidus*.

برز *Exiit, prodiit in conspectum.* IV *Prodire fecit, conspicien-*
dum praeibuit.

برص *Leprà correptus est seu laboravit* — أبرص *Leprosus.* p. 7.
برق *Fulgur, fulmen.*

برم *Pertaesus est.* IV *Taedio ac molestià affecit.*

بسط *Expandit stratum.*

بشر *Solutio vultús, seu laetitia vultu commonstrata.*

بصر *Fuit videns.* IV *Vidit, conspexit.* cca.

بطول *Tardus fuit.* X *Tardum habuit, duxit.*

بطر *Hilaritate valde exsultavit, eius modum excessit; petulantem*
et insolentem se gessit. IV *Petulantem et insolentem reddidit*
aliquem. p. 3.

باطل *Vanus, nihil, frustrà fuit, vel evasit.* — باطل *Vanus;*
tanquam substantivum *iocus, ioculatio.*

بطليموس Ita Arabes nomen *Ptolemaei* pronuntiant. — N°. 11
mentio fit *Ptolemaei* cuiusdam, cognomine الاخير, uti in cod.
MS. absque notis vocalium legitur, ita ut dubium sit, utrum
voluerit scriptor الاخير i. e. *postremus*, videlicet ex *Ptolemae-*
is, Aegypti regibus; an الاخير i. e. *Optimus*. Quodsi haec

eius fuerit mens, intelligitur fortasse Ptolemaeus III, dictus *Euergetes*: atque hoc propterea mihi verosimile esse videtur, quod in altero Thaâlebîi libro, in cod. MS. adiuncto, alicubi tres memorantur Ptolemaei, quorum qui cognominatur *الاخير*, ordine excipit Ptolemaeum الثَّانِي dictum. [Weijers monuit, non dubium esse posse, quin الْأَخِيرُ pronuntiandum sit: nam primò formam أَخِيرٌ nonnisi seriore aetate ad gradum comparativum aut superlativum significandum à scriptoribus usurpatam esse; tum haudquaquam probabile esse, cognomen *Euergetes* ab Arabibus per الْأَخِيرُ translatus fuisse; denique bene animadvertendum esse, illum Ptolemaeum *الاخير* ab auctore مَلِكُ الرُّومِ appellatum esse: hac autem appellatione ab Arabibus designari Romanos atque Graecos seu Bysantinos, haud verò Aegypti reges, quos ملوك اليونان appellare soleant. Statuendum igitur esse, Thaâlebîum et eius aequales in hoc errore fuisse, tres in imperatoribus Romanis fuisse, quibus Ptolemaei esset nomen].

بَطْنِ *Interiorem partem et medium ingressus est locum.* II *Subductitio panno munivit et ornavit vestem; vernaculo sermone voeren.* — بَاطِنِ *Internus.*

بَعْدَ *Distitit, longe abfuit, remotus fuit.* Inf. بَعْدَ. IV *Removit.* p. 2. — بَعْدَ Adv. *Postea, deinde, amplius.* بَعْدَ Praep. *Post.* Vid. Grammat. § 215 et 220. — بَعِيدٌ *Distans, longinquus.* بَعِيدًا Adv. *procul.*

بَعْضِ 1) *Sectio, pars rei; hinc* 2) *Quidam, aliquis.* — فِي بَعْضِ 1) *quodam die.* p. 11.

بَغْدَادُ (et cum utroque vel alterutro ذ) *Bagdād*; urbs capitalis Babyloniae.

بَغَضَ *Exosus fuit*. VI *Oderunt sese invicem*. — بُغْضٌ *Odium*.

p. 5. — بَغِيضٌ *Exosus*. — أَبْغَضَ *Valde, magis, maxime omnium, exosus*.

بَغَى VII. *Convenit, decuit*. cc. ل p. et ان r.

بَقِيَ *Reliquus et superstes fit, mansit, permansit*. فِيمَا بَقِيَ *in eo quod reliquum est, id est in futuro*. p. 11. IV *Permanere sivit aliquid*. p. 11. — بَاقٍ, fem. بَاقِيَةٌ, *Reliquus, restans, superstes*.

بَكَرَ *Diluculo fuit, fecit, venit*. Inf. بُكُورٌ.

بَكَى *Flevit*.

بَلَ Coni., quā negantur, sive potius corriguntur, quae modo dicta sunt: *quin, quinimo*. n°. 83. بَلْ Idem. Conf. بَلَى.

بَلَحْ *Balch*. Nomen urbis in Perside sitae.

بَلَدٌ, pl. بِلَادٌ, *regio, urbs*.

بَلَغَ f. o. *Pervenit ad aliq., nunciatum est alicui aliq.* ccap. et ان. III *Studio et diligentia usus est*. cc. ر. فى — بَلَغَ *Perveniens ad optatum finem*. — بَلِيغٌ, pl. بُلَغَاءُ, *Facundus, eloquens, rhetor*.

بَلَا *Exploravit, experiendo probavit*. — بَلَاءٌ *Experimentum, afflictio, calamitas*. — بَلِيَّةٌ *Tentamen (beproeving); fig. calamitas*. p. 3.

بَلَى f. a. *Tectus et indutus fuit*.

بَلَى Adv., quo aiendo respondetur ad negativam sententiam antecedentem: *imo! imo verò!* n°. 77. Conf. بَلْ.

بنى f. i. *Struxit, aedificavit.* cca.

أَبْنٍ sive أَبْنٍ (vid. Grammat. § 43, 4°); inter bina nomina propria in statu constr. بَنٍ (vid. l. l. § 49, 2°); *Filius*. أَخِي أَبْنٍ propr. *filius fratris mei*, i. e. *nepos*. Pl. بَنُونَ, stat. constr. بَنُو. Vid. Grammat. § 12. *Posteri* alicuius vel ex eodem genere oriundi Arabibus dicuntur *fili*; e. g. بَنُو الْعَبَّاسِ *Abbasidae*: بَنُو سَمَانَ *Samanidae*.

أَبُو الْفَضْلِ, ABN AL-ʿAMID. Vezîrus Sultâni Irâcae Persicae, Rocn-Addaulae. n°. 63.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُعْتَزِ. Vid. infra الْمُعْتَزِ.

أَبْنُ الْمُقَفِّعِ Nomen viri. p. 7.

أَبْنُ طَرْحَانَ n°. 115. Vulgo dictus *Alfârâbî*. Vir doctus et philosophus inter Arabes celebratissimus et aevi sui facile princeps; excelluit quoque in arte musicâ. Diem obiit a°. 343, secundum alios a°. 339.

عَائِشَةُ, ABN AL-QURASHÎ, i. e. *ex Coraischitarum familiâ oriundus*. n°. 119. Ex Câmouso, in v. عَاش, patet nomen عائِشَةُ tam viris, quam feminis proprium esse; itaque multi esse potuerunt, quibus vel a patre, vel a matre cognomen أَبْنُ عائِشَةَ inditum sit: quis vero ex illis hîc innuatur, definire nequeo.

أَبْنُ عَبَّاسٍ. Consanguineus, et quidem nepos Mohammedis; unus e praecipuis *sociis*, qui dicuntur, huius prophetae; vir maxime apud Arabes auctoritatis. n°. 4.

أَبْنُ عَتِيقٍ n°. 6. In narratione ipsâ dicitur nepos Ajischae, uxoris Mohammedis. Aliunde mihi ignotus est.

أَبْنِ مُقَلَّةَ Vir doctus, qui in primis artis scribendi peritiâ inclaruit; at perperam tamen antea inventor habitus fuit scripturae Arabicae, quae *Neschî* dicitur. Floruit regnante Moktadero, chalîfâ Abbasidâ decimo octavo, cuius et Vezîrus ad tempus fuit. n°. 80.

بَنَتْ Filia. — يَا بُنَى Filiole mi! — دَمِينُتُ Deminut. *Filiolus*. *Filiole mi!* — نَمَنُ Nomen proprium Persicum, Graecis et Romanis *Varanes*. بَهْرَامُ جُورِ (de cognomine, quo à quinque antecedentibus distinguitur, vid. Herbelotius in Lexico ad *Baharam Gur*) Rex Persidis, Theodosio iuniori, imperatori, aequalis. n°. 9.

بَهِي Pulcher, nitens. — بَهْوُ Venustus fuit, splenduit. — أَتَيْتُ الْمَعِيشَةَ 1) *Porta, ianua*. 2) *caput libri*. 3) trop. n°. 91. بَابُ pr. *pervenî ad*, sive *intravi, vitam a portâ eius*, i. e. *a recto loco*.

أَلْبَاقَطَانِي n°. 114. Cognomen viri, cuius proprium nomen ignoro. Cognomen illud fortasse traxit a بَاقَطَايَا, vico agri Bagdâdensis.

بَالُ Status, conditio. — بَيْتُ 1) *Domus*. 2) *versus seu distichus carminis*.

بَاصُ Med. ي. Superavit albedine. — أَبْيَضُ, pl. بَيْضُ, *Albus*, *candidus*. — بَيْضَةٌ *Ovum singulum*.

بَاعَ f. i. *Vendidit* aliquid alicui. ccga. et ب pretii; etiam ccar. et من p. vel et عَلَى p., quod tamen vituperatur. p. 13. Pass. بَوَعَ vel بَيْعَ *venit*. — بَيْعٌ *Venditio*. n°. 1, أَفْوَلِّبَيْعَ Num haecce (vestis) *venalis est?*

بَانَ Med. ی. *Segregata et distincta fuit res.* II *Distinctum et manifestum reddidit aliquid; ostendit aliquid alicui* p. 12. —
 بَيْنَ Praep. *Inter, in medio.* يَدَيْهِ pr. *inter manus eius,*
 i. e. *coram eo.* p. 9.

ت

تَبِعَ *Secutus, insecutus, sectatus est.* VIII Idem. Part. pass.
 مُتَّبِعٌ p. 8. — تَابِعٌ *Sequens, assecla, sectator.* التَّابِعُونَ Ara-
 bibus dicuntur ii, qui familiariter versati sunt cum sociis,
 qui dicuntur, Mohammedis, vel cum iis, qui hos viderunt.
 تَجَرَ *Mercaturam fecit.* تَاجِرٌ *Mercator.*
 تَحْتَ *Quod inferius est; inde* تَحْتَ Praep. *infra, sub, subter.*
 مِنْ تَحْتِ Idem.

تَرْجَمَ *Interpretatus est, de linguâ in linguam transferens expo-*
suit. — تَرْجَمَانٌ *Interpres linguae (tolk, dragoman).* p. 11.
 تَرَكَ f. o. 1) *Reliquit.* cca. et مِنْ r. 2) *missum fecit, omisit.*
 Inf. تَرَكٌ. — تُرْكٌ, pl. أَتْرَاكٌ, *Turcae.* تُرْكِيٌّ *Turcicus.*
 تِسْعٌ Nom. numer., forma fem. تِسْعَةٌ, *Novem.* Vid. *Grammat.*
 § 201. — تَاسِعٌ *Nonus.*

تَعَبَ *Lassus, defatigatus fuit.* IV *Fatigavit.* cca. — تَعَبٌ *La-*
bor, defatigatio.

تَقْفُورٌ Nomen Arabicum imperatoris Graeci *Nicephori.* Cor-
 rupta haec nominis pronuntiatio pro تَقْفُورٌ vel تَقْفُورٌ causam
 habuisse videtur in mendo scripturae.

تَقْنٌ *Natura; et solers reiique peritus vir.* Verbum IV *Firma-*

vit et bene ac solide tractavit negotium, vel artificiose fecit aliquid. p. 5.

تلك. Vid. infra ذَا.

تَم Totus, perfectus, absolutus fuit. — اَتَم Perfector, perfectissimus.

تَمَر Coll. Dactylus.

تَمَّ Commoratus est, habitavit. — تَانِي, pl. تَمَّاء, Incola.

تَاب f. o. Resipuit, reversus atque conversus est a peccatis. cc.

ر. — تَوْبَة Resipiscentia, poenitentia.

ث

ثَار Talionem cepit. Inf. ثَار.

ثَابِت Stabilis, fixus, constans fuit. — ثَابِت Constans, firmā mente praeditus. — ثَابِت بَن قُرَة n°. 102. Vir medicinae et mathematicae artis scientiā clarus, qui magno honore fuit apud chalīfam Motadhedum, mortuus a°. 288.

ثَقَن III Consedit (cum aliquo) et versatus fuit. ccap. p. 3.

ثَقَلَ f. o. Ponderosus, gravis, molestus fuit alicui. cc. على. IV

Oneravit. — ثَقَلَ Onus. — ثَقَلَ Inf. formae I. 1) molestum esse. cc. على. 2) molestia, gravitas in auditu. n°. 28. —

ثَقِيل, pl. ثَقَلَاء, Gravis, molestus, morosus. — مِثْقَالٌ Pondus quo aliquid ponderatur; spec. pondus $1\frac{3}{7}$ Dirhami, et i. q.

دِينَارٌ nummus aureus. p. 10.

ثَلَاث et ثَلَاثٌ Nom. numer., forma fem. ثَلَاثَةٌ et ثَلَاثٌ, Tres. Vid.

Grammat. § 201. — ثَلَاثًا *ter.* p. 6, ubi tamen ثَلَاثًا pronuntiandum esse videtur a ثَلَاثٍ, quod *tertianam*, tertio die, uno intermisso, redeuntem *febrem* (*de anderdaagsche koorts*) significare, lexica quidem non docent, sed effici potest comparatione cum رُبْعٍ *quartana febris* (*de derdendaagsche koorts*). — ثَالِثٌ, fem. ثَالِثَةٌ, *Tertius*.

ثُمَّ Adv. *Tum, deinde*.

ثَمَرٌ *Fructus habuit tulitque arbor.* IV Idem. p. 6. — ثَمَرٌ, pl. ثَمَارٌ, *Fructus*.

ثَمَنٌ *Pretium rei.* p. 13. — ثَمَانٍ, forma fem. ثَمَانِيَّةٌ, *octo*. — ثَامِنٌ, fem. ثَامِنَةٌ, *Octavus*.

ثَنَى 1) *Flexit, duplicavit.* 2) *laudavit.* — اثنان *Duo.* Vid. Gramm. § 200 et 202. — ثَانٍ (pro ثَانِيٍّ), fem. ثَانِيَّةٌ, *Secundus*. — ثَنَاءٌ *Encomium*.

ثَابَ f. o. *Rediit.* II *Remuneratus est.* — ثَوْبٌ, pl. ثِيَابٌ, *Vestis, vestimentum*. — ثَوَابٌ *Renumeratio, praemium, merces boni operis*.

ثَوَى *Commoratus est in loco.* — مَثْوًى *Locus ubi quis commoratur, mansio, hospitium*.

ج

جَامٌ Vocabulum Persicum, *scyphus (schaal)*. n°. 87.

جَبَّرَ *Religavit, corroboravit.* — جَبَّارٌ *Validus, omnipotens, absoluti imperii dominus; nomen, quod Arabes Deo tribuunt.*

جَبَل *Formavit, creavit; consolidavit.* — جَبَلٌ *Mons.*

جَبَسَ *Caseus.*

جَحَدَ f. a. *Negavit, dissimulavit.* cca.

جَحَظَ *Magnâ vel protuberante iride praeditus fuit oculus.* —

أَلْجَاحُظُ i. e. *magnum vel protuberans habens oculos; agnomen*

Abou-Othmânîs ibn-Bahr, viri docti et eloquentis, mortui

a°. 255. n°. 116 et 120. — جَحَظَةُ, agn. أَلْبَرَمَكِيُّ i. e. *oriun-*

du ex Barmecidarum gente. n°. 114 et 132. Vir Musicus,

quem in deliciis habuit Abdollah ibn-Motaz. Vid. infra

Lexic. in v. عَبْدُ اللَّهِ.

جَدَّ f. i. 1) *Diligentiâ et studio usus est, nervos intendit, seriò*

usus est. cc. جَدَّى r. 2) *Nova fuit, haud trita usu res.* II.

Renovavit, novum fecit aliquid. p. 10. — جَدُّ 1) *Studium,*

opera; labor. 2) *serium.* جَدًّا adv. *magnopere, valde.* — جَدِيدٌ,

fem. جَدِيَّةٌ, *Novus.*

جَذَلَ *Firmum reddidit torquendo.* — أَجَذَلَ *Magis vel maxime*
vehemens et acer in litigando. n°. 87.

جَرَّ f. o. *Traxit* cca. — مَجْرَى *Via lactea.*

جَرَحَ *Vulneravit.* — جَرَاخَةٌ *Vulnus.*

جَرَى f. i. 1) *Cucurrit, ut de equo; item* 2) *de aquâ, fluxit,*

p. 8; 3) *de re, quae quasi in cursu est, dum locum habet*

vel agitur. n°. 47 جَرَى يَوْمًا مَدْحُ النَّاسِ أَيَّاهُ, i. e. *accidit ali-*

quando, ut laudarent eum homines. — n°. 99 et 134 *usurpa-*

tur hoc verbum de confabulatione, quae locum habet binos

inter vel plures homines. — جَارِيَةٌ *ancilla (proprie een loops-*

ter, een loopmeisje). p. 12.

جَزَا Pensavit, retribuit, remuneravit. ccga. جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا remu-
neret tibi Deus bono! (God loon u!). p. 14.

جَسَدٌ Corpus hominis.

جَسْمٌ, pl. جُسُومٌ et أَجْسَامٌ, Corpus quodvis.

جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَاءَ Nomen proprium multorum virorum. — جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَاءَ

n°. 42. Ex narratione ipsâ patet, eum fuisse aequalem prin-
cipis Saif-Addaulae; neque aliud quicquam de eo mihi in-
notuit.

جَعَلَ f. a. 1) Posuit, collocavit. cca. 2) fecit, constituit, habuit,
putavit. cca. 3) dedit aliquid. p. 12. 4) coepit, incepit seq. Im-
prfcto., e.g. n°. 80: جَعَلَ يَتَعَجَّبُ, i. e. mirari coepit. — Passiv.
Constitutus, habitus est. Sic n°. 6. جُعِلْتُ فِدَاكَ i. e. Consti-
tuar, sim, redemptio tui! formula Arabibus usitatissima,
eiusdem valoris ac si Latine dicas: devovear pro te! Vid.
Gramm. § 232.

جَفَّ f. i. Siccatus fuit. Elegans locutio occurrit n. 120: لَا يَجِفُّ
لِبَدُهُ, i. e. non siccatur sella eius, ad indicandam sedulitatem
indefessam, et fere sine quiete perpetuam.

جَفْنٌ Cilium, seu palpebra oculi.

جَلَبَ De loco in locum eduxit detulitve, imprimis vaenum. n°. 92
in Pass. مَا يُجَلَبُ مِنْ بَلَدٍ propr. quae producuntur ex urbe
Balchâ, i. e. quos nos dicimus: de voortbrengselen (produ-
cten) van Balch.

جَلَسَ Sedit, consedit, discubuit humi, orientalium more. Nom.
act. جُلُوسٌ. III Consedit cum aliq. asseditve ei confabulandi
causâ. cca. — جَلِيسٌ, pl. جُلَسَاءٌ Conviva, sodalis. — مَجْلِسٌ,

pl. مَجَالِسُ, 1) *Locus in quo consident, conclave.* 2) *consessus ipse sive discubitus, convivium.*

جَلَا *Revelavit, detecto velo conspiciendam dedit sponsam sponso.*
n°. 89.

جَمَعَ f. a. 1) *Collegit, congregavit, continuit.* cca. 2) *coniunxit.*
cc. يَمِينُ p. vel r., uti et Inf. جَمَعَ. VIII *Congregatus fuit, convenit eodem loco cum aliquo.* cc. ب. p. 9. *Item in eadem sententiâ fuit, consensit de aliquâ re.* cc. عَلَى. p. 8. — أَجَمَعُ
Omnis, universus.

جَمَلٌ *Pulcher, elegans fuit.* V *Bene pulchreque se habuit.* —
جَمَالٌ *Pulchritudo, elegantia.* — جَمِيلٌ, fem. ة, *Pulcher, tam corpore, quam moribus.* p. 5.

جَنَّةٌ *Hortus, Paradisus.*

جَنَبٌ f. o. *In latere posuit; f. i. Ad latus sive a latere duxit*
equum aut captivum; declinavit, devitavit. — جَانِبٌ, pl.
جَوَانِبُ, *Latus (zijde).* p. 11.

جُنْدٌ *Exercitus.*

جَنَسٌ II *Homogeneum fecit.* — تَجَنَّيْسٌ proprie *homogeneum facere, assimilare; in arte rhetoricâ paronomasia; et quidem id paronomasiae genus hoc nomine indicatur, quo in eodem versu vel sententiâ eadem vox, vel formâ fere eadem, diverso sensu occurrit. Exemplum vide n°. 98, ubi paronomasia cernitur in الرَّاحُ et الرُّوحُ. Quodsi, uti h. l., haec vocabula insuper ab eadem stirpe derivantur, paronomasia dicitur أَشْتَقَاقِي i. e. etymologica.*

جَهَلٌ *Nescivit, ignoravit.* — جَاهِلٌ *Nescius, ignarus.* — جَاهِلِيَّةٌ

propr. *Status, sive tempus ignorantiae*. Hoc nomine designant Arabes saecula ante Mohammedem. Oppositum est *الْإِسْلَامُ*.

جَاب Med. و. IV 1) *Respondit, responsum reddidit* alicui de aliquâ re, sive coram fiat, sive datis litteris. cca. et عن vel الى r. 2) *annuit, concessit, morem gessit*. cca. VI *Sibi invicem responderunt*. — جواب *Responsum*; etiam Inf. quartae formae, *respondere, responsum reddere*. cc. عن r. (*wegens of op iets antwoorden*). p. 6. — جوابة Idem.

جَاد Med. و. 1) *Praestans, bonus, egregius fuit*. Inf. جَوْدَةٌ et جُودَةٌ, *praestantia, egregia rei conditio*. p. 5. 2) *Liberalis fuit et munificus opibus suis*. cc. ب. II *Bonum egregiumque fecit aliquid*. Inf. تَجْوِيدٌ p. 5. — جُودٌ *Liberalitas, munificentia*. — جيدٌ *Praestans, bonus, egregius*. p. 14.

جَارٌ *Vicinus*.

جَاز Med. و. *Ivit, transiit, praeteriit*. VI et VIII Idem. جَاع f. o. *Esurivit*. — جُوعٌ *Fames*. — جَائِعٌ *Esuriens, famelicus*. جَوَى *Ardor dolorque interior*.

جَاء Fut يَجِئُ 1) *Venit ad aliq.* ccap. 2) c. ب r. et a. p. propr. *venit ad aliquem cum aliquâ re, i. e. attulit, adduxit illi eam*. جَيْبٌ pl. جُيُوبٌ 1) *Sinus indusii vestisque*. 2) *Sinus ipse*; quae diversae notiones in hoc vocabulo, quemadmodum in Latino *Sinus*, coniunctae sunt.

ح

حَبَّ f.i. 1) *Amavit* 2) *delectatus est aliquâ re, gratum habuit aliquid.* cca. Inf. حُبَّ. p. 2.. IV Idem.

حَبْرَ *Laetus et hilaris fuit; plantis abundavit terra.* حَبْرَ *laetitia, beneficiis et commodis affecit aliquem.* p. 11.

حَتَّى Coniunct. 1) *donec.* 2) *adeo ut,* sequente Coniunct. e. g. n°. 47: وَمَا قَدَّرُ الدُّنْيَا حَتَّى يُمَدَّحَ i. e. *ecquis mundi est valor, ut laudetur cet.* Vid. Gramm. § 239, 5°. 3) *priusquam,* sequente Coniunctivo. p. 7 et 10. حَتَّى مَتَى *Quamdiu?*

حَثَّ *Incitavit, instigavit.* X Idem. n°. 97.

حَجَّ 1) *Contendit aliquo; pec. profectus est ad aedem Meccanam, festum eius et solennia sacra celebrandi ergo.* 2) *Litigando vicit.* — حَاجَّ *Qui sacrum iter Meccanum peragit aut peregit (pelgrim).* Etiam colectivo sensu usurpatur. p. 13.

III *Argumentis et probationibus cum alio certavit seu disputavit.* p. 7. — حُجَّةٌ *Probatio, causae dictio, argumentum, testimonium, pecul. a iudice comprobatum.*

حَجَبَ *Texit.* — حَاجَبٌ *Qui velum obtendit, ianitor, conclavis regii custos.*

حَاجَرُ *Lapis.* الْحَاجَرُ الْأَسْوَدُ, n°. 111, *Lapis niger, per excellentiam.* Sic dicitur lapis nigri coloris, templi Meccani parieti infixus, cui Mohammedanorum superstitio miraculosam vim tribuit, quemque peregrinatores ad sacra Meccana adorare solent centiesque osculari.

حَدَّ *Acies, acumen ferri.*

حَدَّثَ *De novo et primum exstitit aliquid, contigit, accidit.* II

Narravit alicui aliquid cega. IV *Produxit fecitve exsistere*

quod non erat. p. 6. — حَدِيثٌ 1) *Narratio, historia, fabula;*

pecul. dictum factumve de Mohammede prophetâ traditum,

traditio. 2) *confabulatio, colloquium.* — حَدَاثَةٌ *Principium,*

novitas; hinc 2) iuventus.

حَادَى Vid. أَحَدٌ.

حَرَّ, pl. أَحْرَارٌ, *Liber, ingenuus.*

حَرَصَ *Avide cupiuit.* II *Avidum, cupidumve reddidit, incitavit.*

ccap. — حَرَصَ *Aviditas; cupiditas.* p. 3.

حَرَضَ et حَرَضَ *Avide cupidus fuit deperivitque.* II *Instigavit ac-*

cenditque aliquem ad aliquid, veluti ad pugnam. ccap. et

على r. n°. 33.

حَرَقَ f. i. *Ussit aliquid.* IV *Urere fecit, combussit aliquid.*

p. 10.

حَرَكَ *Motus est.* — II *Movit, commovit aliquid.* — حَرَكَةٌ *Com-*

motio, motus.

حَرَّمَ *Prohibuit.* حَرَمٌ *Prohibitum et illicitum fuit aliquid alicui.*

cc. على p. II *Prohibuit et vetuit ut illicitum aliquid ali-*

cui. cc. على p. p. 9. IV 1) *Ingressus est mensem sacrum.* 2)

peregrinatus est Meccam, sacra Meccana peracturus. 3) *sa-*

cra Meccana peregit. — حَرَمٌ *Sacrum, res sacra; hinc الْحَرَمُ*

sacra, scil. urbs, i. e. Mecca; in dual. الْحَرَمَانِ sacrae, scil.

urbes, i. e. Mecca et Medina. — حَرَامٌ *Quod prohibitum et*

illicitum est alicui cc. على p. p. 7.

حَزَمَ *Colligavit, constrinxit.* — حَزَمَ *Providus, vigili et firmo animo fuit.* — حَزَمَ *Providus et vigil animo (wakker van geest).* p. 8. — حَزَمَ *Fascis lignorum frugumve, quantum uno capiatur amplexu; vernaculo sermone een arm vol.*

حَزَنَ *Tristis fuit.* — حَزَنَ *Tristitia.* Pl. أَحْزَانٌ *Res tristes.* n. 116. حَسَدَ *Invidit.* — حَسَدَ *Invidia.* p. 3. — حَسَدَ, pl. حَسَادٌ, *Invidus.* — مَحْسُودٌ *Is cui invidetur.* p. 3.

حَسَنَ *Bonus, pulcher, elegans fuit.* II *Elegantem, pulchrum fecit, reddidit.* IV 1) *Bene, probe, pulchre egit fecitve.* 2) *bene calluit.* ccar. 3) *Benefecit alicui cc.* الى p. Inf. أَحْسَنَ *Beneficentia, munificentia.* X *Bonam pulchramque censuit aliquam rem.* cca.

حُسْنٌ *Pulchritudo, praestantia, bonitas.*

حَسَنٌ, fem. حَسَنَةٌ, *Pulcher, elegans.* — أَلْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ *Vezi-rus chalîfae Mâmouni.* n° 52. — أَلْحَسَنُ بْنُ وَهَبٍ *Frater So-leimânis ibn-Wahb.* Vid. *Lexicon in hoc nomine.* n°. 58. —

حَسَنَةٌ *Bonum opus, benefactum.*

حَسِينٌ, pl. حَسَانٌ, *Pulcher.*

أَحْسَنُ *Pulchrior, pulcherrimus, venustior, venustissimus, melior, optimus.* n°. 15. *أَحْسَنُ تَشْبِيهَا* *Ipse princeps optime eam comparare potest.*

مَحَاسِنٌ, plurale inusitati singularis, *Benefacta, benemerita; pulchra corporis loca; quae pulchra sunt in re, virtutes eius.* p. 5. Contrarium est مَسَاوِي.

حَشَمَ *Molestia, pudore, irâ affecit.* II Idem. cca. VIII *Pudo-*

rem concepit, impr. prae reverentiâ alicuius, *reveritus est*
aliquem in aliquâ re. ccap. et فى r. n°. 28.

حشا *Replevit*. ccar.

حصرم *Racemus immaturus*.

حصل *Provenit, exstitit, contigit*. II *Acquisivit*. cca. p. 2.

حصى IV *Numeravit*. p. 7.

حَصَّ *Instigavit, incitavit*. ccap. et على r. Inf. حَصَّ.

حَضَرَ *Praesens fuit, adfuit* alicui personae vel aliquo loco. cca.

Inf. حُضِرَ. IV *Adduxit*. cca. — 1) حَضَرَةٌ *Praesentia*. 2) *excellencia, maiestas*, nomen honorificum, quo appellant Arabes principes et nobiliores. 3) *aula regia*.

حَطَبَ *Lignum, quo ignis alitur*. — حَطَبَ f. i. *Lignatus est, collegit ligna*. VIII id. p. 8.

حَظَى *Dignitate, honore et favore gavisus est* apud aliquem. cc.
عِنْدَ.

حَفَا *Totondit capillos crinesve*.

حَقَّ *Necessaria, vera fuit res*. II *Veram reddidit rem; fecit ut expleretur desiderium alicuius*. — 1) حَقٌّ *Quod iustum est; ius, quod iure debetur, competit alicui*. 2) *iustitia, veritas*. وَحَقَّ دِينِهِ *per veritatem religionis eius* (id. est Dei)! iurisiurandi formula. p. 11. — أَحَقُّ *dignior, dignissimus*.

حَكَّمَ *Iudicium protulit contra aliquem, iudicavit*. cc. على p. VI *Simul adierunt iudicem*. — حَكْمَةٌ *Scientia, intelligentia; sapientia, philosophia*. p. 2 et 3. — حَكِيمٌ, pl. حُكَمَاءُ, *sapiens, philosophus*. p. 3, 4 et 5.

حَكِي f. i. 1) *similis fuit* alic. cca. 2) *narravit, retulit* de aliquo. cc. عن p. n°. 122.

حَلَّ Solvit nodum. cca.

حَلَقَ Guttur, fauces.

حَلَمَ Longanimis, mitis ac mansuetus fuit. IV *Mansuetos genuit*.

حَلَمَكَ quàm mansuetus es. p. 6. VI *Mansuetudinem simulavit*. p. 6. — حَلِيمٌ Mansuetus. p. 6.

حَلَّى Ornavit mulierem. — حَلِيَّةٌ Ornatus (tooî), spec. gladii, praecipue in capulo et vaginâ. p. 10.

حَمَ f. o. 1) *Fervefecit* clibanum; et *calefecit* aquam. 2) *Labo-
ravit febrî*. p. 6. — حَمَامٌ Balneum. — حُمَى (nomen fem. for-
mae قُدَمَى) febris. n°. 99.

حَمَدَ Laudavit. — حَمْدٌ Laudatio, laus. — حَامِدٌ i. e. *laudans,
laudatus*; nomen viri. هَامِدُ بْنُ الْعَبَّاسِ Vezîrus chalîfae de-
cimi octavi ex Abbâsîdarum dynastiâ, Moktaderi. n°. 91. —
مَحْمُودٌ i. e. *laudatus*; nomen viri. مَحْمُودٌ, agn. أَنُورَاتِي, i. e.
scriba; mercator et poëta Bagdâdensis, mortuus a°. 221.
n°. 112.

أَحْمَدُ i. e. *maiore vel maximâ laude dignus*; nomen viri.

أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ, agn. الْأَصْمَعِيُّ (à صَمَّةَ nomine pro-
prio trium diversarum gentium Arabicarum auctorum), Ve-
zîrus Sultâni Fachreddaulae, post Alsâhibum. Vid. Lexic.
in hoc nomine. n°. 68. — أَحْمَدُ بْنُ أَلَسَّيبِ Nomen viri. p. 12. —
أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ Filius chalîfae Arrâdhi Billah. Vid.
Lexicon in hoc nomine. n°. 40. — أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ n°. 108.

Mihi ignotus est. — **أَحْمَدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ شِيرَزَانَ** Vezîrus Almotamedi, chalifae Abbâsidae decimi quinti. n°. 56. — **أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ** Vezîrus chalifae Almâmouni. n°. 54.

مُحَمَّدُ بْنُ شَبَابَةَ n°. 78. i. e. *laudatus*; nomen viri. — **مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ** n°. 59. Aequalis Alhasani ibn Wahb (Vid. Lexicon in v.); Vezîrus, ut videtur. — **أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الرَّيَّاتِ** n. 30. Vezîrus chalifae Almotasemi Billah, clarus quoque grammaticus et poëta, mortuus a°. 233. Apud Herbelotium in v. *Zaiat*, Ibn Chalic. n°. 706 Ind. Tydem., et Abulf. Annal. II: 168 et 184, dicitur **أَبْنُ الرَّيَّاتِ**; quare et h. l. sic legendum videtur. — **مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى** n°. 60. Mihi ignotus est. — **أَبُو الْكَحْسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ**, agn. **أَلْهَاشِمِيُّ** i. e. *ex Hâschemidarum gente oriundus*. n°. 121. Mihi ignotus est. — **أَبُو الْكَحْسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ**, agn. **أَلْمُونِيُّ** i. e. *ex Mozainidarum tribu oriundus*; Vezîrus Nouchi ibn-Mansour II, septimi regis ex Samânidarum dynastiâ. In altero codice, Thaâlebîi facetiarum libro adiuncto, agnomen huius viri **الْمَرْيُّ** exaratum est; quod si **الْمَرْيُّ** pronuntiatur, virum significat ex unâ de octo, quibus **مَرَّةٌ** nomen est, tribuum, si **الْمَرْيُّ**, virum ex tribu **مَرِّ**, vel ex oppido Hispaniae **الْمَرْيَّةُ** (*Santa-Maria*).

مُحَمَّدَةُ, pl. **مَحَامِدُ**, *Opus laudabile et praeclarum, virtus*. **أَبُو الْكَحَارِثِ حَمِيرٌ**, praenomine **أَحْمَرُ** IX *Rubuit*. — **أَحْمَرُ** *Ruber*. — **أَحْمَقُ** n°. 123. Mihi ignotus est.

حَمِفٌ *Stultus fuit*. — **أَحْمَقُ** *Forma intens. Fatuus*.

حَمَلَ *Portavit onus. II Oneravit; portare aliquem fecit iussitve*
aliquid. cega. p. 8. IV *Imposuit onus vel aliquid portandum*
seu *ferendum* alicui. cca. et على. p. 4.

حَمَا *Defendit, tuitus est, prohibuit ne aliquis rem tangeret.* —
حَمَى *inaccessum, locus inaccessus, quum strenue, qui teneat,*
eum tueatur; proprie de leone, per excellentiam الْمَحْمَى
dicto; verum etiam de viro gravi ac superbo, ad quem non
facile aditus patet. n°. 85. — حُمَةً, حُمَى, pl. حُمَى, *Venenum.*

حَنَفَ *Inclinavit. حَنَفَ et حَنَفَ Curvis pedibus praeditus fuit;*
vel *introrsum flexis pollicibus, sive in dorso pedum a latere*
exteriore, incessit; vel plantae pedis inclinatum habuit pe-
ctus. — أَحَنَفَ *Tales pedes habens, loripes. الأَحَنَفُ* cogno-
men viri, aliàs أَبْنَى قَيْسٍ dicti, unius ex iis, qui التَّابِعُونَ
dicuntur, celebris ob magnam quâ erat mansuetudinem. p. 6.

حَاجَ f. o. *Opus, necesse habuit.* cc. الى r. (*behoefte hebben aan*
iets). VIII Idem. p. 4. — حَاجَةً 1) *Res necessaria, negotium*
tale. 2) *res expetita.* — حَاجَتُكَ *aliquid quo opus habes.* p. 11.

حَالَ Med. و. *Conversa, mutata fuit res.* V *Convertit se de loco*
in locum, commutavit statum cum alio. cc. الى et من. —
حَالًا, pl. أَحْوَالًا, 1) *Status, conditio.* 2) *res, negotium.* —
حَالَةً *Status, conditio.*

حَيَّى a) *Vixit. IV Vivum, salvum fecit, reddidit.* cca. — b) حَيَّى
Pudorem concepit. — حَيَاءَ *Pudor, verecundia.* — مُحَيَّا (pro
مُكَيِّئًا secundum Grammaticae § 9.) *Tota facies, vultus.*

وَأَنْتَ فِي الْخُسْنِ بِكَيْثُ Idem. n°. 107: بِكَيْثُ Adv. *Ubi.* حَيْثُ

أَنْتَ propr. *dum tu eo gradu pulchritudinis es, quo es*, i. e. *dum tu tam pulchra es.*

حَارَ Med. ع. *Attonitus fuit.* II *Attonitum, obstupefactum reddidit.* cca.

حَانَ Med. ع. *Tempus adfuit.* — حِينَ Tempus. حِينَ adv. *quum, quando.*

خ

خَبَأَ Occultavit aliquid. II Idem. p. 10.

خَبَتْ Mala et prava fuit res; improbus, turpis, impurus, vilis, malignus fuit homo. — خَبِيثٌ, fem. ة, turpis, impurus, vilis, improbus, maleficus, scelestus. p. 7.

خَبَرَ Scivit. IV Scire fecit, nunciavit, certiore fecit. ccap. et b r. p. 10. — خَبَرٌ, pl. أَخْبَارٌ, Rumor, traditio, historia.

خَبَرَ Pressit manibus, pinsuit, depsuit panem. — خُبْزٌ Panis. خُبْزٌ بِرٍ Panis e tritico confectus.

خَتَمَ f. i. 1) Sigillavit, obsignavit 2) finivit, clausit, aliquid aliquâ re. cca. et b r. — خَاتَمٌ Annulus signatorius.

خَتَعَمَ بَنُ أُنْمَارٍ i. e. oriundus ex tribu أَلْخَتَعَمِيّ agn. poëtae nescio cuius. n°. 129.

خَجَلَ Pudibundus, attonitus siluit. IV Pudore affectus et attonitum reddidit, confudit. cca. — خَجَلٌ Pudor, confusio.

خَدَمَ Ministravit, coluit. Part. خَادِمٌ, pl. خَدَمٌ, Famulus, minister. — خِدْمَةٌ Ministerium; nostr. opwachting.

خَرَجَ f. o. Egressus est, exiit, produxit. IV Eduxit, produxit.

p. 13. — خُرَاجَةٌ, pl. اَتَات, *Quae e corpore prodeunt, furunculi, ulcera, rubores, similiaque.* n°. 116.

خُرَّسَانُ *Chorasána*, provincia quaedam Persidis.

خَرَفَ *Decerpsit, collegitque de arbore fructûs.* — خَرِيفُ *Tempus, quo colliguntur fructus, autumnus.* — اَلْخَرِيفُ *Nomen viri.* p. 12.

خَرَقَ *Laceravit vestem.* — خَرْقُ *Fissura (scheur).* p. 12.

خَرَّ *Transfodit, confixit ac veluti consuit telo.* — خَرَّ *Sericum, bombyx.*

خَرَزَ *Ad hanc stirpem refertur* خَيْرَانُ *Radices arundinis fartae Indicae, arundo.* اَلْخَيْرَانُ *Nomen matris chalîfae Hârounis Arraschîdi.*

خَزَنَ *Recondidit, asservavit rem.* Part. خَازِنُ *Thesaurarius.* — خَزَانَةٌ *Gazophylacium, arca, cista.*

خَسَّ *Ignobilis, vilis fuit.* اَخْسَّ *Ignobilior, vilior, vilissimus.*

خَشِيَ *Timuit, veritus est ne, sollicitus fuit.* cc. اِن. Inf. خَشِيَّةٌ, *timor, reverentia.* p. 8.

خَصَّ *Tribuit alicui aliquid tanquam privum ac proprium.* — خَاصِيَّةٌ *Proprietas.*

اَلْخَصِيْبُ *Nomen viri.* n°. 25. *Quis et qualis fuerit, quandoque vixerit, ex ipsâ narratione satis patet. Qui de eo eiusque liberalitate plura cupit, adeat Sam. Lee* *Travels of Ibn Batuta*, III: 14—16.

خَصْلَةٌ *Proprietas, impr. bona.*

خَصَمَ *Altercatione et lite vicit, superavit aliquem.* — خَصْمٌ *Adversarius in lite vel altercatione.* p. 7.

خَصَبَ *Tinxit* manum, crines unguesve. cca. — خَصِيبٌ *Tinctus*,
pecul. crinibus. n°. 8.

خَصِرَ *Viruit*. — خُصْرَةٌ *Color viridis*; quando de coelo sermo
est, *caeruleus*.

خَطَّ *Lineas duxit*. — خَطٌّ 1) *Linea*, 2) *scriptura*, eius *ductus*
et *character*.

خَطِئَ *Erravit, peccavit*. IV *Errorem commisit, hallucinatus*
est. — خَطِيئَةٌ, sive خَطِيئَةٌ, *erratum, peccatum*. p. 3.

خَطَبَ *Orationem habuit*. III *Affatus est, appellavit* aliquem
nomine aliquo. ccap. et ب n.

خَطَرَ *Vibravit ensem vel hastam*. III *Periculo se exposuit*. p. 7.
Inf. مَخَاطَرَةٌ. ib.

خَفَ *Levis fuit pondere*. II *Levem fecit, levavit*. cca. — خَفِيفٌ,
fem. خَفِيفَةٌ, *Levis, agilis, celer*.

خَلَّ 1) *Deminuta et extenuata fuit caro*; 2) *ad inopiam et pau-*
pertatem redactus est, indiguit, opus habuit. VIII Idem
(vern. sermone *verarmen*). n°. 20. — خَلٌّ *Acetum*, ab exte-
nuando sic dictum. — خُلٌّ *Amicus familiaris et intimus*; no-
tione plane congruit Latino *necessarius*. — خَلِيلٌ 1) Idem.
2) Nom. propr. viri. خَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ Grammaticus celebris et
scriptor Arabicus, mortuus a°. 175. n°. 74.

خَلَعَ *Veste خَلْعَةً appellatá, honoris ergo, donavit* aliquem. cc.
على p. — خَلْعَةٌ, pl. خَلَعٌ, *Chlamys, vestimentum, quo dona-*
tur aliquis honoris causá a principe.

خَلَفَ *Venit post sive pone alium*. IV *Fefellit fidem aut exspe-*

ctationem aut opinionem. cca. — خَلِيفَةُ Successor, vicarius, chalîfa; imperatorum Arabum summorum titulus, cuius propria vis est: Successor prophetae Mohammedis, vel etiam خَلِيفَةُ اللَّهِ i. e. vicarius Dei, quemadmodum legitur. n°. 112.

خَلَا *Vacuus, desertus fuit, liber patuit locus. IV 1) vacuum reddidit, ut pateat, locum (veluti balneum) alicui. cca. et J. n°. 73. 2) Separavit aliquid ab aliquo. cca. et من.*

خَمَرٌ 1) *Operuit, abdidit; 2) fermentavit massam, fermento intus abdito.*

خَمْرٌ, feminini, rariùs masculini, generis, *Vinum, ex uvarum succo paratum, sic dictum, vel a fermentatione, vel a coöperiundo, condendo.*

خَمَارٌ *Crapula, et capitis dolor ex eâ ortus.*

خِمَارٌ, pl. خُمُرٌ, 1) *Operimentum, pec. capitis, seu faciei, muliebre. 2) velamentum sinûs.*

مَخْمُورٌ *Ebrius vino.*

خَمْسٌ Nom. numer., خَمْسَةٌ forma fem., *Quinque. Vid. Grammat. § 201. — خَامِسٌ, fem. خَامِسَةٌ, Quintus.*

خَنْزِيرٌ *Porcus, aper. p. 9.*

خَوْفٌ — اِنْ. *Timuit, metuit. cc. يَخَافُ Fut. خوفٌ, pro خوفٍ, metus, timor. لِيَخَوْفَ metu ne.*

اَلْفَتْحُ بْنُ خَاقَانَ n°. 32. *Pater vezîri chalîfae Almotawakkeli خَاقَانَ, interfecti a°. 247.*

خَانَ Med. و. *Decepit, fefellit fidem, perfidus fuit. — خَانَ*

1) *Taberna mercatoria, officina, probabiliter a fraudibus, quae frequenter ibi committi solent; 2) hospitium mercatorum,*

sive in viâ, sive in urbe structum, ubi cum mercibus diversantur.

خَوَارِزْمِيّ, i. e. ex provinciâ Khowâresm oriundus; agn. poëtae Arabici Abou-Bekri Mohammedis Ibn-alabbâsi, mortui a°. 383, secundum alios a°. 393.

خَارَ Med. ى. 1) Bene se habuit, bono statu fuit. 2) habuit aliquid bonum prae alio, seu magis, quam aliud; praetulit. VIII Elegit, selegit rem, cc. على; ex aliquâ re. cc. من. Part. pass. الْمُخْتَارُ; مُخْتَارٌ selecta libri. — 1) خَيْرٌ Bonus et bonum. n°. 116: مواضع الخير: Loca bonis abundantia. 2) comm. gen. et omnis num., apud antiquos et bonos scriptores i. q. recentius أَخَيْرٌ, melior, optimus. e. g. n°. 4: خَيْرُ دَوَابِّكُمْ prae-stantissimum iumentorum vestrorum. — خَيْرَةٌ Bonitas et favor Dei.

خَاَطَ Med. ى. f. i. Suit, consuit vestem. cca. — خِيَاَطٌ Acus.

د

دَابَّ Incessit, pec. lente leniterque, reposit. — دَوَابٌّ, pl. دَابَّةٌ, Bestia, iumentum. دَابَّةُ الْأَرْضِ i. e. bestia terrae; hoc nomine intelligitur bestia secunda, de quâ in Apocalypsi Ioannis Apostoli sermo est. Hanc tempore diei supremi ex monte Zafâ, prope Meccam, prorupturam esse, credunt Mohammedani. Cf. Cor. XXVII: 84, ibique Maraccius.

دَبَّرَ Pone fuit. — دُبُرٌ Postica pars. مِنْ دُبُرٍ a tergo.

دَجَّلَ Decepit, mentitus est. — دَجَّالٌ Mendax, impostor; cum

artic. et plenius scriptum *الدَّجَالُ الْمَسِيحُ* *Pseudo-messias* sive *Antichristus*; qui, ex Moslemorum opinione, paulo ante iudicii extremi diem, a I. C. redituro hastâ occidetur.

دَخَلَ f. o. *Intravit* domum cca.; ad aliq. cc. الى, vel apud aliq. cc. على p.; in aliquid cc. ثى. p. 6. III *Interior, intimus fuit, familiaris fuit.* ccap. p. 7. Inf. مُدَاخَلَةٌ *familiaritas, consortium.* IV *Introduxit.*

دِرْهَمٌ, pl. دَرَاهِمُ, *Dirhem*; nummus, pecul. argenteus, quales viginti, interdum et viginti quinque, valebant دِينَارٌ aureum unum. Est Graecum *drachma*. دُرِّيَمَاتٌ Pluralis forma diminutiva.

دَرَا f. i. *Scivit.*

دَرِيَّاقٌ Vocab. origine Graec., *Θηρίakov, theriaca, antidotum.* دَسِمٌ *Pinguis fuit cibus.* II *Pinguem reddidit, pinguedine inquinavit.* cca.

دَعَبَ *Lusit et iocatus est.* III *Iocatus est cum aliq.* cca.

دَعَا f. o. 1) *Vocavit, clamavit.* 2) *convocavit, invitavit, arcessivit.* ccap. et الى r. vel p. vel l. VIII اَدَّعَى *Appellavit se, prae se tulit, praetendit, arrogavit seu vindicavit sibi rem.* cca. X *Arcessivit sibi, vehementer expetivit, rem.* n°. 51. — دَاعٍ *Arcessitor, invitator.*

دَعْوَةٌ 1) *Invocatio, precatio.* 2) *invitatio ad convivium.* 3) *convivium.*

دُعَاءٌ, pl. اَدْعِيَةٌ, 1) *Precatio, preces.* 2) *imprecatio, execratio.* cc. على. 3) *benedictio.* cc. ل.

دَفْتَرٌ Graec. διφθέρα. *Codex, liber.*

دَفَعَ *Trusit; pepulit, impulit; dedit, tradidit* aliquid alicui. ccar.
et الى p. p. 13 et 14.

دَفَقَ *Effudit* aquam. V *Effudit se* aqua.

دَقَّ *Contudit, comminuit.* — دَقِيقٌ propr. *quod contusum, comminutum est, hinc farina.*

دَلَّ *Monstravit; indicavit* alicui *viam* ad aliquid. cca. et على. —
دَلَّالٌ *Internuntius inter eum qui rem vendit eumque qui emit*
(makelaar). p. 12.

دَلَّ IV 1) *Obtulit pecuniam iudici, corrumpendi eum causâ* 2) *Attulit argumentum in iudicio.* cc. ب argumenti.

دِمَاعٌ *Cerebrum.*

دَمَسَ *Sanguinem emisit.* — دَمٌ *Sanguis.*

دَنٌ *Seria vini maior.*

دِينَارٌ, pl. دَنَانِيرٌ, Graec. δηνάριον. *Nummus aureus pretii circâ Ducati.* Vid. دِرْهَمٌ.

دَنِيٌّ Ult. د. 1) *Propinquus fuit.* 2) *vilis, debilis fuit.* — دَنِيٌّ
Propinquus; et vilis. — أَدْنَى, fem. دُنْيَا, *propinquior, proximus; et vilior, vilissimus.* p. 3. Fem. cum artic. أَلْدُنْيَا, puta
أَلْحَيَاةُ, 1) *vita terrestris; opposit. est الآخِرَةُ*: item 2) *hic mundus.* 3) *bona mundana.* p. 3.

دَهْرٌ 1) *Tempus.* دَهْرًا *aliquamdiu.* 2) *fortuna.*

دَاءٌ Med. د. *Aegrotus fuit.* — دَاءٌ *Morbus.*

دَوَاجٌ *Vestimentum, quod superinduitur reliquis, epomis, pallium, toga.* n°. 75.

دَارٌ, pl. دُورٌ, *Habitaculum, domus, aedes.* n°. 79.

ذال Med. و. *Celebritatem nactum est aliquid.* — ذَالَةٌ *Celebritas, fama.*

ذام f. o. *Mansit, permansit, diu et perpetuus fuit in aliquâ re.*

cc. على r. vell. IV *Perpetuum fecit.* cca.

ذان f. o. *Inferior, sequior fuit.* — ذُونٌ *Quod inferius vel sequius est.* ذُونٌ praep. *infra, sub; praeter.* ذُونُ الْآخِرِ *praeter alterum, i. e. neglecto altero.* p. 9.

ذِيَوَانٌ Vox origine Persicâ, pl. ذَوَاوِينَ 1) *Concilium*, 2) *codex rationarius.* n°. 91. وَفَمَا عَلَى الدَّوَابِّ propr. *et hi erant praefecti codicibus rationariis, i. e. his res aeraria, redituum publicorum cura, incumbibat.*

ذَوَى *Aegrotavit.* III *Medicatus est.* cc. ب remedii. VI *Sibi ipse medicinam fecit, se ipse medicatus est.* cc. ب remedii et morbi. — ذَوَاةٌ pl. اَدْوِيَّةٌ *Medicamentum, remedium.*

ذِيْ Gallus gallinaceus.

ذان Med ي. *Creditum mutuumve petiit, vel cepit.* X Idem.

N°. 126 عَلَى مَوْتِهِ يَسْتَدِينُ *mutuam petiit vel cepit pecuniam in mortem eius (patris), id est mortuo patre solvendam.* —

ذَيْنَ *Debitum, creditum, aes alienum.* — ذِينَ *Cultus Dei, religio.*

ذ

ذال Pron. demonstr. *Hic, hoc.* — ذَاكَ, si ad feminam sermo fit ذَاكَ, *Iste, ista, istud.* اِنَّ ذَاكَ, vid. اِنَّ ذٰلِكَ, fem. تِلْكَ, *hic, haec, hoc.* Vid. Grammatica.

ذُبَايَةٌ Nom. unit. *Musca*.

ذَكَرَ 1) *Meminit, recordatus est rei vel pers. cca.* 2) *commemoravit, narravit, laudavit. cca. et* اُنْ. IV *Fecit aliquem recordari alicuius; in memoriam ei illum revocavit. cega. Pass.* n°. 85. VIII *Recordatus est.* — ذَكَرَى *Recordatio*.

ذَلَكْ. Vid. ذَا.

ذَمَّ f. o. *Vituperavit aliquem. p. 5.*

ذَنَبَ *Secutus est, adhaesit. IV Crimen commisit, culpam contraxit.* — ذَنْبٌ, pl. ذُنُوبٌ, *Crimen, culpa, peccatum.*

ذَهَبَ *Abiit, discessit, ivit. Inf. ذَهَابٌ.* p. 6. IV *Abstulit, sustulit aliquid. cc. ب et car. et عن p., cui aliquid aufertur.* — ذَهَبٌ *Aurum.*

ذُو *Possessor rei, praeditus re.*

ذَيْلٌ *Postremum cuiusque rei, hinc syrma: tropice n°. 37* جَرَّ ذَيْلٌ *propr. traxit syrma pudoris, i. e. pudefactus, confusus est.*

ر

رَأْسٌ *Caput; fig. principium. p. 3.* — رَئِيسٌ *Princeps, praefectus; pl. رِئَاسَةٌ, primates, optimates.* — رِئَاسَةٌ *Principatus, dominium, praefectura. n°. 51. propr. praeditus ambabus praefecturis, i. e. summus praefectus in rebus bellicis atque civilibus.*

رَأَى Imprf. رَأَى. 1) *Vidit, conspexit. cca.* 2) *visum ipsi est, putavit esse, censuit. cca. رَأَى أَنِّي أَذْكَرُ, n°. 85, videor mihi ad*

recordationem adduci. 3) *bonum censuit, placuit alicui; ut e. c.*

dicatur رَأَيْتَكَ غَنِيًّا *placeretne tibi divitem esse?* n°. 134. تَرَى أَنْ

تَأْكُلَ عَسَلًا *placetne tibi comedere mel?* p. 9. IV *Videre fecit*

aliquem aliquid, *ostendit, alicui aliquid.* ccga. p. 12. —

رَأَى *Id quod videtur, consilium, opinio, sententia.* — رُؤْيَا

Conspectus. — مِرَاةً *Speculum.*

رَبُّ *Aurit; et possedit.* — رَبٌّ, pl. أَرْبَابٌ, *Dominus.* رَبُّ صِنَاعَةٍ

n°. 91, *magister artis alicuius, i. e. excellens et clarus in eâ exercendâ; quod nos dicimus een meester in de kunst.* —

رَبٌّ *Multum est, e. c. hominum.* Vid. Gramm. § 140 et 250. —

رَبِّمَا *Propr. multum est quod; hinc saepe, haud raro fit ut.* —

رَبِّيَّةٌ *Dominium, summa potestas.*

رَبِحَ *Lucratus est.* — رِبْحٌ *Lucrum, quaestus.*

رَبَطَ *Ligavit, alligavit.* VIII Idem cc. ب.

رَبَعَ *Quartus fuit.* — أَرْبَعٌ Nom. num., forma fem. أَرْبَعَةٌ, *Quatuor.*

Vid. Grammat. § 201. — رَابِعٌ, fem. أَرْبَعَةٌ, *Quartus.* — رَبِيعٌ *Ver.*

رَجَعَ *Rediit, reversus est.* cc. عَنِ loci a quo. Inf. رَجُوعٌ. p. 6.

رَجُلٌ, pl. رِجَالٌ, *Vir.* Interdum abundat, quemadmodum Graec.

άνθρωπος, e. g. n°. 30: أَنَا رَجُلٌ أَعَجَبِي *sum vir barbarus.*

أَرْجَى f. o. *Speravit, spem posuit in re.* — رَجَاءٌ *Spes.* — أَرْجَى

Magis, maxime sperans.

رَحْبٌ *Amplus fuit.* II 1) *Invitavit ad amplum locum.* 2) *gra-*

tulatus est alicui adventum, vernaculum verwelkommen, wel-
kom heeten. cc. ب. — مَرَحَبٌ *Amplitudo, commoditas.* مَرَحَبًا

Vox salutantis hospitem; propr. commodum, amplum habes

locum! nostrum welkom! cc. ب.

رَحَلْ *Instruxit camelum sellâ, et oneravit sarcinis, stratis; profectus est in aliquem locum.* cc. الى. p. 13.

رَحِمَ *Misericors, clemens, propitius fuit erga aliquem.* cca. — رَحْمَةً *Misericordia.* — رَحِيمٌ *Misericors.*

رَخِصَ f. o. 1) *Lenis, mollis, laxus fuit.* 2) *vilis pretii fuit res.* — رَخَصَةً *Lenitas, indulgentia, venia.*

رَدَّ f. o. 1) *Repulit, avertit.* cca. 2) *repulit, reiecit in aliquem, i. e. non accepit ab aliquo rem.* ccar. et على p. 3) *reddidit.* 4) *remisit aliquem.* p. 11. II *Reddidit, repetiit, iteravit.* cca.

رَزَقَ *Largitus est alicui aliquid.* ccga. Pass. *accepit.* ccar. — رِزْقٌ pl. أرزاق, *Stipendium.*

رَسَلَ *Misit nuntium.* IV *Misit aliquem ad aliquem.* cca. et الى. p. 10. — رَسُولٌ *Nuntius, legatus.* رَسُولُ اللَّهِ *legatus Dei per excellentiam, i. e. Mohammed.* — رِسَالَةً, pl. رَسَائِلُ, 1) *Quod mittitur, veluti nuntius, epistola.* 2) *brevius scriptum, tractatus, dissertatio.*

رَسَمَ *Scriptit, praescripsit.* — رَسْمٌ *Praescriptum.*

رَشَدَ *Rectâ incessit viâ.* — رَشِيدٌ *Probus, integer.* أَلرَّشِيدُ *Agnomen chalîfae ex Abbâsidis quinti, Harouni.*

رَشَا *Munere corripit et conciliavit sibi iudicem.* — رِشْوَةً *Tale munus, quo corrumpitur iudex.* — رَشَاءٌ *Funis.*

رَضَعَ II *Composuit rem cum alterâ.* تَرْصِيعٌ *Paronomasia; videlicet quando in eodem versu eâdemve sententiâ, nisi omnia, duo saltem vocabula, syllabarum numero et sono nec non terminatione congruentia, sibi respondent. Sic v. c. n°. 98 cernitur تَرْصِيعٌ in vv. صَدِيقٌ et قَلِيلٌ et أَلرَّاحُ et أَلرُّوحُ. Quomodo*

haec paronomasia differat ab illâ, quae تَجَنَّبُش dicitur, vid. in Lexico s. v.

رَضِيَ f. a. 1) *Gratum habuit*. cc. عَنِ p. (een welgevallen, genoe-
gen of behagen hebben in iemand). p. 5. رَضِيَ عَنْ نَفْسِهِ *placuit sibi ipsi*. p. 2. رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ formula benedicendi usita-
tissima, *gratum habeat eum Deus!* 2) *contentus fuit, acquie-
vit*. cc. رَضِيَ sive رَضَا *Gratia, favor*. — رَاضٍ *Acqui-
escens, contentus*. cc. عَنِ الرَّاضِي بِاللَّهِ id est *gratum sibi
habens Deum*; agnomen chalifae vicesimi ex Abbâsidarum
dynastiâ. — رَضِيَ *Gratus, iucundus*. n°. 59.

رُطِبَ Collect. *Dactyli maturi recentes*.

رَغِدَ *Bonis commodisque vitae abundavit*. — رَغْدَةً *Abundantia et
bonorum affluentia*.

رَفَعَ f. a. 1) *Sustulit, extulit*, e. g. aliquem dignitate. cca. 2) *sus-
tulit, removit*. 3) *detulit* ad regem vel ad iudicem aliquid,
vel *retulit* ad auctorem verba. ccar. et إِلَى p. VIII *Elatus,
evectus est dignitate*. — رَفْعَةً *Eminentia dignitatis et ho-
noris*.

رَفَقَ *Iuvit, profuit*. رَفَقَ *Comes, socius fuit*. — رَفِيقٌ *Comes,
socius, amicus*. p. 4. — أَرْفَقَ *Utilior, utilissimus; magis vel
maxime saluber*. n°. 73. Haec notio in Lexicis quidem
non occurrit, attamen in significatione primariâ verbi رَفَقَ
fundata est, et contextus eam flagitat.

رَفَّ II Propr. *Fecit ut pro libitu bibere possent cameli*; hinc,
in universum, *sivit aliquem sibi reliquit*; vern. *iemand
met rust, met vrede laten*. n°. 86.

رَقِيبٌ *Servus, mancipium.*

رَقَبَ *Observavit, custodivit, speculatus est.* — رَقِيبٌ, pl. رَقَبَةٌ, *Observer, speculator.*

رَقْعَةٌ 1) *Pars panni, quâ vestis reparatur.* 2) *pars chartae, scheda, charta;* hinc 3) *litterae scriptae a quodam ex populo ad principem.*

رَكَبَ f. a. 1) *Vectus est camelo, equo, navi, mari.* cca, p. 7. 2) *Equo vectus, profectus est ad l. vel p. cc.* اُنِى. n°. 114 idem valet ac vern. *uitrijden, uit rijden gaan.* Dicitur etiam رَكَبَ فِى سَفِينَةٍ, i. e. *navigio profectus est, sive contendit aliquo.* n°. 94. — رَكَّبَ, pl. رُكَّابٌ, *qui velitur, vectus.* رُكَّابٌ *qui navi vehuntur.* p. 7.

رَكَدَ *Constitit, fixus immotusque stetit moeror in animo.* cc. اَعْلَى. n°. 100.

رَمَحَ, pl. رِمَاحٌ, *Hasta, lancea, quâ utuntur ad percutiendum, non ad coniiciendum.*

رَمَى f. i. 1) *Iecit, proiecit.* cca. vel ب. p. 14. 2) *Petiit, fixit se, oculus.* cca. n°. 72.

رَقَنَ *Pignus.*

رَاحَ Med. و. *Spiravit, respiravit.* IV *Respirare fecit, relaxavit.* cca. X *Quietem captavit, sive invenit, quievit.*

رَاحَ *Vinum.* n°. 9.

رَاحَ *Spiritus, anhelitus, anima, animus.*

رَاحَ, pl. رِيَّاحٌ, *Ventus, odor exhalans.*

رَاحَةٌ *Respiratio, quies.*

رَيَّاحَانٌ, pl. رَيَّاحِينٌ, 1) *Flos odoratus* 2) *odoramentum.*

رَدَّ f. o. *Petiit, quaesivit.* IV *Voluit, expetiit.* ccar. vel c. ان, vel cum Imperfecto.

رَوْعٌ *Locus irriguus, pratum, hortus.*

رَأَى Med. و. IV *Effudit.*

رُومٌ Nomen proprium *Roma*. Nomine الرُّومُ Arabes Graecos, Byzantino Imperio subditos, designant. — رُومِيٌّ *Graecus.* p. 11.

رَوَّى f. i. *Retulit, allegavitque dictum alicuius.* cc. J p. cui refertur, et c عن p. de quâ. — رِيًّا (قَدَمِيَّ) *Aura, odor, bonus, suavis* (vern. *geur*), pec. venti. Cf. de hoc voc., praeter Castelli et Freytagi lexica, Grangereti *Anthol. Arab.*, p. 202, vs. 2 a fine annotationis.

رَيْفٌ *Status ieiuni.* رَيْفٌ عَلَى vel الرِّيفِ عَلَى *ieiuno stomacho.*

ز

زَانِمَةٌ Nomen puellae cuiusdam. n°. 104.

زَبَدٌ II 1) *Evulsit, carpsit gossipium.* 2) *spumavit oris angulus.* — زَبْدٌ, agnomine اَلْمَدَنِيُّ, i. e. *Medinensis.* n°. 124. Vir quidam admodum pauper. — زَيْبَةٌ 1) Nomen floris cuiusdam.

2) nomen uxoris Chalîfae Hârouni Arraschîdi. n°. 87.

زَجَرَ *Depulit, abegit clamore, increpuit.* — زَجْرٌ *Increpatio.*

زَعَرَ *Agitavit, commovit vehementer, veluti arborem ventus.*

p. 3.

زَكَّرَ *Implevit.* — زُكْرَةٌ *Culeus, quo reconditur vinum.*

زَمَرَ *Cecinit organo, quod ore inflatur.* — مَزْمَارٌ *Organum tale; quale est tibia, fistulave.*

زَمْرَدٌ, et nom. unit. زَمْزَمَةٌ, vox persica, *Smaragdus*.

زَمَانٌ 1) *Tempus*. 2) *fortuna*. — زَمَانٌ مَلِكُ الزَّمَانِ *rex, qui nunc est (de koning van den tijd, de regerende koning)*. p. 11.

زَنَى f. i. *Scortatus est*. Inf. زَنَى et زِنَاءٌ, *scortatio*. p. 3.

زَهْدٌ *Non cupivit, abstinuit ab aliquâ re*. — زَهْدٌ 1) *Abstinentia*.
2) *devotio*.

زَهْرٌ *Splenduit, nituit*. — زَاهِرٌ, fem. زَاهِيَةٌ, *Splendens*.

زَوْجٌ *Coniux, maritus*.

زَالَ f. o. 1) *Abiit, discessit*; pec. de sole, *ad occasum inclinavit*.
2) *desiit, cessavit*.

زَوَّى *Complicavit, pec. contraxit supercilia et cutem, quae illa intercedit*. n°. 89.

زَادَ f. i. *Auxit, adiecit, addidit* aliquid. cca. et c. عَلَى r. vel p. ad quam aliquid additur. e. g. n°. 33; vel c. فِي, e. g. n°. 36:

زِدْ فِي صَوْتِكَ propr. *auge vocem tuam*, i. e. *altiori voce loquere!* N°. 114: زِدْنِي propr. *auge me!* i. e. *plura mihi cane et recita!*

Similiter hoc verbum usurpatur in Kosegartenii *Chrestomathiâ Arab.* p. 57, vs. 13; p. 61, vs. 6; p. 116, vs. 10.

N°. 62 ccga. in phrasi مَا زَادَكَ بُعْدَكَ عَنِّي إِلَّا قُرْبًا مِّنْ قَلْبِي propr. *remotum tuum esse a me auge te non nisi propinquitatem cordi meo*, i. e. *tu eo propius cordi meo adiaces, quo remotior es a personâ meâ*. N°. 128 hoc verbum occurrit sensu amplificandi, ornandi, quemadmodum etiam Latini interdum verbo *augere* utuntur, in phrasi مَا زِدْتُ عَلَىَّ propr. *non addis ad me*, id est *ad honorem meum, detrahis ei*. —

VIII أَزْدَادٌ *Auctus fuit re*. cca. p. 3.

س

Adv., de quo vide Gramm. § 221, 4°. Eius vis haec est, ut Imperfecto, cui praefigitur, *futuri* temporis sensum det. ^{سَال} Imprf. ^{يَسْأَلُ} et ^{يَسْأَلُ}. 1) *Interrogavit* aliquem aliquid, *percontatus est* aliquem de aliquâ re. ccap. et ^{عَنِ} r. 2) *rogavit* aliquem, *petiit ab* aliquo aliquid ccga. n°. 131. *petiit pauper eleëmosynam*. — ^{سَائِلٌ} 1) *Rogans, supplicans*. 2) subst. *mendicus*. — ^{مَسْأَلَةٌ} 1) *Quaestio*, id est *interrogatio*. 2) *quaestio*, i. e. *causa*.

^{سَبَّ} f. o. *Secuit, sauciavit et confodit*, pec. *linguâ*, *maledixit, probrosis verbis petivit*. cca. — ^{سَبَبٌ} *Causa, ansa, occasio*. n°. 100: ^{وَكَانَ السَّبَبُ فِيهِ أَنْ} i. e. *et causa huius rei in eo posita fuit, quòd*.

^{سُبْحَانَ} f. a. 1) *Natavit in aquâ*. 2) *Laudavit Deum dicendo: سُبْحَانَ سُبْحَانَهُ* ^{سُبْحَانَ} *Laus sit Deo!* — ^{سُبْحَانَ} *Laus*. — ^{اللَّهُ} *Laus ei sit!* p. 4. Vid. Gramm. § 269.

^{سَبْعٌ} Nom. numer., forma fem. ^{سَبْعَةٌ}, *Septem*. Vid. Grammat.

§ 201. — ^{سَابِعٌ}, fem. ^{سَابِعَةٌ}, *septimus*.

^{سَتَرَ} *Texit, obtexit*. p. 5. — ^{سِتْرٌ} *velum*. p. 5.

^{سَجَّلَ} II *Scriptsit sententiae libellum iudex*. cc. J p.

^{سَجِيَّةٌ}, pl. ^{سَجَايَا}, *Indoles, natura et mores hominis*.

^{سَكَّرَ} *Tempus auroram paulo antecedens, primum diluculum; pl.*

^{أَسْكَارٌ} *Primi diluculi horae*.

^{سَخَطَ} *Indignatus est, succensuit*. cc, ^{عَلَى} p. p. 2 et 5. — ^{سَخَطٌ}

Indignatio, animi motus aestusque.

سَخَنَ et سَخِنَ Caluit, incaluit, calida fuit, e. c. aqua.

II et IV Calefecit aliquid. p. 6.

سَدَسَ Sextus fuit. — سَادِس, fem. سَدِس, Sextus.

سَدَاب 1) Herba, quae Graecè *πήγανον*, Latinè *ruta* dicitur, unde Germanicum *Raute*, vernac. *wijnruit*. 2) nom. viri, n°. 81; scribae, ut videtur, nam dicitur l. l. *أَلْوَرَانِي*. Fuit aequalis Abou'l-Abbâsi Almobarradi, de quo vid. Lexicon in voce.

سَر Hilarem laetumque reddidit. Pass. laetus, hilaris fuit. IV Celavit aliquem rem cc. *عِن* p. et car. — سَر Arcanum, secretum. p. 5 et 8. — سُرُور Hilaritas, laetitia.

سَرَب Ingressus fuit in rem, totumque subivit implevitve locum. — سَرَاب Vapor qui meridiei tempore apparens in deserto iter facientibus e longinquo aquae speciem praebet. p. 3.

سَرَج Luxit. — سَرَاج Lucerna accensa in vase قَنْدِيل appellato. p. 5.

سَرَع Celer, properus fuit. Inf. سَرَع et سُرْعَة, celeritas.

سَرَف Modum excessit in re. Inf. سَرَف nimium esse.

سَرَف Furatus est. VIII Furtim abstulit aliquid. *أَسْتَرَفَ السَّمْعَ* proprie furtim abstulit auditum alicuius rei, id est furtim auscultavit, sublegit alicuius verba, sive sermonem. n°. 64. Cf. Cor. XV: 18.

سَرَى Per noctem iter fecit, profectus est. — *أَلْسَرِي*, agn. *أَلْمَوْصِلِي*, i. e. oriundus ex urbe Mosul. n°. 116. Poëta, mortuus a°. vel 251 vel 253 vel 257.

سَعِدَ Felix fuit. III Iuvit, opem tulit. — سَعِيد 1) Fortuna-

tus, beatus. 2) nom. proprium viri. — سَعِيدُ بْنُ حَمِيدٍ n°. 60.

Scriba Chalifae Abbâsidarum duodecimi, Almostaîni.

سَفَّحٌ *Effudit* aquam, sanguinem. — سَفَّاحٌ *Effusor sanguinis*, tyrannus. السَّفَّاحُ vid. أَبُو الْعَبَّاسِ p. 11.

سَفَّرَ IV *Detexit, detraxit velum de vultu.* n°. 109. Vid. *Vit.*

Tim. I. 36: 7, et conf. سَاَفَرٌ, fem. سَافَرَةٌ, *velo nudatum vultum*

habens. — سَفَرَةٌ 1) *Viaticum, commeatus.* 2) *mappa, tegumen.*

سَقَنَ *Rasit, verrit.* — سَفِينَةٌ *navis.* — سَقِينُ بْنُ عَيْيَنَةَ n°. 94.

Doctor celeberrimus, insigni pietate et vitae austeritate, natus Alcûfae a°. 107, mortuus Meccae a°. 198.

سَقَطَ *Cecidit, lapsus est, decidit* e manu res. Pass. usurpatur

in phrasi فِي يَدَيْهِ سَقَطَ vel يَدِهِ, propr. vernaculo sermone:

Het is hem in de handen gezonken; quo significatur gestus hominis, qui poenitentiâ afflictus manûs quasi gravi onere depressas sentiens eas sidere sinit; hinc poenitentiâ affectus et ductus est.

سَقَمَ *Aegrotavit.* — سَقَمٌ, pl. أَسْقَامٌ, *Morbus.*

سَقَى f. i. *Potum praebeuit, bibendum dedit* alicui aliquid. ccga.

Part. سَاقٍ, *pocillator.* p. 10.

سَكَتَ *Siluit, tacuit,* — سُكُوتٌ *Silentium, taciturnitas.*

سَكَرَ *Impletum fuit* receptaculum aquae; *ebrius fuit* homo. —

سَكَرَانُ, fem. سَكَرَى, pl. سَكَرَى, سَكَارَى et سُكَارَى, *Ebrius.* p. 7.

سَكَنَ f. o. 1) *Quievit.* 2) *Habitavit* domum vel regionem. p. 8

et 12. — سَكِينٌ *Culter.*

سَلَطَ *Duras, vehemens fuit.* — سُلْطَانٌ 1) *Potestas, pec. regia.*

2) *vigor*, n°. 134. 3) pl. سَلَاطِين, *princeps, rex*. — سُلْطَانِي, fem. ^سـ, *Regius*.

سَلِمَ *Incolumis, a noxiâ et vitiis salvus fuit*. II) 1) *Incolumem praestitit, servavit* aliquem Deus. 2) *salutavit* aliquem. 3) *tradidit* rem alicui. cca. et الى p. IV *Se dedit submititque imperio, obedit; commisit res suas Deo eique tradidit*. Inf. اِسْلَامُ ^سـ Religio Mohammedica, *Islamismus*.

سَالِمٌ 1) *Incolumis, integer*. 2) Nomen proprium viri. — سَالِمُ بْنُ قَتَيْبَةَ n°. 24. Mihi ignotus est.

سَلَامٌ 1) *Incolumitas, salus, pax*. وَالسَّلَامُ, sive وَالسَّلَامُ, formula valedicendi, quâ concludunt epistolam Arabes: *Salutem!* عَلَيْهِ السَّلَامُ *pax ei sit!* benedicendi formula. p. 7.

سَلَامَةٌ idem quod سَلَامٌ.

سَلَمَى Nom. propr. feminae. سَلَمَى بِنْتُ أُنَمَى, agn. التَّمِيمِيَّة, id est *ex Temimitarum tribu oriunda*. n°. 106. Femina pulcherrima.

سَلِيمٌ Nom. propr. viri. *Salomo*. — سَلِيمُ بْنُ أَحْنَفَ n°. 20. Vezîrus Hischâmi, decimi chalîfae ex Omaiadarum dynastiâ. — سَلِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ Nomen septimi chalîfae ex Omaiadarum familiâ. — سَلِيمُ بْنُ وَهَبٍ n°. 57. Vezîrus Almohtadii et Almotamedi; quorum hic ex Abbâsidarum chalîfis decimus quintus, ille decimus quartus fuit.

سَمَ *Venenum propinavit* alicui; *indidit cibo venenum*. cca. Inf. سَمٌ — سَمٌ 1) *Venenum*. 2) *foramen*.

سَمَحٌ *Beneficus, liberalis fuit, libenter concessit, dedit* rem. cc. ب.

سَمُور 1) *Mustela Scythica*, vulgo *Sabella*. 2) *pellis huius animalis*. 3) *vestis ex eâ confecta*.

سَمَرْقَنْدُ Urbis Asiae illustrissima et pulcherrima in Transoxaniâ, flumini adiacens ab eoque quasi dimidiata.

سَمِعَ f. a. *Audivit*. cca. Inf. سَمِعَ et سَمَاعَ p. 2. IV *Audire fecit*. ccca.

بَنُو سَامَانَ Nomen viri, a quo stirpem suam derivant سَامَانِداي Sāmānidae, principum dynastia, quae per centum circiter annos in Transoxaniâ principatum tenuit.

سَمَا 1) *Altus fuit*. 2) *nomine appellavit* aliquem. — سَمَاءَ comm. gen. *Coelum*. — اَسْمَ sive cum Veçlate اَسْمَ; vid. *Grammat.* § 43, 4°; *Nomen*. Non scribi solet ا in بِسْمِ اللّٰهِ. Vid. *Gramm.* § 49, 1°.

سِنَ *Dens*.

سَنَدَ *Nixus fuit*. IV 1) *Fecit, ut mitetur*. 2) *retulit* aliquid auctoritate alius munitum. Inf. اِسْنَادَ Allegatio auctoritatis alicuius. n°. 94.

سَنَةِ *Annus*. اِلَى سَنَةِ in annum, per anni spatium. n°. 86.

سَنَا *Luxit, splenduit*. — سَنَا *Splendor fulminis*.

سَهْلَ *Non asper, planus fuit*. IV *Solvit et laxavit* ventrem pharmaco. ccap. — سَهْلَ, fem. سَهْلَةٍ, 1) *Facilis, lenis* indole. 2) *nom. propr. viri*. سَهْلَ, agn. اَنْصَعْلُوْكِي, i. e. *ex praedatoriâ Arabum gente oriundus*, n°. 95. Ictus Sjäfeiticus, mortuus a°. vel 383, vel 387, vel 402.

سَاءَ Med. مَد. *Male fecit*. IV 1) *Male fecit* alicui. cc. اِلَى. 2) *corruptit, depravavit* rem. cca. — اَسْوَأَ Peior, pessimus. —

مَسَاءَةٌ, pl. مَسَاوِي, *Malefactum, vitium*. p. 5. Contrarium est مَكَاَسِن.

سَادَ Med. و. *Dominus, princeps fuit*; at سَوَدَ *Niger fuit*. II *Nigrum reddidit*. cca. — سَيِّدٌ, pl. سَادَةٌ, *Dominus, princeps*. — سَوَادٌ *Color niger, nigror, nigredo*. — أَسْوَدُ *Niger*. Fem. سَوْدَاءٌ, ut substantivum, *Melancholia*.

سُوقٌ *Forum*. — سُوْقِيٌّ *Qui in foro degit, mercator, plebeius*.

سَوَى III 1) *Aequalis, par fuit alteri*. cca. 2) *valuit aliquid (iets waard zijn)*. p. 13. VI Idem. — سَوَى *Alius, diversus*.

سَارَ Med. ي. *Incessit iumentum, profectus est; iter fecit*. سَارَ بِهِ *profectus est cum eo, i. e. duxit, vel abduxit, eum*. p. 7. — سَيْرَةٌ *Vitae modus, mores*.

سَافَ Med. ي. *Ense percussit*. — سَيْفٌ 1) *Ensis*. 2) Nom. propr. viri. سَيْفُ الدَّوْلَةِ, i. e. *ensis, propugnator dynastiae*; agnomen Alfi-ibn-Abdallah. n°. 42. Vid. de hoc illustri principe Herbelotii Lexicon in v. Saifaldoulat.

ش

شَامٌ *Sinister atque infaustus fuit*. VI *Infaustum malumque reputavit, male ominatus est et praesagivit*. cc. ب r. Pass. n°. 116.

شَامٌ *Quod ad sinistram manum situm est*. الشَّامُ *Syria*.

شَانٌ *Res, negotium*.

شَبَّ *Adolevit puer, iuvenis evasit*. — شَبَابٌ *Adolescentia, iuventus*. p. 4.

شَبِعَ *Satiatus est.* — شَبَعٌ *Satietas.*

شَبَكَ *Inseruit unam rem alteri.* — شَبَكَةٌ, pl. شَبَاكٌ, *Rete.*

شَبَّ II *Assimilavit, comparavit aliquam p. vel r. alteri. cega.*
vel c. ب r. VIII *Similis fuit. cca.* — أَشَبَّ *Similior, simil-*
linus.

شَتَاءٌ *Hiems.*

شَجَرَ Collect., sing. شَجَرَةٌ, pl. أَشْجَارٌ, *Arbor.*

شَجَا *Anxit.* — شَجَا *Res angens, pec. os in gutture haerens.*

شَحَّ *Avarus, tenax avidusque fuit.* — شَحٌّ *Avaritia et aviditas.*
p. 8.

شَدَّ *Firmavit, corroboravit.* — شَدِيدٌ, fem. شَدَّةٌ, *Vehemens. Comp.*
et sup. أَشَدُّ p. 7. — شَدَّةٌ *Vehementia.* — شَدَادٌ, pl. أَشَدَّةٌ,
Vehementia.

شَدَا *Cecinit, modulatè recitavit carmen.* Inf. شَدُو.

شَرَّ *Male egit; malus et improbus fuit.* — شَرٌّ *Malus, improbus;*
etiam sensu Comparativi et Superlativi, quum أَشَرُّ ab anti-
quis et bonis scriptoribus non usurpetur. p. 4 et 6.

شَرِبَ f. a. *Bibit. cca.* Inf. شَرَبٌ. — شَرِبَةٌ Nom. unit. 1) *Portio*
potús, quae uno haustu bibitur. 2) *dosis una medicamenti.* —
شَرَابٌ *Potus, vinum.*

شَرَفَ, Inf. شَرَّفَ *Altus fuit, eminuit; excelsus et nobilis fuit;*
Inf. شَرَّفَ, *nobilitate ac gloriá vicit, certavit de nobilitate.*
شَرَفَ, Inf. شَرَّافَةٌ, *nobilis fuit, gloriá excelluit.* IV 1) *Immi-*
nuit rei, ex alto prospexit in rem. cc. على. 2) *prope fuit.*
cc. على. — شَرِيفٌ, fem. شَرِيفَةٌ, pl. شَرَفٌ, شَرَفَاءٌ et أَشْرَافٌ, *Emi-*
nens, nobilis, praestans.

شَرِكٌ *Socius, consors fuit.* III *Socius ac consors fuit alteri, particeps eiusdem rei.* ccap. et فى r. n°. 80. VIII *Consors et particeps cum alio eiusdem rei fuit.* Partic. obiect. مُشْتَرِكٌ, fem. مُشْتَرِكَةٌ, κοινός, communis.

شَرَا ult. ى. *Emit, vendidit.* VIII Idem. ccar. et ب pretii, et من p., a quo aliquid emitur. — شَرِيَانٌ *Arteria.*

شَعَرَ *Scivit, novit; شعِرٌ pilosus fuit; شعَرٌ poëta fuit.* — شعَرٌ *Cri-*
nes, capilli. — شعَرٌ Idem. شعْرَةٌ et شعْرَةٌ nom. unit., pl. شَعَرَاتٌ,
Pilus unus. — شعَرٌ, pl. أَشْعَارٌ, *Carmen, poësis.* — شَاعِرٌ, pl.
شُعْرَاءُ, *Poëta.* — شِعَارٌ *Signum, tessera militaris.*

شَغَلَ *Occupavit, distraxit aliquem res. cca.* — شَاغَلَ *Qui, vel*
quod, aliquem adeo occupat ut detineatur ab aliquâ re. cc.
عن r. a quâ. n°. 49.

شَفَعَ *Deprecatus est.* — شَفِيعٌ, pl. شُفَعَاءُ, *Deprecator, intercessor.*
شَقَّ *Difficilis, molestus fuit.* — شَقٌّ et شَقٌّ *Labor, molestia.*
شَقَى *Miser, infelix fuit.* — شَقِيٌّ *Miser, miserabilis.*
شَكَّ *Dubitavit.* — شَكٌّ *Dubium, dubitatio.* p. 4.

شَكَرَ 1) *Gratus fuit, gratias egit.* 2) *grato animo celebravit ali-*
cuius beneficia. cca. — شُكْرٌ Inf. *gratias agere; subst. gratia-*
rum actio. — شُكُورٌ *Valde gratus.*

شَكَّلَ, pl. أَشْكَالٌ, 1) *Amatorius feminae gestus.* 2) *figura, simul-*
acrum.

شَكَا f. o. *Questus est, lamentando detulit aliquid ad aliquem.*
ccar. et الى p. — شِكَايَةٌ *Querela, lamentatio.*

شَمَّ *Olfecit aliquid.* Part. obi. مَشْمُومٌ *Muscus, odoramenta.* p. 10.

شم Fem. gen. Sol.

شم Coll. *Candelae*; sing. شمعة *Candela*.

شم f. a. 1) *Praesens adfuit*. 2) *testatus est* aliquid. X *Testem advocavit* aliquem, *testificandi causá adhibuit*. cc. ب. — شاهد *Praesens*.

شم Divulgavit rem tanquam turpem. II Idem. Part. pass. مشهر, fem. شم, *Vulgaris*. n°. 72. — أشهر, pl. fem. شهر, *Maxime vulgaris*. n°. 72. — وَعَلَيْكَ مِنْ شَهْرٍ اللَّبَاسِ لِبَاسٍ, i. e. *dum indutus es vestitu maxime vulgari*.

شم et شهى *Appetivit, cupivit, voluit*. VIII Idem. cca. — شهوة *Appetitus, cupiditas*. — شهى *Desiderabilis*.

شم Med. و. IV *Dedit consilium, suasit* alicui aliquid. cc. على p. et ب r.

شم f. o. *Desiderio affectit* aliquem. — شوقى *Desiderium, amor*.

شم pro شيبى 2^a pers. شئت; Imprf. يشاء; *Voluit*. cc. ان. — شىء, pl. اشياء, *Res, aliquid*.

شم Med. ى. *Canus et senex evasit*. — شيب canities.

شم Med. ى. 1) *Senex fuit*. 2) *consenuit*. VI *Ita se gessit, quasi senex esset*. n°. 40. — شيخ, pl. شيوخ, مشيخة, et hinc مَشَايِخ, 1) *Senex, senior*. 2) *titulus honorificus, uti Gall. seigneur*.

شم f. i. *Dedecoravit, deturpavit*. cca.

ص

صَبَحَ IV 1) *Mane fuit, illuxit dies.* 2) *in tempus matutinum intravit.* Dicitur كَيْفَ أَصْبَحْتَ, ut interrogetur aliquis de valetudine, quando matutinum diei tempus est. p. 6.

صَبَرَ f. i. *Patiens fuit in adversis.* — صَبْرٌ *Patientia, constantia in perferendis malis.* — صَابِرٌ et صَبُورٌ *Patiens.* Comp. et sup. أَصْبَرُ. p. 5.

أَصْبَعُ, pl. أَصَابِعُ, *Digitus.*

صَبَغَ f. o. *Tinxit capillos.* cca.

صَابُونٌ Σάπων, *sapo, smegma.*

صَبِيٌّ *Puer.*

صَحٌّ *Integer, sanus fuit.* صَحَّةٌ *Sanitas, integritas, veritas.*

صَاحِبٌ *Socius, comes fuit alicui.* ccap. Inf. صُحْبَةٌ, صَحَابَةٌ et صَحَابَةٌ. — صَاحِبٌ, pl. صُحَبٌ, صَحَابَةٌ et أَصْحَابٌ, 1) *Socius, comes, sectator, assecla, amicus.* Nomine الصَّحَابَةُ speciatim designantur Mohammedis prophetae comites et amici, qui familiariter eo usi sunt. 2) *possessor, herus, dominus, praefectus.* 3) *auctor, e. g. libri.* صَاحِبُ الْكِتَابِ; n°. 98 et 116; *auctor huius libri, i. e. Thaalebîus ipse.* Cum art. الصَّاحِبُ; n°. 23, 63 et 134; id est *Socius, amicus per excellentiam*; hoc titulo Sultanus Fakhroddaula honoravit Vezîrum suum praeclarum doctissimumque أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمَ بْنَ عَبَّادٍ, mortuum a°. 385.

مُصَحَّفٌ *Codex, liber; cum Articulo liber per excellentiam, i. e.*

Coranus.

صَحْنٌ *Locus subdialis, impluvium, cavaedium.*

صَحِيَ *Ad se rediit et sanæ mentis compos factus est ebrius et amore demens (nuchteren worden). — صَاحٌ Sobrius. p. 7.*

صَدْرٌ *Pectus.*

صَدَقَ f. o. *Verax, sincerus fuit, verum dixit. II Veracem aestimavit aliquem, fidem habuit alicui. ccap. V Eleëmosynam largitus est. VI Sincerè inter se egerunt, amicitiam coluerunt. — صَادِقٌ, fem. صَدِيقَةٌ, et صَدْرَقٌ Verax, verus. — صَدِيقٌ, pl. أَصْدِقَاءُ, comm. gen. Amicus, pec. sincerus. — صَدَقَةٌ Quicquid datur Deo sacrum, decimæ, eleëmosyna, beneficium. — صَدَاقَةٌ Amicitia. p. 6.*

صَرَفَ *Vertit, convertit. VII Avertit se, abiit.*

صَغُرَ f. o. *Parva fuit res. II Parvam fecit rem. cca. X Parvum aestimavit, parvi fecit. cca. p. 2. — صَغِيرٌ, fem. صَغِيرَةٌ, Parvus, exilis.*

صَفِيفٌ *Impudens. وَجْهٌ صَفِيفٌ, n°. 114, Vultus impudens fastumiat.*

صَفَا f. o. *Clarus, purus, limpidus, serenus fuit.*

صَالِحٌ *Bonus, probus fuit. IV 1) Integrum reddidit, correxit, emendavit. cca. أَصْلَحَ مِنْ صَوْتِهِ, n°. 91, pr. emendavit (aliquid) de voce suâ, h. e. emendavit aliquantulum vocem suam, nempe per eam gutturis rasuram, quâ vocem claram reddere studemus, antequam sermonem ordimur. 2) benefecit alicui cca., ut in solenni formulâ benedicendi اَللّٰهُمَّ اَصْلَحْكَ 3) Pa-*

ravit cibum (*klaar maken*). p. 12. — صَلَاحٌ *Integer, bonus, egregius*. Fem. صَلَاحَةٌ *Res bona, bonum*.

صَلَا II 1) *Preces dixit Deo*. cca. 2) de Deo quum adhibetur, significare videtur *benedixit*, vel *propitius fuit*, veluti in voto, post enunciatum Mohammedis nomen proferri solito, صَلَّى *Precatio*, pec. *solenis illa*, quae fit lege certisque ritibus, veluti genuum flexione et adoratione.

صَلَّى *Assavit*. صَلَّى *Incaluit ad ignem, sustinuit ignis fervorem*. cc. ب ignis. Inf. صَلَّى.

صَمَّ f. o. *Obturavit ampullam*. f. i. *Obstructus fuit*, de aure; *surdus fuit*, de aure et homine. IV *Obturavit ampullam; surdum reddidit* aliquem, quominus audiret. cca. et عن. p. 2.

صَمَتْ *Siluit*. — صَمَتْ *Taciturnitas, silentium*.

أَصْعَغَ *Nomen proprium virorum*. الْأَصْعَغَى, n°. 75, *Nomen patronymicum*, quo designatur grammaticus celeberrimus *Abou-Saïd Abd-almalec Ibn-Koraïb*, mortuus a°. 215, 216 vel 217: nam hoc certò definiri nequit.

صَنَعَ *Fecit, confecit*. — صَنْعَةٌ *Artificium, opus*. — صِنَاعَةٌ *Opificium, ars*.

صَنَفَ, pl. أَصْنَافٌ *Species, modus*.

صَنَمٌ *Idolum*. p. 7.

صَابَ Med. ٥. IV *Attigit, affecit* aliquem, *accidit* alicui, pec. *noxa, malum*. ccap. Dicitur etiam in Pass. أُصِيبَ بِمُصِيبَةٍ, i. e. *Accidit ei calamitas*. n°. 30. — مُصِيبَةٌ *Calamitas, infortunium*.

صَوْتُ 1) *Sonus, vox in universum.* 2) *pec. sonus musicus.* 3) *cantilena.*

صُورَةٌ 1) *Forma, figura.* 2) *imago, effigies.*

صَاعَ f. o. *Mensuravit.* cca.

صَاغَ f. o. *Formavit* aliquid ex aliquâ re. cc. ر. مَنِّ r. e quâ. p. 10, et n°. 100.

صَانَ f. o. *Asservavit, cohibuit, abstinuit* aliquem ab aliquâ re. ccap. et ر. عَنِ. V *Idem, et temperavit sibi.* cc. عَنِ.

صَانَ f. i. *Venatus est.* cca. V *Venatione se occupavit.* p. 11. —

صَيْدٌ 1) *Venatio.* 2) *animal quod venando capitur.* p. 12.

صَارَ f. i. 1) *Factus est, evasit, redactus est in,* Gall. *devenir.*

2) *pervenit.* cc. اَلَى. II *Effecit, reddidit.* ccga. n°. 107.

ص

صَجَّ *Exclamavit.* — صَجِيجٌ *Clamor, strepitus.*

صَجِرَ 1) *Angore animi pressus et commotus fuit.* 3) *male habuit ex taedio fastidioque.* — صَجِرَ *Animi inquietudine et taedio affectus.* — صَجْرَةٌ *Angor et moeror animi.*

صَحَكَ f. a. 1) *Risit* de aliquâ re. cc. مَنِّ. p. 12. 2) *transl.* n°.

85, quemadmodum et nos dicimus: *lagchende beemden.* Part.

صَاحَكَ *Ridens.* صَاحَكَ اَلَسْتِ n°. 116, *ridens dente,* id est simpliciter *ridens,* quia risus dentes denudat.

صَحْوَةٌ *Tempus matutinum.*

صَرَبَ *Verberavit, percussit.* n°. 109 وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ pr. *et percutiant velis suis sinus suos,* i. e. *applicent vela ad sinus.* Haud absimile nostrum: *een doek omslaan.*

ضعف et ضعف *Debilis, infirmus fuit; impar fuit rei.* cc. عن.

p. 5. — ضعف *Debilitas, infirmitas.* — ضعيف *Debilis, imbecillus, infirmus.* Comp. et sup. اضعف p. 5.

ضمين *Sponondit alicui aliquid.* ccar. et ل p. — ضمين, pl. ضمناء, *Praes, sponsor.*

ضاء Med. و. *Luxit, micuit.* IV Idem. X *Lucem fecit alicui aliquâ re.* ccap. et ب r. p. 5. — ضوء *Lux, lumen.*

ضباع, pl. ضبيعة *Ager, praedium.* p. 12.

ضاف f. i. *Hospitatus est, hospes alicuius aut conviva fuit.* cca. — ضيف *Hospes, conviva.* p. 9.

ضاق f. i. 1) *Angustus fuit;* cc. عن p. significat ex. gr. *angustior locus fuit quam ut illum capere posset.* n°. 74. II *Angustum reddidit locum alicui.* cc. على. n°. 74. IV *Amisit opes, ad angustiam redactus fuit.* Inf. اصدقة *Penuria, inopia.*

ط

طب *Medicinam fecit, medicus fuit.* V *Personam medici egit.* n°. 134. — طبيب, pl. أطباء, *Medicus.*

طبرستان *Nomen regionis Asiae, mari Caspio adiacentis.*

طبع *Infixit, impressit, veluti sigillum.* — طبيعة *Quod a naturâ homini impressum et insitum est, indoles hominis.*

طبّق *Imposuit et applicuit rem rei, ita ut alterâ alteram totam quantam obtegeret.* III 1) *Congruit, convenit,* et 2) *trans. applicuit sibi invicem duas res, effecitque, ut congruerent.* Inf. طباق, *congruentia, convenientia.* In arte poeticâ et rhetoricâ

dicitur, si in eodem versu vel sententiâ duo vel plura occurrunt vocabula, sibi respondentia (vern. *die op elkander slaan*), significatione sibi invicem opposita; e. g. n°. 98 voces جِسْمٌ et رُوحٌ, عَدُوٌّ et صَدِيقٌ, قَلِيلٌ et كَثِيرٌ. Alia exempla vide n°. 83. — طَبَقٌ, pl. أَطْبَاقٌ, *Operculum*. 2) *discus*, pec. *escarius*. — طَبَقَةٌ *Ordo et classis hominum*.

طَرِبَ f. a. *Commotus, affectus est*, sive gaudio, sive tristitiâ. Inf. طَرَبٌ cc. ١ r. n°. 120. IV *Movere studuit animum alicuius*, sive ad gaudium, sive ad tristitiam; inde مُطَرِبٌ *Musicus, citharoedus*.

طَرَجَ *Coniecit, proiecit, reiecit*. cc. ب.

طَرَفٌ *Extremitas, ora extrema*.

طَرِيقٌ *Noctu venit ad aliquem*. ccap. — طَرِيقٌ *Via*.

طَعِمَ *Edit*. Inf. طَعَمٌ et طَعَامٌ p. 10. IV *Cibavit, edendum dedit alicui*. cca. — طَعَامٌ, pl. أَطْعَمَةٌ, *Cibus, edulium*.

طَعِنَ *Peste afflictus fuit*. — طَاعُونٌ *Pestilentia*.

طَلَبَ *Quaesivit, petiit, expetiit ab aliquo rem*. ccar. et من p. et ب pretii.

طَلَعَ *Ortus est sol*. Inf. طُلُوعٌ. — طَالِعٌ *Prodiens, oriens*.

طَلَفَ f. o. *Libere dimissa fuit, solutis vinculis, camela; dimissa repudio fuit uxor*. IV *Dimisit solutis vinculis camelam; dimisit repudio uxorem; libere prorumpere sivit iram*. p. 4. — طَلَّاقٌ *Repudium*. — طَلِيقٌ *Dimissus, manumissus*.

طَلَى f. i. *Illevit, oblevit aliquid aliquâ re*. cca. et ب p. 6.

طَمَعَ *Concupivit rem*. — طَمَعٌ *Cupiditas*.

اضْمَنَّ Quadril. *Reclinavit dorsum, quiescendi ergo.* IV

fut. يَظْمِنُّ, *Quietus, securus fuit.*

طُنْفَسَتْ Stratum, tapetum. n°. 74.

طَهُورٌ Mundus, purus fuit. Inf. طَهُورٌ.

طَاع f. o. *Obsequens fuit.* IV *Obedivit.* Part. مُطِيعٌ *obediens.*

Nomen viri, cuius cognomen fuit أَبْنُ أَيَّاسٍ. Poëta, ut videtur. n°. 122. Cf. *Hamāsa*, p. 390, ex quo loco patet, eum dualismi fautorem fuisse. — مُطَاعٌ *Cui obeditur vel obtemperatur.* p. 8.

طَاف f. o. *Circumivit, obivit, rem. cca. et c. حَوَّلَ; circumiens quaesivit aliquid (naar iets rondzoeken).* cc. عَلَى. p. 13.

طَاق f. o. *Par et potens fuit.* IV *Potuit aliquid.* p. 8.

طَالَ f. o. *Longus, diuturnus fuit, nimis diu duravit alicui.* II *Longum fecit, diutius commoratus est, quam par erat.* IV *Moram nexuit, cunctatus est.* V *Benefecit.*

طَابَ f. i. *Bonus, iucundus, suavis fuit.* X *Ita habuit putavit-* que. cca. — طَيِّبٌ 1) *Bonitas, suavitas.* 2) *aroma, odora-*

mentum, odores. — طَيِّبٌ, fem. طَيِّبَةٌ, *Bonus, iucundus, suavis.*

p. 8. — أَطْيَبُ *Melior, optimus, suavior, suavissimus.* Fem.

طُوبَى *Optimum, summa felicitas.* طُوبَى لِمَنْ *beatus ille qui* etc. ! p. 4.

طَارَ f. i. *Volavit.* V *Malè auguratus, ominatus est.* cc. طَارَ.

Pass. n°. 116. — طَيْرٌ, pl. طُيُورٌ et أَطْيَارٌ, *Volucris, avis.*

ظ

ظرف *Subtilis, elegans, ingeniosus, venustus fuit.* IV *Eleganter, venustè fecit.* In admiratione dicitur مَا أَظَرَفَهُ *quam ingeniosus et lepidus est!* sic n°. 34. مَا أَظَرَفَ مَا أَوْصَانِي بِهِ أَخِي, i. e. *quam ingeniosè et lepidè expressum est illud quod mihi commendavit frater meus!* X *Elegantem, ingeniosum, venustum habuit, putavit.* cca. — ظرف *Subtilitas, sollertia, ingeniositas, elegantia, venustas.* — ظرف, fem. ظَافَةٌ, pl. ظَافَاتٌ, *Ingeniosus, lepidus, elegans, venustus.* Fem. ظَافِيَّةٌ etiam pro substantivo usurpatur, valens idem ac ظرف. At ظَافِيَّةٌ n°. 84 est i. q. جَارِيَّةٌ ظَافِيَّةٌ *puëlla ingeniosa, sive formosa.* — أَظَرَفَ *Ingeniosior, venustior, venustissimus.*

ظفر, pl. أَظْفَارٌ, *Unguis.*

ظَلَّ IV *Obumbravit aliquem, umbram praebeuit alicui.* cca. p. 8. — ظِلٌّ *umbra.* p. 8.

ظَلَمَ *Iniustus fuit, iniuriá affectus.* V 1) *Gessit se more alicuius, qui iniustè tractatus est.* 2) *questus est de acceptá iniuriá.* cc. الى p. cum quo, et c. من p. de quo querimur.

ظَلَمَ 1) *Valde iniustus.* 2) nom. pr. puëllae chalífae Mota-semi Billah. n°. 29.

ظَنَّ *Putavit, opinatus est.* cca. — ظَنٌّ *Opinio de aliquo, pec. bona.*

ظَهَرَ 1) *Apparuit, conspicuus fuit.* 2) *Superavit, vicit aliquem.* cc. ب vel على. IV *Superiorem reddidit aliquem, iuvit contra hostem.* cca. et على. p. 7. — ظَهْرٌ *Dorsum, tergum.* Quando

de epistolâ sermo est, significat i. q. nos dicimus *de keerzijde*; de terrâ, *superficies*, e. g. n°. 116, عَلَى ظَهْرِهَا, i. e. *in superficie terrae*. Cf. Uylenbroekii Dissert. de Ibn Haukalo, p. 81. in ann. 135. quo l. etiam عَلَى ظَهْرِهَا absolutè occurrit pro *in superficie terrae*. Cf. et Scheidii Gloss. in voce. — ظَهْرٌ

1) *Meridies*. 2) *precatio publica, quae meridiano fit tempore*. — ظَاهِرٌ *Manifestus, externus*. ظَاهِرًا *Externè, extrinsecus*.

ع

عَبٌّ, pl. أَعْبَاءٌ, *Onus, sarcina*.

عَبَثٌ, *Lusit aliquâ re*. cc. ب ر.

عَبْدٌ, pl. عِبِيدٌ et عِبَادٌ, *Servus, mancipium*. — عَبْدُ الرَّحْمَنِ n°. 43.

Sic ibi dicitur *Dominus Andalusiae*, i. e. Hispaniae. Fuerunt autem plures huius nominis Hispaniae sub Mohammedanorum imperio principes, neque definire queo, utrum h. l. memoratus sit secundus an tertius huius nominis, quae definitio pendet ab aliâ quaestione, quis fuerit, quandoque vixerit مَعْدُ بْنُ نَزَارٍ ille, qui, ut ex laudatâ narratione patet, Abdorrahmâno nostro fuit aequalis. — عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُعْتَزِّ بِاللَّهِ n°. 35. Chalîfae ex Abbâsidarum dynastiâ decimi tertii filius, qui et ipse, at per brevissimum tempus, chalîfatum tenuit. — عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاهِرٍ n°. 76. Princeps tertius e familiâ Taheridarum, qui per 60 fere annos Chorâsâni principatum tenuerunt. — أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَزِيزِ n°. 70. Vezîrus, ut videtur, nescio cuius chalîfae. — عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ. Nomen chalîfae quinti ex Omaiadarum familiâ.

عَبَسَ *Austero vultu fuit.* II *Austero vultu despectit.* — عَبَّاسٌ

1) *Valde vel semper austerus.* 2) nomen patruī Mohammedis prophetæ, cuius posterī, بَنُو الْعَبَّاسِ, inde ab Aboul-Abbâso Alsaffâho (vid. Lexic. in v.) chalîfatum occuparunt, et per 524 annos tenuerunt.

عَتَبَ *Iratus fuit, succensuit.* cc. عَلَى p. III *Expostulavit cum aliquo, obiurgavit aliquem, pec. amico modo.* cc. عَلَى p.

عَتِيقٌ *Manumissus, libertate donatus, liber.*

عَثْرَةٌ *Caespitatio.*

عَجَّ 1) *Vehemens fuit, pulverem dispergens, ventus.* 2) *Clamavit et vocem sustulit.* — عَجَاجٌ *Pulvis, fumus.* — عَجَاجَةٌ *Pars pulveris aut fumi, nubes pulveris.* Cf. Chrestom. Kosegarten. p. 76, vs. 7 a f. 2) *Clamor.* [لَبَدَ عَجَاجَتُهُ] *Destitit ab eo quo occupatus erat.* Freytag ex Kamuso. Sic n°. 18 de pluviâ: تَلَبَّدَتْ عَجَاجَتُهُ, quod significare videtur linguâ vernaculâ: *daar de vla ag van opgehouden heeft.* [T. R.]

عَجِبَ 1) *Miratus est, vern. zich verwonderen.* cc. ج. 2) *miratus, admiratus est, vern. bewonderen.* cc. من. IV 1) *Admiratione affecit aliquem.* 2) *placuit alicui res.* ccap. اُعْجِبَ بِهِ *admiratione affectus est eo.* Inf. اُعْجَبَ p. 8. V *Admiratione affectus est.* cc. من r. — عَجَبٌ *Res admiranda.* يَا عَجَبًا, n°. 80, *ô mirum!*

عَجَزَ f. i. et عَجَزَ *Infirmus, debilis fuit.* عَجَزَ et عَجَزَ *Conse-
nuit, anus evasit mulier.* — عَجُوزٌ *Anus, vetula.* p. 11.

عَجَلَ *Festinauit.* II 1) *Festinauit, cito confecit rem.* 2) *festinauit, festinanter praeteriit.* n°. 116. 3) *praemisit, in ante-*

cessum dedit. ccar. III *Festinanter, cito aliquid fecit* alicui. ccap., in cuius gratiam hoc fit, et ب r.; e. g. عَاجِلْنِي بِأَخْبَارِي, i. e. citò me fac certiore.

عَاجَمٌ Coll. *Barbarus, non Arabs.* — أَعَاجَمٌ Form. intens. *Barbarus, qui loqui nescit Arabicè, saltem non disertè et distinctè.* — أَعَاجِمِي *Barbarus.*

عَدَّ Numeravit. IV *Paravit, praeparavit, destinavit ad* aliquid. cc. ل r. — عَدَدٌ Numerus.

عَدَلَ Quod iustum et aequum esset, statuit praestititque; iustitiam recte administravit; aequavit, aequiparavit. Inf. عَدْلٌ p. 8. Part. عَادِلٌ, iustus. p. 8. — عَدْلٌ Res par pondere vel quantitate, aequivalens; certi ponderis quantitas mercium, ut vernaculum zak, baal, kist. n°. 90.

عَدَنَ f. i. et o. Commoratus est, fixus mansit aliquo loco. — مَعْدِنٌ Proprius rei cuiusque locus, ubi fixa manet; hinc fodina; fig. id e quo aliquid provenit, causa. p. 3.

عَدَا Infestus fuit. — عَدُوٌّ, pl. أَعْدَاءُ, Hostis, inimicus. — عَدَاوَةٌ Hostilitas, inimicitia. p. 6. — عَادِيَةٌ Hostilitas, iniuria, noxa.

عَدَبَ Bona, dulcis fuit aqua. X Talem aquam petiit, hausit. cca.

عَذَرَ Excusavit. Part. obi. مَعْدُورٌ Excusatus, excusabilis. VIII Excusavit se de aliquâ re apud aliquem. cc. إلى p. et ر. quâ quis se excusat. — عَذْرٌ Excusatio.

عَرَسَ Adhaesit alicui. — عَرَسَ Coniux. — عَرُوسٌ Sponsa.

عَرَضَ f. i. 1) Obtulit se, accidit, contigit res alicui. 2) proposuit aliquid alicui. ccar. et على p. II Obtulit aliquid alicui. ccar. et على p. n°. 81. V Occurrit, obviam factus est alicui. cc.

ج p. X *Emere voluit*. n°. 111. Vide huius formae decimae notionis exemplum apud Haririum p. 485; nisi ibi cum Freytagio in Lexico transferendum sit *rogavit ut faciem ostenderet*. Ad nostram opinionem stabiliendam facit locus apud Abulf. III: 540, quem suppeditavit mihi Hamaker; hic tamen nostro loco significationem *consideravit, contemplatus est*, fortasse praefendam esse putavit.

عَرَضَ Inf. formae I. et *latus; latitudo, amplitudo (breedte)*.
ثِي عَرَضَ حَدِيثِ n°. 134, significare videtur *in cursu colloquii, confabulationis*.

عَرَضَ, pl. أَعْرَاضَ, *Honor, dignitas, bona existimatio*.

تَعَرَّضَ Inf. formae V. *Occasio, facultas ad aliquid*. cc.

ج r. n°. 51.

عَرَفَ f. i. *Novit, cognovit, scivit*. cca.

عَرَقَ, pl. عَرَقَاتُ, *Radix*. — أَعْرَاقُ *Iraca, Babylonica*.

عَرَّ 1) *Rara, eximia fuit res*. 2) *potens fuit magnusque, gloria polluit*. VIII *Eximius, potens evasit, et se extulit talem patre suo*. cc. ب. — اَلْمَعْتَرُ بِاللهِ, i. e. *glorians Deo*, agnomen chalifae ex Abbâsidis decimi tertii.

عَرِيَ *Patiens fuit, solatium percepit*. II *Consolatus est aliquem aliquâ re*. cca. et ب r.

عَسِرَ *Difficilis, molestus fuit*. III *Difficilem et molestum se prae-buit alicui*. n°. 69.

عَسَلَ *Mel*. p. 4.

عَسَى *Fieri potest ut*. cc. ان et Coniunctivo verbi; e. g. عَسَى

عَشْرَةً أَن يَجْمَعَنِي وَإِيَّاهُ, i. e. *fieri potest, ut Deus eum coningeret mecum.* n°. 85.

عَشْرٌ III *Familiariter conversatus est, consortio iunctus fuit.* —

عَشْرٌ Nom. numeri, forma fem. عَشْرَةٌ, *Decem.* Vid. Gramm.

§ 201 — عَاشِرٌ, fem. عَاشِرَةٌ, *Decimus.*

عَشَقَ *Amavit, deperit aliquam.* Part. عَاشِقٌ *Amans, amator, amasius.* — مَعَشَرٌ, pl. مَعَاشِرٌ, *Coetus hominum.* p. 9.

أَعَشَى, pleniùs أَعَشَى قَيْسَ, id est مِّنْ بَنَى قَيْسَ, n°. 91. Poëta

Arabs, qui floruit ante Mohammedem, mortuus a°. 7.

عَصَفَ *Vehementer spiravit ventus.*

عَصَمَ 1) *Retinuit, continuit (tegenhouden).* cca. 2) *servavit immunem a periculis (behouden, behoeden).* Hanc significationem vult amasius n°. 104: sed amasia eius verbo propriam tribuit *retinendi* notionem. VIII *Prehensum tenuit* aliquid. cc. ب; et *se retinuit vel continuit vel defendit* aliquâ re.

Hinc agnomen Chalifae Abbâsidarum octavi الْمُعْتَصِمُ بِاللَّهِ, pleniùs الْمُعْتَصِمُ بِاللَّهِ.

عَصَى f. i. *Reluctatus est, rebellis aut inobediens fuit* alicui. cca. vel et عَلَى p. p. 4 et 7.

عَطَرٌ *Odoramentum, aroma.*

عَظَا IV *Largitus est, dedit, donavit.* ccga.

عَظَمَ *Magnus fuit; magna et magni momenti fuit* res. p. 3. —

عَظَمَ *Maior potiorve rei pars; os (ossis).* — عَظَمَ *Magnitudo.* —

عَظَمَةُ *Magnificentia.* p. 10.

عَفَى f. i. *Abstenuit illicito et indecoro; castis moribus fuit* femina. p. 8.

عَفَا 1) *Oblitteravit*. 2) *Condonavit*. III et IV *Incolumentum servavit, sanitati restituit aliquem*. — عَائِيَّةٌ *Incolumentum, sanitas*. p. 4.

عَقَبَ *Successit*. V *Pone sequutus est aliquem vel aliquid*, p. 4; *punivit*. — عِقَابٌ *Poena*. — يَعْقُوبُ Nom. propr. *Jacob*.

عَقَدَ *Nodavit*. — عُقْدَةٌ *Nodus*. Tropice n°. 121 حَلَّ الْعُقْدَةِ الْبَائِيَّةِ *resolvit nodum restantem indignationis meae, i. e. totum quantum me placavit*.

عَقْلٌ *Ingeniosus, intelligens, prudens fuit*. — عَقْلٌ *Ingenium, intellectus, ratio, prudentia*. — عَقْلًا, pl. عَقَلَاءُ, *Intelligens, prudens*. — مَعْقِلٌ 1) *Arx, refugium*. 2) Nom. propr. viri. مَعْقِلٌ, cognomine عَيْسَى, n°. 34, frater Abou-Dolafi. Vid. Lexic. in v.

عَلَّ *Debilis, aegrotus fuit*. — عَلَّةٌ, pl. عَلَلٌ, et hinc أَعْلَلٌ, 1) *Causa*. p. 6 et n°. 100. 2) *Morbus*. p. 2.

Ad hanc stirpem referri solet عَلٌّ, sive لَعْلٌ, adv. *Forsan*, in spe et metu; cum pronomine affixo 1^{ae} personae نَعْلِي *forsitan ego*. Vid. *Grammat.* § 214.

عَلَجَ III *Curavit, sanavit*. cca. عَلَاجٌ *Medendi, curandi ratio*. n°. 100.

عَلِمَ f. a. *Scivit, novit*. cca. et عَلِمَ verbi. II *Docuit aliquem aliquid*. p. 3 et 5. IV *Certiore fecit, edocuit, indicavit*. ccga. vel ccap. et عَلِمَ r. (*iemand met iets bekend maken*). p. 13. — عَلِمٌ *Scientia, disciplina*. p. 3. — عَلِيمٌ *Sciens, gnarus*. p. 3 et 8. — عَلِيمٌ, pl. عَلَمَاءُ, *doctus*. p. 3.

عَلَن et عَلَن *Manifeste et publica fuit res.* — عَلَانِيَةً *Is cuius res publica et vulgata est.* عَلَانِيَةً *palam, publice.* Sic etiam فِي الْعَلَانِيَةِ *in het openbaar.* p. 8.

عَلَا *Altus, excelsus fuit.* Part. عَلَالٍ, *altus, excelsus.* p. 10. VI *Extulit se, altus eminuit.* تَعَالَى *Excelsus sit, vel habeatur!* Votum usitatissimum, quo utuntur Moslemi post pronuntiatum Dei nomen. — عَلُوٌّ *Excelsitas, eminentia.* — عَلَيَّ *Celsitudo, nobilitas.* — عَلَى Praep., cuius propria vis esse videtur, ut eâ indicetur notio, quam Graeci exprimunt per ἐπὶ vel ὑπὲρ, nos per *op* vel *over*. 1) Exempla significatio- nis ἐπὶ vide n°. 74: طُنَفَسَةٌ عَلَى قَاعِدٍ *sedens in strato*; n°. 81: وَعَلَيْهِ السَّدَابُ *et ruta ei imposita*; n°. 32: وَعَلَى يَدِهِ خَاتَمٌ, propr. *et annulus erat super manu eius*, ubi nos dicimus *aan zijn hand*. Sic etiam de veste, quâ quis indutus est, constanter dicitur كَانَ عَلَيْهِ ثَوْبٌ, quia incumbit alicui: e. g. n°. 17, 72 et 75. Ex hac propriâ huius praepositionis vi explicanda quoque est locutio عَلَى vel عَلَيْهِ, pro كَانَ عَلَى vel عَلَيْهِ, propr. *res super me, vel illo, est*, id est mihi vel illi incumbit; e. g. عَلَى دَيْنٍ *Debitum mihi incumbit, debeo.* Dicitur etiam عَلَيْكَ أَنْ تَأْخُذَ شَيْئًا, pro عَلَيْكَ شَيْئًا, sive *afferenda est res.* Alia constructio est, quâ id, quod incumbit alicui, vel curae esse ei debet, per ب annectitur; e. g. n°. 71: عَلَيْهِ بِتَخَفِيفِ السَّلَامِ, i. e. *oportet ut promptus sit ad salutandum, sive in salutando celer et agilis.* Notentur porro phrases عَلَى الرِّيفِ vel عَلَى رِيفٍ, n°. 124, i. e., quemadmodum et nos dicimus *op de nuchteren maag, ieiuno sto-*

macho: عَلَيْهِ السَّلَامُ pax sit super eo, pax sit ei.

2) Non minus frequens huius praepositionis usus est sensu cognato *ἐπὶ*, *super*, *de*. Exempla sint n°. 91 وَهُمَا عَلَى الدَّوَابِّينِ, *et hi praefecti erant codicibus rationariis*; n°. 116 فِي تَفْصِيلِ, *et hi praefecti erant codicibus rationariis*; n°. 116 حَالِ الْمَطْرِبِ عَلَى حَالِ الطَّبِيبِ, i. e. *de praestantiâ statûs musici prae statu medici*; n°. 2 لَمَّا اخْتَرْتُ عَلَى الْعِطْرِ, *profectò non eligerem quidquam prae aromatibus*; n°. 92 يُعَاتِبُهُ عَلَى تَرْكِ, *corripiebat eum de omissione donorum reciprocorum*; n°. 120 ثَنَاءٌ حَسَنٌ عَلَى مُحْسِنٍ, *encomium pulcrum de benefactore*. Huc refero etiam phrasin, quae occurrit n°. 81, وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى بَابِ دَارِهِ, *dum consedebat ad portam domûs*; praepositione عَلَى enim h. l. innuitur, eum, qui portae assidebat, eâ superiorem fuisse, sive ei imminuisse. Eodem modo dicitur جَلَسَ عَلَى الْمَائِدَةِ, *consedit ad mensam*. Huc referenda quoque videtur constructio verbi دَخَلَ, *intrare*, cum عَلَى, ut significetur *intrare apud aliquem*, qui in domo vel conclavi sedit; dum hoc verbum cum إِلَى constructum significat *intrare ad aliquem*, ut adestur.

Huius praepositionis significatio *super* interdum hanc adiunctam notionem adsciscit, ut valeat: *super aliquâ re, quae obstaculo est; neglectu eius habito*, et idem sit ac nostrum *niettegenstaande*, *in weérwil van*; e. g. n°. 107 كَيْفَ تَصْبِرِينَ عَلَى قُبْحِهِ, i. e. *quomodo patiens es non obstante eius deformitate?* Plura exempla huius significationis vide apud Kosegarten. in Lexico s. v. عَلَى, n°. 6.

3) Utuntur quoque Arabes hac praepositione, ubi Latini

praepositionem *in* cum Ablativo usurpant, ad denotandum statum, vel conditionem, *in* quâ aliquis versatur, praesertim diutius et permanenter; e.g. n°. 91, in fine, وَكُنُسٌ شَرِبْتُ, عَلَى لَذَّةٍ, et saepe hausi poculum in statu iucundo; n°. 96 إِذَا دَامَتْ عَلَيْهِ, quum (animus) assidue versatur in eâ (re); يَتَّصِلُ عَلَى الْأَوَاقَاتِ الرَّغْدَةِ, continuus est in horis affluentiae et abundantiae; n°. 100 فَرَكَدَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ, et (moeror) substitit in corde eius. Huc pertinet etiam phrasis كُنْتُ عَلَى أَنْ, n°. 133, in eo fui ut.

4) Magis a primâ huius praepositionis notione recedit significatio *contra*, *erga*. Exempla vide n°. 82 هَجَمَ عَلَيْهِ, qui irruit in eum, ubi etiam nos: die op hem aangevallen was; n°. 121 عَتَبَ عَلَيْهِ, succensuit ei; vernac. hij was boos op hem. In universum verba irritandi, instigandi et irascendi fere cum عَلَى construuntur. Conferatur quoque n°. 23 غَيْرَةُ عَلَيْهِ, zelotypiâ erga eum; n°. 54 فَأَعِنَ عَلَيْهِ, succurre igitur contra id; n°. 120 فَتَوَاكَ عَلَى هَذَا أَلْتَعَبَ, et corroboravit te in hanc defatigationem.

5) Construuntur denique multa verba cum عَلَى, quae Latino sermone casum Dativum post se adsciscunt. Sic n°. 100 وَأَضَلَّ عَلَى أَبِي تَمَّامٍ, et benefecit Abou-Temmâmo.

عَلِيٌّ ^٥Alî, nomen viri. — عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ Quartus Mohammedis prophetae in imperio successor. p. 4. — عَلِيٌّ بْنُ حَمْزَةَ, agn. الْأَصْفَهَانِيُّ, id est Ispahanensis. Vir doctus et scriptor Arabicus, mortuus a°. 356. n°. 126. — عَلِيٌّ بْنُ الْأَجْهَمِ, n°. 116,

Poëta, mortuus a°. 249. — عَلِيُّ بْنُ زَيْنٍ, agn. الطَّبْرِى, id est, vel *natus in urbe طَبْرِية*, vel *oriundus ex provinciâ طَبْرِسْتَان*. n°. 97. — Vir doctissimus Weijers, ex collatione codicis bibliothecae Leidensis 159, pro بَنُ زَيْنٍ, quod nos edidimus quanquam in codice plane ambigue et sine punctis diacriticis exaratum est, legendum putat بَنُ رَيْنٍ. In illo enim codice mentio iniicitur Alîi cuiusdam, agnomine Attabarî, qui a patre suo, Iudaeorum principe (إِبْرَاهِيمَ), cognomen بَنُ رَيْنٍ traxisse videtur, et ipse initio quidem Iudaeus fuit, at postea, auctore Almotasemo Chalîfâ, apud quem in magno honore fuit, Mohammedis assecla factus est. Hunc eundem esse, qui in nostro codice commemoratur, mihi quoque ob magnam nominis similitudinem maxime probabile esse videtur. Ex eo autem, quod in isto codice in medicorum numero recensetur, satis etiam certum est, quo vitae genere fuerit. — سَيْفُ الدَّرَنَةِ, عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ, agn. سَيْفُ زَنْجَانِ, id est *ex urbe زَنْجَانِ oriundus*. n°. 117. Mihi ignotus est. — عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ, n°. 67, Iurisconsultus Schafeiticus, mortuus. a°. 366. — عَلِيُّ, n°. 90, Vezîrus chalîfae Almoktaderi. — عَلِيُّ بْنُ أَبِي الْعَزِيزِ, n°. 93, Iudex quidam. — *Communis fuit et communicavit; omnino texit aliquid.* — 1) *Patruus.* 2) *magna hominum turba.* — عِمَامَةٌ *Cidarîs, fascia, quâ Orientales obvolvunt caput.* — عَمْرٌ et عَمْرٌ, *Superstes fuit, vixit aliquod tempus.* عَمْرٌ *Bene se habuit, floruit, de opibus.* عَمْرٌ *superstitem serva-*

vit hominem; *cultam et habitatam reddidit* domum. Inf. عَمَارَةٌ, *condere palatium*. p. 11. — عَامِرٌ *Cultus et habitatus* locus p. 12; etiam nom. viri et gentis. عَامِرُ بْنُ عَبْدِ الْقَيْسِ. Nomen viri. p. 6. — عَمْرٌ *Vita, aetas*. — عَمَرٌ *Omar*, nomen viri. N°. 2 mentio est Omari secundi Arabum chalífæ. — عُمُرٌ, agn. الرُّخَّاجِيَّةُ, i. e., vel *oriundus ex* الرُّخَّاجِيَّةُ, pago prope Bagdádum, vel *oriundus ex* رُخَّجٌ, Sidjestánae urbe. n°. 121. De eo mihi nihil innotuit.

عَمِلَ f. a. *Operatus est, fecit, egit; operam dedit* rei. cc. عَلَى; *studuit facere* aliquid (*werk van iets maken*). cc. ب p. 5 et 9. Inf. عَمَلٌ *Operari, opus*. p. 2 et 8. X 1) *Iussit* aliquem *facere* aliquid. 2) *usurpavit, adhibuit*. — عَامِلٌ *Operator, praefectus, pecul. exactor, quaestor*.

عَمَى *Coecus fuit*. — أَعْمَى *Coecus*.

عَنْ Praep., cuius propria vis haec est, ut *separationis* notionem exprimat. Reddenda ergo plerumque est 1) *a, ab*; e. c. n°. 133 قَطَعَنِي عَنْ خِدْمَتِهِ, propr. *et resecurit me a ministerio eius*, id est *facultatem ei ministrandi mihi praecidit*; n°. 62 لَمَّا رَجَعَ عَنِ الْعِرَاقِ *remotum tuum esse a me*; n°. 63 *postquam reversus erat ab Iráca*. — Interdum reddenda per: *auctore, auctoritate alicuius*, licet proprie non aliud significet quam *a, ab aliquo*; videlicet ubi de traditione sermo est; e. g. n°. 5 وَكَانَ يَرَوِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ, id est per breviloquentiam pro *et referebat* (dictum) *ut descendens a prophetá Dei*; n°. 134 فَصَّلَ عَنِ الْأَصْحَابِ, i. e. *pericope, narratio, descendens ab*, sive *auctore Alsáhibo*; n°. 95 أَفْصَحْتُ نَصْرَانِيًّا عَنْ

غَلَامِهِ عَنْ يَهُودِيٍّ, i. e. *num igitur fidem habebimus Christiano (qui nobis aliquid tradidit acceptum) a servo suo (qui hoc rursus) a Iudaeo (accepit)?*

Difficile dictu est, quomodo cum hac primâ notione aliae significationes congruant, quae huic praepositioni tribuuntur. Saepe enim transferenda est

2) *Quod attinet ad, de*; e. g. n°. 88 وَسَأَلَهُ الرَّشِيدُ عَنِ اسْمِ أَمْرَأَةِ ابْنِ أَبِيسَ, i. e. *et interrogavit eum Arraschîdus de nomine uxoris diaboli*; et sic perpetuo verbum سَأَلَ cum عَنْ construatur.

3) *Loco alicuius, pro aliquo*; e. g. n°. 73 يَنْوِبُ عَنِّي فِي الْكِتَابَةِ, i. e. *qui pro me vicem explet in scribendo*.

4) *Super, hoc sensu, ut sit super aliquâ re, quae impedimento est, sive neglectu eius habito, nostrum afgezien van iets*; e. g. n°. 14 مَنْ عَفَا عَنْ قُدْرَةٍ, i. e. *qui condonat super potentiâ, quamvis sit potens*.

Ex eo, quod huic praepositioni et significatio inest rem mittendi vel negligendi, explicandum esse videtur, quod verba nonnulla negligendi, obliviscendi, et quae sunt huius generis plura, cum عَنْ construuntur.

Unde factum sit, ut alia quoque verba, veluti رَضِيَ *gratum habuit*, cum عَنْ construantur, e. g. n°. 2 et 116, alio modo explicandum est.

عَنْ Comm. gen. *Ambarum*, odoramenti species.

عِنْدَ Praep., cuius propria vis est *apud aliquem*, i. e. *in domo alicuius*; e. g. n°. 93, 81; hinc et in universum *apud aliquem*,

uti n°. 112 et 120, quo posteriore loco *عِنْدَكَ* *hōn*, *quid facile reddit apud te*, idem est ac *quid facile reddit tibi*, vernac. *voor U*, sive *in uw oogen*. — Usurpatur quoque de tempore, veluti n°. 114 *عِنْدَ ذَلِكَ* *tunc*, *eo tempore*; sic et nos dicimus *daarbij*; et n°. 51 *عِنْدَ بَيْتِهِ*, *tempore convalescentiae eius*, uti et nos *bij zijn herstelling*.

عَنَى Imprf. *يَعْنَى*. *Voluit aliquid dicendo*. cca. — 1) *مَعْنَى* *Significatio*, *vis vocabuli*, *sensus*, *mens*. 2) *in genere vis* *aliquius rei*, *proprietas*, *virtus*. n°. 122.

عَوَجٌ *Curvus*, *distortus fuit*. IX Idem. Inf. *أَعْوَجَاجٌ*, *curvitas*. p. 11.

عَادَ f. o. 1) *Rediit*, *reversus est ad*. cc. *إِلَى* et *إِلَى*; et *rediit cum aliquâ re*, *eam secum ferens*. cc. *بِ* r. p. 14. 2) *visitavit*, *pec. aegrotum*. cca. III *Rediit ad aliquem iterum atque iterum*. cca. — *عُودٌ* *Lignum*, *pec. lignum aloës*. 2) *chelys*, *testudo*, *cithara*. — *عَادَاتٌ*, pl. *عَادَاتٌ*, *Consuetudo*, *mos receptus*.

عَارَ Med. و. IV *Mutuo dedit aliquid*. cca. X *Mutuo petiit*, *mutuatus est*, *aliquid ab aliquo*. ccar. et *مِنْ* p.

عَامٌ *Annus*. كَذَا *Anno isthoc*; vernaculo sermone *in het zoo-veelste jaar*.

عَانَ Med. و. IV *Adiuvit*, *succurrit alicui contra aliquem*. ccap. et *عَلَى* p. vel r. X *Auxilium petiit ab aliquo adversus aliquam rem*. cc. *بِ* p. et *عَلَى* r.

عَوَى *Latravit*, *ululavit*. — *مُعَاوِيَةٌ* et *مُعَوِيَةٌ* *Catulus*. *مُعَوِيَةٌ*, nomen viri. *مُعَوِيَةُ بْنُ أَبِي سَفِينٍ* nomen chalîfæ ex Omaiadis primi.

عى et عِيْ Impar fuit perficiendae rei. IV Difficilis ac impedita alicui fuit res; incurabilis alicui fuit morbus. ccap. p. 7. — عِيْ incurabilis, de morbo. p. 3.

عَاب f. i. Vitiosa fuit merx; vitiosum reddidit; vituperavit, exprobravit. — عَيْبٌ Vitium. p. 2 et 12.

عِيسَى Hoc nomine Arabes vocant Iesum Christum.

عَاش Med. عى. Vixit. — عَيْشٌ Vita. — مَعِيشَةٌ Idem. — عَيْشَةٌ

Nomen uxoris Mohammedis tertiae.

عَيْنٌ pl. عَيْنٌ et عَيُونٌ, Oculus.

غ

غَبْرَةٌ Pulvis.

غَدَا f. o. Mane venit. — غَدٌ Crastina dies.

غَدَا, Aluit, nutrit. II Idem. cca.

غَرَّ 1) f. o. Decepit aliquem. p. 3. 2) f. a. Albā maculā in fronte praeditus fuit equus; hinc in genere candidus, albus fuit.

VIII Deceptus fuit vanarum rerum desiderio et spe (zich door iets laten verleiden). cc. ب r. p. 8. — غَرَّةٌ, pl. غَرَرٌ, Quod in quavis re praestantissimum est. n°. 84.

غَرَبَ Abfuit, abiit, occidit sol. Inf. غُرُوبٌ. — غُرْبَةٌ Peregrinatio, peregrinitas. — غَرِيبٌ Peregrinus, alienigena. — مَغْرِبٌ Locus, sive plaga solis occasus.

غَرَبَ II Modulata est, cecinit avis.

غَرِمَ Obstrictus fuit debito, necessarie solvendo. — غَرِيمٌ Debitor et creditor.

غَرَّ IV *Instigavit, irritavit.*

غَسَلَ f. i. *Lavit, abluit* aliquid aliquâ re. ccar. et ب instrumenti.

غَشَّ *Decepit, fefellit* aliquem. — غَشَّ *Fraus, adulteratio.* n°.

129. — مَغْشُوشٌ *Falsus, adulterinus.* p. 13.

غَضَّ *Praefocatus est* cibo potuve. — غَامَسَ *Anxius* re in fau-
cibus haerente; transl. de conclavi, *ad suffocationem* homi-
nibus referto. n° 62. — غُصَّةٌ *Angustia, angor.*

غَضَبَ *Violenter eripuit* alicui rem. ccga.

غَضِبَ f. a. *Iratus fuit, succensuit.* p. 7. Inf. غَضِبَ *ira.* p. 5
et 7.

غَفَرَ 1) *Texit* rem. 2) *condonavit.* — غُفُورٌ *Condonans, clemens,*
epitheton Dei.

غَفَلَ VI *Studio non curavit, neglexit.* cc. عن. — غَفْلَةٌ *Incuria,*
socordia.

غَلَبَ f. i. *Praevaluit, superior fuit, vicit* aliquem aliquâ re. cc.

كَانَ p. et ب r. — أَغْلَبُ *Potior, potissimum.* n° 101

أَغْلَبُ الْأَدْعِيَةَ عَلَى لِسَانِهِ, i. e. *precatio, quam potissimum, sive*
plurimum in ore habuit, fuit cet.

غَلِمَ *Libidinosus fuit.* — غُلَامٌ 1) *Adolescens, iuvenis.* 2) *Servus,*
famulus.

غَلَا *Carus, magni pretii fuit.* cc. ب pr. III *Magno pretio emit*
aliquid. cc. ب r.

غَمِرَ *Sitivit.* غَمِرَ *Experientia caruit, rudis fuit.* Part. غَامِرٌ *In-*
cultus, inhabitatus, vastus. p. 12.

غَنَجَ *Gestu amatorio, veluti limo intuitu, usa est* femina. —
غَنَجَ *Amatorius feminae gestus.*

غَنَى *Dives fuit.* Inf. غَنَى. p. 8. II *Cecinit, cantavit* aliquid alicui. ccga. V Idem. — غَنَى, pl. أَغْنَى, *Dives.* أَغْنَى Comp. et superl. p. 5. — غَنَا Cantus. — مَغْنَى Cantor, cantator, musicus.

غَاث Med. د. *Opem tulit, succurrit.* IV Idem.

غَاب Med. ی. *Abfuit.* — غَائِبٌ *Absens.* — غَيْبٌ *Quidquid latet aliquem; arcanum, mysterium.*

غَيْثٌ *Pluvia.*

غَارٌ Med. ی, f. a. *Suspiciosus, zelotypus fuit erga aliquem* cc.

غَيَّرَ p. Inf. غَيَّرَ. II *Alteravit, mutavit, emendavit.* cca. — غَيَّرَ *Mutatio, diversitas; cum nomine in Genitivo vel*

pronomine personali adiuncto, diversus, alius quàm. غَيْرٌ

Alius. n°. 12. غَيْرٌ praep. (Conf. Grammaticae § 215) *praeter,*

absque, sine. n°. 28 عَلَى غَيْرِ فَيْهِم i. e. *dum ego versabar in eâ conditione, ut intelligere non possem.* مِنْ غَيْرٍ *Sine.*

غَاظَ f. i. *Irritavit, irâ implevit aliquem.* — غَبِظَ *Ira.* p. 4.

غَمٌّ *Nubes.*

ف

ف Coni. inseparab., quae arctiùs connectendis integris enunciationibus, raro, et fere nonnisi apud poëtas, copulandis etiam singulis nominibus inservit.

1) Coniunctionis ف haec peculiaris est vis, ut eâ denotetur actionem, de quâ sermo est in enuntiatione, cui praefigitur, cum actione antecedentis enuntiationis ita coniunctam

esse, ut ex hac, magis vel minus necessario, consequatur. Reddenda igitur plerumque per: *itaque, ergo, ideo, ita ut:* e. g. n°. 4. فَلَا تَرُدُّوْا عَلَيْهِ صَدَقَتَكُمْ, i. e. *ne igitur reiiciatis in eum eleēmosynam eius;* n°. 54. فَأَعْنِ عَلَيْهِ, i. e. *succurre igitur contra id;* n°. 23. وَاعْبَثْتَ بِخَاتَمِهَا فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا, i. e. *et ludebat annulo suo, ita ut* (vernaculo sermone *met dit gevolg, dat*) *manui eius excideret.* Sic etiam quando narratur responsum, hoc constanter per فَ praecedenti interrogationi annectitur, quia illud ex hac consequitur. Cf. e. g. n°. 1. فَقَالَ أَغْوَى لِلْبَيْعِ فَقَالَ لَا, i. e. *et dixit: an hoc venale est? Et respondit: minime.* Quemadmodum autem in eiusmodi exemplis فَ non aliter reddere possumus quam per *et*, ita saepius fit: quamvis vero haec coniunctio sic eodem modo transferatur ac copula وَ, nequaquam tamen promiscue usurpantur, et fere semper arctior illâ, quam hac, significatur connexio.

Interdum فَ ponitur ante enunciationem, quae cum antecedente ita cohaeret, ut causam reddat eius, quod in hac dictum est, et tunc reddenda est per *nam, etenim.* Exemplo sit n°. 2. فَإِنْ فَاتَنِي رُبْحُهُ, i. e. *nam si carerem lucro eius.*

2) Frequentissime quoque hac coniunctione utuntur Arabes ad copulandam cum protasi apodosin, quoties hanc ab illâ clariùs distinguere volunt, perspicuitatis vel emphaseos causâ, ubi nos particulâ *dan* sive *zoo* uti solemus. Exempla sint n°. 32: مَا دَامَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي دَارِ أَبِي فَهَى أَحْسَنُ,

i. e. *quamdiu versatur Princeps credentium in domo patris mei, haec pulcrrior est*; n°. 25 فَتَدَفَّقَا فَكَلَا كَمَا بَخَرُ, i. e. *et, si redundatis, uterque vestrum mare est*; n°. 118 أَمَّا شَمْسِي فَلَمْ تَزُلْ, i. e. *quod attinet ad solem meum, hic nondum occidit*; et sic perpetuo post particulam أَمَّا.

Praeter has primarias habet et alias significationes haec coniunctio, de quibus autem sileo, quandoquidem in hisce selectis non occurrunt. Cf. tamen Gramm. § 239, 5°.

فَارَ Effodit terram. — فَارَةٌ 1) Mus. 2) Odor, acrior fragrantia musci.

فَاتَحَ Aperuit. — فَاتَحٌ 1) Auxilium, victoria. 2) cum Artic. الْفَاتِحُ nom. propr. viri; الْفَاتِحُ cognomine أَبِي خَاتَانَ, n°. 32, Vezîrus chalîfae Almotawaceli, una cum hoc interfectus a°. 247. — مِفْتَاحٌ Clavis.

فَتَشَ Scrutatus est, perscrutatus est, perquisivit. cca. II Idem. p. 10.

فَتَى Iuvenis fuit. IV Edocuit aliquem rem. ccap. et فَى r. — فَتَى Adolescens, iuvenis.

فَجَّ Distendit, dilatavit. — فَجَّةٌ, pl. regul., Insterstitium; pec. de fissurâ oculi. n°. 72.

فَجَرَّ Rebus turpibus omnino se dedit; improbe egit. Inf. فُجُورٌ, improbitas. p. 3.

فَخَّرَ et فَخَّرَ Gloriatuſ est, iactavit se. — فَاخِرٌ Iactans se; praestans et pretiosus de quâvis re (prachtig, magnifiek). p. 10.

فَدَا 1) Dato lytro redemit. 2) devovit se pro aliquo ccap. pro

qua. n°. 126. — فَذَا *Pretium, quo quis redimitur, lytrum.*

De formulâ فَذَاكَ جَعَلْتُ vid. *Lexicon* in v. جَعَلَ.

فَرَّ f. i. *Fugit.* cc. من. Inf. فِرَارٌ.

فَرِحَ f. a. *Laetatus est.* II *Exhilaravit.* Per مُقَرِّحَاتٍ, n°. 100, intelliguntur *medicamenta exhilarantia.* — فَرَحٌ *Laetitia, gaudium.*

فَرَدَ *Separatus, solus fuit.* IV *Segregavit, solum fecit;* n°. 80
تُقَرِّدُنِي فِي التَّعَجُّبِ, propr. *Solum me facis in admiratione,*
i. e. *me solum admiraris.* VII *Separatus, solus fuit.*

فَرَسٌ *Equus.* — فَارِسٌ *Eques:* item nomen gentis *Persarum* et regionis *Persiae.* p. 10. — فَارِسِيٌّ *Persicus.* اَنْفَارِسِيَّةٌ *Lingua Persica, sermo Persicus,* quemadmodum et nos dicimus *het Persisch.* n°. 40.

فَرَطٌ *Nimium, excessus.*

فَرَعُونٌ Ita in Arabicâ dialecto audit nomen *Pharao.*

فَرَغَ *Ad finem perduxit, absolvit rem.* cc. من r.

فَسَحَ *Amplus, spatiosus fuit locus.* — فُسْحَةٌ *Amplitudo, spatium amplum.*

فَسَدَ *Corruptus fuit.* IV *Corruptit.* cca. p. 2.

فَضَلَ *Articulus, membrum, segmentum, pericope.*

فَضَّ f. o. *Fregit, diffregit aliquid.* — فَضَّةٌ *Argentum.* p. 10.

فَضَّلَ *Eminuit, excelluit.* II *Praetulit* aliquam rem vel personam alteri. ccar. vel p. quae praefertur, et عَلَى r. vel p. cui praefertur. IV *Praeclare benefecit alicui, optime de eo meritus est.* cc. عَلَى p. V Idem, et *excellentiam eminentiamve prae aliis monstravit.* — فَضْلٌ 1) *Praestantia, excellentia,*

munificentia. مُنْفَعِلًا seq. nom. subst., et عَنْ أَنْ seq. verbo, *multo minus, nedum, tantum abest, ut*. 2) Nom. propr. viri. اَلْفَضْلُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ, n°. 47 et 128, Vezîrus chalîfae Hârouni Arraschîdi. — اَلْفَضْلُ بْنُ الرَّبِيعِ, n°. 50 et 75, Vezîrus chalîfarum Hârouni Arraschîdi et Alamîni. — اَلْفَضْلُ اَلْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ, n°. 51, Vezîrus chalîfae Almâmouni. — فَاضِلٌ *Praestans* (pec. scientiâ). p. 7. — اَفْضَلُ *Praestantior, praestantissimus*.

فَطَنَ *Animadvertit, intellexit, perspexit*. cc. Jr.

فَعَلَ f. a. *Fecit, egit* aliquid. cca. — فِعَالٌ, pl. فِعَالٌ, *Actio, opus*.

فَقَدَ *Desideravit, amisit, perdidit* aliquid (*missen, derven*). p. 10.

Pass. *desideratus fuit, non inventus est, abfuit*. Inf. فَقَدْ,

p. 4; et نَقَدَانٌ, sensu passivo, *absentia*. n°. 84.

فَقْرٌ *Pauper fuit*. — فَقَرٌ *Paupertas*. p. 2 et 8.

فَقِهٌ *Sapiens, doctus, praeditus fuit iuris rerumque divinarum scientiâ* — فَقِيهٌ, pl. فُقَهَاءُ, *Iurisconsultus, theologus*.

فَكَرَ *Cogitavit de re, attente consideravit eam*. — فَكْرٌ *Meditatio, attentio*.

فَاكِهَةٌ, pl. فَوَاكِهُ, *Fructus arborum*.

فَالَوْدَجُ *Edulium ex amylo, aquâ et melle confectum*.

فَلَسَ *Inops fuit*. IV Idem.

فَلَسَفَةٌ Vocab. origine Graecum: *Philosophia*. — فَيْلُسُوفٌ, pl. فَلَاسِفَةٌ, *Philosophus*.

فُلَانٌ, fem. فُلَانَةٌ, Hebraic. פְּלָנִי, i. q. Graec. ὁ, ἡ δεινα, *aliquis, quidam*. Usurpatur vice nominis, quod non appellatur, quia non opus videtur appellare. p. 13. — فُلَانِيٌّ eodem modo

usurpatur vice nominis adiectivi, quod non exprimitur. e. c. p. 13: اَتَتَّوْبُ اَلْقَلَانِي الَّذِي شَرَيْتَهُ مِنْ فُلَانٍ *Dat en dat kleed, dat gij gekocht hebt van dien en dien.*

فَنِّ II *In genera vel classes distribuit. V Diversi generis fuit.* — فَنِّ, pl. فُنُونٌ, *Species, classis, genus.*

فِهْمٌ *Intellexit, percepit. Inf. فِهْمٌ. II Intelligere, percipere fecit. X Voluit intelligere, rogavit, ut doceretur, ut intelligere aliquid posset.*

فَوُ, Gen. فَي, Acc. فَا, si cum complemento construitur (aliàs فَم, فَمٌ vel فَمٌ, Gramm. § 193), *Os (oris).* p. 2.

فَات f. o. *Fugit, effugit, praeterivit aliquem res.* ccap.

فَار f. o. *Potitus est re, abstulit eam.* cc. ب ر.

فَاتِ f. o. 1) *Superavit praestantiâ aliquem.* cca. 2) *Singultivit.*

VIII *Pauper evasit, egestate laboravit.* — فَاقَةٌ *Paupertas, egestas.* p. 5.

فِي 1) vid. فَو. 2) Praep., cuius propria vis est, ut significet quietem, tam in loco quàm tempore. Reddenda igitur saepissime per *in* cum Ablativo, vel per simplicem Ablativum: e. g. n°. 58 فَي مَجْلِسِهِ رَجُلٌ, i. e. *conspexit virum in conclavi suo*; n°. 28 فَي أُذُنِي, i. e. *in aure meâ*; n°. 60 فَي السَّمَاءِ, i. e. *coelo*, ubi nos dicimus *aan den hemel*; n°. 32 فَي نِهَائَةِ الْحُسْنِ, propr. *in fastigio pulchritudinis*, i. e. *summae pulchritudinis*; n°. 75 فَي يَوْمٍ بَارِدٍ, i. e. *die frigido*, ubi nos, ex nostro loquendi usu, *op een kouden dag*; sic et n°. 76 et 124. — n°. 109. فَي الطَّرِيقِ, i. e. *in viâ*; n°. 26 فَوَقَعَ فِي ظَهْرِ كِتَابِهِ, propr. *et inscripsit dorso epistolae.* —

Neque aliam vim haec praepositio habet, quando, ut in exemplis sequentibus, *inter* reddenda est: n°. 18 **ثُمَّ تَكَلَّمَ**, id est *tum verba fecit quidam inter eos*; n°. 25 **فَبَيَّعَ رَجُلٌ**, id est *tum verba fecit quidam inter eos*; n°. 25 **وَوَدَّاعَى فِرْعَوْنُ فِى قَوْمِهِ**, i. e. *et inclamavit Pharaon inter populum*, sive *in medio populi*; n°. 63 **فِى الْبِلَادِ**, i. e. *et dixit: Bagdadi urbs inter urbes*, cet. — Non minùs denique notio *quietis in loco* huic praepositioni subiecta est, quando, quod saepissime fit, usurpatur de argumento, *in quo versatur sermo* aut liber; ubi Latini praepositione *de* utuntur. Exempla sint omnes horum Selectorum capitum inscriptiones, in quibus verba **فِى لُكَاثِفٍ** reddenda sunt *de facetiis*; porro n°. 18 **تَكَلَّمَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فِى مَسْأَلَةٍ**, i. e. *verba fecerunt coram eo aliquot homines de quâdam quaestione*; n°. 116 **فِى تَفْصِيلٍ**, i. e. *segmentum de praestantiâ*, caet.

Neque alius huius praepositionis usus esse videtur n°. 5: **فَأَمَّا فِى ثِيَابٍ مِصْرَ فَلَا**, *at de vestibus Aegyptiacis si sermo est, tum non.*
فَيْفٍ et **فَيْفًا**, **فَيْفًا** vel **فَيْفًا**, pl. **فَيْفَانِ** *locus aequabilis*, vel *desertum aquâ carens*. p. 12.

ق

فَبَحٍ *Deformis, turpis fuit*. Inf. **فَبَحٍ**. X *Deformem turpemque censuit, improbat, destatus est*. — **فَبِيحٍ**, fem. **فَبِيحَةٍ**, *Deformis, turpis, teter*. 1) **فَبِيحَةُ** 1) Nomen matris chalîfae Almotassi-Billah. n°. 33. 2) Nomen puellae chalîfae Almotawacceli,

n°. 105. — أَفْبَحُ *turpior, turpissimus, magis vel maxime deformis*. — قُبْحَةٌ *Deformitas*. p. 3.

قَبَسَ *Accendit ignem*. VIII i. q. I. et *accepit ab aliquo, desumpsit et comparavit sibi ignem*. ccar.

قَبَضَ *Prehendit manu, apprehendit, cepit aliquid*. p. 13.

قَبَلَ *Ab anticâ, anteriore parte fuit, occurrit*. II *Osculatus est*, ccar. vel p. IV *Accessit, advenit, convertit se ad aliquem* cc. عَلَى p. X *Convertit, obvertit faciem e regione loci alicuius*. ccal. n°. 127. — قَبَلَ, propr. accusativus in statu constr. a قَبْلَ *pars anterior* (Gramm. § 214 et 215); tum Praep. *ante*. — قَبْلَةٌ *Tractus antrorsum oppositus*, pec. *tractus, ubi templum Meccanum situm est, quo se, dum precantur, convertunt Mohammedani*.

قَبَاءٌ *Tunica virilis*.

قَتَبَ *Edenda dedit intestina assata alicui*. — قَتِيْبَةٌ, *Demin. vocis قَتَبَةٌ, Intestinum*. قَتِيْبٌ Nom. propr. viri. قَتِيْبَةُ بَنٍ n°. 15, *Dux illustris Alwalîdî, sexti Chalîfae ex Omaiadarum familiâ*.

قَتَرَ *Parce sumptum fecit, tenax fuit in aliquem*. cc. عَلَى p.

IV Idem.

قَتَلَ *Occidit, interfecit*. — قَتَلَ *Caedes, nex*.

قَدَّ f. o. *Per longum secuit, laceravit vestem, abrupit sermonem*.

Ad hanc quidem stirpem referenda mihi, cum Freytagio in Lexico, videtur particula قَدَّ, ita ut prima eius significatio sit *amputatio, dissectio*. Quum haec autem notio co-

gnata sit notioni *absolvendi*, facillè haec particula usurpari potuit ad denotandum, *aliquid esse prorsus absolutum, finitum*, quod nos dicimus *afgedaan*. Huic propriae potestati particulae قَدْ congruum est, ut, quod frequentissime fit, praemittatur Perfecto, atque huic *praeteriti perfecti* sensum addat, saepius et *plusquamperfecti*; e. g. n°. 28 قَدْ حَدَّثَ فِي, أُذُنِي فَقَلَّ, propr. *acciderat in aure meâ gravitas*. — Saepissime transferri potest per *iam, dudum*; e. g. n°. 24 قَدْ شَاخَ, iam enim senex factus est. Quia autem quod perfectum et absolutum est, ratum et certum est, hinc fortasse explicandus est usus huius particulae sensu certe, *equidem*.

قَدْ Cyathus, scyphus, poculum.

قَدَرٌ 1) *Valuit, potuit, praevaluit*. 2) *Determinavit sive defini- vit suo modo suâque mensurâ* aliquid. p. 4. — قَدَرٌ Pretium, valor. — قُدْرَةٌ Potentia. — مَقْدَارٌ Quantitas rei definita eius- ve mensura. p. 14.

قَدَّمَ Praecessit, praeevit, prior fuit. II 1) *Praemisit, antea, prius fecit*. n°. 61 et 107. 2) *adduxit, stitit coram* aliquo aliquid. cca. et الى p. V i. q. I. الْمَلُوكُ الْمَتَقَدِّمُونَ, in in- scriptione capitis Selectorum II, sunt principes, qui Moham- medem aetate antecesserunt. — قَدِيمٌ, pl. قَدَمَاءُ, *Vetus, an- tiquus*.

قَدَا VIII *Imitatus est*. cc. ب.

قَذِرٌ Immundus, spurcus fuit. — قَذِرٌ Sordidus. قَذِرَاتٌ sor- dida, res sordidae. n°. 116.

قَذَى Festuca, similisve res in oculum incidens.

قَرَأَ f. a. *Legit* librum. cc. قَرَأَ n°. 25. — قرآن *Coranus*, sacer Moslemorum liber, sic dictus, ut videtur, a *lectione*, ad imitationem Iudaeorum, qui Biblia מִקְרָא appellabant. — قَارِئٌ, pl. قَرَّاءٌ, *Legens*, *lector*, pec. *praelector Corani*, et *legendo Corano pietatique deditus, monachus*.

قَرُبَ f. o. *Prope*, *propinquus fuit* alicui. cc. قَرَبَ. Infinitiv. قُرْبٌ. III *Prope accessit*. cca. p. 9. — قَرِيبٌ, pl. قُرَبَاءٌ *Propinquus*, pec. *consanguinitate, consanguineus*.

قَرَضَ X *Mutuo petiit*. ccca.

قَرطاسٌ Graecum χαρτης, *Charta*.

قَرَى *Hospitio excepit* aliquem, *edendum praebeuit* alicui aliquid *tanquam hospiti*. — قَرَى *Id quo excipitur hospes*.

قَسَمَ f. i. *Divisit*, *partitus est* aliquid; *suâ mensurâ suoque modo definivit* aliquid; *determinavit et destinavit* aliquid alicui (*iemand iets toedeelen*). ccar. et J p. p. 4.

قَصَّ *Exposuit, narravit*. — 1) قَصَّةٌ *Narratio, historia*. 2) *Expositio* alicuius rei *in libello, qui defertur ad regem, Gallicum exposé, et talis libellus ipse*. n°. 29.

قَصَدَ 1) *Tetendit, contendit* aliquò. cca. p. 13. 2) *Mediam viam tenuit, medio modo se habuit, nec parcus nec prodigus fuit*. cc. قَصَدَ r. Inf. قَصَدٌ. p. 8. VIII Idem, eâdem constructione. — قَصِيدَةٌ *Poëma modicae mensurae, decem vel septem ad minimum constans versibus*.

قَصَرَ *Continuit, determinavit, restrinxit*. — قَصْرٌ, pl. قُصُورٌ, *Quod parietibus inclusum est, uti arx, palatium*. — قَصِيرٌ, fem. قَصِيرَةٌ, *propr. Quod determinatum est certis limitibus, hinc brevis*.

قَصَى *Decrevit, sanxit, iudicavit, imperavit.* — 1) قَصَا *Decretum, pec. quo, ab aeterno, res a Deo praedestinatae sunt.* 2) *iudicis munus, et 3) imperium in genere.* — قَصَصَ, pl. قُصَاة, *Iudex.*

قَطَّ *Secuit.* Ad hanc radicem refertur قَطَّ *Adv. unquam; negatione antecedente, nunquam; non nisi de praeterito tempore usurpatur.* — مَقَطَّ *Instrumentum osseum, simileve, super quo calami caput praecidunt Orientales.*

قَطَعَ f. a. 1) *Secuit, resecurit, amputavit.* cca. 2) *Resecuit seu praecidit alicui aliquid, veluti argumentationem.* cc. عِن p. p. 7. 3) *praecidit alicui respondendi facultatem, ad silentium redegit.* cca. n°. 134. IV *Assignavit alicui in foedum terrae partem.* ccga. p. 12. VII *Amputatus, abscissus est.*

قُطِنَ *Gossipium; nostrum katoen.*

قَعَدَ f. o. *Sedit, consedit, adsedit.* Phrasis يَقْعُدُ تَحْتَ قَوْلِ فُلَانٍ n°. 116, propr. *sedet sub dicto alicuius, significare videtur: valet in eum dictum alicuius; quod nos dicimus het gezegde van iemand is op hem toepasselijk.* — قَاعَدَ, fem. قَاعِدٌ, *Sedens, considens.*

قَفَّى 1) *Reversus est ex itinere; 2) Custodivit aliquid.* — Part. قَافٍ *ex itinere redux.* Fem. قَافِلَةٌ *Turba ex itinere redeuntium; iter simul facientium cohors (karavane).* p. 13. — قَعْلٌ *Sera, pessulus.*

قَلَّ *Paucus fuit.* II *Paucum fecit.* — قَلَّةٌ *Paucitas.* — قَلِيلٌ, fem. قَلِيلَةٌ, *Paucus.* قَلِيلًا *Adv. Paulum.* — أَقَلُّ *Minor, paucior, paucissimus.*

قَلَبَ *Vertit, invertit, versavit.* II *Idem, cum intensione, ite-*

rum atque iterum, sursum ac deorsum versavit aliquid manibus. cca. IV i. q. I. VII *Conversus, reversus est* ad aliquid. cc. الى. — قَلْبٌ, pl. قُلُوبٌ, *Cor, animus, mens.*

قَلَدَ *Obvolvit.* II Idem, et *praefecit* aliquem *muni*ri, quod vulgo dicitur *investituram concessit.* ccga. V Passivum formae II^{dae}.

قَلَمَ *Prae*secuit unguem. — قَلَمٌ *Calamus scriptorius.*

قُمْ Nomen urbis in Iracâ Persidis sitae.

قَمِيصٌ *Tunica interula, pec. ex gossipio, Gallicum chemise.*

قَنَعَ f. a. *Contentus fuit.* cc. ب r. p. 5. — قَنَعٌ *Contentus (parvo).*

p. 2. — قَنَاعٌ *Calantica.* Elegans locutio occurrit n°. 134

قَنَاعَ الْبَسْنَى, propr. *induit me calanticâ pudoris, i. e. pudore me suffudit.*

قَاتَ f. o. *Aluit* suos. — قَوَتْ, pl. أَقْوَاتٌ, *Alimentum quo corpus subsistit, cibi sufficientes nutriendo corpori.* p. 4.

قَادَ f. o. *Duxit* (antecedens) equum, canem. p. 12. — قَوَادٌ *Leno.*

قَوَارِيطُ Nomen puellae cuiusdam. n°. 108.

قَالَ f. o. *Dixit* ccar. et الى vel ل p. — قَوْلٌ *Dictum, effatum.*

قَوْلُهُ تَعَالَى, i. e. *effatum eius, qui exaltetur; ita Arabes effata Corani citant.*

قَامَ f. o. 1) *Stetit, constitit.* 2) *Surrexit*, in honorem alicuius.

cc. الى p. n°. 81. Infinitiv. قِيَامٌ. n°. 67 et 71. 3) *Ferbuit,*

ut multa mercatura excerceretur, forum. p. 8. IV *Commo-*

moratus est, constitit, substitit. X *Constitit, se erexit in*

pedes; recte constituta fuit res. Inf. اِسْتَقَامَةً, *rectitudo.* p. 11. —

قَوْمٌ 1) *Populus, coetus hominum.* يَا قَوْمِ, n°. 25, est pro
 يَا قَوْمِي *popule mi!* 2) *quidam homines, aliquot, nonnulli.* —
 قِيَامَةٌ et قِيَمَةٌ *Resurrectio mortuorum.*

قَوِيَ 1) *Valuit robore, potentiâ.* 2) *Praevaluit rei.* cc. عَلَى
 (magt hebben over iets). p. 5. II *Corroboravit.* — قَوِيَ *Ro-*
bustus, validus. p. 2. Comp. et sup. أَقْوَى p. 5. — قُوَّةٌ
Robur, vis, potentia.

قَيْصَرٌ *Nomen proprium Caesar.* p. 10.

قَيْنَةٌ, pl. قَيَّانٌ, *Ancilla, puëlla cantatrix, fidicinave,* et in genere
cantrix.

ك

كَ, fem. كِ, *Pronomen pers. inseparabile 2^{dae} pers. singulare.*

كَ Praep. *Sicut, instar.* — كَانَ *Ac si.* — كَمَا *Sicut, quemad-*
modum. — كَذَا 1) *Sicut hoc, sic, ita.* 3) *talis; 3) tantum,*
tot (Gramm. § 249). p. 13.

كَأْسٌ *Poculum, calix.*

كَبَّ *Postravit humi.* IV *Incubuit, irruit in aliquam rem.* cc.
 عَلَى. N°. 134 *usurpatur de eo, qui avide in edulium, sibi*
in deliciis habitum, irruit, toto corpore versùs illud incli-
nato.

كَبِدٌ, pl. أَكْبَادٌ, *Iecur, cor.*

كَبِيرٌ *Magnus fuit.* — كَبِرَ *Adolevit, propectae aetatis fuit.* — كَبِيرٌ
Grandaevitas, senectus. — كَبِيرٌ, fem. كَبِيرَةٌ, *Magnus.* Pl. كَبَرَاءٌ
magnates. — أَكْبَرُ *Maior, maximus.*

کَتَبَ f. o. *Scriptit ad aliquem.* cc. ب r. et الى p. X *Rogavit, petiit ut scriberet.* ccap. — کَاتَبَ, fem. كَاتِبَةٌ, 1) *Scribens.* 2) *scriptor, scriba, amanuensis, secretarius.* — مَكْتُوبٌ *Scriptum, inscriptio; epistola; cum art. scriptura sacra.* p. 7. — كَتَبَتْ *Descriptio libri.* — كِتَابٌ *Scriptum, epistola, liber.* كِتَابُ اللَّهِ, n°. 89, *Liber Dei, i. e. Coranus.*

كَتَمَ *Celavit aliquid.* p. 11. Inf. كَتَمْتُ et كَتَمْتُكَ. p. 4. كَثُرَ *Multus fuit, abundavit.* IV 1) *Multiplicavit.* 2) *multum usurpavit.* cc. من r. n°. 114. X *Multum expetivit.* cc. من. — كَثِيرٌ, fem. كَثِيرَةٌ, *Multus.* مَا كَثِيرًا *Saepius.* — كَثُرَتْ, et minùs bene كَثُرَتْ, *Multitudo.* p. 2.

كَدَّرَ *Impurus, turbidus fuit liquor.* II *Impurum, turbidum reddidit.* n°. 82 وَفَتَّهَ, i. e. *conturbavit, sive contristavit vitam eius.*

كَذَبَ *Mentitus est.* II *Mendacii arguit.* ccap. — كَاذِبٌ, fem. كَاذِبَةٌ, *Mentiens, mendax.*

كَرَبَ *Anxit animum, moerore affecit.*

كُرْسِيٌّ *Solium, sella, sedes.* p. 11.

كَرَمٌ f. o. *Generosus, liberalis et honorificus fuit.* II et IV *Honoravit, honore affecit.* كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ *Honoret Deus vultum eius! benedicendi formula.* p. 4. — كَرَمٌ 1) *Generositas, liberalitas.* 2) *generosus (utriusque generis numerique).* p. 2. — كَرْمٌ 1) *Vitis.* 2) *Vinea.* — كَرِيمٌ, pl. كِرَامٌ, *Generosus, nobilis, liberalis.* — أَكْرَمُ *Nobilior, liberalior, liberalissimus.* — مَكْرَمٌ, pl. مَكْرَامٌ, *Res, actiove, generosa, nobilis, liberalis.*

كَرِهَ f. a. *Aversatus est, abhorruit, respuit, detestatus est, noluit aliquid, quod sibi non gratum erat.* cca. et c. ٤١ verbi. p. 11. IV *Invitum coëgit adegitve aliquem ad aliquid.* cca. et ٤١. p. 11.

كَرَا III et IV *Locavit alicui aliquid.* ccga. VI et VIII *Mercede conduxit aliquid (iets huren).* p. 13.

كَسَبَ f. i. *Acquisivit sibi aliquid.* p. 7.

كَسَرَى (e Pers. خُسْرُو) *Chosroës, nomen imperatorum Persicorum.* p. 10.

كَسَرَ f. i. *Fregit aliquid.* p. 10.

كَسَفَ *Obscuravit, eclipsi affecit Deus solem.* — كُسُوفٌ *Obscuratio, eclipsis solis.*

كَسَلٌ f. a. *Segnis et ignavus fuit.* Inf. كَسَلٌ. p. 2.

كَسَا f. o. *Induit aliquem veste.* ccap. — كِسْوَةٌ *Vestimentum* (haec vox complectitur plures vestimenti partes). p. 10.

كُشَاجِمٌ, n°. 57 et 61. vid. أَبُو الْفَتْحِ كُشَاجِمٌ.

كَظَمَ f. i. *Cohibuit compressitque iram suam.* p. 4.

كَفَّ 1) *Clausit, adstrictis vinculis, peram, hinc prohibuit, cohibuit.* Inf. كَفٌّ.

كَفَنَ *Involvit ferali amiculo mortuum.*

كَفَى f. i. *Suffecit aliquid, satis fuit alicui.* ccap. p. 4.

كُلٌّ *Universitas; cum nomine in Genitivo casu sequente omnis, unusquisque; e. g. كُلُّ نَاسٍ omnes homines; كُلُّ شَيْءٍ unaquaeque res. — كُلُّ يَوْمٍ quotidie. — كُلُّ مَنْ Quicumque. — كُلَّمَا Quotiescunque.*

كَلًا *Pabulum, sive virens, sive aridum.* p. 3.

كَلْبٌ *Canis*. p. 11.

كَلَمٌ *Austero et tetrico vultu fuit, et talem vultum assumsit.*

كَلِيلَةٌ et دَمْنَةٌ Nomina propria duorum thorum, quibus inscribitur fabularum liber, vulgò *Bidpai* dictus. p. 6. Quod ibi ex illo libro citatur, aliis verbis legitur in editione Sacyanâ, p. 226.

كَلَمٌ II *Allocutus, affatus est aliquem* ccap. V *Locutus, sermoncinatus est, verba fecit.* — كَلَمٌ *Oratio, sermo, dictio, dictum, effatum.* — كَلِمَةٌ *Verbum, dictio, vocabulum.* p. 6.

كِلَانٍ, fem. كِلْتَانٍ, in statu constructo كِلَا et كِلْتَا, dual. *Ambo, uterque.*

كَمْ Pronomen interrogativum de quantitate, *Quantum? quod?*

Vid. Gramm. § 249. كَمْ فِي *quanto tempore (in hoeveel tijd).*

p. 5.

كُم, fem. كُنَّ, Pron. pers. insepar. 2 pers. plur. — كُمَا duale.

كَمْ *Obtexit, operuit.* — كُم *Manica vestis, indusii.*

كَامِجٌ *Obsonium, seu condimentum paratum cum aceto, embamma.*

كَمَلٌ *Integer, perfectus fuit.* Inf. كَمَالٌ.

كَمَةٌ *Obscurus fuit dies; caligavit oculus; talis fuit, qui noctu et vesperâ non cernit; coecus fuit, pec. a nativitate.* — أَكَمَةٌ *Coecus, pec. a nativitate.* p. 7.

كَادٌ, Med. ٥. *Parum abfuit quin. cc. Imprfecto.*

كُوزٌ *Cantharus, scyphus.*

كُوفَةٌ, cum Artic., *Coufah, Iracae urbs.*

كُوكَبٌ *Quadril. Fulsit.* — كُوكَبٌ, pl. كُوكَبٌ *Stella, sidus.*

كان f. o. 1) *Exstitit, fuit*. De constructione vid. Gramm. § 258.

Animadvertatur phrasis: كَانَ لَهُ ابْنٌ, id est quemadmodum Latini quoque dicunt, *erat ei filius*, pro *habebat filium*. De phrasibus عَلَى كَانَ et كَانَ عَلَى أَنْ dictum est in v. عَلَى.

2) *accidit, evenit*. — مَكَانٌ *Locus*.

كَيْفَ Adv. *Quomodo?* — كَيْفَ أَنْتَ, fem. كَيْفَ أَنْتِ, *Quomodo vales?* n°. 6.

ل

لَ Partic. asseverandi *Sane, verò, utique*. Frequenter hac particulâ utuntur Arabes ad distinguenda singula enuntiationis membra, vel subiectum a praedicato, ut ita simul vis orationi addatur, unde etiam Arabibus dicitur *Lam energetica*: imprimis hoc fit post coniunctiones لَوْ *si*, vel لَوْلَا *nisi*, et إِذَا *profecto, sane*; n°. 43. وَلَوْ عَرَفْنَاكَ لَأَجِبْنَاكَ *et si nosceremus te, certe responderemus tibi*; n°. 51. إِنْ فِي أَنْعَلِدِ لَنَعْمًا *i. e. profectò morbi sua habent bona*. Cf. etiam n°. 61, et Gramm. § 221, 7°, in fine. — لَمَّا *Sane non, profectò non*. n°. 20. إِنْ vid. إِنْ.

لَ Praep. valens 1) *ad*, sive *to* Anglorum sive Gallorum *à*, et hinc saepissime respondet *casui Dativo Latinorum*. Exempla sunt n°. 10. يَوْمَ الْغَيْمِ لِلصَّيْدِ *dies nubilus ad venationem est*; n°. 64. وَيَنْلَظُّفُ لَأَسْتَرَايَ السَّمْعِ *et sese insinuare ad sublegenda verba, quae fiebant*; n°. 3. وَقَالَ لَهُ (Gramm. § 221, 7°, in fine paginae) *et dixit ei*; n°. 11. يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ *convenit pru-*

denti; n°. 21 كَتَبَ إِلَى عَامِلٍ لَهُ, propr. *Scriptsit praefecto, qui ei (erat), i. e. cuidam ex eius praefectis.* Simile exemplum vid. n°. 54 دَعَا صَدِيقًا لَهُ. Huc referendus quoque usus praepositionis ج ad denotandum *auctorem* libri, scriptive, veluti in horum Selectorum titulo لَا بِي مَقْصُورٍ cet., id est *auctore Abou-Mansouro*; cuius ج propria vis esse videtur haec, ut denotet, talem librum scriptumve huic illive scriptori *tribuentum* esse, sive potius sermone vernaculo, *dat het hem, als schrijver, toebehoort.*

2) ob, propter, e. c. n°. 16 عَجِبْتُ لِمَنْ, propr. *admiratione affectus sum propter eum qui*; n°. 47 لِحُجُودِهِ propter liberalitatem eius; n°. 38 لِمَ ob quid, cur; n°. 96 لِذَلِكَ ob hoc, propterea, ideo; n°. 106 لَأَنَّ vid. أَنَّ.

Verbo personali praeposita haec particula in coniunctionem abit sive coniunctionis vim habet, et significat,

a) quando cum Coniunctivo construitur, idem ac Gallicum *que, afin que, pour que*, Latinum *ut*, vel *ad* cum gerundio; e. g. n°. 24 أَسْتَأْذِنُهُ لِيُقَبِّلَ *veniam eum rogavit, ut oscularetur*; n°. 92 لِيَغْسِلَ بِهِ طَمَعَهُ *ut eo abluit cupiditatem suam.*

b) Quando verò cum Iussivo construitur, huic addit *Imperativi* vim, et tunc reddenda est per *coniunctivum Latinorum*, sive per Gallicum *que*, e. c. n°. 41 لَتَكُنَّ *sint.*

Caeterum cf. Grammat. § 121, 7°, et 49, 3°.

لا Adv. 1) *Non, minime.* 2) *ne*, vetandi partic. cc. Iussivo. Gramm. § 235. 3) i. q. لَيْسَ *non est.* cca. e. g. n°. 52 لَا خَيْرَ *non est bonum in nimio.* Vid. Gramm. § 244.

لَا IV *Misit*. — مَلَأَ, sive مَلَأَ, pl. مَلَأُوا et مَلَأَتْ *Angelus*.
لَا Coniunct. (composita ex لَ ad, اَنْ ut, et لَا non) *Ne, quo minus. cc. coniunctivo.*

لَا *Substitit, constitit; inhaesit terrae res.* II *Confertim contigit terram operuitve ros, et effecit ut cohaereret; quiescere fecit pulverem.* V *Percussa ab illabente pluvîa et pertusa fuit, indeque cohaesit inter se terra; et i. q. I. n.º 18 مَا أَشْبَهَ كَلَامَهُ بَعْدَ كَلَامِهِمْ إِلَّا بِمَطَرٍ تَلَبَّدَتْ عَجَاجَتُهُ* Huius loci postrema verba antea pro mendosis habui, et emendandis huncce in modum: تَلَبَّدَتْ بِهِ عَجَاجَتُهُ, ut redderentur: *Haud alii rei assimilem sermonem eius post sermonem illorum, quàm pluviae quâ nubes pulveris illorum terrae appacta est.* Nempe Soleimanus hoc velle mihi videbatur: Quemadmodum larga pluvia pulverem concitatum terrae affigit, et ita effecit, ut respiremus, sic etiam oratio plana et perspicua huius viri nebulas quasi molestas, confusis illorum virorum sermonibus concitatas, fugavit et nos recreavit. At vero et sine textûs recepti mutatione hic locus ita explicari posse videtur, ut bonus sensus prodeat; Vox enim عَجَاجَةٌ etiam *strepitûs* significationem habet, quâ admissâ locus sic vertendus est: *Haud alii rei assimilem, caet. — quàm pluviae, cuius strepitus* (ingratus ille sonus, quem vehemens imber excitat) *substitit, cessavit.* Secundum hanc interpretationem Soleimanus et huius et illorum virorum sermonem cum pluvîâ comparat; illorum quidem cum imbre vehementi, animum ingrato sensu afficiente, huius vero cum leni pluvîâ, quae

imbrem consequi solet, et spirare facit animum a molesto illius strepitu. [Weijers auctorem scripsisse iudicabat تَلَبَّدَتْ بِهٖ عَاجَاةٌ, convertens: *waardoor een stofwolk is aan den grond geplakt*. Sed verbum non significat *terrae appacta fuit* res, sed *substitit adeo ut quiesceret nec amplius moveretur*. Vid. عَاجَاةٌ, quod *clamorem* quidem, non verò *strepitum* imbris, significat. — Postea Weijers mutavit sententiam in annotatione ad Thaâlebîi *Syntagma dictorum brevium et acutorum*, quod edidit cl. Valeton, et in quo p. ۲۲ et ۲۳ idem aliis verbis narratum legitur. Ibi legitur كَانَتْ كَلَامُهُ مَطْرَةً لِّبَدَتْ عَاجَاةٌ i. e. *alsof zijn rede na hun rede een regen was, die een stofvlaag tot rust bracht*; atque etiam in altero libro legendum esse statuit Weijers بِمَطْرَةٍ لَّبَدَتْ عَاجَاةٌ. Verum enim verò, auctorem in utroque libro idem scripsisse, non constat. T. R.]

نَبَدٌ *Stratum*, pec. quod subditur ephippio, ad molliendam sedem, et *sella ipsa*.

لَبَسَ f. a. *Sibi induit vestem, et indutus eâ fuit*. cca. IV *Induit alicui aliquid*. ccga. — لِبَاسٌ *Indumentum, vestis*.

لَبَّى II *Ad sacra Meccana peragenda obedientem se praestitit*. لَجَأَ *Confugit ad aliquem*. IV *Compulit, adegit aliquem, ut confugeret ad aliquem*. p. 6.

لَحَظَ *Limis adspexit aliquem oculis*. Inf. لَحَظَ. III *Idem*. p. 4. لَحَفَ IV *Importune institit et coëgit*.

لَحَفَ *Assequutus est aliquem*. p. 2.

لَحْمٌ *Carnosus fuit*. — لَحْمٌ, pl. لُحُومٌ, *Caro*.

لَحِيَّةٌ *Barba*.

لَذٌّ *Suave et volupe fuit.* — لَذَّةٌ *Voluptas, delectatio.*

لَزِمَ 1) *Assiduus fuit in re.* ccar. n°. 101. 2) *Necessarius fuit.* —

لَزَمَ *Obstringens.* — أَلَزَمَ *Magis, maxime obstringens.*

لِسَانٌ, pl. أَلْسُنٌ, 1) *Lingua.* 2) *testimonium.*

لَسَّ *Furatus est, praedo fuit.* — لُصٌّ, pl. لُصُوصٌ, *Fur, praedo.*

لَطَخَ f. a. *Inquinavit, contaminavit.* cca. II Idem. n°. 33. VIII

Pass. formae I^{mae}. — لُطَخَةٌ *Macula, labes.*

لُطَفٌ *Benignus, propitius fuit, favit.* لُطْفٌ *Exilis, subtilis fuit*

res, pecul. elegantiae notione adiuncta. III *Benignus, comis et blandus fuit erga aliquem* cca. V *Benigne, comiter et blande se gessit.* —

لُطَافَةٌ *Subtilitas, elegantia.* — لُطِيفَةٌ, pl.

لُطُفٌ, *Res subtilis, elegans, venusta, lepida, festiva.*

لَعَقَ f. a. *Linxit, lambit.* Inf. لَعَقٌ. — لَعَقَةٌ *linctus unus.* p.

10. — مَاعَقَةٌ *Cochlear.*

لَعَلَّ vid. عَلَّ.

لَعَنَ *Exsecratus est aliquem, male dixit alicui.* ccap. — لَعْنَةٌ *Maledictio, dirae.*

لَفَتَ *Inflexit, convertit.* VIII *Convertit se ad aliquem.* cc. الى p.

لَفَظَ *Pronuntiavit, protulit verba.* — لَفَظٌ et لَفْظَةٌ *Effatum, dictum, vocabulum.*

لَقِمَ *Celeriter deglutivit.* — لُقْمَةٌ *Bucca, bolus.* — لُقْمَانٌ *Nomen sapientis apud Arabes celeberrimi.* p. 7.

لَقِيَ *Obvium habuit.* cca. IV *Iecit, proiecit.* cca. VIII *Ocurrerunt sibi invicem.*

لَكِنَّ fere ante verba, لَكِنَّ non nisi ante nomina et pronomina,

Coni. *Sed, at, tamen, verò.*

لَكِي Coni. *Ut, quo.* cc. Coniunctivo.

لَمْ Adv. *Non, haud.* cc. Iussivo.

لَمَّا Adv. *Quum, ubi, postquam.*

لَمْ *Prope fuit, accessit, venit.* IV *Prope accessit* ad aliquid.

cc. ب ر.

لَمَعَ *Micuit, splenduit, rutilavit.*

لَيَّ Coni. *Non, haud.* cc. Coniunctivo.

لَهَفَ *Doluit, ingemuit.* مَلَّهَوْفَ *Iniuriam et vim passus, afflictus, moestus.*

لَهَا *Lusit, oblectavit animum.* — لَهْوَ *Lusus, oblectatio, oblectamentum.*

لَوْ Coni. *Si, quod si.* Differt ita ab اِنْ, ut haec sit condicionalis, illa hypothetica particula. — لَوْ لَا *Nisi.*

لَوْزَيْنَجَ *Dulciarium opus, potissimum ex amygdalis* (لَوْز) *confectum.*

لَمْ Med. و. *Reprehendit, corripuit.* Inf. لَمَّ.

لَوْنٌ, pl. اَلْوَانُ, 1) *Color.* 2) *genus, species.*

لَيْتَ Adv. *Utinam!*

لَيْثَ *Leo.*

لَيْسَ Verbum negandi, *non est.* De constructione vid. Gramm.

§ 258.

لَيْلَ *Nox.* — لَيْلَةٌ *Nox una.*

م

1) Pron. interrog. indecl. *Quid?* e. g. n°. 38 مَا فُذَا *quid est hoc?* Quando ei praefigitur praepositio, littera *h* vulgo o-mittitur, veluti l. l. قَلَمٌ *cur igitur?* 2) Usurpatur quoque citra interrogationem, nunquam tamen de ratione praeditis, et tunc significat *id quod*; e. g. n°. 17 مَا أَحْسَنُ ثِيَابِكُمْ *pulcherrimum vestimentorum vestrorum est id, quod.* 3) Adv. *Quoad, quamdiu*; e. g. n°. 32 مَا دَامَ *quoad versatur.* 4) Part. exclam. *Quam!* e. g. n°. 25 مَا كَانَ أَوْضَعَهُ *quam humilis fuit!* Vid. Gramm. § 233. 5) Part., quae adverbis affixa, iis ad-dit notionem quae Latino sermone voce *cunque* exprimitur, veluti n°. 85 كَلَّمَا *quotiescunque*; n°. 116 إِذَا مَا *quandocunque.* Nonnunquam omni significatione caret, et plane expletiva est, uti in لَمَّا et بَمَّا i. q. لٌ et بٌ. 6) Adv. negandi *Non, haud.* — لَمَّا vid. لٌ. — أَمَّا *Annon? Nonne?* videatur suprâ. — اَمَّا Coni. *sive, aut.* n°. 7.

مائة Nom. num. *Centum.*

مَتَعَ *Utilitatem, fructum cepit, fruitus est.* V Idem, et oblec-tavit se.

مَتَى Adv. 1) interrog. *quando, quonam tempore?* 2) citra in-terrogationem *quando, quum.* — حَتَّى مَتَى *Quamdiu? quousque?*

مِثْلٌ *Similis fuit alicui, retulit eum.* — مِثْلٌ, pl. امثالٌ, 1) *Simi-litudo.* 2) *simile, parabola, proverbium, fabula.* — مِثْلٌ *Si-militudo.* n°. 98 i. q. nostrum *wedergâ.* n°. 37 مِثْلَهُ *vertendum*

est talis viri, qualis ille erat, sive viri istiusmodi, vern.
iemand van zijn slach; sic et n°. 112 لِمَثْلِي reddas voor iemand
als ik ben. — مَثَلٌ Praep. (vid. Gramm. § 215) Sicut, instar.

مَاحَصَ A sordibus purgavit, pec. aurum igne. II Idem.

مَاحَنَ Tentavit, experimento probavit. — مَاحَنَةٌ, pl. مَاحَنٌ, Res,
quā tentatur probaturque homo, afflictio, calamitas.

مَدَّ Extendit, porrexit manum ad aliquid ccam. et إِلَى r. —
مَدَادٌ Atramentum.

مَدَحَ f. a. Laudavit. — مَدْحٌ Laus; encomium.

مَرَّ f. o. Transivit, praeteriit aliquem. cc. عَلَى p. Inf. مَرٌّ, tran-
situs. p. 3. — f. a. Amara fuit res. — مَرٌّ Amarus; myrrha.
Fem. مَرَّةٌ nomen arboris myrrhae. p. 6. — مَرَّةٌ Robur, fir-
mitas. — مَرَّةٌ, pl. مَرَّاتٌ et مَرَّارٌ, Vicis una. — مَرَّةٌ Adv. Ali-
quando, semel. أُخْرَى — مَرَّةٌ, n°. 87, Unā vice, alterā vice,
nunc, nunc. — مَرَّارٌ Adv. Saepius, pluries.

مَرَوْ Virilis, masculus fuit. — مَرٌّ Vir. — مَرٌّ et مَرٌّ Idem. —
مَرَّاةٌ Femina, mulier.

مَرَضَ f. a. Aegrotus fuit. — مَرَضٌ Morbus. — مَرِيضٌ Aegrotus.

مَرَوَانٌ Nom. viri. حَفْصَةُ مَرَوَانُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ, n°. 130, Poëta, mortuus
a°. 182. — مَرَوَانُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ, agn. اَلْجَعْدِيُّ ultimus cha-
lîfarum ex Omaiadarum familiâ. n°. 21.

مَزَحَ Iocatus est. III Iocatus est cum aliquo. ccap.

مَزَقَ f. i. 1) Laceravit. 2) obtrectando petivit, laesitque existi-
mationem alicuius. cca. II Idem. n°. 37.

مَسَحَ Manum duxit super re et abstersit, tersit. — مَسِيحٌ Unctus.

المسيح *Messias, Christus*, tanquam nomen proprium المسيح *Iesus Mariae filius*. p. 7. — *Qui ad Messiam spectat, Christianus*. — *Nomen medici cuiusdam*. n°. 103.

مَسَكَ *Prehendit, retinuit, continuit*. cca. vel c. ب. IV 1) Idem. cc. ب. 2) *Continuit se ab aliquâ re faciendâ (zich van iets onthouden)*. cc. عن. p. 6. — *Muscus, seu moschus, pretiosum odoramenti genus*.

مَشْمَش et مَشْمَش *Malum Armeniacum*.

مِصْر, in poësi etiam مِصْر, *Aegyptus*.

مَضَى f. i. 1) *Ivit, perrexit*. 2) *praeteriit, abiit, discessit*. ذِمَا مَضَى in praeterito. p. 11.

مَطَر *Pluit*. — مَطَر *Pluvia, imber*. — مَطَرَةً *singula pluvia*.

مَطَّل *Extendit, prolongavit; prorogavit moram solvendo debito aut promisso*. Inf. مَطَّل. p. 4.

مَعَ et مَعَ *Praep. valens cum, unâ cum*, Gall. *en la compagnie de*; e. g. n°. 23. وَمَعَهُ امْرَأَتُهُ *et unâ cum eo erat uxor eius*. Haec significatio saepius hanc peculiarem nanciscitur vim, ut idem valeat ac *non obstante aliquâ re, licet, quamvis*; e. g. n°. 134 فَأَحْسَنَ مَعَ إِسَاءَةِ الْإِدْبِ i. e. *pulchre fecit* (vern. *hij maakte het mooi*) *quamvis peccaret contra humanitatem*. Sic et nos dicimus *met dit al, pro in weêrwil van dit alles*.

مَعْدَةٌ et مَعْدَةٌ *Stomachus*.

مَعَن *Longe provectus fuit in aliquâ re*. IV Idem. cc. مَعَن. N°. 134 de eo usurpatur, qui longe provectus est in con-

sumendo edulio quodam, et patinam, cui impositum erat, fere penitus evacuavit.

مَكَتَ *Moram traxit, mansit.* — مَكَّتْ *Mora.*

مَكَّةَ 1) Nom. urbis celebratissimae Arabiae desertae. 2) Nom. puellae cuiusdam. n°. 111.

مَلَّ f. a. *Fastidivit, taedium cepit, pertaesus est.* ccar.

مَلَّ *Implevit, replevit aliquid.* cca.

مَلَحَ *Salivit.* مَلَحَ *Pulcra, scita, elegans fuit res.* — مَلَحَ 1)

Sal. 2) *pulchritudo.* — مَلِيحٌ, fem. مَلِيحَةٌ, *Pulcher, venustus.* —

مَلَاَحَةٌ *Venustas, elegantia.*

مَلَكَ f. i. *Possedit, dominio tenuit, regnavit.* — مَالِكٌ, pl. مُلُوكٌ,

Rex, dominus. — مَلِكٌ *Imperium, regnum.* — مَمْلَكَةٌ *Regnum.*

مَنْ Pron. 1) interr. *quis? quisnam?* مَنْ ذَا Idem, at maiore cum emphasi interrogantis. 2) relat. *is qui, quicunque.*

مِنْ Praep., cuius propria significatio est 1) *ex*, et quidem a) *motum denotans e loco, vel a re, vel a puncto temporis procedentem*; e. g. n°. 23 مِّنْ يَدَيَّهَا et *cecidit e manu eius*; n°. 19 مِّنْ طَاعُونٍ et *quum fugam cepisset a pestilentia*. Hûc referendum videtur quod n°. 55 et 112 verbum مَلَبَّ, n°. 57 verbum أَخَذَ, n°. 94 verbum شَرَا, n°. 51 verbum بَرَأَ et يَفِظُ, cum مِّنْ construuntur: quippe in hisce omnibus exemplis quodammodo motûs e loco, vel a re vel personâ, notionem haec praepositio habet. Huc pertinet quoque n°. 67 مِّنْ أَيْنَ *ex quo loco oriundus, unde, es?*

b) *causam denotans, ex quâ aliquid fit oriturve*; e. g. n°. 100

(accidit Abou-Alîo morbus vehemens) مِنَ الْوَحْشَةِ وَالصَّاعِرَةِ
ex tristitiâ et moerore. Hac significatione مِنْ Latine saepe
 non aliter reddi potest nisi per *prae* vel *propter*; e. g. n°. 134 (et ego animi inquietudine et taedio affectus eram)
 لِىَ *propter aliquid, quod mihi acciderat*; n°. 37
 وَتَعَجَّبَ أَنْشَأَ مِنْ كَرَمِ نَصْرِ وَظَرْفِهِ *et admiratione affecti sunt*
homines propter Nesri generositatem ingeniositatemque. Hac
 significatione pro simplici مِنْ saepissime usurpatur composi-
 tum مِنْ أَجْلِ, propr. *e causâ*; e. g. n°. 34 (et benefecit Abou-
 Temmâmo) مِنْ أَجْلِ كَلَامِهِ *propter dictum eius.*

c) *exceptionem denotans rei vel personae e pluribus eiusdem generis*; e. g. n°. 20 لَمَّا بَقِيَ مِنْ جُنْدِكَ أَحَدٌ *certò ne unus quidem de tuo exercitu remaneret*; n°. 72 وَعَلَيْكَ مِنْ شَهْرِ *et in his, qui adstricti erant praesentiae eius, i. e. qui perpetuò ei aderant.* Hûc referenda quoque sunt exempla haecce: n°. 87 فَجَعَلَ يَأْكُلُ مِنْ هَذَا *et edere incepit de hoc (cibo)*; n°. 127 وَأَسْقِنِي مِنْ دَمِهِ *et bibendum mihi da de sanguine eius.* Quemadmodum in his exemplis praepositio مِنْ prorsus respondet Gallico *de*, sic imprimis in exemplis talibus, quale unum occurrit in hisce Selectis n°. 134: وَفِيهَا مِنَ الشَّمِشِ *et in his erant poma* (Gall. *des pommes*) *Armeniaca.*

2) *magis quam, prae*; hanc vero notionem solummodo in comparatione habet, e. g. n°. 21: أَقَلُّ (si novisses numerum) مِنْ وَاحِدٍ *minorem uno.*

3) Peculiaris denique huius praepositionis usus est, quo praemittitur vocabulis explicandi sive definiendi causâ aliis generalioris sensûs adiectis, ubi Latini simpliciter Genitivo casu utuntur. Exempla sequentia hunc usum illustrabunt: n°. 27 (cum cognatis alicuius eodem modo se habet atque) *مِنْ جَسَدِهِ* cum *crinibus corporis eius*; quo loco *مِنْ جَسَدِهِ* definit vagum *crines*; n°. 4 *مِنْ أَلَلِهِ* *misericordia* (scilicet) *Dei*; n°. 100 *مِنْ ذَهَبٍ* *myrobalanum* (et quidem) *auri*. Cf. ibid. *مِنْ أَلْبَنِينَ*.

Caeterum notetur *مِنْ* et *مِمَّا* dici pro *مِنْ* et *مِمَّا* et *مِنْ*. Cf. Grammat. § 39.

1) *Benevolus, benignus fuit* erga aliquem. 2) *Exprobravit* alicui *benefacta*. Inf. *مِنْ* *exprobratio*. p. 4. — *مِمَّا*, pl. *مِنْ*, *Beneficium, favor*.

مِنْ Adv. *Ab, inde ab, abhinc*. n°. 28 *مِنْ أَرَكٍ* *haud vidi te aliquot abhinc diebus (sedert dagen)*.

مِنْ f. a. *Prohibuit, impedivit*. cca. et *مِنْ* vel *عَنْ*. p. 6. VIII *Re-cusavit, denegavit*.

مِنْ Dos, donum sponsalitium.

مَاتَ f. o. *Mortuus est*. IV *Occidit, interfecit*. — *مَوْتٌ* *Mors*. — *مَيِّتٌ* *Mortuus*.

n°. 104. Nomen viri, probabiliter eiusdem, qui n°. 134 dicitur *أَبُو الْكَحْسَنِ الْمَانِرُوخِيِّ*.

Sic Arabes nomen *Mosis* pronuntiant.

مَالٌ *Bona, opes, pecunia*.

ماء *Aqua.*

مَاحَ Med. ى. *Donavit.* X *Donum rogavit.*

مَادَ Med. ى. 1) *Commotus fuit.* 2) *commeatu instruxit* aliquem. — مَائِدَةٌ, pl. مَوَائِدُ, *Mensa parata.*

مَارَ f. i. *Distinxit, discrevit* rem ab aliâ. II Idem, et *distincte contemplatus est* aliquid. p. 11 et 13.

مَيْرَبَانٌ Vocab. Pers. *Hospes, convivator.*

ن

نَبَأَ *Annuntiavit.* — نَبِيٌّ, pl. أَنْبِيَاءُ, *Propheta*; cum articulo; *Propheta* per excellentiam, i. e. *Mohammed.*

نَبَتَ f. o. *Germinavit, crevit*, olus, dens; *plantas seu herbam protulit* tellus. — نَبْتُ *Planta, herba.* — نَبَاتٌ Coll. Idem. p. 12.

نَبَذَ *Expressit succum.* — نَبِيذٌ *Succus, vinum dactylorum.*

نَثَرَ *Sparsit, dispersit.* — نَثْرٌ *Oratio soluta, prosa.*

نَجَرَ *Perfecit, praestitit* negotium, promissum. IV Idem. cca.

نَجَمَ *Apparuit* res, *orta est* stella. — نَجْمٌ, pl. نُجُومٌ, *Stella, sidus.*

نَجَا f. o. *Salvus evasit, liberatus est.* IV *Salvum fecit, liberavit* aliquem. p. 8.

نَجَرَ *Jugulavit* aliquem. — نَجْرٌ *Jugulum.*

نَحْنُ Pronomen personale 1ma pers. plurale comm. generis.

نَحْنَحَ *Quadril. Reciprocavit sonum, pec. tussiendo vocem oh,* *oh! emisit.* II Idem.

نَخْلٌ coll., sing. نَخْلَةٌ, *Palma, palma phoenix dactylifera*. p. 8.

نَدَّرَ *Unicus in suo genere, singularis, rarus fuit*. VI forma, quâ hoc verbum occurrit n°. 81, in Lexicis, quotquot adii, frustra quaeritur; e contextu tamen vix aliud significare potest nisi *dictum novum et inauditum protulit*, sive potius, quod nos dicimus: *hij drukte zich op een geheel ongemeene wijze wit*.

نَدَّى *Vocavit, convocavit*; نَدَى *Uvidus fuit, maduit*. III *Vocavit ad se aliquem; palam vocavit seu clamavit aliquid*. n°. 20 نَيَّرَ (Pers. نَوَّرَ) *Primus anni dies apud Persas, novi anni principium et eius diei festum*. p. 10.

نَزَّارُ بْنُ مَعَدٍ *Nomen viri*. نَزَّرَ *Paucus, exilis, vilis fuit*. — n°. 43. De eo mihi nihil innotuit, nisi quod ex narratione laudatâ patet, eum fuisse aequalem Abdorrahmâni, de quo vide Lexicon in voce.

نَزَلَ *Descendit*. Inf. نَزُولٌ. — 1) مَنْزِلٌ *Locus ubi quis iumento descendit et devertit, deversorium, hospitium*. 2) in universum *mansio, domus*. — مَنْزِلَةٌ *Idem, et gradus dignitatis*. N°. 27 verba قُرْبَاءَ الرَّجُلِ بِمَنْزِلَةِ الشَّعْرِ مِنْ جَسَدِهِ, quae proprie significant *cognati alicuius sunt eodem loco ac crines corporis eius*, interpretanda sunt, *cum cognatis alicuius eodem modo se habet ac cum crinibus corporis eius*.

نَزَعَ *Abduxit, semovit*. V 1) *Remotus fuit*. 2) *Spatiatus est, et oblectavit se in hortis*.

نَسَبَ *Memoravit genus alicuius, ab origine denominavit eum*. cca. نَسَمَ *Leniter et grato modo spiravit ventus*. — نَسِيمٌ *Lenis et gratus ventus, aura*.

نَسِيَ f. a. *Oblitus est* alicuius rei vel pers. cca. IV *Effecit ut* oblivisceretur. ccga. Pass. *Oblitus est* aliquid. ccar. p. 13.

Ad hanc stirpem vulgo refertur, etsi potius ad أَنْس per-
tinere videatur, plur. نَسَاء *Mulieres*. Huius vocis singulare
haud in usu est; pro eo frequentatur أَمْرَأَة.

نَشَأَ *Crevit, adolevit*. IV *Coepit, instituit* facere. cc. Imperf.

نَشَدَ *Novit, cognovit*. IV *Recitavit* carmen alicui. ccga.

نَشَرَ *Expandit, explicuit*. p. 7.

نَصَبَ *Lassus fuit*. — نَصَبَ Labor, fatigatio.

نَصَحَ 1) *Pura et sincera fuit res*. 2) *monuit* aliquem. p. 2. —
نَصُوحٌ, comm. gen., *Vera et sincera poenitentia*.

نَصَرَ f. o. *Adiuvit*. — نَصَرَ 1) *Auxilium*. 2) Nom. propr. viri. —

نَصْرُ بْنُ سَيَّارٍ, n°. 22, Praefectus quidam provinciae Chorâsâ-
nae. نَصْرُ بْنُ أَحْمَدَ Illustris e gente Sâmânidarum princeps,

item provinciae Chorâsânae praefectus. n°. 37. — 1) نَاصِرٌ

Adiutor, defensor. 2) Nom. propr. viri. اَنْنَاصِرُ, agn. الاَطْرُوشُ,

i. e. *Surdus*, n°. 36, Praefectus quidam provinciae Tabaris-

tânae. أَبُو الْمَطْفَرِ نَاصِرُ بْنُ نَاصِرِ الدِّينِ, n°. 116, nomen viri

mihi ignoti. — نَصْرَانِيٌّ, pl. نَصَارَى, *Nazaraeus, Christianus*.

نَصَفَ *Mediâ parte fuit, dimidium rei cepit*. II Idem. IV *Me-*
dium tenuit. 2) *iuste et ex aequo egit, et quod iustum est*
fecit alteri. ccap.

نَكَفَ f. i. *Articulatam et significantem protulit vocem, loquutus*
est. cc. ب. II *Zonâ cinxit* virum. — مَنَاطِقَةٌ *Cingulum, zonâ,*
balteus. p. 10.

نَظَرَ f. o. 1) *Vidit, spectavit, conspexit, contemplatus est.* cca.

oculos convertit ad aliquam personam vel rem. cca. vel c.

الى r. vel p. 2) *consideravit, expendit* rem. cca. VIII *Exspectavit, praestolatus est.* cca. vel c. ل.

نَظَّفَ *Mundus, purus fuit.* — نَظِيفٌ, fem. نَظِيفَةٌ, *Mundus, purus.*

نَظَّمَ 1) *Ordinavit, certā serie coniunxit.* 2) *metricis modis composuit, carmine aliquid expressit.* n°. 72 et 79.

نَعِمَ *Iucundus, gratus fuit.* IV *Benefecit; contulit in aliquem*

beneficia, benefecit alicui. cc. على p. 11. — نَعَمْ Adv. affir-

mandi 1) *Lubenter? (gaarne).* p. 10. 2) *ita! (ja).* p. 10. —

نِعْمَةٌ, pl. نَعَمٌ, 1) *Delectatio, voluptas, gaudium.* 2) *beneficium,*

beneficentia, munificentia. — نَعِيمٌ *Commoditas vitae, volu-*

ptas, beatitudo. — نَاعِمٌ *Iucundus.* — أَنْعَمَ *Iucundior, iucun-*

dissimus.

نَفَدَ f. a. *Pervenit ad aliquem, perlata ei est epistola.* cc. الى p.

نَفَرَ coll. *Turba, coetus hominum.*

نَفْسٌ fem. gen., pl. أَنْفُسٌ, 1) *Anima, animus.* 2) *appetitus (lust).*

p. 4. Huius vocabuli ope Arabes quoque *pronominis reflexivi*

exprimunt vim, ut e. c. dicant لِنَفْسِكَ animae tuae, pro

(voor u zelf)! n°. 72; et n°. 30 عَزَّ بِهِ نَفْسَكَ *troost daarmee*

u zelf! Et sic etiam n°. 111 بِشَقِّ الْأَنْفُسِ *cum labore ani-*

marum, idem valet ac cum proprio labore.

نَفَعَ f. a. *Profuit* alicui. ccap. VIII 1) *Utilitatem, fructum*

percepit e re. 2) *Usus est* re. cc. ب. — نَافِعٌ *Utilis, saluber.*

نَفَى *Repulit, reiecit.* cca.

نَقَبَ *Perforavit.* cca.

نَقَدَ *Discrevit selegitque quae melioris notae essent, veluti numeros bonos, a sequioribus.* cca. VIII Idem. p. 13.

نَقَصَ *Imminutus fuit, detrimentum cepit, defecit.* Inf. نَقَصٌ, et *Defectus, detrimentum in qualitate, vitiumve in intellectu.* p. 7.

نَقَمَ f. i. et نَقِمَ f. a. *Se vindicavit.* VIII Idem. p. 2.

نَكَرَ *Improbavit, repudiavit.* — نَكَرَ *Difficilis ac durus fuit.* IV Idem ac I. med. Kesrâ, et *aegre tulit, displicuit illi.* — Part. Pass. مُنْكَرٌ, fem. نَكْرَةٌ, n°. 124, *ingratus, molestus.* V *Alienatus fuit ab aliquo.* cc. 3 p.

نَمَ f. o. et i. *Detulit, divulgavit dictum factumve alterius.* ccar. et c. عَلَى p. p. 10.

نَمَلُ *Conscendit proreptando arborem.* — أَنْمَلَةٌ, pl. أَنْمَالٌ, *Extremitas digiti pulposa.*

نَهَرَ *Fluxit aqua.* — نَهَرٌ, pl. أَنْهَارٌ, *Fluvius.* — نَهَارٌ *Lumen, dies.* بِالنَّهَارِ, n°. 103, *Interdiu.*

نَهَى f. a. 1) *Prohibuit a re, vetuit aliquem aliquid.* ccap. et عن r. 2) *Pervenit.* cc. إِلَى. II *Ad summum pertigit terminum.*

VIII 1) *Abstinit a vetitâ re.* cc. عَنْ. p. 9. 2) *Pervenit, pertigit ad.* cc. إِلَى. — نَهَايَةٌ *Extremum, summus terminus, culmen.*

نَابَ f. o. *Vicem subiit explevitque pro alio, vicariam operam praestitit.* cc. عَنْ p.

نَارَ f. o. *Splenduit.* — نَارٌ *Ignis.* — نُورٌ *Lumen, lux.*

نَاسٌ vid. أَنْسٌ.

نَاشَ *Incessit, progressus est.* II forma, quâ hoc verbum oc-

currit n°. 114, in Lexicis non invenitur: at, quum نَاشَ, teste Golio, idem sit ac مَشَى, ex analogiâ linguae نَوَّشَ idem significare potest ac مَشَى, videlicet *venire fecit, arcessivit*; quam significationem contextus quoque flagitat.

نَوْعٌ, pl. أَنْوَاعٌ, *Genus, species*.

نَالَ f. o. *Praebuit alicui aliquid. III Tradidit, porrexit alicui aliquid. ccga. — نَوَّالٌ Donum. p. 4.*

نَامَ f. a. *Dormivit. Part. نَائِمٌ, pl. نِيَّامٌ, dormiens. p. 7. — نَوْمٌ Dormitio, somnus. — نَوْمَةٌ Somnus singulus.*

نَالَ f. i. et a. *Consequutus, assequutus est, obtinuit aliquid. p. 3.*

8

نَا Pronomen personale 3^{tiæ} pers. sing. masc.; fem. نَا.

نَوَّالٌ Pron. demonstr. Vid. Grammat. § 207.

نَبَّ Flavit ventus.

نَاتَى Videatur IV. نَاتَى.

نَجَرَ Reliquit, deseruit patriam suosve, disiunctus fuit ab iis.

Inf. نَجْرَانٌ.

نَجَمَ Irruit in aliquem. cc. عَلَى p.

نَجَا f. o. *Maledixit, verborum contumeliâ insectatus est, pec. carmine sive satyrâ. cca. Inf. نَجَاةٌ.*

نَدَّ II Terruit, comminatus est. cca.

نَدَى 1) *Duxit, direxit. 2) attulit obtulitque donum. III Reciproce donum obtulit, reciprocavit donum. n°. 92. IV i. q.*

I, 2. ccar. et إِلَى vel لَ p. — نَدِيَّةٌ, pl. نَدَايَا, *Munus, do-*

num. — اَلْمَهْدِيّ Nomen chalîfae tertii ex Abbâsidarum familiâ. n°. 44.

هَذَا, fem. هَذِهِ, Pron. demonstr. *hic, haec, hoc*. يَا هَذَا, n°.

36, i. q. Graecum ὦ σὺτος, o tu!

هَرَبَ f. o. *Fugit, anfugit* rem. cc. مَرَى.

قَرِمَ *Senio defecit et confectus est* homo.

هَارُونَ Nom. propr. viri, i. q. Hebr. *Aäron*. اَلرَّشِيدُ agn. اَلرَّشِيدُ, i. e. *probus*, nomen chalîfae Abbâsidarum quinti.

هَزَلَ *Iocatus est*. — هَزَلٌ *Iocatio, iocus*.

هَشَمَ *Fregit, confregit*. — هَشَامٌ 1) *Liberalis*. 2) nom. propr. viri. هَشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ, n°. 20, Chalîfa decimus ex Omaiadarum familiâ.

هَلْ Particula interrogandi, *An? num?*

هَلَّ *Apparuit, splendere coepit*. V *Reniduit vultus, solutus, laetusque fuit*.

هَلَبَ *Depilavit*. II Idem. — اَلْمَهْلَبُ, cogn. اَبِي صَفْرَةَ, Provinciae Chorâsânæ praefectus sub Chalîfâ Abdo'l-Maleko, quinto ex Omaiadarum familiâ. n°. 12.

هَلَكَ et هَلَكَ *Periit, interiit*. IV *Perdidit*. p. 4. — هَلَكٌ *Interitus*. p. 3. — مُهْلِكٌ *Perdens, exitialis, perniciosus, lethalis*. p. 8.

هَمَّ Pron. 3^{iae} pers. plur. masc.; fem. هُنَّ; dual. هُمَا.

هَمَّ *Sollicitus fuit* de aliquâ re. cc. ب (zich om of over iets be-kommenen). Inf. هَمٌّ p. 4. VIII *Sollicitudine affectus fuit*. — هَمٌّ, pl. هُمُومٌ, *Sollicitudo, moeror, cura*.

هَنَّا Bene cessit, profuit alicui res. — هَنِي^٢ Gratus, utilis, commodus.

هَوُ Pron. 3^{tiae} pers. sing. masc.; fem. هِي.

هَانَ Med. و. Facilis, levis, vilis fuit res. II Levem reddidit, vilipendit.

هَوِي Imprf. يَهْوِي. Decidit, ex alto praeceps ruit, flavit ventus. — هَوِي fut. يَهْوِي. Amavit, dilexit. ccap. — هَوَا Aër. — هَوِي Amor, cupido.

هَيْهَات Adv. Absit! procul sit!

و

و Partic. insepar., proprie 1) praepositio, uti videtur, valens cum; sed hoc sensu tantummodo in iureiurando usurpatur, e. g. in وَاللَّهِ, n°. 114, propr. cum Deo! i. e. per Deum! 2) Plerumque coniunctio est, quâ vel integrae enuntiationes, vel singula vocabula, simpliciter copulantur, adeoque Latine reddenda per et, que, autem; vid. Gramm. § 221, 8°. 3) Saepius respondet Latino dum; e. g. n°. 118 وَهِيَ قَاعِدَةٌ dum illa sedebat. 4) Interdum usurpatur eodem fere sensu ac وَب, multum est, atque eâdem, quâ haec vox gaudet, constructione, nomine indefinito in Genitivo casu subiuncto. Exemplum occurrit n°. 91: وَكَأَنَّ شَرِبْتُ: i. e. et pocula hausit. Vid. Gramm. § 250 et 251.

وَبِر Pilosus fuit. — وَبِر Vestimentum hiemale e lanâ contextum.

وَتَر, pl. أَوْتَار, Nervus, chorda.

وَتَف, Imprf. يَتَف, *Confisus est aliquo, fidem habuit alicui.* cc.

p. — وَاتَف, *Confidens, fidem habens.*

وَجَب, Imprf. يَجِب, *Necessaria fuit res; necesse fuit, ut.* cc.

ان. IV *Fecit opus bonum.*

وَجَد, Imprf. يَجِد. 1) *Invenit, reperit, comperit.* cca. Pass.

inventus est, adfuit. 2) *nactus, assecutus est.* cca. 3) *recupe-*

ravit. Inf. وَجَدَان sensu passivo, *adesse, praesentia.* n°. 84.

وَجَز *Brevis et compendiosus fuit in sermone.* — وَجِيز, fem.

وَجَز, *Brevis, concisus.* — أَوْجَز *Brevior, brevissimus, magis, maxime concisus.*

وَجَعَ *Doluit, correptus fuit dolore.* — وَجَع, pl. أَوْجَاع, *Dolor, morbus.*

وَجَدَ *Timuit sibi ab alio.* — وَجْدَ *Timor, metus.*

وَجَّهَ *Percussit in facie.* — وَجَّهَ, pl. وَجُوهُ, 1) *Facies, vultus.*

2) i. q. vernaculum *uitzigt, voorkomen.* n°. 64. 3) *princeps gentis aut regni.* p. 10.

وَحَدَ *Solus, unicus fuit.* — وَاحِدَ, fem. وَاحِدَةٌ, *Unus.*

وَحَشَ IV 1) *Desolatus fuit et vacuus hominibus locus.* 2) *con-*

tristavit. X 1) *Desertus et desolatus evasit locus.* 2) *moe-*

stus fuit, moerorem concepit ex solitudine. n°. 23. — وَحْشَةً

Solitudo, moestitia.

وَحَظَ *Candicantis pili mixturâ tinxit aliquem canities.* cca.

وَوَعَ Imprf. يَدَع. 1) *Deposuit, collocavit.* 2) *reliquit, missum*

fecit, sivit. دَعَانِي, n°. 121, *depone, i. e. mitte, sine me,*

vernac. laat mij begaan! دَعَّ عَنْكَ لَوْمِي, n°. 91, *propr. mitte*

a te reprehendere me! i. e. ne reprehendas me!

وَرِثَ *Haeres fuit, evasit.* IV *Haeredem fecit; fecit aliquem haereditate accipere aliquid.* p. 2. — وَارِثٌ, pl. وَرَثَةٌ, *Haeres.* —

مِيرَاثٌ, pl. مَوَارِثٌ, *Haereditas, res haereditate acquisita.*

وَرْدٌ Collect. *Rosa.*

وَرَقٌ *Folium, sive arboris, sive chartae.* — وَرَاقٌ *Homo chartarius, scriba.*

وَزَرَ *Portavit, sustinuit onus.* — وَزِيرٌ, pl. وُزَرَآءُ, *Consiliarius et administrator imperii, vicarius principis, vulgo vezirus.* — وَزَارَةٌ, *Veziri dignitas et munus.*

وَزَنَ Imprf. وَزَنَ, *Ponderavit, libravit aliquid.* Inf. وَزْنٌ, et *pondus rei.* p. 10.

وَسَعَ Imprf. يَسَعُ. *Amplus, capax fuit, comprehendere potuit locus.*

وَسَّلَ II 1) *Gratiam Dei sibi conciliare studuit bono aliquo opere.*

2) *universe in gratiam alicuius se insinuare studuit* cc. ب r.

et الى p. V Idem. n°. 54.

وَسَّى III *Solatum, auxilium attulit.* cca.

وَسَّوَسَ *Quadril. Apud se ipsum locutus est ac mussitavit.*

وَشَّى 1) *Coloravit pinxitve pannum.* 2) *susurronem egit et detulit ad regem.* — وَشَى 1) *Color et pictura vestis.* 2) *vestis colorata pictaque.* n°. 68. Cf. Weijersii *Specimen Criticum exhibens Locos Ibn-Khacanis de Ibn-Zeidouno*, p. 164, ann.

283. — وَشَاٌ, pl. وَشَاَةٌ, *Susurro, delator.*

وَصَفَ Imprf. يَصِفُ. 1) *Descripsit, enarravit.* cca. 2) *praedicavit, laudavit.* Inf. وَصَفٌ, — وَصْفَةٌ *Descriptio formae qualita-*

tumve personae aut rei. p. 13. — وَصِيفٌ 1) *Famulus.* 2)

nom. praefecti cuiusdam Syriae, regnante Motasemo-Billah.
n°. 30.

وَصَلَ Imprpf. يَصِلُ. 1) *Iunxit, copulavit.* cc. ب. 2) *donavit, largitus est alicui.* ccap. 3) *pervenit ad.* cc. الى. III *Coniunctus fuit alicui, foedere, amicitia, consuetudine.* cca. V *Copulatus, coniunctus est.* N°. 129 Infinit. تَوَصَّلَ in malam partem usurpatur eo sensu, quo nos vocibus *koppelen* et *koppelaarster* utimur. VIII *Continuus fuit in aliquâ re.* cc. على. n°. 116. — صَلَّ Donum. n°. 89.

وَصَّى IV *Praecepit, commendavit.* ccap. et ب r. — 1) وَصِيَّةٌ *Praeceptum, mandatum.* 2) *mandatum ultimum, testamentum.* n°. 61.

وَضَّأ Vicit alium munditie, pec. sacrae lotionis. — وَضُوْءٌ *Lotio sacra, quae ante precationem fieri solet.*

وَضَعَ 1) *Posuit, collocavit.* 2) *deposuit aliquem, humiliavit eum.* cca. Hanc significationem quoque habet verbum admirandi (Grammat. § 233): مَا أَوْضَعَ, n°. 25. VI *Demisit, humiliavit se, modestus, humilis fuit.* VIII *Humiliatus est, vilis abiectusque evasit.* — مَوْضِعٌ, pl. مَوَاضِعُ, *Locus.*

وَعَدَ *Pollicitus est alicui aliquid.* ccga. — وَعْدٌ *Promissio, promissum.* — مَوْعِدٌ, pl. مَوَاعِيدُ, *Promissum.* n°. 45.

وَفَّقَ *Comperit conveniens esse aliquid et utile aptumve.* III 1) *Consensit.* 2) *convenit, congruit res cum aliâ.* cca. VIII 1) i. q. III, 2, et 2) *Evenit, accidit.*

وَفَّى 1) *Integra fuit res.* 2) *promissis stetit, servavit pactum, persolvit debitum.* X *Totum dedit ac persolvit.*

وَقْتُ, pl. أَوقَاتٌ, 1) *Hora*. 2) *tempus*.

وَقَدَ *Arsit ignis*. IV *Accendit ignem*.

وَقَرَّ et وَقَرَّ *Gravis fuit*. II *Gravem esse dixit, reveritus et veneratus est aliquem*. — وَقَارٌ *Gravitas; etiam reverentia*. p. 4.

وَقَفَّ, Imprft. يَقِفُ, *stetit, constitit*.

وَقَعَ 1) *Cecidit, decidit*. 2) *percussit, tuditque malleo*. II 1) *Impresso vel inscripto signo regio consignavit epistolam, diploma*. 2) *rescripsit nomine principis, scripsit edictum regium*.

وَكَلَّ *Confusus est Deo*. V *Idem (zich vertrouwen) cc*. عَلَى. Part. اَلْمُتَوَكِّلُ عَلَى اَللّٰهِ *Confidens*. p. 2. *Deo confidens*, agnomen chalîfæ decimi ex Abbâsidarum familiâ.

وَلَدَ, Imprf. يَلِدُ, *Genuit vir, peperit mulier filium*. وَلَدٌ *Genitor, parens, pater*. p. 12.

وَلِمَ. IV *Convivium instruxit, pec. nuptiale*. — وَلِيْمَةٌ *Epulum, pec. convivium, et spec. nuptiale (bruiloft)*. n°. 88.

وَلَّى Imprf. يَلِي. 1) *Spectavit ad aliquid. cca*. Sic n°. 55 مِمَّا يَلِيهِ *ab eâ parte, quae ad eum spectabat*. 2) *Praefuit*. II *Praefecit aliquem rei. ccga*. VI *Continuavit; successive, continuâ serie et sine intermissione consecutus est*. — وَالٍ *Praefectus provinciae*. — وَلَايَةٌ et وَلَايَةٌ *Praefectura, regimen, regnum*. — اَوْلَى *Potior, aptior, dignior, dignissimus*. cc. ب r. — مَوْلَى *Dominus, herus*.

وَقَمَ Imprf. يَهْمُ. *Opinatus est, fere cum errore*. VIII *Suspectum habuit aliquem. ccap. et ب r*. Pass. n°. 116.

وَيْحٌ *Infortunium, miseria, nostrum wee.* — وَيْحًا, in statu constr. وَيْحٌ, vox miserescentis, *vae! eheu!* e. g. n°. 124
وَيْحَكُمْ *Vae vobis!*

ى

يَا Partic. vocandi et compellendi *o! heus!*

يَاقُوتٌ *Rubinus, gemma pretiosa.*

يَحْيَى بْنُ (حَى) Nom. propr. viri. — يَحْيَى بْنُ خَالِدٍ, agn. اَلْبَرْمَكِيُّ, i. e. Barmecida, Vezîrus Hârouni Arraschîdi. n°. 45 et 49. — يَحْيَى بْنُ زَيْدٍ, agn. اَلْحَارِثِيُّ, i. e. sectae Abou-Hârethi assecla, n°. 122, amicus intimus Motî-ibn-Ijâs. Vid. supra Lexic. s. v. طَاع. — يَحْيَى بْنُ عَدِيٍّ, n°. 96, Philosophus peripateticus, mortuus Bagdâde a°. 364.
يَدٌ *Manus.* بَيْنَ يَدَيْهِ, propr. *inter manus eius*, i. e. *coram eo.* (vóór hem). p. 9.

يَزِيدٌ (زَادَ) Nomen viri. — يَزِيدُ بْنُ هُرَيْرٍ, n°. 94, nomen viri mihi ignoti. — اَبُو مُحَمَّدٍ اَلْيَزِيدِيُّ, praen. n°. 28 et 74, Grammaticus et philologus celebris, florens sub Chalîfâ Almâmouno, apud quem in magno honore fuit. Obiit a°. 202.

يَسْرٌ *facilis fuit res.* IV *Opulentus fuit evasitve.* V *Facilis, fuit res; paratum aliquid fuit alicui.* cc. J. p. 5. — مَيْسُورٌ, pl. مَيْسِيرٌ, *Opulentus, dives.*

يَقْطُ *Vigilavit.* IV *Expergefecit aliquem.*

يَهُودٌ Collect. *Iudaei*. — يَهُودِيٌّ *Iudaicus, Iudaeus*.

يُوسُفُ Nom. propr. viri *Ioseph*.

يَوْمٌ pl. أَيَّامٌ, *Dies*. — يَوْمًا *Quodam die, aliquando*. —

يَوْمَئِذٍ, adv. comp. ex يَوْمٍ et اُنْ ibi, *Illo die seu tempore, tunc*.

CORRIGENDA.

in Chrestomathia.

Pag. ٣٥, lin. 8 a f. pro زَيْنٍ legatur زَيْدٍ.

in Grammatica.

Pag. 23, lin. 13, *pro Multum lege Mutum*.

" 32, " 3 a f., *pro bua lege qua*.

" 44, l. ult. not. g, *pro secundo تَقْدِمَةٌ lege تَقْدِمَةٌ*.

" 46, lin. 4 a f., *pro يَمْقَدَمٌ lege يَمْقَدَمٌ*.

" 50, " 5 a f., *pro n. e lege n. c*.

" 56, " 17, *pro قُورِمٌ lege قُورِمٌ*.

" 59, in notâ lin. 2, *pro passere lege pascere*.

" 62, lin. 10, *pro مَقْتَدٌ lege مَقْتَدٌ*.

Pag. 64, l. ult., pro 4 lege *Imprtos*.

" 67, l. 14, pro يَقْمَ lege يَقْمَ.

" 68, lin. 13, pro in lege in.

" 75, lin. 9, pro يَذَى lege يَذَى.

" " " 10 a f., pro قَاوَا lege قَاوَا.

" 83, " 17 et 18, lege أَفْرِيقَى et أَفْرِيقَى.

" 94, " 15, post قَادَم addde: "et قَدِيم".

" 95, " 12, pro أَمَوَا lege أَمَوَا.

" " " 3 a f., pro قَدَمَان lege قَدَمَان.

" 115, " 7, pro viculo lege vinculo.

" 118, " 5, pro vel lege vel.

" " " 8, pro تَقْدَمَى lege تَقْدَمَى.

" 122, " 6 a f., adde in initio "aut".

in Lexico.

Pag. 188, lin. 10 a f., pro ao. 186 lege ao. 286.

" 294, " 13, pro "De eo mihi" cet. legatur: "Chalîpha e Phâtemi-darum gente, qui in Aegypto regnavit ab anno 365 usque ad 386. Hunc sine dubio voluit Auctor l. l.; itaque ibi, ac pariter in Lexico p. 250, lin. 9 a f., pro مَعْد legendum est مَعْد. Qui ibi commemoratur Hispaniae princeps Abdorrahmân, non alius esse potest quàm Abdorrahmân III, qui regnavit ab anno 300 usque ad annum 350, quo ei successit filius الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. Igitur aut Auctor, aut scriba librarius, erravit, patrem pro filio nominans; nisi statuendum sit, Nizârûm, antequam imperium nactus esset, ad Abdorrahmânûm scripsisse.

TYPIS E. J. BRILL, LEIDAE.

خدمته فكتب اليه ابن المعتز لئن فاتني السرور برويتك لم يقتني
 ١٣٤٤ الأئس يرقعتك ٥ فصل في نهاية الطرف عن صاحب اختم به
 هذا الباب قال صاحب ثلثة اخجلوني بجوابات في الحسن
 والجودة لم اسمع امثالها فمنهم ابو الحسن البديهي ان كان عندي
 في نفر من جلسائى باصبيهان فقدمت الينا أطباق الفواكه وفيها
 من المشمش الاصفهانى ما يفوق الرطب حسنا وطيبا فاكب عليه
 البديهي وامعن فيه فقلت في عرض حديث جرى معهم ان
 المشمش يلطخ المعدة فقال لا يعجبني الميزبان اذا تطيب فالبسنى
 قناع الخجل وقطعنى ومنهم ابو الحسن الفيرى فانه قال
 يوما وقد انصرفت من الدار السلطانية في غير طريقى وانا ضاجر
 من شىء عرض لى فشغل فكرى فقال من اين اقبل مولانا قلت
 من لعنة الله فقال زاد الله غربتك يا مولانا فاحسن مع اساءة
 الأدب والثالث ابو الحسن المافروخى في ايام حداثته وسلطان
 ملاحتته واتى داعبته بقولى له رايتك تحتى فقال عن لسان دالته
 بظرفه مع ثلثة مثلى فاخجلنى وحيرنى ٥

تم المختار من كتاب لطائف الصحابة
 والتابعين رضى الله عنهم اجمعين

a) Weijers pronuntiandum esse putabat عُرِضَ, quod latus et partem significat; et in parte sermonis hic idem valere atque alicubi in sermone. T. R.

من الباب الحادى عشر فى لطائف الشعراء نثراً

١٢٧ ابو نؤاس الامام فى الباطل دخل كَرَمًا فرأى حِصْرِيْمًا فاستقبل القبلة
١٢٨ وقال اللَّهُمَّ سَوِّدْ وجهه واقطعْ حلقه واسقنى من دمه ۵ ولما انشد
الفصل بن يحيى فصيدته التى منها

سَأَشْكُوا الى الفصل بن يحيى بن خالد
هَوَاكِ لَعَلَّ الفصل يَجْمَعُ بَيْنَنَا

قال له الفصل ما زِدْتَ عَلَىَّ بَأْسًا جعلتني قَوَادًا قال اصلحك الله
١٢٩ انه جَمَعَ تَفْضُلًا لا جمع توصل ۵ الْخُتَمِيَّ خضب لِحْيَتِهِ وترك
منها شَعْرَاتٍ بِيضًا لِيُوقِمَ أَنَّ الشَّيْبَ أَوَّلُ ما وخطه فقبيل له ما هذا
١٣٠ فقال غِشَّ الغِشَّ ۵ مَرْدَانُ بن ابى حَفْصَةَ رأى رجلاً يصلى صلاته
١٣١ خفيفة فقال صلاتك زَجْرٌ ۵ عَلَىَّ بن الْجَهْمِ مرَّ عليه سائل يسأل
١٣٢ وَيُلْحِفُ ويقول وَأَسُونَا فقال إن واسيناك ۵ ساويناك ۵ جَحَظَةُ
الْبَرَمَكِيِّ سئل عن دَعْوَةٍ حضرها فقال كلُّ شَيْءٍ كان بارداً إلّا الماء ۵
١٣٣ وكتب الى ابن الْمُعْتَزِّزِ وقد منعه توالى المطر عن خِدْمَتِهِ كنت
على ان اجيب داعى الامير فانقطع شَرِيْبَانُ الْغَيْمِ فقطعتنى عن

a) In codice haberi واسيناكم et ساويناكم, et non esse, cur hoc mutetur, monuit Weijers; nam plurali pronomine non solum eum, ad quem sermo ibi sit, sed omnes qui eiusdem generis sint, significari.

١٢١ طَرْفًا ۞ مُحَمَّدٌ بْنُ مُوسَى الْهَاشِمِيُّ بَلَغَهُ أَنَّ عُمَرَ الرَّخَّاجِيَّ عَتَبَ
 عَلَيْهِ وَتَنَكَّرَ لَهُ فَطَرَفَهُ لَيْلًا وَأَعْتَذَرَ إِلَيْهِ حَتَّى رَضِيَ عَنْهُ وَلَمَّا قَامَ
 لِيَنْصَرِفَ قَالَ عُمَرُ خُذُوا الشَّمْعَةَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ يَا سَيِّدِي دَعْنِي
 أَمْشِ فِي ضَوْءِ رِصَاكِ عَنِّي فَقَالَ طَرْفُ كَلَامِكَ هَذَا حَلَّ الْعُقْدَةِ
 ١٢٢ الْبَاقِيَةِ مِنْ سَخَطِي ۞ يَحْيَى بْنُ زِيَادٍ الْحَارِثِيُّ قَالَ لِمُطِيعِ بْنِ
 إِبْرَاهِيمَ إِنَّ فِي النَّبِيِّدِ مَعْنَى مِنَ الْجَنَّةِ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَكَى عَنْهُمْ
 وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْخَزْنَ وَالنَّبِيدُ يَذْقَبُ بِالْخَزَنِ ۞
 ١٢٣ أَبُو الْحَارِثِ حُمَيْرٌ قِيلَ لَهُ أَمَّا يَكْسُوكَ فَلَنْ يَقَالَ لَوْ جَاءَهُ يَعْقُوبُ
 وَالْأَنْبِيَاءُ شَقَعَاءَ وَالْمَلَائِكَةُ ضَمَنَاءَ يَسْتَعِيرُ مِنْهُ أُبْرَةُ يَخِيطُ بِهَا قَمِيصَ
 ١٢٤ يُوسُفَ الَّذِي قَدْ مِنْ دُبُرٍ لَمَّا أَعَارَهَا فَكَيْفَ يَكْسُونِي ۞ مُزِيدٌ
 الْمَدَنِيُّ سَمِعَ ضَاجِحِجَ النَّاسِ فِي يَوْمِ كُسُوفٍ وَرَبِيعٍ عَاصِفٍ وَغُبْرَةٍ
 مُنْكَرَةٍ وَقَوْلَهُمُ الْقِيَمَةُ الْقِيَمَةُ فَقَالَ وَيَحْكُمُ هَذِهِ قِيَامَةُ عَلِيِّ الرَّيْفِ أَيْنَ
 دَابَّةُ الْأَرْضِ أَيْنَ الدَّجَالُ أَيْنَ نُزُولُ عِيسَى أَيْنَ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ
 ١٢٥ مَغْرِبِهَا أَشْهَدُ أَنَّهَا قِيَامَةٌ بَارِدَةٌ ۞ وَطَلَبَ جِسَارٌ لَهُ مِنْ دَارِهِ مِلْعَقَةً
 ١٢٦ فَقَالَ لَهُ لَيْتَ لَنَا مَا نَأْكُلُهُ بِالْأَصَابِعِ ۞ عَلِيُّ بْنُ حَمْرَةَ الْأَصْفَهَانِي
 كَانَ أَبَوُهُ مِنْ مِيَّاسِيرٍ أَصْبَهَانَ وَكَانَ مُقْتَرًا عَلَيْهِ لَا يُعْطِيهِ إِلَّا الْقُوتَ
 وَكَانَ عَلِيُّ يَسْتَنْدِينِ عَلَى مَوْتِهِ فَلَمَّا مَاتَ كَانَ يَقُولُ فَذَيْتُ مَنْ
 أَحْيَانِي عَلَى مَوْتِهِ ۞

a) Verba Corani, Cap. XXXV: 51.

من الباب العاشر

فى لطائف الظرفاء من كل طبقة وفن

١١٧ على بن عبيد الرنجانى قال الجاحظ دخلت عليه أعوده فقلت له ما تشتهى يآءبا انحسن فقال أعين الرقباء والنس الوشاء وأكباد
١١٨ الحساد ۞ وجمعه مجلس أنس وقينة يهواها وأذن للظهر فقيل له
١١٩ وهى قاعدة قد زالت الشمس فقال أما شمسى فلم تزل ۞ ابن عائشة القرشى قال كن لما لا ترجوا أرجى منك لما ترجو فان
١٢٠ موسى عليه السلم ذهب يقتبس النار فكلمه الملك الجبار ۞ إبراهيم ابن السندى قال الجاحظ حدثنى ابراهيم قال قلت فى ايام ولايتى الكوفة لرجل من تنائها لم أر اظرف ولا اكرم منه وكان لا
يحب لبده ولا يسكن حرته ولا يستريح قلمه فى اعانة الملهوفين واعانة المكروبين ما الذى هو عندك كل هذا النصب وقواك
على هذا التعب فقال سمعت تغريد الاطيار بالاسحار على الاشجار وتجاوب الاوتار والمزمار فلم اظرب كطربى لثناء حسن على محسن
فقلت له احسنت ۞ والله انت فقد حشيت كراما كما ملئت

a) Recte sic editum esse, in codice vero perperam وليه haberi, monuit Weijers. T. R.

المطرب على حال الطبيب قال صاحب الكتاب قال لى الامير ابو
 المظفر ناصر بن ناصر الدين هـل سمعت ما يقول ابو على الكوسج
 فى الطبيب والمطرب فقلت لا وأيد الله الامير قال انه يقول ما على
 ظهها صاحب صناعة أسوأ حالاً من الطبيب ولا انعم بالاً من المطرب
 لان الطبيب يغدو كل يوم الى الأوجاع والأسقام والأحزان وينظر
 الى القذرات والجراحات والخراجات واذا مات المريض الذى
 يعالجه تطير منه وتشتوئ به وربما يتهم بسم الملوك فيكون فيه
 ارافة تمة والمطرب يدعى الى مجالس الانس واللهو ومواضع الخير
 والنعمة فيكرم مثواه ويحسن قراه ويعطى ويبر ويخلع عليه فينقلب
 الى أهله مسروراً طيب النفس ضاحك السن راضياً عن الدهر ثم
 يتصل على الأوقات الرغدة ويتساوى فى التعيم يومه وغده ويقعد
 تحت قول على بن الجهم

هـل العيش إلا ليلة طرحت بنا أواخرها فى يوم لهو معجل
 وقول السرى الموصلى

إذا ما مضى يوم من العمر صالح
 فصله بيوم صالح العيش من غد هـ

a) In codice مُعَجَّلٌ haberi, et sic legendum esse, monuit Weijers. T. R.

من الباب التاسع

فى لطائف المغنين والمطربين

١١٣ اسْحَفُ المَوْصِلَى كان يقول حُفَّ الصَوْتِ الحَسَنُ اَنْ يُرَدَّدَ اَرْبَعَ
مَرَّاتٍ فالأولى بَدِيعَةٌ والثانية تَفْهِيْمٌ والثالثة لِلْفَرَحِ والرابعة لِلشَّبَعِ ۞
١١٤ جَحَظَةُ البرمكى قال كان الباقطانى يَسْتَطِيبُ غِنائى وَيُكْثِرُ مِنْ قَوْلِهِ
أَحْسَنْتُ وَأَحْسَنْتَ وَاللَّهِ أَنتَ وَلَا أَخْلانا اللَّهُ مِنْكَ فَقُلْتُ لى صَدِيقُ
يُحِبُّ قَوْلَى وَشَدِيدِى وَلَهُ عِنْدَ ذاك وَجْهٌ صَفِيقٌ اِنْ تَغَنَيْتُ قال
أَحْسَنْتَ زِدْنِى وَبِأَحْسَنْتَ لَا يَبَاعُ الدَّقِيقُ، وقال وَتَوَشَّنِى بَعْضُ الرُّسَاءِ
فلما صِرْتُ الى بابهِ قيل اِنَّهُ قد رَكِبَ فَكَتَبْتُ اليه

يَا مَنْ دَعَانِى وَفَرَّ مِنْى أَخْلَفْتَ بِاللَّهِ حُسْنَ ظَنِّى
قَدْ كُنْتُ أَرْضَى بِأَخْبَرِ بَرٍّ وَكَامِجٍ أَوْ قَلِيلِ جُبْنِ
وَزُكْرَةٍ مِنْ نَبِيدِ تَمَرٍ أَقَامَ دَهْرًا بِقَعْرِ دَنْ
وَلَيْسَ يَغْلُو بِمَا ذَكَرْنَا مُحَدِّثَ شَاعِرٍ مُغْنِى ۞

١١٥ حَضَرَ آبِن طَرْخَانَ المَغْنَى مَجْلِسُ اُنُسٍ قد أَكَلَ أَفْلَهُ فَعَنَاهُمْ وَلَا
يَشْرَبُ ثُمَّ سَقَوْهُ وَهُوَ جَائِعٌ فَأَنْشَأَ يَغْنَى هَذَا الْبَيْتَ

خَلِيلِى ذَاوَيْتُمَا ظَاغِرًا فَمَنْ ذَا يُدَاوِى جَوَى بَاطِنًا

١١٦ فَطِنَ صَاحِبَ الْبَيْتِ لِحُجُوعِهِ وَأَطْعَمَهُ ۞ فَصَلِّ نِى تَفْصِيلَ حَالِ

١٠. بَغِضَ نُحْشِمْنِي بِالْقُرْآنِ ۝ قَالَ رَجُلٌ لِمَعْشُوقَتِهِ ۞ أَعْطَيْنِي خَاتَمَكَ
 أَذْكُرُكَ بِهِ قَالَتْ خَاتَمِي مِنْ ذَهَبٍ فَأَخَافُ أَنْ تَذْهَبَ وَلَكِنْ خُذْ
 ١١. هَذَا الْعُودَ لَعَلَّكَ تَعُودُ ۝ وَاسْتَعْرَضَ رَجُلٌ جَارِيَةً سَوْدَاءَ مَلِيحَةً فَقَالَ
 لَهَا مَا أَسْمُكَ فَقَالَتْ مَكَّةُ فَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ قَدْ قُرِبَ الطَّرِيفُ أَفْتَأَذْنِبِينَ
 فِي تَقْبِيلِ الْحَاجِرِ الْأَسْوَدِ قَالَتْ هِيَ هَاتِءٌ لَمْ تَكُونُوا بِالْغَيْهِ إِلَّا بِشَقِّ
 ١٢. الْأَنْفُسِ ۝ وَكَانَتْ لِمَحْمُودِ الْوَرَّاقِ جَارِيَةٌ مَوْصُوفَةٌ بِالْجَمَالِ وَالْكَمَالِ
 فَطُلِبَتْ مِنْهُ لِلْمُعْتَصِمِ بِاللَّهِ بِعَشْرَةِ آلَافٍ دِينَارٍ فَأَبَى أَنْ يَبِيعَهَا فَلَمَّا
 مَاتَ مَحْمُودُ اشْتَرِيَتْ مِنْ وَرَثَتِهِ بِأَلْفٍ دِينَارٍ فَلَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَى
 الْمُعْتَصِمِ قَالَ لَهَا طَلَبْنَاكَ بِعَشْرَةِ آلَافٍ دِينَارٍ وَاشْتَرَيْنَاكَ الْآنَ بِأَلْفٍ
 دِينَارٍ فَقَالَتْ لَهُ إِذَا كَانَ مَلِكَ الْأَرْضِ وَخَلِيفَةُ اللَّهِ يَنْتَظِرُ لَشَهْوَتِهِ
 الْمَوَارِيثَ فَكَثِيرٌ لِمِثْلِي مِائَةُ دِينَارٍ فَاسْتَظَرَّهَا وَتَعَجَّبَ مِنْ جَوَابِهَا
 وَحَظِيَّتْ عِنْدَهُ ۝

a) In codice hic ante قال pro inscriptione omnium, quae in hoc capite
 sequuntur, haec, ut monuit Weijers, leguntur verba: طَرَيفٌ أُخْرَ غَيْرِ
 مَسْمُوتَاتٍ ۝ T. R.

b) Recte sic editum esse, sed in codice اعطني haberi, monuit Weijers. T. R.

c) Verba Corani, Cap. XVI: 7.

d) In codice male ألف.

من الباب الثامن

فى لطائف الجوارى والنساء الحسان

- ١.٤ زَادَ مَهْرُ جَارِيَةِ الْمَأْفُورِخِيِّ كَتَبَ إِلَيْهَا عَاشِقُهَا بِهَذَا الدُّعَاءِ عَصَمَنَا
 اللَّهُ وَإِيَّاكَ بِرَحْمَتِهِ فَكَتَبْتُ إِلَيْهِ فِى الْجَوَابِ يَا أَحْمَقُ إِنْ أُجِيبْتُ
 ١.٥ دَعَوْتُكَ لَمْ تَلْتَفِ أَبَدًا ۝ قَبِيحَةُ جَارِيَةِ الْمُتَوَكِّلِ كَتَبَتْ عَلَى
 ١.٦ خَاتَمِهَا أَنَا قَبِيحَةُ وَقَلْبُ ۝ سَلَمَى بِنْتُ أُمِّى التَّمِيمِيَّةُ كَانَتْ مِنْ
 أَحْسَنِ النَّاسِ وَجْهًا وَزَوْجَهَا مِنْ أَفْبَحِ الرِّجَالِ فَقَالَتْ لَهُ يَوْمًا عَلِمْتُ
 أَنِّى وَأَنْتَ فِى الْجَنَّةِ قَالَ وَلِمَ قَالَتْ لِأَنِّى رَزِقْتُ مِثْلَكَ فَصَبِرْتُ
 ١.٧ وَرَزِقْتَ مِثْلِى فَشَكَرْتُ وَالصَّبُورَ وَالشُّكُورَ فِى الْجَنَّةِ ۝ وَقِيلَ لَهَا
 كَيْفَ تَصْبِرِينَ عَلَى قُبْحِهِ وَأَنْتِ فِى الْحُسْنِ بِكَيْفٍ أَنْتِ فَقَالَتْ
 ١.٨ أَمَّا أَنَا قَدَّمْتُ عِنْدَ اللَّهِ حَسَنَةً وَأَذْنَبْتُ ذَنْبًا فَصَبِرْتُ ثَوَابُهُ وَصِيْرَهُ
 ١.٩ عِقَابِى ۝ قَوَارِيطُ جَارِيَةِ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ قَدَّمَتْ إِلَيْهِ الْمَائِدَةَ وَقَدْ
 نَسِيتِ الْمَلْحَ فَقَالَ لَهَا آيْنَ الْمَلْحُ قَالَتْ فِى وَجْهِى ۝ طَرِيفَةٌ
 أُخْرَى رَأَى بَعْضُ الْقُرَاءِ أَمْرَأَةً حَسَنَةَ الْوَجْهِ مُسْفِرَةً فِى الطَّرِيفِ
 فَأَرَادَ أَنْ يُمَارِحَهَا فَقَالَ ۞ وَلَيْصُرْبَنَ بِخُمْرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ قَالَتْ يَا

a) Recte sic editum esse, sed in codice أمّا haberi, monuit Weijers. T. R.

b) Verba Corani, Cap. XXIV: 31.

وَالصَّجَرَةَ وَكَانَ السَّبَبُ فِيهِ أَنَّ اللَّصُوصَ نَقَبُوا خِرَازَتَهُ وَفَارَوْا بِمَالِهِ
 الْكَثِيرِ فَكَدَّ اللَّهُمَّ عَلَى قَلْبِهِ حَتَّى كَادَ ۝ يُوَسْوِسُ وَلَمْ يَنْتَفِعْ
 بِالْمُفْرَحَاتِ وَأَذَوِيَةِ السُّودَاءِ فَأَشَارَ عَلَيْهِ الصَّيْمَرِيُّ بِأَنْ يَصُوعَ اهْلِيلَجَةَ
 مِنْ ذَهَبٍ وَيَدِيمَ اِمْسَاكَهَا فِي يَدِهِ فَرَأَى مَا بِهِ وَعَادَ إِلَى أَحْسَنِ
 حَالَتِهِ وَسَلَّ الصَّيْمَرِيُّ عَنِ الْعِلَّةِ فِيهِ فَذَكَرَ أَنَّ لِلذَّهَبِ خَاصِيَّةً فِي
 تَقْوِيَةِ الْقَلْبِ وَمِرَّةِ النَّفْسِ ثُمَّ أَشَارَ عَلَيْهِ بِاسْتِعْمَالِ بَيْضَةِ مِنَ الْعَنْبَرِ
 وَتَقْلِيلِهَا وَالْإِتِّفَاعِ بِلَطَافَتِهَا وَحُسْنِ أَثَرِهَا عَلَى الدِّمَاغِ وَالْقَلْبِ فَعَاجِبُ
 ١٠١ النَّاسِ مِنْ ظَرْفِ هَذَا الْعِلَاجِ وَلَطَافَتِهِ ۝ أَيُّوبُ الطَّبِيبُ كَانَ يَقْرَأُ
 فِي آخِرِ الْآيَامِ الْقُرْآنَ وَلَزِمَ الصَّلَاةَ وَالِدُّعَاءَ وَكَانَ أَغْلَبَ الْأَدْعِيَةِ عَلَى
 لِسَانِهِ قَوْلُهُ اللَّهُمَّ أَسْقِنَا شَرْبَةً مِنْ رَحْمَتِكَ تُسَهِّلْ بِهَا ذُنُوبَنَا إِنَّكَ
 ١٠٢ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝ ثَابِتُ بْنُ قُرَّةَ كَانَ يَقُولُ رَاحَةَ الْجِسْمِ فِي
 قِلَّةِ الطَّعَامِ وَرَاحَةَ الرُّوحِ فِي قِلَّةِ الْآثَامِ وَرَاحَةُ الْقَلْبِ فِي قِلَّةِ الْإِهْتِنَامِ
 ١٠٣ وَرَاحَةُ اللِّسَانِ فِي قِلَّةِ الْكَلَامِ ۝ الْمَسِيحِيُّ كَانَ يَقُولُ نَوْمَةٌ بِالنَّهَارِ
 بَعْدَ أَكْلَةِ خَبِيرٍ مِنْ شَرْبَةِ دَوَاهٍ نَافِعٍ ۝

a) Recte sic editum esse, sed in codice يوسوس haberi, monuit Weijers. T. R.

b) Sensum requirere, ut يَصُوعَ legatur, monuit Weijers. T. R.

قَاضِيَ الْكَرَمِيِّ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَالنَّارُ تُوقَدُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَيُّهَا
الْفَقِيهُ إِلَى النَّارِ فَقَالَ الْقَاضِي أَوْلَىٰ بِهَا صُلِيًّا ۝

مِنْ أَلْبَابِ السَّابِعِ

فِي لَطَائِفِ الْفَلَاسِفَةِ وَالْأَطِبَّاءِ

- ٩٩ يَحْيَىٰ بْنُ عَدِيٍّ كَانَ يَقُولُ إِنَّ الطَّبِيعَةَ تَمَلُّ الشَّيْءَ السَّوَاحِدَ إِذَا
دَامَتْ عَلَيْهِ فَلِذَلِكَ اتَّخَذَتْ أَلْوَانَ الْأَطْعِمَةِ وَأَصْنَافَ الثِّيَابِ وَأَنْوَاعَ
الطِّيبِ وَفُنُونِ الْأَوْتَارِ وَرُسُمِ التَّنَزُّهِ وَالتَّحَوُّلِ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ
وَالِاسْتِكْنَارِ مِنَ الْأَخْوَانِ وَالتَّقَنُّصِ فِي الْأَدَابِ وَالتَّجَمُّعِ بَيْنَ الْأَحْدَادِ
١٠٠ وَالْهَزْلِ وَالزُّهْدِ وَاللَّهْوِ ۝ عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ الطَّبْرِيُّ كَانَ يَقُولُ الطَّبِيبُ
٩٨ الْجَاهِلُ مُسْتَحَبٌّ الْمَوْتُ ۝ اسْحَقُ بْنُ حُنَيْنٍ كَانَ يَقُولُ قَلِيلٌ
الرَّاحِ صَدِيقُ الرُّوحِ وَكَثِيرُهُ عَدُوُّ الْجِسْمِ قَالَ صَاحِبُ الْكِتَابِ اتَّفَقَتْ
لَهُ هَذِهِ اللَّفْظَةُ الْوَجِيزَةُ الشَّرِيفَةُ الَّتِي لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهَا فِي التَّجَمُّعِ
٩٩ بَيْنَ التَّنَجِّيسِ وَالطَّبَاقِ وَالتَّرْصِيعِ مَعَ صِحَّةِ الْمَعْنَى ۝ بِاخْتِشَاعِ
أَبْنِ جَبْرِئِيلَ قَالَ لِلْمَأْمُونِ فِي كَلَامٍ جَرَى بَيْنَهُمَا يَأْمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ لَا
١٠٠ تُجَالِسِ الثَّقَلَاءَ فَإِنَّ مُجَالَسَةَ الثَّقَلَاءِ حُمَى الرُّوحِ ۝ أَبُو عَلِيٍّ
الطَّبْرِيُّ عَرَضَ لِأَبِي عَلِيٍّ زَنْجَبِي الْكَاتِبِ مَرَضٌ شَدِيدٌ مِنَ الْوَحْشَةِ

دَعَّ عَنْكَ لَوْمِي فَإِنَّ اللَّوْمَ إِعْرَافٌ
وَدَاوْنِي بِأَلَّتِي كَانَتْ هِيَ ۝ الدَّاءُ

٩٢ فَقَالَ حَامِدٌ لِعَلِيٍّ اسْتَشْهَدْ بِالْخَبْرِ وَالشَّعْرِ ۝ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْفَارِسِيُّ
كَانَ يَتَقَلَّدُ قِضَاءَ بَلَخَ وَكَانَ صَدِيقَ أَبِي يَحْيَى الْكُحْلِيِّ فَكَتَبَ
إِلَيْهِ يُعَاتِبُهُ عَلَى تَرْكِ الْمَهَادَاةِ بِمَا يُجْلِبُ مِنْ بَلَخَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ قَدْ
٩٣ أَهْدَيْتُ لِلشَّيْخِ عَبْدِ صَابِرٍ لِيُغْسِلَ بِهِ طَمَعَهُ وَالسَّلَامَ ۝ أَبُو
الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ الْعَزِيزِ الْقَاضِي دَخَلَ عَلَيْهِ مِنْ أَطَالِ الْجُلُوسِ عِنْدَهُ
ثُمَّ قَالَ لَهُ لَعَلَّ الْقَاضِي يَقُولُ أَبْرَمْتَ فَقَامَ فَقَالَ لَا بَلْ أَنْعَمْتَ قَدُمُ ۝
٩٤ أَبُو مُحَمَّدٍ الشَّيْرَجِيُّ كَانَ مِنْ طُرَفَاءِ الْفُقَهَاءِ بَعْدَ أَنْ فَرَكَبَ يَوْمًا
فِي سَفِينَةٍ مَعَ بَعْضِ مَيَاسِيرِ النَّصَارَى فَلَمَّا بَسَطَتْ سَفَرَتَهُ سَأَلَهُ
مُسَاعَدَتَهُ فَفَعَلَ فَلَمَّا فَرَّغَا مِنَ الطَّعَامِ أَحْضَرَ شَرَابًا يَحْكِي عَيْنَ
الدَّيْكِ وَفَارَةَ الْمَسْكِ وَأَرَادَ أَنْ يَجِدَ رُخْصَةً فَقَالَ مَا هَذِهِ فَقَالَ خَمْرٌ
أَشْتَرَاهَا غُلَامِي مِنْ يَهُودِيٍّ فَقَالَ نَحْنُ مِنْ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ نَكْذِبُ
سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ وَيَزِيدَ بْنَ هُرُونَ أَفَنَصَدِّقُ نَصْرَانِيًّا عَنْ غُلَامِهِ عَنْ
يَهُودِيٍّ وَاللَّهِ مَا أَشْرَبَهَا إِلَّا لِيُضَعِفَ الْأَسْنَادَ وَمَدَّ يَدَهُ إِلَى الْكَلَسِ
٩٥ فَمَلَّأَهَا وَشَرِبَهَا ۝ سَهْلُ الصُّعْلُوكِيِّ دَخَلَ عَلَى أَبِي الْحُسَيْنِ

a) Sic in Nominativo codicem quoque habere, sed Grammaticam postulare, ut in Accusativo الدَّاءُ legatur, monuit Weijers. T. R.

الرَّشِيدُ قَوْلُهُ وَزَوَى مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ لِأَنَّ السَّوَادَ شِعَارُ بَنِي الْعَبَّاسِ وَنَظَرَ
 إِلَى أَبِي يُوسُفَ كَأَلَمْسْتَقْبِجِ كَلَامُهُ فَقَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ النُّورُ فِي
 السَّوَادِ يَعْنِي أَنَّ الْإِنْسَانَ يُبْصِرُ الدُّنْيَا بِسَّوَادِ الْعَيْنِ فَتَهْلَلُ وَرَحَّبَ
 الرَّشِيدُ بِكَلَامِهِ فَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَخَصْلَةٌ أُخْرَى فِي السَّوَادِ يَا مِيرَ
 الْمُؤْمِنِينَ قَالَ مَا هِيَ قَالَ لَمْ يُكْتَبْ كِتَابُ اللَّهِ إِلَّا بِهِ فَقَالَ أَحْسَنْتَ
 ٩. وَأَمَرَ لَهُ بِالْصِّلَةِ ۞ عَلَى بْنِ عِيسَى كَانَ مُقْتَصِدًا فِي لِبَاسِهِ وَكَانَ
 أَبُو عَمَرَ الْقَاضِي مُبَالِغًا فِي تَحْسِينِهِ ۞ وَالْمَغَالَاةُ بِهِ فَقَالَ لَهُ عَلَى فِي
 ١١ ذَلِكَ فَقَالَ لِبَاسُ الْوَزِيرِ يَتَجَمَّلُ بِهِ وَأَنَا مُتَجَمِّلٌ بِلِبَاسِي ۞ وَسَأَلَ
 حَامِدُ بْنُ الْعَبَّاسِ فِي أَيَّامِ وِزَارَتِهِ عَلَى بْنِ عِيسَى وَهَذَا عَلَى
 الدَّوَابِينَ عَنْ دَوَاءِ الْخُمَارِ فَكَلَّمَ وَقَالَ لَيْسَتْ مِنْ حَالِي هَذِهِ الْمَسْئَلَةُ
 فَاقْبَلْ عَلَى أَبِي عَمَرَ وَقَالَ لَهُ أَيُّهَا الْقَاضِي أَفْتِنَا فِي دَوَاءِ الْخُمَارِ
 فَتَنَحَّجَ وَأَصْلَحَ مِنْ صَوْتِهِ ثُمَّ ذَكَرَ اسْتِئْذَانًا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ اسْتَعِينُوا عَلَى كُلِّ صَنْعَةٍ بِأَرْبَابِهَا وَمِنْ أَرْبَابِ
 هَذِهِ الصَّنَاعَةِ أَعَشَى قَيْسٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَهُوَ يَقُولُ
 وَكَأْسٌ شَرِبْتُ عَلَى لَدَّةٍ وَأُخْرَى تَدَاوَيْتُ مِنْهَا بِهَا
 لَكِي يَعْلَمُ النَّاسُ أَنِّي أَمْرٌ أَتَيْتُ الْمَعِيشَةَ مِنْ بَابِهَا
 وَأَبُو نُوَاسٍ فِي الْأَسْلَامِ يَقُولُ

a) In codice minus accurate والمغالات

b) Cf. III. Saeyi Anthol. grammat. Arab. pag. Arab. 53 seq. et pag. 98 seq. translationis Gallicae, ubi eadem historia iisdem fere verbis narratur.

٨٦ وَإِيَّاهُ ۝ وَكَتَبَ إِلَى مُسْتَمِيحٍ عَاوَنَهُ مِرَارًا مَثَدَ الْإِنْسَانِ فِي الْأَحْسَانِ
كَمَثَلِ الْأَشْجَارِ فِي الْبَحْرِ فَإِجَابُ إِذَا أَتَى بِالْحَسَنَةِ أَنْ يُرَفَّهُ
إِلَى سَنَةٍ ۝

مِنْ الْبَابِ السَّادِسِ

فِي لَطَائِفِ الْقَضَاةِ وَالْفَقْهَاءِ

٨٧ أَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي تَحَاكَمَ إِلَيْهِ الرَّشِيدُ وَزَيْدَةُ فِي الْغُلُوجِ
وَالْتَوَزِينِ أَيُّهُمَا أَطْيَبُ فَقَالَ أَنَا لَا أَحْكُمُ عَلَى الْغَائِبِ فَلَمْ يَأْتِخَاذِهِمَا
وَتَقْدِيمِهِمَا إِلَيْهِ فَجَعَلَ بِأَكُلٍ مِنْ هَذَا مَرَّةً وَمِنْ ذَاكَ أُخْرَى حَتَّى
نَصَفَ ۝ الْجَامِ ثُمَّ قَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا رَأَيْتُ أَجْدَلَ مِنْهُمَا كَلَّمَا
٨٨ أَرَدْتُ أَنْ أُسَجِّدَ لِأَحَدِهِمَا أَذْلَى الْآخِرُ بِحُجَّتِهِ ۝ وَسَأَلَهُ الرَّشِيدُ
٨٩ عَنِ اسْمِ امْرَأَةِ إِبْلِيسَ فَقَالَ تِلْكَ وَلِيْمَةُ لَمْ أَحْضَرَهَا ۝ وَسَأَلَ الرَّشِيدُ
الْأَوَزَاعِيَّ بِحَضْرَةِ أَبِي يُوسُفَ عَنِ السَّوَادِ فَقَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا
تَبْيُلِي فِيهِ مُحَرِّمٌ وَلَا تَتَحَلَّى فِيهِ عَرُوسٌ وَلَا يَكْفُنُ فِيهِ مَيِّتٌ فَكِرَةٌ

a) Sensum postulare, ut الْجَامَيْنِ legatur, et sic etiam in codice inter lines correctum legi, monuit Weijers. T. R.

b) In codice يلْمِي haberi, et hoc يَلْبِي pronuntiandum esse, monuit Weijers. T. R.

c) In codice تُجَلِّي legi, et non esse cur hoc mutetur, monuit Weijers. T. R.

٨٢ يَعْنِي ۝ اللَّحْمَ الْمُبَرَّدَ وَعَلَيْهِ السَّدَابُ ۝ أَبُو الْحَسَنِ قَوْلُهُ فِي ثَقِيلٍ
 هَجَمَ عَلَيْهِ فَكَدَّرَ مَا صَفَا مِنْ وَقْتِهِ فَقَالَ لَا مَرْحَبًا بِقَدَى الْعَيْنِ
 وَشَجَى الْخَلْفِ وَغَضَبِ الصَّدْرِ ۝ وَعَظَمِ اللَّقْمَةِ وَشَعْرَةِ الْقَلَمِ وَلَطَاخَةِ
 ٨٣ الثَّوْبِ وَعَثَرَةِ الْفَرَسِ وَذُبَابَةِ الْقَدَحِ ۝ الْخَوَارِزْمِيُّ لَمْ أَسْمَعْ فِي رَسُولِهِ
 فَضْلًا أَظَرَفَ مِنْ قَوْلِهِ قَدْ أَرَاخِنِي الشَّيْخُ بِيَرِهِ لَا بَلْ أَنْعَبْنِي بِشُكْرِهِ
 وَخَفَّفَ طَهْرِي عَنْ ثِقَلِ الْمَحْسَنِ لَا بَلْ أَنْقَلَهُ بِأَعْبَاءِ الْمَنَنِ وَأَحْيَانِي
 بِتَحْقِيقِ الرَّجَاءِ لَا بَلْ أَمَاتَنِي بِقِرْطِ الْحَيَاءِ فَإِنَّا لَهُ رَقِيفٌ بَلْ
 ٨٤ عَتِيفٌ وَأَسِيرٌ بَلْ طَلِيفٌ ۝ وَمِنْ الْغُرَرِ الطَّرِيفَةِ قَوْلُهُ مَنْ لَمْ يَذْكُرْ
 ٨٥ أَخَاهُ إِلَّا إِذَا رَأَى فَوَجَدَانَهُ كَفَقْدَانِهِ وَوَصَالَهُ كِهَجْرَانِهِ ۝ أَبُو الْفَضْلِ
 الْأَبْدِيُّعُ أَتَهَمَدَانِي كَتَبَ إِلَيَّ بَعْضُ الرُّوسَاءِ فَأَحْسَنَ وَأَظَرَفَ أَرَانِي
 أَذْكُرُ الشَّيْخَ كُلَّمَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ أَوْ هَبَّتِ الرِّيحُ أَوْ نَجَمَ النَّجْمُ
 أَوْ لَمَعَ الْبَرْقُ أَوْ عَرَضَ الْغَيْثُ أَوْ ذُكِرَ اللَّيْلُثُ أَوْ صَحِيحَكَ الرُّوْصُ إِذْ
 هُوَ لِلشَّمْسِ مُحْيِيَاهُ وَلِلرِّيحِ رَيَاهُ وَلِلنَّجْمِ عُلَاهُ وَلِلْبَرْقِ سَنَاهُ وَلِلْغَيْثِ
 نَدَاهُ وَلِلَّيْلِثِ حِمَاهُ وَلِلرُّوْصِ سَجَايَاهُ وَفِي كُلِّ صَالِحَةٍ ذِكْرَاهُ وَفِي
 كُلِّ حَالٍ آرَاهُ فَمَتَى أَنْسَاهُ ۝ وَأَشَدُّهُ شَوْقَاهُ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْمَعَنِي

a) Pronuntiandum potius esse المبرَّد اللحم، monuit Weijers. T. R.

b) In codice وَعَظَمِ legi, et non esse, cur aliter pronuntietur, monuit Weijers. T. R.

c) Legendum esse وَشِدَّةً, iudicavit Weijers. T. R.

بِسْمِ وَرِ وَمَامَةُ خَيْرٌ فَقَالَ يَبَا الْعَمِيَّةُ مَا أَعَدَدْتَ لِلشَّيْءِ فَقَالَ خَلْعُ
 ٧٧ الْأَمِيرِ فَقَالَ عَاجِلُوهَا لَهُ ۝ وَاسْتَقْرَضَ جَارُ الْأَصْمَعِيِّ إِبَاهُ دُرَيْهَمَاتٍ فَقَالَ
 لَهُ أَتَيْنَ الرَّهْنُ فَقَالَ أَلَسْتُ وَانْقُأَ بِي فَقَالَ بَلَى وَهَذَا أَبُوهِمُ خَلِيلُ
 اللَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ وَانْقُأَ بِرَبِّهِ وَحَيْثُ ۝ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيُطْمَئِنَّ
 ٧٨ قَلْبِي ۝ مُحَمَّدُ بْنُ شَبَابَةَ كَتَبَ إِلَى صَدِيقٍ لَهُ يَسْتَقْرِضُهُ فَكَتَبَ
 يَعْتَذِرُ بِالْإِضَافَةِ فَقَالَ إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَجَعَلَكَ اللَّهُ صَادِقًا وَإِنْ كُنْتَ
 ٧٩ مُلُومًا فَجَعَلَكَ اللَّهُ مَعْدُورًا ۝ أَبُو الْعِينَاءِ قَالَ لَهُ الْمُتَوَكِّلُ كَيْفَ
 تَرَى دَارَنَا هَذِهِ فَقَالَ يَأْمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ رَأَيْتُ النَّاسَ يَتَمَوَّنُونَ الدُّورَ
 فِي الدُّنْيَا وَأَنْتَ تَبْنِي الدُّنْيَا فِي دَارِكَ وَقَدْ نَظَمَ بَعْضُ الْأَدَبَاءِ
 فِي الصَّاحِبِ

وَلِي مَسْئَلَةٌ بَعْدُ فَعَاجِلْنِي بِاخْبَارِي

بَيَّيْتُ الدَّارَ فِي دُنْيَاكَ أَمْ دُنْيَاكَ فِي الدَّارِ ۝

٨٠ وَلَقِيَهُ ابْنُ مَقْلَةَ الْكَاتِبُ سَاحِرًا فَجَعَلَ يَتَعَجَّبُ مِنْ بُكُورِهِ فَقَالَ يَا
 ٨١ عَاجِبًا تُشَارِكُنِي فِي الْفِعْلِ وَتُعْزِدُنِي فِي التَّعَجُّبِ ۝ أَبُو الْعَبَّاسِ
 الْمُبَرِّدُ كَانَ يَقُولُ مَا تَنَادَرُ أَحَدٌ قَطُّ كَمَا تَنَادَرُ سَدَابُ التُّورَاقِ فَقَالَ
 أَنِّي أَجْتَرْتُ بِهِ يَوْمًا وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى بَابِ دَارِهِ فَقَامَ إِلَيَّ وَلَا طَفَنِي
 ٨٢ وَعَرَّضَ عَلَيَّ الْفَرَى فَقُلْتُ مَا عِنْدَكَ فَقَالَ عِنْدِي أَنْتَ وَعَايِيهِ أَنَا

a) Verba Corani, Cap. II: 262.

b) Legendum est, ut monuit Weijers, وَعَرَّضَ. T. R.

يَا بُنَيَّ كُلْ مَا تَشْتَهِي وَالْبَسْ مَا يَشْتَهِي النَّاسُ وَقَدْ نَظَّمَهُ مَنْ قَالَ
 إِنَّ الْعَيُونَ رَمَتْكَ مِنْ فُجْأَتِهَا
 وَعَلَيْكَ مِنْ شَهْرِ اللَّبَاسِ لِبَاسُ
 أَمَّا الطَّعَامُ فَكُلْ لِنَفْسِكَ مَا أَشْتَهَتْ
 وَالْبَسْ ثِيَابَكَ مَا أَشْتَهَاهُ النَّاسُ *

٧٣ أَبُو زَيْدٍ الْأَنْصَارِيُّ كَانَ يَقُولُ مَا فِي الدُّنْيَا أَرْفَقُ مِنْ أَرْبَعَةِ دَرَاهِمَ
 دِرْهَمٌ يُخْلِي بِهِ جَمًّا فِي ضَحْوَةِ النَّهَارِ لِي وَدِرْهَمٌ أَشْتَرِي بِهِ كُوزًا
 جَدِيدًا أَسْتَعِذُّ بِهِ مَاءٍ وَدِرْهَمٌ أَشْتَرِي بِهِ رِيحَانًا أَغْدِي بِهِ رُوحِي
 ٧٤ وَدِرْهَمٌ أَسْتَكْتَبُ بِهِ وَرَقًا يَنْوُبُ عَنِّي فِي الْكُتُبَةِ * الْخَلِيلُ بْنُ
 أَحْمَدَ قَالَ أَلْتَزِيدِي دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَوَجَدْتُهُ قَاعِدًا عَلَى طُنْفَسَةٍ
 فَكَرِهْتُ التَّصَيِّفَ عَلَيْهِ فَقَالَ إِلَيَّ يَا بَا مُحَمَّدٍ فَإِنَّ سَمَّ الْخِيَاطِ لَا
 ٧٥ يَصِيفُ عَنِ مُتَصَادِفَيْنِ وَالْدُّنْيَا لَا تَسْعُ مُتَبَاغِضَيْنِ * الْأَصْبَعِيُّ قَالَ
 دَخَلْتُ عَلَى الْفَضْلِ بْنِ الرَّبِيعِ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَعَلَى ثِيَابٍ قُطْنٍ فَقَالَ
 يَا بَا سَعِيدِ أَيْنَ الْوَرْدُ فَلْتُ مَعْدٌ فِي خِرَازِنِكَ أَصْلَحَكَ اللَّهُ فَضَحِكَ
 ٧٦ وَأَمَرَ لِي بِدَوَاجٍ سَمُورٍ * وَمِثْلُهُ أَنَّ أَبَا الْعَمَيْثِلِ دَخَلَ عَلَى عَبْدِ
 اللَّهِ بْنِ طَاهِرٍ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ مِنْ أَيَّامِ الْكَرْبِيفِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ خَرَّ مُبْطِنٌ

a) Recte sic editum esse, sed بِدَوَاجٍ in codice haberi, monuit
 Weijers. T. R.

٩٥ وَذَكَرَ بَعْضُ الْفُقَهَاءِ وَعَدًّا وَعَدَّهُ إِيَّاهُ فَقَالَ وَعَدُّ الْكَرِيمِ الزَّمُّ مِنْ دِينِ
 ٩٦ الْغَرِيمِ ۝ وَكَتَبَ إِلَيْهِ مَنْ يَعْتَذِرُ مِنْ تَرْكِ حُضُورِهِ لَخَوْفِ الثَّقَلِ
 ٩٧ عَلَى حَضْرَتِهِ فَوَقَعَ فِي رَفْعَتِهِ مَتَى يَثْقُلُ الْجَفْنُ عَلَى الْعَيْنِ ۝ وَأَطَالَ
 رَجُلٌ فِي مَجْلِسِهِ الْمَكْتُ وَلَمْ يَقْتَدِ بغيرِهِ فِي الْقِيَامِ فَقَالَ لَهُ الْفَتَى
 مِنْ أَيْنَ قَالَ مِنْ قُمْ قَالَ فَأَذَا قُمْ وَقَالَ لَهُ عَلَى بَنِي عَبْدِ الْعَزِيزِ
 ٩٨ لَعَلِّي قَدْ طَوَّلْتُ فَقَالَ لَا بَلْ تَطَوَّلْتَ ۝ أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ أَبِيهِمِ
 الْقُصْبِيُّ كَتَبَ فِي وَصْفِ آثَارِ الرَّبِيعِ الْأَرْضِ زُرَّةً وَالْأَشْجَارِ وَشَى
 ٩٩ وَالْهَوَاءِ مِسْكً وَالنَّسِيمِ عَنَبً وَالْمَاءِ رَاحً وَالطُّيُورَ قِيَانً ۝ أَبُو الْفَتْحِ
 الْبُسْتِيُّ مِنْ طَرِيفِ كَلَامِهِ قَوْلُهُ النِّعْمَةُ عَرُوسٌ مَهْرُهَا الشُّكْرُ وَالرِّشْوَةُ
 رِشَاءُ الْحَاجَةِ وَالْبِشْرُ نُورُ الْأَيَّامِ وَالْمُعَاشَرَةُ تَرْكُ الْمُعَاسَرَةِ وَعَادَاتُ
 ١٠ أَلْسَادَاتٍ سَادَاتُ الْعَادَاتِ ۝ أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَزِيزِ كَانَ
 ١١ يَقُولُ الصَّدَقَةُ تَرُدُّ بَلَاءَ الْآخِرَةِ وَالْهَدِيَّةُ تَرُدُّ بَلَاءَ الدُّنْيَا ۝ أَبُو الْحَسَنِ
 مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْزِيُّ قَالَ مَنْ دَخَلَ عَلَى أَلْسَادَةٍ فَعَلَيْهِ بِتَخْفِيفِ
 السَّلَامِ وَتَقْلِيلِ الْكَلَامِ وَتَعْجِيلِ الْقِيَامِ ۝

مِنْ أَلْبَابِ الْخَامِسِ

فِي لَطَائِفِ الْبُلْغَاءِ وَالْأَدْبَاءِ

١٢ أَبُو عَمْرٍو ابْنُ الْعَلَاءِ نَظَرَ إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ وَعَلَيْهِ تِيَابٌ مُشْهُرَةٌ فَقَالَ

وَكُنْ عَلَامًا أَتَى أَغَارَ عَلَى أَخِي

وَحَلَّى كَمَا أَتَى أَغَارَ عَلَى عِرْسِي ۝

٥٨ أَلْحَسَنُ بْنُ وَهَبٍ أَخُوهُ نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ فِي مَجْلِسِهِ يُعَبِّسُ فِي
كَأْسِهِ فَقَالَ مَا أَنْصَفْتَهَا تَضَحُّكَ فِي وَجْهِكَ وَتُعَبِّسُ فِي وَجْهِهَا ۝
٥٩ وَيَدْعُوهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ إِلَى الدِّيَّانِ فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَلْحَسَنُ
أَنَا بَيْنَ مَجْلِسِ بَيْتِي وَطَعَامِ شَيْءٍ وَشَرَابِ هَنِيٍّ وَغِنَاءِ رَضِيٍّ فَكَيْفَ
٦٠ أَتَاكَ مِنْ حَالِ السَّعِيدِ إِلَى حَالِ الشَّقِيِّ ۝ سَعِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ
كَتَبَ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ مُكْرَمٍ يَدْعُوهُ إِلَى مَجْلِسِ أُنْسِهِ طَلَعَتْ
الْكَوَاكِبُ تَنْتَظِرُ بَدْرَهَا فَرَأَيْكَ فِي الظُّلُوعِ قَبْلَ غُرُوبِهَا فَأَلَمَ بِمَعْنَاهُ
مَنْ قَالَ

كَأَنَّا نُجُومٌ فِي السَّمَاءِ مُضِيَّةٌ

وَلَا بُدَّ مِنْ بَدْرِ فَهَلْ أَنْتَ طَالِعٌ ۝

٦١ أَبُو الْقَتَنِجِ كُشَاجِمٌ مِنْ طَرِيفِ كَلَامِهِ لَوْ لَا أَنَّ الْمَخْمُورَ يَعْرِفُ قِصَّتَهُ
٦٢ لَقَدَّمَ وَصِيَّتَهُ ۝ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ ثَوَابَةِ دَخَلَ إِلَيْهِ صَدِيقٌ لَهُ
وَمَجْلِسُهُ غَاصَ بِأَهْلِهِ فَقَعَدَ بَعِيدًا عَنْهُ فَقَالَ لَهُ ابْنُ ثَوَابَةَ مَا زَادَكَ
٦٣ بَعْدَكَ عَنِّي إِلَّا قُرْبًا مِنْ قَلْبِي ۝ الصَّاحِبُ لَمَّا رَجَعَ عَنِ الْعِرَاقِ
سَأَلَهُ ابْنُ الْعَمِيدِ عَنْ بَعْدَانٍ فَقَالَ بَعْدَانُ فِي الْبِلَادِ كَالْأَسْتَدَانِ فِي
٦٤ الْعِبَادِ ۝ وَرَفَعَ إِلَيْهِ أَنَّ رَجُلًا غَرِيبَ الْوَجْهِ يَدْخُلُ دَارَهُ وَيَتَلَطَّفُ
لِاسْتِرَائِي أَلَسَمِعَ فَوَقَعَ دَارُنَا هَذِهِ خَانَ يَدْخُلُهَا كُلُّ مَنْ وَفَى وَخَانَ ۝

يَنْبَغِي لِلْعُقَلَاءِ أَنْ يَجْحَدُوا مِنْهَا تَمَحِيصُ الدُّنُوبِ وَتَعَرُّصُ لِثَوَابِ
الصَّبْرِ وَابْقَاطُ مِنَ الْعُقَلَاءِ وَإِنْ كَارَ بِالنِّعْمَةِ فِي حَالِ الصَّحَةِ ٥٤ وَاسْتِدْعَاءُ
٥٥ التَّوْبَةِ وَحُصُّ عَلَى الصَّدَقَةِ وَفِي قَضَاءِ اللَّهِ أَنْتُمْ الْخَيْرُ ٥٦ أَخُوهُ
الْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ قِيلَ لَهُ لَا خَيْرَ فِي السَّرَفِ فَقَالَ لَا سَرْفَ فِي
٥٧ الْخَيْرِ قَرَدَ اللَّفْظِ وَاسْتَوْنِي الْمَعْنَى ٥٨ وَتَعَرَّصَ لَهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَنْ أَنْتَ
قَالَ أَنَا الَّذِي أَحْسَنْتَ إِلَيَّ عَامَ كَذَا فَقَالَ مَرْحَبًا بِمَنْ تَوَسَّلَ بِنَا
٥٩ إِلَيْنَا وَشَكَرَ إِحْسَانَنَا ٦٠ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ دَعَا صَدِيقًا لَهُ وَكَتَبَ
٦١ إِلَيْهِ يَوْمَ الْإِلْتِقَاءِ قَصِيرٌ فَأَعِنَ عَلَيْهِ بِالْبُكُورِ ٦٢ وَطَلَبَ مِنْهُ الْمَأْمُونُ
السَّكِينِ فَنَاولَهُ إِيَّاهُ وَحَدُّهُ مِمَّا يَلِيهِ فَعَلِمَ أَنَّهُ أَخْطَأَ فَقَالَ فِي نَحْرِ
٦٣ أَعْدَائِكَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ٦٤ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ بْنُ شِيرَزَانَ وَصَفَ
جَارِيَةً كَاتِبَةً فَقَالَ كَانَ خَطُّهَا أَشْكَالَ صُورَتِهَا وَكَانَ مِذَاذُهَا سَوَادُ
شَعْرِهَا وَكَانَ قِرْطَاسُهَا أَدِيمٌ وَجْهُهَا وَكَانَ قَلَمُهَا بَعْضُ أَنْامِلِهَا وَكَانَ
٦٥ سَكِينَتُهَا غُنْجٌ لِحْظُهَا وَكَانَ مِمْقَطُهَا قَلْبٌ عَاشِقُهَا ٦٦ سُلَيْمُ بْنُ وَهْبٍ
كَانَ يَقُولُ إِنِّي أَغَارُ عَلَى أَصْدِقَائِي كَمَا أَغَارُ عَلَى عَرْسِي وَأَخَذَهُ مِنْ
قَوْلٍ كُنْشَاجِمٍ

in codice aliud eiusdem hominis cum illis verbis allegatum esse facite dictum, et, quod hic editum est, illi subiunctum esse praemisso رَقُولُهُ T. R.

a) In codice, ut monuit Weijers, recte habetur لِلتَّوْبَةِ T. R.

b) Recte sic editum esse, sed in codice مَقْطُهَا legi, monuit Weijers. T. R.

٢٧ فَمَنْ يَعْرِفُ إِخْوَانِي الْقَدَمَاءَ ۝ الْفَضْلُ بْنُ يَحْيَى جَرَى يَوْمًا مَدَحُ
النَّاسِ آيَاهُ لِحُجُودِهِ فَقَالَ وَمَا قَدَّرَ الدُّنْيَا حَتَّى ۝ يَمْدَحَ مَنْ يَجُودُ
٢٨ بِكُلِّهَا فَضْلًا عَنْ بَعْضِهَا ۝ وَكَانَ يَقُولُ مَا سُرُّرِي بِالْمَوْعِدِ كَسُرُّرِي
٢٩ بِإِنْجَازِهِ ۝ اِسْمَعِيلُ بْنُ صَبِيحٍ قَالَ صَاحِبُ الْكِتَابِ لَمْ أَسْمَعْ
وَلَمْ أَفْرَأْ أَحْسَنَ وَأَظْرَفَ فِي التَّجْمِعِ بَيْنَ الشُّكْرِ وَالشُّكَايَةِ فِي فَضْلِ
قَصِيرٍ وَأَوْجَزَ مِمَّا كَتَبَ إِلَى يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ أَنَا فِي شُكْرِ مَا تَقَدَّمَ
٥٠ مِنْ إِحْسَانِكَ شَاغِلٌ ۝ عَنِ اسْتِبْطَاءِ مَا تَأَخَّرَ مِنْهُ ۝ الْفَضْلُ بْنُ
الرَّبِيعِ رَأَى الرَّشِيدَ يَوْمًا فِي دَارِهِ رَجُلًا بِيَدِهِ حُرْمَةٌ خَيْرَانٍ فَقَالَ
لِلْفَضْلِ مَا تِلْكَ قَالَ عُرُوقُ الرِّمَاحِ بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَلَمْ يَرِدْ أَنْ يَقُولَ
٥١ اَلْخَيْرَانُ لِمَوَافَقَتِهِ ۝ اسْمُ أُمِّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الرَّشِيدِ ۝ الْفَضْلُ بْنُ
سَهْلٍ ذُو الرِّقَاسَتَيْنِ مَقُولُهُ عِنْدَ بَهْتِهِ مِنْ عِلَّةٍ إِنَّ فِي الْعِلَلِ لِنَعْمًا لَا

a) Sic etiam in codice legi, sed editorem in Lexico p. 204 recte يَمْدَحُ pronuntiasset, monuit Weijers. T. R.

b) Hic لي inserendum esse, monuit Weijers. T. R.

c) Recte عَنْهُ editum esse, sed in codice عَنْهُ legi, monuit Weijers. T. R.

d) Weijers melius in Accusativo الْخَيْرَانِ pronuntiari putabat. T. R.

e) In Codice in Nominativo اسْمُ legi, et, collatâ Grammaticae § 243, nihil esse, cur hoc immutetur, monuit Weijers. T. R.

f) Ante قَوْلُهُ editor ex antecedentibus, ab eo praetermissis, addere debuisset, ut monuit Weijers, مِنْ أَظْرَفِ كَلَامِهِ nam in antecedentibus

٤٢ اَلْبَلَحِ وَالْخَدِّ وَكُلُّ مَعٍ مِّنْ شَيْءٍ ۝ سَيِّفُ الدَّوْلَةِ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ
 اَللَّهِ كَانَ يُخَاطَبُ بِسَيِّدِنَا فَخَاطَبَهُ جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَاءَ يَوْمَئِذٍ بِسَيِّدِي
 فَقَالَ اِنْ سَمَحْتَ ۝ بِاَنْ اَكُونَ سَيِّدَكَ فَلَا تَبْخُلْ بِاَنْ اَكُونَ سَيِّدَ
 ٤٣ غَيْرِكَ ۝ عَبْدُ الرَّحْمَنِ صَاحِبُ الْاَنْدَلُسِ كَتَبَ اِلَيْهِ نِزَارُ بْنُ مَعْدٍ
 بِسَبْعَةِ فَوَاقٍ فِي كِتَابِهِ عَرَفْتَنَا ۝ فَتَسَبَّيْنَا وَلَوْ عَرَفْتَنَا لَا جَبْنَافَكَ وَالسَّلَامُ ۝

مِنْ اَلْبَابِ الرَّابِعِ

فِي لَطَائِفِ اَلْوَزَرَاءِ وَالْكِبَرَاءِ

٤٤ اَبُو عَبْدِ اَللَّهِ وَزِيرُ اَلْمُهَدِي اَعْتَدَرَ اِلَيْهِ رَجُلٌ فَلَمْ يُحْسِنْ فَقَالَ لَهُ
 ٤٥ مَا رَأَيْتُ عَدْرًا اَشْبَهَ ۝ مِنْ اَسْتِثْنَايَ ذَنْبٍ مِنْ هَذَا ۝ يَحْيَى بْنُ
 خَالِدٍ اَلْبَهْمَكِيُّ قَالَ اَلْمَوَاعِيذُ شِبَاهُ اَلْكِرَامِ يَصِيدُونَ بِهَا مَحَامِدَ
 ٤٦ اَلْاَحْرَارِ ۝ وَقِيلَ لَهُ لِمَ لَا تَسْتَبْدِلُ بِحَاجِبِكَ فَقَدْ شَاخَ وَقَرِمَ قَالَ

a) In codice ان exaratum esse monuit Weijers, sed recte praepositionem additam esse ab editore. T. R.

b) فَسَبَّيْنَا legendum esse monuit Weijers. T. R.

c) عَدْرًا hic, sicut in Lexico, legendum esse, monuit Weijers. T. R.

d) Monuit Weijers, non dubitari posse, quin legendum sit بِاَسْتِثْنَايَ T. R.

أَعْرَضَهُمْ فَدَخَلَ يَوْمًا إِلَى نَصْرِ مُسَلِّمًا فَقَالَ لَهُ نَصْرُ يَا أَبَا الطَّيِّبِ
 حَتَّى مَتَى تَأْكُلُ خُبْزَكَ بِلُحُومِ النَّاسِ فَسَقَطَ فِي يَدِهِ وَأَمْسَكَ
 بِلِسَانِهِ وَنَصْرٌ يَضْحَكُ فِي وَجْهِهِ ثَقَبَ الْأَرْضَ وَقَامَ يَجْرُ ذَيْلَ خَاجِلٍ
 وَوَجَلٍ وَحِينَ وَصَلَ إِلَى مَنْزِلِهِ تَصَدَّقَ بِمَالٍ وَتَابَ مِنَ الْهَجَاءِ تَوْبَةً
 نَصُوحًا وَلَمْ يَعُدْ لِعَادَتِهِ فِيهِ وَتَعَجَّبَ النَّاسُ مِنْ كَرَمِ نَصْرِ وَظَرْفِهِ
 ٣٨ وَتَصَوُّتِهِ عَنِ اسْتِثْصَالِ مِثْلِهِ وَكَفِّ عَادِيَةِ لِسَانِهِ بِنِيلِكَ اللَّفْظَةِ ۝ وَكَانَ
 أَبُو غَسَّانَ الْتَمِيمِيُّ مِنَ الْمُرْتَبِطِينَ بِحَضْرَتِهِ وَكَانَ مِنَ الْأَدَبَاءِ الَّذِينَ
 يُسَيِّئُونَ آدَابَهُمْ بِالْأَدَبِ فَدَخَلَ يَوْمًا عَلَى نَصْرِ وَبِيَدِهِ دَفْترٌ فَقَالَ مَا
 هَذَا يَا أَبَا غَسَّانَ فَقَالَ كِتَابُ أَدَبِ النَّفْسِ قَالَ فَلِمَ لَا تَعْمَلُ بِهِ ۝
 ٣٩ الرَّاصِي بِإِلَّهِ يَقُولُ الْإِنْسَانُ خَادِمُ الْأُحْسَانِ وَالْحُرُّ عَبْدُ الْبِرِّ ۝
 ٤٠ أَبْنَهُ أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبْغَضَ الْأَشْيَاءَ إِلَى صَبِيٍّ يَتَشَايِخُ
 وَامْرَأَةً ۝ تَتَامَرُ ۝ وَكِتَابٌ ۝ يَنْفَعُ إِلَى بِالنِّفَاسِ ۝ وَامْتِنَاعٌ مَنِ ادْعَوْهُ إِلَى
 ٤١ مَدْخَلَتِي ۝ وَدَعَا يَوْمًا أَبَا مَنْصُورَ السَّاجِيَّ التَّاجِرَ إِلَى مَا بَدَتْهُ
 فَقَالَ أَنَا رَجُلٌ سَوْفِيٌّ لَا أَحْسِنُ مَوَاكِلَةَ الْمُلُوكِ فَقَالَ يَا أَبَا مَنْصُورِ
 لَتَكُنَّ أَظْفَارُكَ مَقْلُومَةً وَظَرْفُكَ كُمِّكَ نَظِيفًا وَصَغِيرَ اللَّقْمَةِ وَلَا تُدَسِّمَ

a) In codice sine Tèsdid exaratum esse monuit Weijers, ac propterea melius تَتَامَرُ pronuntiari, quemadmodum in sextâ quoque formâ antecedit يَتَشَايِخُ. T. R.

b) In codice يَنْفَعُ scriptum esse, et melius يُنْفَعُ pronuntiari, monuit Weijers. T. R.

الْمُعْتَصِمُ وَالْفَتْحُ إِذْ ذَاكَ صَبَى فَقَالَ لَهُ الْمُعْتَصِمُ دَارِي أَحْسَنُ أَمْ
 دَارُ أَبِيكَ فَقَالَ مَا دَامَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي دَارِ أَبِي فَهِيَ أَحْسَنُ
 وَقَالَ لَهُ وَعَلَى يَدِهِ خَاتَمُ يَاقُوتٍ أَحْمَرٍ فِي نِهَآيَةِ الْكُحْلِ رَأَيْتَ
 ٣٣ أَحْسَنَ مِنْ هَذَا الْخَاتَمِ فَقَالَ نَعَمْ أَلَيْدُ الْتَنِي فِيهَا هـ الْمُعْتَزُّ بِاللَّهِ
 لَمَّا حَرَضَتْهُ أُمُّ قَبِيحَةَ عَلَى قَتْلِ الْأَنْرَاقِ لِشَارِ أَبِيهِ وَأَبْرَزَتْ إِلَيْهِ قَمِيصَهُ
 الْمَلَطُخَ بِدَمِهِ فَرَأَتْهُ يَتَغَاوَلُ عَنْهَا وَلَمْ يَزِدْ عَلَى الشُّكُوتِ هـ جَاءَتْهُ
 يَوْمًا بِالْقَمِيصِ وَشَكَتْ وَبَكَتْ فَقَالَ لَهَا ارْفَعِيهِ وَإِلَّا صَارَ الْقَمِيصُ
 ٣٤ قَمِيصِي فَقَسَمَتْ وَمَا عَادَتْ لِعَادَتِهَا بَعْدَ ذَلِكَ هـ مَعْقِلُ بْنُ عِيسَى
 كَتَبَ إِلَى أَخِيهِ أَبِي دُلْفٍ فِي شَأْنِ أَبِي تَمَامٍ يَا أَخِي إِنْ لَمْ
 تَغْلِبْ عَلَيْهِ بِفَضْلِكَ غَلَبَ عَلَيْهِ فَضْلُ غَيْرِكَ فَقَالَ أَبُو دُلْفٍ مَا أَظْرَفَ
 مَا أَوْصَانِي بِهِ أَخِي وَانْضَلَّ عَلَى أَبِي تَمَامٍ أَحْسَنُ الْأَفْصَالِ مِنْ أَجْلِ
 ٣٥ كَلَامِهِ هـ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُعْتَزِّ بِاللَّهِ أَظْرَفَ مَا قَالَ فِي الرَّهْدِ طَلَقُ
 ٣٦ الدُّنْيَا مَهْرُ الْجَنَّةِ وَمَنْ بَاخَلَ بِالدُّنْيَا جَادَتْ بِهِ هـ النَّاصِرُ الْأَنْطُرُوشُ
 صَاحِبُ طَبْرِسْتَانَ كَانَ إِذَا كَلَّمَهُ إِنْسَانٌ فَلَمْ يَرَفَعْ صَوْتَهُ قَالَ يَا هَذَا
 ٣٧ زِدْ فِي صَوْتِكَ فَإِنَّ فِي أُذُنِي بَعْضَ مَا يَرْوِحُكَ هـ نَصْرُ بْنُ أَحْمَدَ
 وَالِي خُرَّاسَانَ كَانَ أَبُو الطَّيِّبِ الطَّاهِرِيُّ يَهْجُو بَنِي سَامَانَ ^b وَيَمْرِقُ

a) Weijers monuit, in codice فحجانه haberi, sed coniunctionem recte ab editore omissam esse. T. R.

b) In codice ويمنق scriptum esse monuit Weijers, ac propterea melius ويمنق pronuntiari. T. R.

يَوْمًا لِلْيَزِيدِي لَمْ أَرَكَ مُنْذُ أَيَّامٍ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ حَدَّثَ
 فِي أَدْنَى ثَقَلٍ أَكْرَهَ أَنْ أُجِيبَكَ عَلَى غَيْرِ نَهْمٍ أَوْ أُتْعِبَكَ بِالْإِسْتِفْهَامِ
 فَقَالَ أَطِيبُ مَا كُنْتُ بِمُجَالَسَتِنَا الْآنَ فَإِنَّا إِذَا شِئْنَا أَنْ نُسْمِعَكَ
 أَسْمَعْنَاكَ وَإِنْ أَحْتَشِمْنَاكَ فِي شَيْءٍ أَسْرَرْنَاهُ عَنْكَ فَأَنْتَ شَاهِدٌ غَائِبٌ ٢٩
 الْمُعْتَصِمُ بِاللَّهِ رَفَعَ إِلَيْهِ رَجُلٌ قِصَّةً فِيهَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنِّي أَتَطَلَّمُ
 إِلَيْكَ مِنْ وَاقِفٍ أَسْمَهُ فَعَلُهُ فَإِنَّهُ غَضِبَنِي صَبِغَتِي فَلَمْ يَعْرِفْ حَتَّى
 قَالَ الْمُعْتَصِمُ إِنَّهُ يَتَطَلَّمُ مِنْ ظُلُومٍ جَارَيْنَا وَأَمَرَ كَاتِبَهَا بِإِنْصَافِهِ ٣٠
 وَصِيفُ التُّرْكِيِّ وَالِي الشَّامِ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ فَرَكِبَ إِلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ
 عَبْدِ الْمَلِكِ الزِّيَّاتِ فَعَزَّاهُ بِأَخْبَارٍ وَأَشْعَارٍ وَأَمْثَالٍ ثُمَّ أُصِيبَ مُحَمَّدٌ
 بِمُصِيبَةٍ فَرَكِبَ إِلَيْهِ وَصِيفٌ فَقَالَ لَهُ يَا أَبَا جَعْفَرٍ أَنَا رَجُلٌ أَعْجَبُنِي
 لَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لَكَ وَلَكِنْ أَنْظِرْ كُدْ مَا عَزَيْتَنِي بِهِ ذَلِكَ الْيَوْمَ فَعَزَّ
 بِهِ نَفْسَكَ الْآنَ فَاسْتَظَرَفَ النَّاسُ كَلَامَهُ ٣١
 يُعَاجِبُهُ الْوَرْدُ جِدًّا فَيَقُولُ أَنَا مَلِكُ السَّلَاطِينِ وَالْوَرْدُ مَلِكُ الرِّيَاحِينَ
 ٣٢ فَكُلُّ مَنْ أَوْلَى بِصَاحِبِهِ ٣٣ الْفَتْحُ بْنُ خَاقَانَ مَرِيضٌ خَافَانُ فَعَادَهُ

a) بِمُجَالَسَتِنَا hic sensu carere, et مُجَالَسَتِنَا legendum esse, opinatus est Weijers, et liquidò hoc apparere, si conferatur consimilis locus in *Specimine eius critico*, exhibente locos *Ibn-Khakanis de Ibn-Zeidouno*, p. 25, l. 4. Ego vero non video, quidni بِمُجَالَسَتِنَا significare queat in *concessu nostro*, in *ons gezelschap*. T. R.

يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَمَعَهُ أَمْرَانَهُ أَمْ سَلَمَةَ وَعَبْنَتُ بِخَاتِمِهَا فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا
إِلَى الدَّارِ فَالْقَى السَّقَّاحُ أَيْضًا خَاتِمَهُ مِنْ يَدِهِ فَقَالَتْ يَا مِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ مَا أَرَدْتَ إِلَى هَذَا فَقَالَ خَشِيتُ أَنْ يَسْتَوْحِشَ خَاتِمُكَ
٢٤ فَاسْتَنْتَهُ بِخَاتِمِي غَيْرَةَ عَلَيْهِ مِنْ أَنْفَرَاهِ ۝ الْمَهْدِيُّ اسْتَأَذَنَهُ سَالِمُ بْنُ
قُتَيْبَةَ لِيَقْبَلَ يَدَهُ فَقَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ يَدُكَ أَحَقُّ بِالتَّقْبِيلِ لِعُلُوقِهَا
فِي الْمَكَارِمِ وَظُهُورِهَا مِنَ الْمَآثِمِ فَقَالَ يَا أَبَنُ قُتَيْبَةَ إِنَّا نَصُونُكَ عَنْهَا
٢٥ وَنَصُونُهَا عَنْ غَيْرِكَ ۝ هُورُنُ الرَّشِيدُ كَانَ يَقْرَأُ فِي الْمَصَاحِفِ فَانْتَهَى
إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى ۝ وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي
مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي فَقَالَ لَعَنَهُ اللَّهُ مَا كَانَ
أَوْسَعَهُ ادَّعَى الرَّبُّوبِيَّةَ بِمُلْكِ مِصْرَ وَاللَّهُ لَاؤَلِيَّتُهَا أَحْسَ خَدَمِي فَوَلَّاهَا
الْأَخْصِيبَ وَكَانَ عَلَى وُضْعِهِ وَفِيهِ يَقُولُ أَبُو نَوَاسٍ
أَنْتَ الْأَخْصِيبُ وَهَذِهِ مِصْرُ فَتَدَقُّا فِكَلَاكُمَا بِبَحْرٍ ۝
٣١ وَكَتَبَ إِلَيْهِ تَقْفُورُ مَلِكِ الرُّومِ يَهْدِيهِ فَوْقَ فِي ظَهْرِ كِتَابِهِ الْجَوَابُ
٢٧ مَا تَرَاهُ لَا مَا تَقْرَاهُ ۝ الْأَمَامُونُ كَانَ يَقُولُ قَرِيبًا الرَّجُلُ بِمَنْزِلَةِ الشَّعْرِ
٢٨ مِنْ جَسَدِهِ فَمِنْهُ مَا يُخْذَمُ وَيُكْرَمُ وَمِنْهُ مَا يُحْفَى وَيُنْفَى ۝ قَالَ

a) Verba Corani, Cap. XLIII: 50.

b) Legendum est, ut monuit Weijers, وَقَالَ: nam in codice deletam quidem esse litteram و, sed etiam nunc conspicuam esse, quae superscripta fuerat, vocalem. T. R.

تَعَالَى يَقُولُ ۞ قَدْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ
 ٢٠ وَإِذَا لَا تَمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا فَقَالَ ذَاكَ الْقَلِيلُ نُرِيدُ ۞ سَلِيمُنْ بِنْ
 أَحْنَفَ شَكَا إِلَيْهِ جُنْدُ هِشَامِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ تَأَخَّرَ أَرْزَاقُهُمْ وَاخْتَلَدَ
 أَحْوَالُهُمْ فَضَمِنَ لَهُمْ مَا يُصْلِحُهُمْ ثُمَّ قَالَ لِهِشَامِ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَوْ
 نَادَى مُنَادٌ يَا مُغْلِسًا لَمَا بَقِيَ مِنْ جُنْدِكَ أَحَدٌ إِلَّا أَلْتَقَتِ إِلَيْهِ
 ٢١ فَضَحِكَ هِشَامٌ وَأَمَرَ لَهُمْ بِأَرْزَاقِهِمْ ۞ مَرْوَانُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ الْجَعْفَرِيُّ
 آخِرُ مُلُوكِ بَنِي أُمَيَّةَ كَتَبَ إِلَى عَامِلٍ لَهُ أَهْدَى إِلَيْهِ غُلَامًا أَسْوَدَ
 فَقَالَ لَوْ عَلِمْتَ عَدَدًا أَقَلَّ مِنْ وَاحِدٍ وَلَوْنَا شَرًّا مِنَ السَّوَادِ ۞ لَا هَدَيْتَهُ
 وَالسَّلَامُ ۞ نَصَرَ بِنْ سَيَّارٍ وَالِي خُرَّاسَانَ مِنْ ظَرِيفٍ كَلَامِهِ كُلُّ شَيْءٍ
 يَبْدُوا صَغِيرًا ثُمَّ يَكْبُرُ إِلَّا الْمُصِيبَةُ فَإِنَّهَا تَبْدُوا كَبِيرَةً ثُمَّ تَصْغُرُ وَكُلُّ
 شَيْءٍ يَرْخُصُ إِذَا كَثُرَ إِلَّا الْأَدَبُ فَإِنَّهُ إِذَا كَثُرَ غَلَا ۞ أَبُو الْعَبَّاسِ
 السَّقَّاحُ أَوَّلُ مُلُوكِ بَنِي الْعَبَّاسِ كَانَ يَوْمًا مُشْرِفًا عَلَى صَاحِبِ دَارِهِ

a) Verba Corani, Cap. XXXIII: 16.

b) Ductus litterarum obscuri, quibus particulam يَا intendi suspicatus sum, admittere quoque videntur, ut legatur عَمَّا: quod fortasse praeferendum est. [Weijers monuit, ductus illos obscuros in codice inter lineas alienâ manu scriptos esse, ac prorsus non apparere, quid iis significetur; nihil quoque desiderari. T. R.]

c) Weijers monuit, in codice manuscripto علمت scriptum reperiri, ac proinde in sequentibus non لاهديته, quod sine notâ vocalis in paenultima litterâ in codice exaratum est, sed لاهديته, pronuntiandum esse: sic non minùs bonum esse verborum sensum. T. R.

مِنَ الْبَابِ الثَّالِثِ

فِي لَطَائِفِ مُلُوكِ الْأَسْلَامِ وَأَمْرَائِهِ

- ١٣ كَانَ مُعَوِيَّةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ نَحْنُ الزَّيْمَانُ فَمَنْ
 ١٤ رَفَعْنَاهُ أَرْتَفَعَ وَمَنْ وَضَعْنَاهُ أُنْضَعَ ۝ وَقَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ أَفْضَلُ
 النَّاسِ مَنْ عَفَا عَنْ قُدْرَةٍ وَتَوَاضَعَ عَنْ رَفْعَةٍ وَأَنْصَفَ عَنْ قُوَّةٍ ۝
 ١٥ فَتَيَّيْتُ بْنُ مُسْلِمٍ لَمَّا أَشْرَفَ عَلَى سَمَقَنْدٍ اسْتَحْسَنَهَا جِدًّا فَقَالَ
 لِأَصْحَابِهِ سَبِّهُوهَا فَقَالُوا الْأَمِيرُ أَحْسَنُ تَشْبِيهًا فَقَالَ كَانَهَا السَّمَاءُ فِي
 الْأَخْضَرَةِ وَكَانَ قُصُورُهَا النُّجُومُ الزَّاهِرَةُ وَكَانَ أَنْهَارُهَا الْمَجَرَّةُ ۝
 ١٦ الْمُهَلَّبُ بْنُ أَبِي صُفْرَةَ يَقُولُ عَاجَبْتُ لِمَنْ يَشْتَرِي الْعَبِيدَ بِمَالِهِ وَلَا
 ١٧ يَشْتَرِي الْأَحْرَارَ بِفَعَالِهِ ۝ وَقَالَ لِبَنِيهِ أَحْسَنُ ثِيَابِكُمْ مَا كَانَ عَلَى
 ١٨ غَيْرِكُمْ وَخَيْرُ دَوَابِكُمْ مَا رَأَى تَحْتَ سِوَاكُمْ ۝ سُلَيْمُ بْنُ عَبْدِ
 الْمَلِكِ تَكَلَّمَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فِي مَسْأَلَةٍ فَاسْأَلُوا ثُمَّ تَكَلَّمَ فِيهِمْ رَجُلٌ فَأَحْسَنَ
 فَلَمَّا أَنْصَرَفُوا وَصَفَهُ سُلَيْمٌ فَقَالَ مَا أَشْبَهَ كَلَامَهُ بَعْدَ كَلَامِهِمْ إِلَّا بِمَطَرٍ
 ١٩ تَلَبَّدَتْ عَاجَاجَتُهُ ۝ وَلَمَّا هَرَبَ مِنْ طَاعُونِ الشَّامِ قِيلَ لَهُ إِنَّ اللَّهَ

a) Sic in codice est, et auctoritate codicis edendum putavimus, etsi vulgo scribitur رُئِيَ.

مِنَ الْبَابِ الثَّانِي فِي لَطَائِفِ الْمُلُوكِ الْمُتَقَدِّمِينَ

٧ رَأَى الْأَسْكَندَرُ رَجُلًا حَسَنَ الْأَسْمِ قَبِيحَ السَّيَرَةِ فَقَالَ لَهُ إِمَّا أَنْ تُغَيِّرَ
 ٨ أَسْمَكَ أَوْ سِيرَتَكَ ۝ وَرَأَى رَجُلًا خَصِيْبًا فَقَالَ لَهُ إِنْ صَبَعْتَ الشَّيْبَ
 ٩ فَكَيْفَ تَصْبُغُ الْكِبَرَ ۝ وَقَالَ بَهْرَامُ جَوْرُ هُمُومِ الدُّنْيَا سَمُّ دِرْيَاقِهِ الرَّاحُ ۝
 ١٠ وَكَانَ أَنْوَشُرَوَانُ يَقُولُ يَوْمَ الْغَيْمِ لِلصَّيْدِ وَيَوْمَ الرِّيحِ لِلنَّوْمِ وَيَوْمَ الْمَطَرِ
 ١١ لِلشُّرْبِ وَيَوْمَ الشَّمْسِ لِلْحَاجَاتِ ۝ وَكَانَ بَطْلِيمُوسُ^١ الْأَخِيرُ مَلِكُ
 الرُّومِ يَقُولُ يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ إِذَا أَصْبَحَ أَنْ يَنْظُرَ فِي الْمِرْآةِ فَإِنْ رَأَى
 وَجْهَهُ حَسَنًا لَمْ يَشْنُهْ بِقَبِيحٍ مِنْ فَعْلِهِ وَإِنْ رَأَى قَبِيحًا لَمْ يَجْمَعْ
 ١٢ بَيْنَ قَبِيحَتَيْنِ ۝ وَقَالَ غَيْرُهُ إِنْ لَمْ تَصِدْ قُلُوبَ الْأَحْوَارِ بِالْبَرِّ وَالْبَشْرِ
 فَبَاقِيَ شَيْءٌ تَصِيدُهَا ۝

a) In codice notae vocalium desunt, ut dubium sit, utrū legendum sit ^{١٢٠}بَطْلِيمُوسُ, an ^{١٢٠}الْأَخِيرُ. Vid. Lexicon in voce ^{١٢٠}بَطْلِيمُوسُ.

مِنْ الْبَابِ الْأَوَّلِ

فِي لُطَائِفِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ

- ١ رَأَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَجُلًا بِيَدِهِ تَوْبٌ فَقَالَ أَهْوِ لِلْبَيْعِ فَقَالَ لَا أَصْلَحَكَ اللَّهُ قَالَ هَلْ لَا قُلْتَ لَا وَأَصْلَحَكَ اللَّهُ لَقُلًّا يَشْتَبِهَ
- ٢ الدُّعَاءَ لِي بِالْدُّعَاءِ عَلَى هـ وَكَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لَوْ كُنْتُ تَاجِرًا لَمَا أَخْتَرْتُ عَلَى الْعِطْرِ فَإِنْ فَاتَنِي رِيحُهُ لَمْ يَفْتِنِي رِيحُهُ هـ
- ٣ وَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَلَصِمْتُ مِفْتَاحَ السَّلَامَةِ قَالَ نَعَمْ وَلَكِنَّهُ فَقَدْ أَلْفَهُمْ هـ
- ٤ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ الرَّحْصَةُ مِنَ اللَّهِ صَدَقَةٌ فَلَا تَرُدُّوْا عَلَيْهِ صَدَقَتَهُ هـ وَكَانَ كَثِيرًا مَا يَرَوِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْهَدَايَا مُشْتَرَكَةً فَأَهْدِيَ إِلَيْهِ مِنْ مِصْرَ ثِيَابَ فَأَمَرَ بِتَسْلِيْبِهَا إِلَى خَازِنِهِ فَقَالَ لَهُ جُلَسَاؤُهُ أَلَمْ تَرَوْا أَنَّا الْهَدَايَا مُشْتَرَكَةٌ فَقَالَ لَهُمْ مِمَّا يُوكَلُ وَيُشْرَبُ فَأَمَّا هـ فِي ثِيَابِ مِصْرَ فَلَا هـ وَدَخَلَ ابْنُ عَتِيقٍ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَعُودُهَا فِي مَرَضِهَا الَّذِي مَاتَتْ فِيهِ فَقَالَ لَهَا كَيْفَ أَنْتِ جُعِلَتْ فِدَاكِ فَقَالَتْ بِأَلَمِ يَابَنِ أَخِي قَالَ فَلَا جُعِلَتْ فِدَاكِ فَإِنِّي ظَنَنْتُ فِي الْأَمْرِ فُسْكَهَ هـ

a) Weijers pro *في* legendum esse censuit *مِنْ*. Verum *في* hic *de* significare videtur, sicut in inscriptionibus capitum horum selectorum, ut sensus sit: at, de vestibis Aegyptiis si sermo est, tum non. T. R.

المختار

من كتاب لطائف الصحابة

والتابعين رضي الله عنهم أجمعين

لأبي منصور عبد الملك بن محمد

ابن اسمعيل التتالبي النيسابوري

رحمة الله

وَرَمَى بِهِ وَقَالَ لِي ^a قَدْ أَشْتَرَيْتُ مِنْكَ هَذَا الثَّوبَ عَلَى عَيْبِهِ بِهَذَا
 السَّهَبِ وَدَفَعَ إِلَيَّ بِمِقْدَارِ ذَلِكَ السَّهَبِ الْمَغْشُوشَ ذَهَبًا جَيِّدًا
^b وَعَدْتُ بِهِ ۞

a) Rosenmüller قَدْ أَشْتَرَيْتُ.

b) Rosenmüller وَعَدْتُ.

فَدَفَعَ إِلَيَّ ثَمَنَهُ وَقَالَ بَعْتُهُ عَلَى رَجُلٍ أَعَجَمِيٍّ غَرِيبٍ بِهِذِهِ الدَّنَانِيرِ
فَقُلْتُ لَهُ وَأَرَيْتَهُ الْعَيْبَ وَأَعْلَمْتَهُ بِهِ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ أَتُسَيِّتُ ذَلِكَ
فَقُلْتُ لَا جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا ^b أَمَصَ مَعِيَ إِلَيْهِ وَذَهَبْتُ مَعَهُ وَتَصَدَّنَا
مَكَانُهُ فَلَمْ نَجِدْهُ فَسَأَلْنَا عَنْهُ فَقِيلَ ^c أَنَّهُ رَحَلَ إِلَى مَكَّةَ مَعَ قَائِلَةٍ
الْحَاجِّ ^d فَاخْذَتْ صِفَةَ الرَّجُلِ مِنَ الدَّلَالِ ^e وَاکْتَرَيْتُ دَابَّةً فَوَلَّيْتُ
الْقَائِلَةَ وَسَأَلْتُ عَنِ الرَّجُلِ فَدَلِلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ أَتَتُّبُ الْفُلَانِيَّ
الَّذِي شَرَيْتَهُ أَمْسَ مِنْ فُلَانٍ بِكَذَا وَكَذَا فِيهِ عَيْبٌ فَهَاتِهِ وَخُذْ
ذَهَبَكَ فَقَامَ وَأَخْرَجَ التُّوبَ وَطَافَ عَلَى الْعَيْبِ حَتَّى وَجَدَهُ فَلَمَّا
رَأَاهُ قَالَ يَا شَيْخُ أَخْرِجْ ذَهَبِي حَتَّى أَرَاهُ وَكُنْتُ لَمَّا قَبَضْتُهُ
لَمْ أُمَيِّزُهُ وَلَمْ أَتَقَدَّهِ فَأَخْرَجْتُهُ فَلَمَّا رَأَاهُ قَالَ هَذَا ذَهَبِي أَتَقَدُّهُ
يَا شَيْخُ قَالَ فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا هُوَ مَغْشُوشٌ لَا هِيَ سَاوِي شَيْئًا فَاخْذَهُ

a) Male Rosenmüller أَنَسَيْتُ.

b) Rosenmüller أَمَصَ.

c) Male Rosenmüller أَنَّهُ.

d) Rosenmüller أَخَذَتْ.

e) Rosenmüller وَاکْتَرَيْتُ.

f) Male Rosenmüller وَلَحَقْتُ pronuntiavit.

g) Rosenmüller قَبَضْتُهُ.

h) Rosenmüller هِيَ سَاوِي.

i) Rosenmüller شَيْئًا.

أَعْطَوْهُ إِيَّاهَا قَالَ وَغُلَامًا يَقُودُ الْكَلْبَ وَيَصِيدُ بِهِ قَالَ ه٥ وَأَعْطَوْهُ غُلَامًا
 قَالَ وَجَارِيَةً تَصْلِحُ الصَّيْدَ وَتُطْعِمُنَا مِنْهُ قَالَ أَعْطَوْهُ جَارِيَةً قَالَ
 هُوَلَاءَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا ه٥ بَدَّ لَهُمْ مِنْ دَارٍ يَسْكُنُونَهَا فَقَالَ أَعْطَوْهُ
 دَارًا تَجْمَعُهُمْ قَالَ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُمْ صَبِغَةٌ فَمِنْ أَيْنَ يَعْيشُونَ قَالَ
 قَدْ أَقْطَعْتُكَ عَشْرَ صِبَاغٍ عَامِرَةٍ وَعَشْرَ صِبَاغٍ غَامِرَةٍ قَالَ وَمَا الْغَامِرَةُ
 يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ مَا لَا ه٥ نَبَاتَ فِيهَا قَالَ قَدْ أَقْطَعْتُكَ يَا أَمِيرَ
 الْمُؤْمِنِينَ مِائَةَ ه٥ صَبِغَةٍ غَامِرَةٍ مِنْ قِيَاثِي بَنَى أَسَدٌ فَصَحَّكَ مِنْهُ
 وَقَالَ ه٥ أَجْعَلُوهَا كُلَّهَا عَامِرَةً ه٥

٤ عَنِ ابْنِ الْخَرِيفِ قَالَ حَدَّثَنِي وَالِدِي قَالَ أَعْطَيْتُ أَحْمَدَ بْنَ
 الرَّسَبِ الدَّلَالَ ثَوْبًا وَقُلْتُ بَعْدَهُ لِي وَبَيْنَ هَذَا الْعَيْبِ الَّذِي فِيهِ
 لِمَنْ ه٥ يَشْتَرِيهِ ه٥ وَارْتَنَهُ خَرْقًا فِي التَّوْبِ فَمَضَى وَجَاءَ فِي آخِرِ النَّهَارِ

a) Rosenmüller أَعْطَوْهُ scribens coniunctionem neglexit.

b) Perperam Rosenmüller hic et in sequentibus أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ pronun-
 tiavit. Vid. Grammaticae § 274.

c) Vid. Grammaticae § 141, 244 et 259.

d) Male Rosenmüller غَامِرَةٍ.

e) Rosenmüller أَجْعَلُوهَا.

f) Rosenmüller الرَّسَبِ.

g) Rosenmüller يَشْتَرِيهِ.

h) Vid. Grammaticae § 132.

مَجْلِسٍ كِسْرَى عَلَى كُرْسِيِّهِ وَالْمُلُوكِ فِي خِدْمَتِهِ مَيِّزَ الْإِيَّانِ قَرَأَى
 فِي بَعْضِ جَوَانِبِهِ ٥ اَعْوَجَاجًا فَسَأَلَ التَّرْجَمَانَ عَنْ ذَلِكَ فَقِيلَ لَهُ
 ذَلِكَ يَبْتَغِي لِعَاجُوزِ كَرِهَتْ يَبِيعُهُ عِنْدَ عِمَارَةِ الْإِيَّانِ فَلَمْ يَرَ اَلْمَلِكُ
 اَكْرَاهَهَا عَلَى اَلْبَيْعِ فَابْقَى يَبِيتُهَا فِي جَانِبِ الْإِيَّانِ فَذَلِكَ مَا رَأَيْتَ
 وَسَأَلَتْ فَقَالَ اَلرُّومِيُّ وَحَقَّ دِينُهُ اِنْ هَذَا ٥ اَلْاَعْوَجَاجُ ٥ اَحْسَنُ مِنْ
 ٥ اَلْاَسْتِقَامَةِ وَحَقَّ دِينُهُ اِنْ هَذَا اَلَّذِي فَعَلَهُ مَلِكُ اَلرَّمَّانِ لَمْ يَبُورْخُ
 فِيمَا مَضَى لِمَلِكِهِ وَلَا ٥ يَبُورْخُ فِيمَا بَقِيَ لِمَلِكِهِ فَاعْجَبَ كِسْرَى ٥ كَلَامَهُ
 فَانْعَمَ عَلَيْهِ وَرَدَّهُ ٥ مَسْرُورًا مَحْبُورًا ٥

٥ قِيلَ اِنْ اَبَا ٥ دَلَامَةَ ٥ اَلشَّاعِرُ كَانَ وَاَقْفًا بَيْنَ يَدَيْ اَلسَّقَاجِ فِي
 بَعْضِ اَلْاَيَّامِ فَقَالَ لَهُ سَلْنِي حَاجَتَكَ فَقَالَ لَهُ اَبُو دَلَامَةَ اُرِيدُ كَلْبَ
 صَيْدٍ فَقَالَ ٥ اَعْطُوهُ اَيَّاهُ فَقَالَ وَاُرِيدُ دَابَّةً اَتَصِيدُ عَلَيْهَا قَالَ

a) Perperam primus editor et Rosenmüller اَعْوَجَاجًا.

b) Rosenmüller اَلْاَعْوَجَاجُ. Vid. Grammaticae § 46.

c) Male Rosenmüller اَحْسَنٌ. Vid. Grammaticae § 265 et 266.

d) Rosenmüller اَلْاَسْتِقَامَةَ.

e) Perperam Rosenmüller يَبُورْخُ.

f) Male Rosenmüller كَلَامَهُ.

g) Rosenmüller مَسْرُورًا مَحْبُورًا.

h) Rosenmüller دَلَامَةَ.

i) Male Rosenmüller اَلشَّاعِرُ.

k) Male hic et in sequentibus Rosenmüller اَعْطُوهُ pronuntiavit.

قَالَ نَعَمْ وَجَعَلَ يَلْعَفُ لَعَقَةً بَعْدَ لَعَقَةٍ فَقَالَ لَهُ الْبَخِيلُ وَاللَّهِ يَا

أَخِي إِنَّهُ ۖ يُحَرِّقُ الْقَلْبَ فَقَالَ صَدَقْتَ وَلَكِنَّ قَلْبَكَ ۝

٣ قِيلَ إِنَّ أَنْوَشِرَوَانَ وَضَعَ الْوَيْدَ لِلنَّاسِ فِي يَوْمِ نِيرُوزٍ وَجَلَسَ وَدَخَلَ

وَجُوهَ مَمْلَكَتِهِ الْأَيُّوَانَ فَلَمَّا قَرَعُوا مِنَ الطَّعَامِ ۖ جَاءُوا بِالْشَّرَابِ وَأُحْصِرَتْ

الْفَوَاحِشُ وَالْمَشْبُومُ فِي آتِيَةٍ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ فَلَمَّا رَفَعَتْ آلَةُ

الْمَاجِلِسِ أَخَذَ بَعْضُ مَنْ حَضَرَ جَامَ ذَهَبٍ وَزَنَهُ أَلْفَ مِثْقَالٍ فَكَبَّاهُ

تَحْتَ ثِيَابِهِ وَأَنْوَشِرَوَانُ يَرَاهُ فَلَمَّا فَقَدَهُ السَّافِي قَالَ بِصَوْتٍ عَالٍ لَا

يَخْرُجُنَّ أَحَدٌ حَتَّى يُفْتَشَ فَقَالَ كِسْرَى وَلِمَ فَأَخْبَرَهُ بِالْقِصَةِ فَقَالَ

قَدْ أَخَذَهُ مَنْ لَا يَرُدُّهُ ۖ وَرَأَاهُ مَنْ لَا يَنْتُمُ عَلَيْهِ فَلَا يُفْتَشُ أَحَدٌ

فَأَخَذَهُ الرَّجُلُ وَمَضَى وَكَسَرَهُ وَصَاغَ مِنْهُ مِنْطَقَةً وَحَلِيَّةً لِسَيْفِهِ

وَجَدَّ لَهُ كِسْوَةً فَاخِرَةً فَلَمَّا كَانَ فِي مِثْلِ جُلُوسِ أَمْلِكٍ دَخَلَ ذَلِكَ

الرَّجُلُ بَيْنَكَ الْحَلِيَّةِ فَدَعَاهُ كِسْرَى وَقَالَ لَهُ هَذَا مِنْ ذَاكَ فَفَقَبَلَ

الْأَرْضَ وَقَالَ نَعَمْ أَصْلَحَكَ اللَّهُ تَعَالَى ۝

٤ قِيلَ إِنَّ فَيْضَرَ مَلِكَ الشَّامِ وَالرُّومِ أَرْسَلَ رَسُولًا إِلَى مَلِكِ فَارِسَ كِسْرَى

أَنْوَشِرَوَانَ صَاحِبِ الْأَيُّوَانَ فَلَمَّا وَصَلَ وَرَأَى عِظَمَ الْأَيُّوَانَ وَعِظَمَةَ

a) Rosenmüller vitiose يُحَرِّقُ.

b) Rosenmüller perperam الْيَوْمِ نِيرُوزٍ.

c) Sic scriptum est secundum Grammaticae § 24 جَاءُوا secundum § 27.

d) Rosenmüller وَرَأَاهُ.

حكايات

١ عَنْ بَعْضِ الْأَدْبَاءِ قَالَ حَضَرَ رَسُولُ مَلِكِ الرُّومِ عِنْدَ الْمُتَوَكِّلِ فَاجْتَمَعَتْ
 بِهِ فَقَالَ لَمَّا أُحْضِرَ الشَّرَابُ مَا نَعْمَ مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ حُرِّمَ عَلَيْكُمْ
 فِي كِتَابِكُمْ الْخَمْرُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ فَعَمِلْتُمْ بِأَحَدِهِمَا دُونَ الْآخَرِ
 فَقُلْتُ لَهُ أَمَا أَنَا فَلَا تَرَى شَرِبَ الْخَمْرَ فَسَلَّ مَنْ يَشْرِبُهَا فَقَالَ إِنْ
 شِئْتَ أَخْبَرْتُكَ قُلْتُ قُلْ فَقَالَ لَمَّا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ لَحْمُ الْخِنْزِيرِ
 وَجَدْتُمْ بَدَلَهُ مَا هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ لَحْمُ الطَّيْرِ وَأَمَّا الْخَمْرُ فَلَمْ
 تَجِدُوا مَا يُقَارِبُهُ فَلَمْ تَنْتَهُوا عَنْهُ قَالَ فَاجْعَلْتُ مِنْهُ وَلَمْ أَدْرِ مَا
 أَقُولُ لَهُ ٥

٢ قِيلَ إِنَّ بَعْضَ الْبُخْلَاءِ اسْتَأْذَنَ عَلَيْهِ صَیْفٌ وَبَيْنَ يَدَيْهِ خُبْزٌ وَقَدَحٌ
 فِيهِ عَسَلٌ فَرَفَعَ الْخُبْزَ وَأَرَادَ أَنْ يَرْفَعَ الْعَسَلَ وَظَنَّ الْبَخِيلُ أَنَّ
 صَیْفَهُ لَا يَأْكُلُ الْعَسَلَ بَلَا خُبْزٍ فَقَالَ هُتْرَى أَنْ تَأْكُلَ عَسَلًا بَلَا خُبْزٍ

a) Male Rosenmüller ^{الملك} edidit.

b) Male Rosenmüller ^{كِتَابِكُمْ}.

c) Male Rosenmüller ^{الْخِنْزِيرِ}.

d) Rosenmüller ^{بِأَحَدِهِمَا}.

e) Rosenmüller ^{الْآخِرِ}.

f) Rosenmüller ^{يَشْرِبُهَا} et ^{أَشْرَبُ}.

g) Rosenmüller ^{لَحْمِ}.

h) Videatur Grammaticae § 152.

خَلِيلًا صَالِحًا فَإِنَّمَا مَثَلُ الْخَلِيلِ الصَّالِحِ كَمَثَلِ النَّحْلَةِ إِنْ قَعَدَتْ
فِي ظِلِّهَا أَطْلَكَ وَإِنْ أَحْتَضَبَتْ مِنْ حَطْبِهَا نَفَعَكَ وَإِنْ أَكَلَتْ مِنْ
فَرْحِهَا وَجَدْتَهُ طَيِّبًا ۝

٤٣ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثُ مُهْلَكَاتٍ وَثَلَاثُ مُنْجِيَّاتٍ
فَأَمَّا الْمُهْلَكَاتُ فَشُحٌّ مَطْعٍ وَهَوًى مُتَّبَعٌ وَأَعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ وَأَمَّا
الْمُنْجِيَّاتُ ۝ فَخَشْيَةُ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَالْقَصْدُ فِي الْغِنَى
وَالْفَقْرِ وَالْعَدْلُ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ ۝

٤٤ وَاجْتَمَعَ حُكَمَاءُ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ عَلَى أَرْبَعِ كَلِمَاتٍ وَقِيَ لَا تُحْمِلُ
نَفْسَكَ مَا لَا تُطِيقُ وَلَا تَعْمَلُ عَمَلًا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا تَغْتَرَّ بِأَمْرٍ
وَأَنْ عَقَّتْ وَلَا تَتَفَّ بِمَالٍ وَإِنْ كَثُرَ ۝

٤٥ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ لَا يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ ۝ يَسْكُنَ بَلَدًا لَيْسَ فِيهِ
خَمْسَةُ أَشْيَاءَ ۝ سُلْطَانٌ حَارِمٌ وَقَاضٍ عَادِلٌ وَطَبِيبٌ عَالِمٌ وَنَهْرٌ جَارٍ
وَسُوقٌ قَائِمٌ ۝

h) In primâ editione, quam Rosenmüller sequutus est, perperam لَتَكُنْ
legitur.

a) Perperam Rosenmüller فَخَشْيَةُ pronuntiavit.

b) Male Rosenmüller عَمَلًا pronuntiavit.

c) Perperam Rosenmüller scripsit تَغْتَرَّ.

d) Perperam Rosenmüller تَسْكُنَ edidit.

e) Male Rosenmüller pronuntiavit أَشْيَاءَ.

نَعِمَ اللَّهُ مَا لَا نَحْصِيهِ مَعَ كَثِيرٍ مَا نَعْصِيهِ فَمَا نَدْرِي أَيُّهُمَا نَشْكُرُ
جَمِيلٌ مَا يَنْشُرُ أَوْ قَبِيحٌ مَا يَسْتُرُ ۝

٣٤ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ لَا يَنْبَغِي لِلْقَاضِي أَنْ يُخَاطَبَ ذَوِي النِّقْصِ كَمَا
لَا يَنْبَغِي لِلصَّاحِي أَنْ يُكَلِّمَ الشَّكَارَى ۝

٣٥ وَقَالَ ابْنُ الْمُعْتَرِ أَهْلُ الدُّنْيَا كُرْكَابُ سَفِينَةٍ يُسَارُ بِهِمْ وَهُمْ نِيَامٌ ۝

٣٦ وَقَالَ الْمَسِيحُ بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَالَجَتْ الْأَكْمَةُ وَالْأَبْرَصُ فَأَبْرَأْتُهُمَا
وَأَعْيَانِي عِلَاجُ الْأَحْمَقِ ۝

٣٧ وَقَالَ ابْنُ الْمُقَفِّعِ إِذَا حَاجَجْتَ فَلَا تَغْضَبْ فَإِنَّ الْغَضَبَ يَقْطَعُ عَنْكَ
الْحَاجَةَ وَيُظْهِرُ عَلَيْكَ الْخَصَمَ ۝

٣٨ وَوَجَدَ عَلَى صَنْمٍ مَكْتُوبٌ حَرَامٌ عَلَى النَّفْسِ الْخَبِيثَةِ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ
هَذِهِ الدُّنْيَا حَتَّى تُنْسَبَ إِلَى مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهَا ۝

٣٩ وَقَالَ أَبُو مُسْلِمٍ الْخَرَّاسَانِيُّ خَاطَرَ مَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ وَأَشَدُّ مِنْهُ
مُخَاطَرَةً مَنْ دَاخَلَ الْمُلُوكَ ۝

٤٠ وَقَالَ لُقْمَنُ لِابْنِهِ يَا بَنِيَّ لَا يَكُنْ أَوَّلُ شَيْءٍ تَكْسِبُهُ بَعْدَ الْإِيمَانِ

a) Perperam Rosenmüller pronuntiavit نَحْصِيهِ et نَعْصِيهِ.

b) Perperam Rosenmüller pronuntiavit كَثِيرٍ, ac mox جَمِيلٌ et قَبِيحٌ.

c) Perperam Rosenmüller pronuntiavit يُكَلِّمُ.

d) Rosenmüller perperam pronuntiavit فَأَبْرَأْتُهُمَا.

e) Rosenmüller perperam pronuntiavit الْأَحْمَقِ.

f) Male Rosenmüller edidit. نُسَبِيَّ.

g) Vid. Grammaticae § 57.

٣٢ وَفِي كِتَابٍ ۝ كَلِيلَةً وَدِمْنَةً إِذَا أَحَدَتْ لَكَ الْعَدُوَّ صِدَاقَةً لِّلْعَلَّةِ ۝ أَلَجَاتُهُ
 إِلَيْكَ فَمَعَ ذَهَابِ ۝ أَلْعَلَّةِ رُجُوعِ ۝ أَلْعَدَاوَةِ ۝ كَالْمَاءِ ۝ تَسْخِئُهُ ۝ فَإِذَا أَمْسَكَتْ
 عَنْهُ عَادَ إِلَى أَصْلِهِ بَارِدًا ۝ وَالشَّجَرَةُ ۝ الْمَرَّةُ ۝ لَوْ ۝ طَلَيْتَهَا بِالْعَسَلِ لَمْ تُثْمِرْ
 إِلَّا مَرَّةً ۝

٣٣ وَقِيلَ لِلْأَحْنَفِ بْنِ قَبِيْسٍ مَا ۝ أَحْلَمَكَ ۝ قَالَ ۝ لَسْتُ بِحَلِيمٍ وَلَكِنِّي
 أَتَحَالَمُ ۝ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْمَعُ ۝ أَلْكَلِمَةَ ۝ فَاحْمُ لَهَا ۝ ثَلَاثًا ۝ مَا يَمْنَعُنِي مِنَ
 أَلْجَوَابِ عَنْهَا إِلَّا خَوْفٌ مِنْ أَنْ ۝ أَسْمَعَ شَرًّا مِنْهَا ۝
 ٣٤ وَقَالَ عَامِرُ بْنُ عَبْدِ الْقَيْسِ إِذَا خَرَجْتَ أَلْكَلِمَةَ مِنَ الْقَلْبِ دَخَلَتْ
 فِي الْقَلْبِ ۝ وَإِذَا خَرَجَتْ مِنَ اللِّسَانِ لَمْ تَتَجَاوِزِ الْآذَانَ ۝
 ٣٥ وَقَالَ حَكِيمٌ لِأَخِي يَا أَخِي كَيْفَ أَصْبَحْتَ ۝ قَالَ أَصْبَحْتُ وَبِنَا مِنْ

a) Sic cum terminatione femininā haec nomina propria scripsit auctor:
 Rosenmüller sine ratione scripsit ۝ كَلِيلَةً وَدِمْنَةً ۝.

b) Rosenmüller temere hic de suo inseruit ۝ نَارًا ۝. sensum verbi أَمْسَكَتْ
 cum عَنْ constructi non intelligens.

c) Male Rosenmüller pronuntiavit طَلَيْتَهَا.

d) Vid. Grammaticae § 233.

e) Vid. Grammaticae § 143.

f) Male Rosenmüller أَلْكَلِمَةَ.

g) Primus editor ثَلَاثًا scripsit, Rosenmüller ثَلَاثًا: sed non dubitandum
 esse videtur, quin pronuntiandum sit ثَلَاثًا.

h) Perperam Rosenmüller أَسْمَعَ pronuntiavit.

٢٧ وَقَالَ أَفَلَا تَوْنُ الْخَكِيمُ لَا تَطْلُبُ سُرْعَةَ الْعَمَلِ وَأَطْلُبُ تَجْوِيدَهُ فَإِنَّ
الْإِنْسَانَ لَا يَسْأَلُونَ فِي كَمِّ هُفْرِغَ وَأَتَمَّا يَنْظُرُونَ إِلَى اتَّقَانِهِ
وَجُودَةِ صَنْعَتِهِ ٥

٢٨ وَقَالَ حُبُّكَ لِلشَّيْءِ سِتْرٌ بَيْنَكَ وَبَيْنَ مَسَاوِيهِ وَبُغْضُكَ لَهُ سِتْرٌ بَيْنَكَ
وَبَيْنَ مَحَاسِنِهِ ٥

٢٩ وَقَالَ مَنْ مَدَحَكَ بِمَا لَيْسَ فِيكَ مِنَ الْجَمِيلِ هُوَ رَاصٍ عَنْكَ
هَذَا لَيْسَ فِيكَ مِنَ الْقَبِيحِ وَهُوَ سَاحِطٌ عَلَيْكَ ٥

٣٠ وَقَالَ أَضَعُفُ الْإِنْسَانِ مَنْ ضَعُفَ عَنْ كِتْمَانِ سِرِّهِ عُرُوفَاتُهُمْ مِنْ قَوِيٍّ
عَلَى غَضَبِهِ وَأَصْبَرُهُمْ مَنْ سَتَرَ فَاغْتَهُ وَأَغْنَاهُمْ مَنْ قَنَعَ بِمَا تَبَيَّنَ لَهُ هُوَ
٣١ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ مِثْلُ الَّذِي يُعَلِّمُ الْإِنْسَانَ الْخَيْرَ وَلَا يَعْمَلُ بِهِ
كَمِثْلِ أَعْمَى بِيَدِهِ سِرَاجٌ يَسْتَضِي بِهِ غَيْرُهُ وَهُوَ لَا يَرَاهُ ٥

a) Vid. Grammaticae § 24.

b) Perperam Rosenmüller pronuntiavit هُفْرِغَ.

c) Perperam Rosenmüller pronuntiavit اتَّقَانَهُ.

d) Vid. Grammaticae § 38 et § 241.

e) Perperam Rosenmüller, verba non intelligens, هَذَا لَيْسَ pronuntiavit.

f) Perperam Rosenmüller عُرُوفَاتُهُمْ pronuntiavit.

g) Male primus editor et Rosenmüller pronuntiāvunt قَنَعَ.

h) Verba بَعْضُ الْحُكَمَاءِ Rosenmüller neglexit.

i) Male primus editor et Rosenmüller يَسْتَضِي scriptionem.

k) Vid. Grammaticae § 132 et § 8.

١٨ سَدَّ عَنِ الْطَّرِيفِ قَبْلَ الْطَّرِيفِ، سَدَّ عَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ ۞

١٩ شَرُّ النَّوَالِ مَا تَقَدَّمَ الْمَطْلُ وَتَعَقَّبَهُ الْمَنْ ۞

٢٠ شَرُّ النَّاسِ مَنْ يُعَيِّنُ عَلَى الْمَظْلُومِ وَيَنْصُرُ الظَّالِمَ ۞

٢١ شَيْئَانِ لَا يَعْرِفُ فَضْلُهُمَا إِلَّا مَنْ فَقَدَهُمَا الشَّبَابُ وَالْعَافِيَةُ ۞

٢٢ صُنْ إِيمَانَكَ مِنَ الشَّكِّ فَإِنَّ الشَّكَّ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ
الْمِلْحُ الْعَسَلَ ۞

٢٣ طَوَّبَى لِمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ وَلَمْ يُطْلِقْهُ وَعَصَى أَمْرَهُ نَفْسِهِ وَلَمْ تَهْلِكْهُ ۞

٢٤ لَا تُحْمِلْ عَلَى يَوْمِكَ هَمَّ سَنَتِكَ، كَفَاكَ كَلَّ يَوْمٍ مَا قَدَّرَ لَكَ فِيهِ،
فَإِنْ تَكُنِ السَّنَةُ مِنْ عُمْرِكَ فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ رَسِيَّتِيكَ فِي كُلِّ
غَدٍ جَدِيدٍ بِمَا قَسَمَ لَكَ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ مِنْ عُمْرِكَ فَمَا هَمُّكَ بِمَا
لَيْسَ لَكَ ۞

٢٥ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ مَنْ عُرِفَ
بِالْحِكْمَةِ لَاحِظَتُهُ الْعَيُونُ بِالتَّوْفَارِ ۞

٢٦ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ تَحْتَاجُ الْقُلُوبُ إِلَى أَقْوَاتِهَا مِنَ الْحِكْمَةِ كَمَا
تَحْتَاجُ الْأَجْسَامُ إِلَى أَقْوَاتِهَا مِنَ الطَّعَامِ ۞

a) Vid. Grammaticae §127.

b) Vid. Grammaticae §19.

c) Perperam editum erat تَحْمِلُ.

d) Male Rosenmüller كُلُّ pronuntiavit.

e) Vid. Grammaticae §269.

f) Vid. Grammaticae §221, 4°.

g) Vid. Grammaticae §49, 2°.

h) Vid. Grammaticae §232.

i) Perperam hic et in sequente lineá Rosenmüller pronuntiavit أَقْوَاتِهَا.

- ١١ ۞ إِيَّاكَ وَحُبَّ الدُّنْيَا فَاتَّهَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ وَمَعْدِنُ كُلِّ بَلِيَّةٍ ۞
- ١٢ ۞ الْخَسَدُ دَأَى عَيْنًا لَا يَنْزُولُ إِلَّا بِهِلِكِ الْخَاسِدِ أَوْ مَوْتِ الْمَحْسُودِ ۞
- ١٣ ۞ الْأَمَلُ كَالشَّرَابِ لَا يَغَيِّرُ مَنْ رَأَاهُ وَيُخْلِفُ مَنْ رَجَاهُ ۞
- ١٤ ۞ فَلَانَّةٌ لِمَنْ تَحَسَّنَ فِيهِ عَقْلُ الرِّجَالِ أَلْمَالُ وَالْوَلَايَةُ وَالْمَصِيبَةُ ۞
- ١٥ ۞ جَالِسٌ أَهْلُ الْعِلْمِ وَالْحِكْمَةِ وَأَكْثَرُ مُتَأَفِّفَتِهِمْ فَانْكَرُ أَنْ كُنْتَ جَاهِلًا عَمَلُوكَ وَأَنْ كُنْتَ عَالِمًا فَرَزَدَتْ عِلْمًا ۞
- ١٦ ۞ خَمْسٌ يُسْتَقْبَحُ فِي خَمْسٍ كَثَرَةُ الْعُجُورِ فِي الْعُلَمَاءِ وَالْحِرْصُ فِي الْكُفَّاءِ وَالْبُخْلُ فِي الْأَغْنِيَاءِ وَالْقُبْحُ فِي النِّسَاءِ وَفِي الْمَشَايِخِ الرِّثَاءُ ۞
- ١٧ ۞ ذُو الشَّرَفِ لَا تُبْطِرُهُ مَنَزِلَةٌ لَا نَالَهَا وَإِنْ عَظُمَتْ كَالْتَجْبِيلِ الَّذِي لَا تَزْعُرُهُ الرِّيَّاحُ وَالَّذِي تُبْطِرُهُ أَدْنَى مَنَزِلَةٍ كَالْكَلَا الَّذِي يُحَرِّكُهُ مَرُّ النَّسِيمِ ۞

a) Vid. Grammaticae § 269.

b) Perperam Van Waenen et Rosenmüller ediderunt يَغَيِّرُ.

c) Perperam Van Waenen scripsit رَأَاهُ, et Rosenmüller رَأَاهُ. رَأَاهُ est pro رَأَاهُ, secundum Grammaticae § 8.

d) Perperam van Waenen et Rosenmüller pronuntiā runt يَمْتَحِنُ.

e) Sic scripsi pro مُتَأَفِّفَتِهِمْ, quod hoc loco ineptum est.

f) Perperam Rosenmüller scripsit اُرْزَدَتْ. Vid. Grammaticae § 40.

g) Minus recte editum erat اَلشَّرَفِ.

h) Vid. Grammaticae § 210.

i) Male editum erat كَالْكَلَاءِ.

أَمْثَالٌ

- ١ بِالْعَمَلِ يُحْصَلُ الثَّوَابُ لَا بِالْكَسَلِ ۞
- ٢ حُبُّ الدُّنْيَا يُفْسِدُ الْعَقْلَ ۞ وَيَضُمُّ الْقَلْبَ عَنْ سَمَاعِ الْحِكْمَةِ ۞
- ٣ الْكَسَلُ وَكَثْرَةُ النَّوْمِ يُبْعِدَانِ مِنَ اللَّهِ وَيُورِثَانِ الْفَقْرَ ۞
- ٤ قِلَّةُ الْأَكْلِ يَمْنَعُ كَثِيرًا مِنْ أَعْلَالِ الْجِسْمِ ۞
- ٥ قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي فِيهِ وَلِسَانُ الْعَافِلِ فِي قَلْبِهِ ۞
- ٦ كُنْ قَنَعًا ۞ تَكُنْ غَنِيًّا، كُنْ مُتَوَكِّلًا تَكُنْ قَوِيًّا ۞
- ٧ لَيْسَ مِنْ عَادَةِ الْكَرَمِ تَأْخِيرُ ۞ الْأَنْعَامِ، لَيْسَ مِنْ عَادَةِ الْأَشْرَافِ تَعْجِيلُ
الْإِنْتِقَامِ ۞
- ٨ لَا تَسْتَصْغِرْ عَدُوًّا وَإِنْ ضَعُفَ ۞
- ٩ مَنْ رَضِيَ عَنْ نَفْسِهِ كَثُرَ السَّخِطُ عَلَيْهِ ۞
- ١٠ الصَّدِيقُ الصَّدُوقُ مَنْ نَصَحَكَ فِي رَعِيَّتِكَ ۞ وَاتَّقَرَكَ عَلَى نَفْسِهِ ۞

a) Perperam Van Waenen et Rosenmüller pronuntiā runt بِالْعَمَلِ.

b) Iidem minùs bene pronuntiā runt يَضُمُّ.

c) Perperam iidem pronuntiā runt سَمَاعِ.

d) Vid. Grammaticae § 237.

e) Perperam iidem pronuntiā runt الْأَنْعَامِ.

f) Male ab iisdem editum est رَعِيَّتِكَ.

g) Perperam ab iisdem pronuntiatum est وَاتَّقَرَكَ.

CHRESTOMATHIA.

21 1511236

